

**SIRA DIŞI SANATSAL YARATICILIK İLE SIRA DIŞI BİLİMSEL
YARATICILIK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BİNGÜL BAŞARIR VE
VAHİT BADEMCI DURUM (ÖRNEK OLAY) ÇALIŞMALARI**

Merve DİRİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
UYGULAMALI SANATLAR ANA BİLİM DALI
SERAMİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Temmuz, 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1 (bir) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Merve

Soyadı : DİRİ

Bölümü : Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi : 08.08.2014

TEZİN

Türkçe Adı : Sıra Dışı Sanatsal Yaratıcılık ile Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcılık Üzerine Bir
Araştırma: Bingül Başarır ve Vahit Bademci Durum (Örnek Olay)
Çalışmaları

İngilizce Adı : A Research on the Extraordinary Artistic Creativity and Extraordinary
Scientific Creativity: Bingül Başarır and Vahit Bademci Case Studies

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Merve DİRİ

İmza

Jüri Onay Sayfası

Merve DİRİ tarafından hazırlanan “Sıra Dışı Sanatsal Yaratıcılık ile Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcılık Üzerine Bir Araştırma: Bingül Başarır ve Vahit Bademci Durum (Örnek Olay) Çalışmaları ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Gazi Üniversitesi Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Ayşegül TÜRK

Görsel Sanatlar ve Tasarımı Bölümü,
Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Semra AKAR ŞAHİNGÖZ

Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bölümü
Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Saime SAYIN

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
Bülent Ecevit Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 22/07/2014

Bu tezin Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

TEŞEKKÜR

21. yüzyıl yaratıcılık çağı olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışma da, sayıları bir elin parmakları kadar az olan sıra dışı yaratıcılar ve sıra dışı yaratıcılık üzerinedir ve Türkiye’de, bu konudaki *ilk* araştırmadır.

Yaptığım bu araştırma süresince beni destekleyen, çalışmama her daim katkıda bulunan başta danışmanım Sayın *Doç. Ayşegül Türk* olmak üzere, Sayın *Doç. Dr. Semra Akar Şahingöz’e* ve Sayın *Yrd. Doç. Dr. Saime Sayın’a* içten teşekkürlerimi sunarım.

Yapmış olduğum bu araştırmamda sıra dışı yaratıcı bireyler olarak, yarattıkları eserleri, anılarını, yarattıkları eserler hakkında düşündüklerini ve yaratım süreçlerini zaman ayırarak benimle paylaşan ve araştırmamın bel kemiğini oluşturan İzmir’de oturan seramik sanatçısı Sayın *Bingül Başarır* ile Ankara’da yaşayan bilim adamı Sayın *Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci’ye* de teşekkürlerim sonsuzdur. Sayın *Bingül Başarır’ın* İzmir’de bana gösterdiği hoş misafirperverliğini de burada bir sefer daha mutlulukla anıyorum.

Ve Sayın *Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci* hocama, sonsuz minnet duygularıyla, kendisine burada geniş bir paragraf açıyorum. Büyük bir hevesle başladığım tezimin konusu olan yaratıcılığın, devasa ve uçsuz bucaksız bir konu olduğunu çok geçmeden anladım ve tıkanıp kaldım. Şaşkın ve çaresizdim; çok fazla sayıda İngilizce kaynağa ihtiyacım ortaya çıkmıştı, çoğuna ulaşamıyordum, ulaştıklarımın dili de çok teknikti, çevirmekte ve anlamakta fazlasıyla zorlanıyordum ve iyi bir tez yazımına ayrılan süre ise, sınırlı ve oldukça kısa idi. Tezini layıkıyla yapmaya çalışan ve sayılarının az olduklarını bildiğim tez öğrencilerinin yaşadıkları “benim bu tezi bitirmem mümkün değil” duygusu ve umutsuzluğunun en dibine yuvarlanmışım, çok büyük bir üzüntü ve yılgınlık içerisindeydim. Tezimle ilgili içinde bulunduğum ümitsizlik durumumu ayrıntılı biçimde Sayın *Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci* hocama da anlatmışım. Bir gün, *Vahit Bademci* hocam beni telefonla arayarak, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsündeki ders verdiği sınıfa gelmemi söyledi. Sınıfa yanına gittiğimde *Vahit Bademci* hocam yaratıcılık konusuyla ilgili toplam yaklaşık 1000 sayfadan oluşan ve üzerinde “*Yaratıcılık-Vahit Bademci*” yazan iki çok büyük klasörü bana verdi ve “al kızım, bunlar benim yaratıcılık üzerine ön hazırlığını tamamladığım bazı yeni çalışmalarımın ait toplu dökümanlar, bunlardan yararlan ve tekrar bana eksiksiz teslim et” dedi. Sayın *Vahit Bademci* hocamın bana ödünç verdiği ve emanet ettiği iki klasörünün içinde, *Vahit Bademci* hocamın yaratıcılıkla ilgili yüzlerce İngilizce kitap, dergi, makaleden kendisinin yaptığı Türkçe çevirileri, aldığı notları, yaptığı alıntılarını, çeşitli sayfalar, bölümler, hem de en ayrıntılı referanslarıyla birlikte elimdeydi, tabii ki bunlara yaratıcılıkla ilgili fotoğraflar, şemalar, grafikler ve benzerlerini de eklemem gerek. Bir mucize gerçekleşmişti ve artık, elimin altında yaratıcılıkla ilgili yurt dışı kaynakları içeren iki klasörlük dev bir bilgi hazinesi vardı. *Vahit Bademci* hocamın yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini de vurguladığı *Aymazlığın Sonu: Geleceği Tehlikede Bir Ulus* kitabını çok önceden okumuştum ve

yaratıcılık üzerine 1990'lı yılların başından beri çalıştığımı da biliyordum. Sayın *Vahit Bademci* hocam, yaratıcılıkla ilgili neredeyse 70 yıllık İngilizce literatürü, kendisi tarafından taranmış, seçilmiş ve seçilenlerin tümü de Türkçeye yine kendisi tarafından çevrilmiş bir şekilde, kendisine ait iki klasörle, bana ödünç vermişti ve bana da, İngilizceden Türkçeye çevrilmiş, binlerce cümle ya da paragrafları bir araya getirmek kalmıştı. Bu tezdeki yaratıcılıkla doğrudan ya da dolaylı bağlantılı tüm İngilizce kaynaklar ve İngilizce kaynaklardan Türkçeye yapılmış tüm çeviriler ve çevirilerin Türkçe ifadeleri kelimesi kelimesine *Vahit Bademci* hocama aittir, kısacası bu tezdeki tüm yabancı kaynakların ve Türkçe çevirilerin asıl sahibi *Vahit Bademci* hocamdır. Şüphesiz, bu tezde kullanılan nitel araştırmayla ilgili İngilizce çevirilerin de, *Vahit Bademci* hocama ait yüksek lisans ders notlarından alındığını söylemeliyim. Sayın *Vahit Bademci* hocamın yaratıcılıkla ilgili İngilizceden Türkçeye yaptığı çeviri ifadelerini birleştirirken anlamlarını bozmadığımı da ümit ediyorum. Şu an, ortaya bu kadar iyi bir tez çıktıysa, bunu, sıra dışı yaratıcı bilim adamı olan *Vahit Bademci* hocamın, kendisine yakışır bir sıra dışı davranışla bana ödünç verdiği ve emanet ettiği yaratıcılıkla ilgili iki büyük klasör dolusu bilgi hazinesine borçlu olduğumu rahatlıkla söyleyebilirim. Evet, çok değerli Sayın *Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci* hocam, ödünç verdiğiniz yaratıcılıkla doğrudan ve dolaylı ilgili tüm çevirileri, bilgileri, kaynakları, yorumları, ben bu tezimde kullandım, teşekkürlerimle ve istediğiniz zaman da geri alabilirsiniz, ancak size olan minnet duygum ise, her geçen gün artarak büyüyecektir. Bir şeyler sormak için her telefon açtığımda, “söyle kızım” deyişinizi ve ardından sorularıma cevap vermenizi de, emeğinizi de, unutmam mümkün değildir.

Her tezin yazılması zordur. Ama bu tez, konusu itibarıyla Türkiye’de yazılan ilk tez olduğu için, çok çok daha zordu. Bu zorluğun yükünü hafifleten pek çok kişinin de desteğini gördüm, isimlerini burada saymasam da, hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bugünlere gelmemde çok fazla emeği olan, her zaman maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen, üzerimdeki tüm emeklerinden dolayı babam *Mustafa Diri*'ye ve annem *Fatma Diri*'ye ise, saygılarımı ve sevgilerimi ileterek ayrıca teşekkür etmekten çok büyük mutluluk duyuyorum.

Ankara, Temmuz 2014

Merve DİRİ

**SIRA DIŞI SANATSAL YARATICILIK İLE SIRA DIŞI BİLİMSEL
YARATICILIK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BİNGÜL BAŞARIR VE
VAHİT BADEMCİ DURUM (ÖRNEK OLAY) ÇALIŞMALARI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Merve DİRİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz, 2014

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ile sıra dışı sanatsal yaratıcılık ve sıradışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin benzerliklerinin ve/veya farklılıklarının neler olduğunu ortaya koyabilmektir.

Bu araştırmanın modeli, nitel araştırmanın temel bir biçimi olan durum (örnek olay) çalışmasıdır. Araştırmada, amaçlı örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme kullanılmış olup, saptanmış belirli ölçütlere uygun olarak, sıra dışı sanatsal yaratıcılık boyutunda seramik sanatçısı Bingül Başarır ve sıra dışı bilimsel yaratıcılık boyutunda da bilim adamı Vahit Bademci örnekleme alınmıştır.

Araştırmada, görüşme yöntemi ile veri toplanmıştır. Ancak, gözlem ve doküman incelemesi yöntemleri de kullanılarak, veri çeşitlemesi gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde kullanılan temel strateji, tümevarımsal ve karşılaştırmalıdır. Veri setlerine yönelik açık kodlama ve açık kodları gruplama ya da kodları kategoride birleştirme veya kategori meydana getirme için de analitik kodlama gerçekleştirilmiştir

Araştırma verilerinin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara göre, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasında 14 maddede ayrıntılı biçimde ifade edilen benzerlikler ve 1 maddede belirtilen farklılık bulunmuştur.

Bu bulgulara göre, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özelliklerinin %93 benzer olduğu söylenebilir. Ayrıca, sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında da, 5 maddede belirtilen benzerlikler ve 2 maddede ifade edilen farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgulara göre de, sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin %71 benzer olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın tüm bulguları göz önüne alındığında ise, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ve sıra dışı sanatsal yaratma süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratma süreçleri arasındaki benzerlik oranı, %82'dir ve bu benzerlik oranı çok yüksektir.

Bu bulgular doğrultusunda sıra dışı yaratıcı bireylere yönelik ve ileride yapılabilecek bilimsel araştırmalara dair bazı öneriler sunulmuştur.

Bilim Kodu : Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı,
Seramik Eğitimi Bilim Dalı

Anahtar Kelimeler : Yaratıcılık, Bingöl Başarır, Vahit Bademci, Sıra Dışı Sanatsal
Yaratıcılık, Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcılık, Durum Çalışması

Sayfa Adedi : 220

Danışman : Doç. Ayşegül TÜRK

**A RESEARCH ON THE EXTRAORDINARY ARTISTIC
CREATIVITY AND EXTRAORDINARY SCIENTIFIC CREATIVITY:
BİNGÜL BAŞARIR AND VAHİT BADEMCİ CASE STUDIES**

(M. S. Thesis)

Merve DİRİ

**GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

July, 2014

ABSTRACT

The aim of this research is introducing what are the similarities and (or) differences between the personal qualities of extraordinary artistic creator, extraordinary scientific creator and extraordinary artistic creativity, extraordinary scientific creativity processes.

This research model is a case study which is a basic form of qualitative research. In research strategy for sampling criteria are used from established in accordance with certain extent extraordinary size ceramic artist Bingül Başarır, artistic creativity and extraordinary scientific creativity in the scientist Vahit Bademci sampling size below.

In research, the data was collected by interview method. However, by using methods of observation and study documents, data triangulation was carried out. Basic strategies used in data analysis are comparative and inductive. For data set, on codes and on coding categories grouping or the merge codes or bring to merges analytical categories been carried out.

According to the evidences of research's data analysis results, 14 detailed items of similarities and diversities with 1 item between extraordinary art creator and extraordinary scientific creator's features are found out.

According to these evidences, it can be said that; the features of extraordinary art creator and extraordinary scientific creator are similar %93. Also, between the extraordinary art creativity process and extraordinary extraordinary scientific creativity process, the similarities which are defined by 5 items and the diversities which are defined by 2 items are found. And according to these evidences, it can be expressed that; the process of extraordinary artistic creativity and the process of extraordinary scientific creativity have similar rate %71. When all the evidences are considered, the similarities between the personality of extraordinary art creator and extraordinary scientific creator and also the process of extraordinary art creativity and extraordinary scientific creativity rate is %82 and this similarity's rate is very high.

The direction of these evidences, some suggestions have been offered intended for extraordinary creative individuals and the researches about scientific in the future.

Science Code : Department of Applied Arts Education

Ceramic Education Department

Key Words : Creativity, Bingül Başarır, Vahit Bademci, Extraordinary Artistic

Creativity, Extraordinary Scientific Creativity, Case Study

Page Number : 220

Supervisor : Associate Professor Ayşegül TÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
BELGELER LİSTESİ	x

BÖLÜM

I. GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Yaratıcılık Tanımları.....	2
Sanatsal Yaratıcılık ile Bilimsel Yaratıcılık.....	4
Sıradan Yaratıcılık ile Sıra Dışı Yaratıcılık.....	5
Sıra Dışı Yaratıcılık ve Beyin.....	6
Sıra Dışı Yaratıcılık ve Sıra Dışı Yaratıcılar.....	7
Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcı: Vahit Bademci.....	7
Sıra Dışı Sanatsal Yaratıcı: Bingül Başarır.....	12
Araştırmanın Amacı.....	15
Araştırmanın Önemi.....	16
Sınırlılıklar.....	18
Tanımlamalar.....	18

II. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	21
III.YÖNTEM.....	25
Araştırmanın Modeli.....	25
Örnekleme.....	25
Veri Toplama Yöntemi.....	50
Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği.....	51
Alan Notları.....	52
Verilerin Analizi.....	62
IV.BULGULAR VE YORUMLAR.....	65
1.0. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır?.....	66
1.1. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki benzerlikler.....	66
1.1.1. Sıra dışı yaratıcı insanlar, uzun saatler boyunca çok sıkı çalışırlar, konsantrasyonları mükemmeldir.....	66
1.1.2. Sıra dışı yaratıcı insanlar hep özgünlük peşinde koşarlar.....	67
1.1.3. Merak ve çok geniş ilgi alanları, sıra dışı yaratıcı insanların temel özellikleri arasındadır.....	69
1.1.4. Risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaret, sıra dışı yaratıcı insanların en etkileyici, önemli ve hayranlık uyandıran özellikleri içindedir.....	72
1.1.5. Sıra dışı yaratıcı insanlar, yaratıcılıklarının farkındadırlar.....	79

1.1.6. Sıra dışı yaratıcı insanlar, özgün ürünler ortaya koyabilmek için yıllarca hazırlanırlar, mükemmeliyetçidirler ve kusursuz düzeyde işlerini tamamlarlar	81
1.1.7. Sıra dışı yaratıcı insanlar, bağımsızdırlar, çok açık görüşlüdürler ve diğer insanlardan kat kat fazla esneklik gösterirler.....	83
1.1.8. Sıra dışı yaratıcı insanlar, yalnız kalmaya ihtiyaç duyarlar ve yalnız başlarına çalışmayı tercih ederler.....	85
1.1.9. Sıra dışı yaratıcı insanların, sanatsal ve estetik ilgileri çok güçlüdür	86
1.1.10. Sıra dışı yaratıcı insanlarda, odaklanma, sebat, ısrar, mücadele etme, dayanıklılık ve enerji, olağanüstü biçimde en üst düzeydedir.	88
1.1.11. Sıra dışı yaratıcı insanlar, karmaşıklığa sempati duyarlar ve belirsizliğe yönelik güçlü hoşgörüyü sahiptirler	92
1.1.12. Sıra dışı yaratıcı insanların, sezgileri çok kuvvetli ve duyarlılıkları yüksektir	95
1.1.13.Sıra dışı yaratıcı insanlarda, empati, idealizm, bilgelik, vefa, demokratik düşünce, iş ahlakı, etik ilke ve değerler en üst düzeydedir.....	98
1.1.14. İçsel motivasyon (güdülenme), sıra dışı yaratıcı insanların çekirdek özelliklerinden biridir.....	101
1.2. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki farklılıklar	104
1.2.1. Mizah, sıra dışı yaratıcı insanların en kuvvetli ve belirleyici özelliklerinden biridir.....	104
2.0. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır?.....	107

2.1. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlikler	107
2.1.1. Iraksak düşünme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin anahtar bileşenidir	107
2.1.2. Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde problem çözme, etkin ve çok güçlü biçimde kendisini gösterir	110
2.1.3. Bilgi, özellikle disiplinlerarası derinlemesine bilgi ve uzmanlık, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin hayati ve pek kuvvetli bir ögesidir	113
2.1.4. Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde özellikle bellek (hafıza) ve dikkatin önemi aşırı büyüktür	116
2.1.5. Analojiler, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde etkili ve geniş biçimde yer alır	118
2.2. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki farklılıklar	120
2.2.1. Sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde kullandıkları bilişsel beceriler arasındadır	120
2.2.2. Sıra dışı yaratıcı insanlar, sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde, yaratıcılığı besleyen, fikir üreten ve düzenleyen yaratıcı zihin haritaları gibi etkili teknik ya da yaratıcı düşünme araçlarını kullanırlar	122
V. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	125
Sonuçlar.....	125
Öneriler.....	130
KAYNAKÇA.....	133

EKLER.....	147
EK-1 GÖRÜŞME FORMU-1.....	147
EK-2 GÖRÜŞME FORMU-2.....	150
EK-3 GÖRÜŞME FORMU-3.....	153
EK-4 GÖRÜŞME FORMU-4.....	157
EK-5 GÖZLEM FORMU.....	160
BELGELER.....	162

BELGELER LİSTESİ

- Belge 1. Vahit Bademci'nin Türkiye'de Eğitim Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme Konulu Paneldeki Konuşmasının Zihin Haritası, 21 Mayıs 1999 (Belgenin, bu tezde kullanılması için Vahit Bademci'den izin alınmıştır).....10
- Belge 2. Vahit Bademci ile yapılan bir röportaj, Eğitimbilim Dergisi, Nisan 2004.....11
- Belge 3. Bingül Başarır'ın eserlerinin bulunduğu dünyaca ünlü seramik kitapları (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır)..... 13
- Belge 4. Bingül Başarır'ın İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde bulunan eseri. Bu belge, İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nden temin edilmiştir (Bingül Başarır, seramikte kömürü, dünyada *ilk* defa kullanan sanatçıdır).14
- Belge 5. Bingül Başarır'ın, 1979 yılında İtalya Faenza Uluslararası Seramik Yarışmasında Altın Madalya alan eseri.....28
- Belge 6. Bingül Başarır'ın, 1962 yılında Çek Cumhuriyeti Prag Uluslararası Seramik Yarışmasında, Altın Madalya aldığını gösteren belge.....29
- Belge 7. Bingül Başarır'ın, 1962 yılında Çek Cumhuriyeti Prag Uluslararası Seramik Yarışmasında, Altın Madalya alan eseri.....30
- Belge 8. Bingül Başarır'ın, İcheon World Ceramic Centre Kyonggi Provence, Korea'de bulunan "Hitit'e Selam" serisinden, raku + seramik + talaş tabak eseri, 2000.....31
- Belge 9. Bingül Başarır'ın, Kostelec Museum, Kostelec, Çek Cumhuriyeti'nde bulunan seramik panosu, 1990.....31
- Belge 10. Bingül Başarır'ın, Keramion Seramik Müzesi, Frechen, Almanya'da bulunan "Hitit'e Selam" serisinden , seramik + talaş + cam heykel eseri, 1998.....32

Belge 11. Bingül Başarır'ın, Collection of Ministry of Construction Tajimi City, Gifu Pref, Japonya'da bulunan kömür cürüflu seramik form eseri, 1991.....	32
Belge 12. Bingül Başarır'ın, Everson Sanat Müzesi, Syracuse, New York, ABD'de, bulunan Üç Küreli Form seramik+ cüruf eseri, 1988.....	33
Belge 13. Vahit Bademci'nin, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında kazandığı Birincilik Ödülü (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	41
Belge 14. Vahit Bademci, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülünü alırken, 3 Mayıs 2000, İstanbul, Doğan Medya Center (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	42
Belge 15. Vahit Bademci, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülünü aldığı törende, 3 Mayıs 2000, İstanbul, Doğan Medya Center (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	162
Belge 16. Vahit Bademci'nin, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışmasında, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülü kazanan eseri (Eser, 2000 ve 2001'de kitap olarak basılmıştır).....	42
Belge 17. Vahit Bademci'nin, 1995 Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde kazandığı Birincilik Ödülü (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	43
Belge 18. Vahit Bademci, 1995 Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde, Birincilik Ödülünü alırken, 7 Mayıs 1996, İstanbul, Doğan Medya Center (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	44
Belge 19. Vahit Bademci'nin, 1995 Milliyet Ödülleri Yarışmasında, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde Birincilik Ödülü kazanan eseri (Eser, 1997'de kitap olarak basılmıştır).....	44
Belge 20. Vahit Bademci'nin, 1991 yılında Milli Prodüktivite Merkezi Teşvik Ödülü kazanmış eseri (Eser, 1998 yılında kitap olarak basılmıştır).....	163

- Belge 21. Türk Eğitim ve Biliminde “Vahit Bademci’nin Paradigma Değişikliği ya da Vahit Bademci Markası: Testler veya Ölçekler Güvenilir ve Geçerli Değildir” alt başlıklı belge, Gazi Haber Bülteni, Nisan 2010.....45
- Belge 22. Vahit Bademci’nin, 2007 yılında yayımlanan “Ölçme ve Araştırma Yöntembiliminde Paradigma Değişikliği: Testler Güvenilir Değildir” kitabı.....46
- Belge 23. Vahit Bademci’nin hazırlamış olduğu Ocak 2013 tarihli Tez Önerisi Hazırlama Kılavuzunun, Google arama motorunda bulunan yaklaşık 518000 sonuç içerisinde 1. ve 2. sırada listelenmekte, okunmakta ve yararlanılmakta olduğunu gösterir belge (Bu belge, 06 Temmuz 2014 tarihinde elde edilmiştir).....37
- Belge 24. Google ve Bing arama motorları sonuçlarında, Cronbach’ın alfası ile bağlantılı çalışmalarda Vahit Bademci’nin ilgili çalışmalarının en çok okunanlar ve arananlarda 1., 2. ve 3. sırayı aldıklarını gösteren belge, 06 Temmuz 2014 (Belge, PrtSc ile alınmıştır).....36
- Belge 25. Vahit Bademci’nin, 1999 Milliyet Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü alan araştırması içinde yer alan “Türkiye’nin Anomi, Yabancılaşma, Ekonomik Büyüme, Demokratikleşme Sorunlarına Çözüm Önerisi: Toplam Kalite Yönetimi Temelli Bir Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi” başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci’nin kişisel arşivinden alınmıştır).....164
- Belge 26. Vahit Bademci’nin, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadolunda Birincilik Ödülü kazandığı Türkiye’deki Okullar Ne İşe Yarar? başlıklı eseri içinde geliştirdiği “Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi”ni gösteren belge (Eser, kitap olarak basılmıştır; Bademci, 2001, s. 145).....47
- Belge 27. Vahit Bademci’nin, Milli Milli Produktivite Merkezi, Verimlilik Kültürünün Yaratılması ve Geliştirilmesi Konulu Araştırma ve İnceleme Yarışması’nda *Büyük Ödül* (Dört Büyük Ödülde Birisini) kazandığını gösteren belge (13 Mayıs 1992 tarihli Hürriyet Gazetesi, Vahit Bademci’nin kişisel arşivinden alınmıştır).....165

- Belge 28. Vahit Bademci'nin, 1995 Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadali: Örsan Öymen Ödülünde Birincilik Ödülü kazandığı Aymazlığın Sonu: Geleceği Tehlikede Bir Ulus başlıklı eseri içinde geliştirdiği "Eğitim Reformu Stratejisi"ni gösteren belge (Eser, kitap olarak basılmıştır; Bademci, 1997, s. 28).....48
- Belge 29. Vahit Bademci'nin, The World Bank, 2005 Türkiye Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışmasında Finalist olan Risk (Tehlike) Altındaki Öğrencilerin Sosyal Katılımı İçin Yeni Bir Program başlıklı eserinin tanıtım afişi (Eser ve afiş, 2-3 Mayıs 2005 tarihlerinde, Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kültür ve Kongre Merkezinde sergilenmiştir).....49
- Belge 30. Vahit Bademci'nin, The World Bank, 2005 *Türkiye Yaratıcı Fikirler Yarışması*'nda 765 Proje arasında, *finalist* 35 projeden birisi olan ve Mayıs 2005'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde sergilenen "Risk (Tehlike) altındaki Öğrencilerin Sosyal Katılımı İçin Yeni Bir Program" adlı projesinin de bulunduğu finalistlerin listesi (Bademci'nin projesi, 2007 yılında yayımlanmıştır; bak. Bademci, 2007b).....166
- Belge 31. Vahit Bademci, Ankara'da bulunan çeşitli üniversitelerin kütüphanelerinden yoğun biçimde araştırma ve çalışma yaparak yararlanmaktadır (Yer, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Şubat 2014).....167
- Belge 32. Vahit Bademci, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesinde, Şubat 2014.....167
- Belge 33. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki kömür- seramik eserlerinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....168
- Belge 34. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki kömür- seramik eserlerinden bir örnek, detay (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....168
- Belge 35. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki kömür- seramik eserlerinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....169

Belge 36. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki DNA serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	170
Belge 37. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki DNA serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	170
Belge 38. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki Hitit serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	171
Belge 39. Bingül Başarır'ın, İzmir BADA atölyesindeki Hitit serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	171
Belge 40. Bingül Başarır'ın, İzmir'de bulunan BADA atölyesindeki kömür, cam eserler, Hitit ve DNA serilerinin yer aldığı bölüm (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	53
Belge 41. Bingül Başarır, BADA atölyesindeki çalışma masasında (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	54
Belge 42. Bingül Başarır hakkında bir yazı (Sanat Çevresi, sayı 10, 1979).....	172
Belge 43. Bingül Başarır'la ilgili bir gazete kupürü (Bingül Başarır'ın kişisel arşivinden).....	173
Belge 44. Bingül Başarır'ın bir fotoğrafı (Sanat Dergisi, sayı 25, 1981).....	173
Belge 45. Bingül Başarır'ın bir fotoğrafı (Bingül Başarır'ın kişisel arşivinden).....	174
Belge 46. Bingül Başarır'ın bir fotoğrafı (Bingül Başarır'ın kişisel arşivinden).....	174
Belge 47. Bingül Başarır, BADA atölyesinde (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	175
Belge 48. Bingül Başarır, BADA atölyesinde (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	175
Belge 49. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesindeki 1963 yılında yapmış olduğu rölyefli (kabartmalı) karolardan oluşan pano (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	176

Belge 50. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesindeki 1963 yılında yapmış olduğu rölyefli (kabartmalı) karolardan oluşan pano (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	176
Belge 51. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesinde bulunan 1984 yılında yaptığı Anadolu Sigorta Yönetim Binası Giriş Panosu eskizi (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	177
Belge 52. Bingül Başarır'ın, 1984 yılında yapmış olduğu Anadolu Sigorta Yönetim Binası Giriş Panosu, İzmir.....	177
Belge 53. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesinde bulunan 1988 yılında yaptığı Universal Tütün Fabrikası Duvar Panosu eskizi (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	178
Belge 54. Bingül Başarır'ın, 1988 yılında yapmış olduğu Universal Tütün Fabrikası Duvar Panosu, İzmir.....	178
Belge 55. Bingül Başarır'ın, İzmir'de bulunan BADA atölyesindeki eserlerine şekil verdiği uygulama alanı (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	55
Belge 56. Bingül Başarır, BADA atölyesinin bir başka alanında (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	56
Belge 57. Vahit Bademci'nin, yaşam alanının tüm duvarları tabandan tavana raflar ve kitaplarla kaplanmış durumdadır (Vahit Bademci'nin şahsi kütüphanesinde yaklaşık 15000 kitap ve dergi bulunmaktadır; 26 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	60
Belge 58. Vahit Bademci'nin, Hacettepe Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalıştığı yıllardan bir fotoğraf, 1990'ların başları (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	179
Belge 59. Vahit Bademci'nin bir fotoğrafı, 1997 yılı (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....	179

- Belge 60. Vahit Bademci'nin bilimsel çalışmaları ile ilgili bir gazete haberi (13 Mart 2001 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).....180
- Belge 61. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesinde bulunan 1997 yılında Bozüyük Aqua Sculpture eskizi (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....181
- Belge 62. Bingül Başarır'ın, 1997 yılında yapmış olduğu Bozüyük Aqua Sculpture.....181
- Belge 63. Vahit Bademci'nin, Kurban Bayramı konulu günlük olarak yayımlanmış karikatürlerinden bir örnek (Ankara Ekspres Gazetesi, 7 Ekim 1981, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....182
- Belge 64. Vahit Bademci'nin günlük olarak yayımlanan karikatürlerinden bir örnek (Ulus Gazetesi, 24 Aralık 1983, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....182
- Belge 65. Vahit Bademci'nin, Ulus Gazetesinde her gün yayımlanmış olan ve kendisinin yarattığı "Hergele Hadi" karikatür kahramanı tipi ile ilgili bant karikatürlerinden bir örnek, (Karikatürün gazetede yayımlanmış hali, Ulus Gazetesi, 13 Kasım 1984, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....183
- Belge 66. Vahit Bademci'nin, Ulus Gazetesinde her gün yayımlanmış olan ve kendisinin yarattığı "Hergele Hadi" karikatür kahramanı tipi ile ilgili bant karikatürlerinden bir örnek, (Karikatürün orijinal hali, 1984, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....183
- Belge 67. Vahit Bademci'nin, Ulus Gazetesinde yayımlanmış olan karikatürlerinden birinin orijinal hali, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....184
- Belge 68. Vahit Bademci'nin, 1985'in Gençlik Yılı ilan edilmesi sebebiyle, Ulus Gazetesinde kendisine ayrılan köşesinde her gün yayımlanmış olan bant karikatürlerinden bir örnek, 1985 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....184
- Belge 69. Vahit Bademci'nin temel sanat eğitimi çalışmalarından iki örnek, 1981-1982 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....185

Belge 70. Vahit Bademci'nin, portre özgün çalışması, çini mürekkebi+ fırça, 1987 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	185
Belge 71. Vahit Bademci'nin, sulu boya tekniğiyle yapmış olduğu çalışma, Kelebek Kanadı, 1990 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	186
Belge 72. Vahit Bademci'nin yapmış olduğu bir kitap kapağı tasarımı, 1989 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	186
Belge 73. Vahit Bademci'nin, seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu bir eskiz, kül tablası, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	187
Belge 74. Vahit Bademci'nin, seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu bir eskizin renklendirilmiş hali (tamamlanmamış), kül tablası, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	187
Belge 75. Vahit Bademci'nin, seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu bir eskiz, porselen yemek tabağı deseni, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	188
Belge 76. Vahit Bademci'nin, seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu eskizin renklendirilmiş hali, porselen yemek tabağı deseni, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	188
Belge 77. Vahit Bademci'nin, 27 Mayıs 2003 tarihli "Beyin Müzikle Nasıl Geliştirilir?" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	189
Belge 78. Vahit Bademci'nin, 10 Aralık 2003 tarihli "Hangi Müzikler Öğrenmeyi ve Başarıyı Artırır?" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....	189
Belge 79. Bingül Başarır'ın, Kuzey Arizona Üniversitesi Müzesi Koleksiyonu, ABD'de de bulunan bir eseri, Cam Pano, 1992.....	190
Belge 80. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesinde bulunan Geleceğe Mirasımız isimli seramik heykel eseri, 1978 (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).....	190
Belge 81. Bingül Başarır'ın bir eseri, TRT Arı Stüdyosu, Ankara, 1968.....	191

- Belge 82. Bingül Başarır'ın bir çalışması, Adnan Menderes Havaalanı Dış Hatlar, Gelen Yolcu Katı Duvar Panosu, İzmir, 2006.....191
- Belge 83. Vahit Bademci'nin, 1985'in Gençlik Yılı ilan edilmesi sebebiyle, Ulus Gazetesinde kendisine ayrılan köşesinde her gün yayımlanmış olan bant karikatürlerinden bir örnek (13 Ağustos 1985 tarihli Ulus Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....105
- Belge 84. Vahit Bademci'nin, Ulus Gazetesinde hergün yayımlanmış olan ve kendisinin yarattığı "Hergele Hadi" karikatür kahramanı tipi ile ilgili bant karikatürlerinden bir örnek, 1984. (Karikatürün gazetede yayımlanmış ve orijinal halleri, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....106
- Belge 85. Vahit Bademci'nin, Ulus Gazetesinde her gün yayımlanmış olan karikatürlerinden bir örnek (4 Mart 1984 tarihli Ulus Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....106
- Belge 86. Vahit Bademci'nin, 23 Mart 2005 tarihli "Üstün Başarı İçin Etkili Not Alma Teknikleri" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).....192
- Belge 87. Vahit Bademci'nin, Milli Prodüktivite Merkezince açılan yarışmada kazandığı büyük ödül sonrasında kendisi ile yapılan röportaj (Anahtar, Sayı 44, 1992).....192
- Belge 88. Vahit Bademci'nin, Milliyet 1999 Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü kazandığı eserindeki Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi ya da Bademci'nin Eğitim Sisteminin İyileştirilmesi Kuramı (Eser kitap olarak basılmıştır; Bademci, 2001, s. 175- 176).....193

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu açıklanmış, araştırmanın amacı ifade edilmiş ve alt problemler verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın önemine değinilmiş, araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiş ve bazı terimlerin işlevsel tanımlamaları yapılmıştır.

Problem Durumu

Bütün dünyada, 21.yüzyıl eğitimi ve becerileri için üç büyük ve takdire şayan hedef özellikle vurgulanmıştır: Bunlar, iş birliği, eleştirici düşünme ve yaratıcılıktır; yaratıcılık ise, son zamanlarda dikkati üzerine en çok çeken kavram ve husustur (Johnson, 2012; Noddings, 2013; DeJarnette, 2012).

Hiç şüphe yok ki, 21.yüzyılda, değişen toplumların ihtiyaçlarını karşılamada, ayrıca dönüşen toplumların karmaşık problemlerini çözmede ve yeni kuşakları bu yüzyıla hazırlamada, yaratıcılık, ülkelerin en büyük servetidir (Siew, 2013).

Öyle ki, Bloom'un bilişsel alan taksonomisinin güncelleştirilmiş biçiminde de en üstteki basamak olarak "yaratma" basamağı belirtilmiş ve yaratıcılığın önemi bir sefer daha öne çıkarılmıştır (Anderson ve diğerleri, 2001; Johnson, 2012).

Toplumların gelişmesi ve ilerlemesi o toplumdaki bireylerin yaratıcılığı ile yakından ilişkilidir; yaratıcılığın buluşlara, buluşların teknolojiye ve üretime dönüştüğü göz önüne alındığında, yaratıcılıklarını kullanamayan, üreticiliklerini ortaya koymayan ya da

koyamayan bireylerden oluşan toplumların ilerlemeleri de zor olur (Deniş Çeliker ve Balım, 2012).

Türkiye’de ise, bundan 17 yıl önce, basılı metin olarak, yaratıcılık ve yaratıcı düşünmenin önemi Bademci (1997; 2000) tarafından ayrıntılı ve güçlü biçimde ifade edilmiş, vurgulanmış ve Türk eğitim sistemini de çok çeşitli yönlerden ve derinden etkilemiştir (Çınardal ve Diri, 2013; Korkmaz, 2010).

Hem gündelik dilde, hem tarihi metinlerde “deha”, “yetenek”, “Tanrı vergisi” ve “yaratıcılık” deyimleri eşanlamlı kullanılmaktadır; deha anlamına gelen İngilizce *genius* sözcüğü ise, Latince de aynıdır ve kökeni, “doğmak veya yoktan var olmak” anlamına gelen Yunanca *ginesthai* sözcüğüdür (Andreasen, 2009).

Yaratıcılık, insanlık tarihi kadar eskidir, ancak ilk çalışmalar Stanford Üniversitesi’nde ve Lewis Terman önderliğinde ‘deha’ ve ‘yüksek zekanın’ aynı şey olduğu sayılısıyla 1921 yılında başlatılmıştır (Andreasen, 2009; Çınardal ve Diri, 2013; Karaçay, 2009). Guilford’un (1950) Amerikan Psikoloji Derneği’nde, 1950 yılında yaptığı “Yaratıcılık” başlıklı ve yaratıcılık üzerine daha çok araştırma yapılmasına çağrı yapan açılış konuşması ise, bilimsel yaratıcılık çalışmalarında yeni bir dönemi başlatmış, halkın ilgisini uyandırmış, birçok araştırmanın da teşvikçisi olmuştur; bir başka ifadeyle yaratıcılığın bilimsel çalışması Guilford’un çabasıyla doğmuştur (Alder, 2004; Andreasen, 2009; Kaufman ve Sternberg, 2007; Ripple, 1999). Konuyla ilgili tüm çalışmaların sonucunda, günümüzde, zeka ve yaratıcılığın aynı ya da eşdeğer şey *olmadığı* yani farklı şeyler olduğu, yaratıcı katkıda bulunabilmek için belirli bir düzeyde [120 civarında bir IQ genelde yeterlidir (Andreasen, 2009); 120 ise, üstün/yüksek IQ ya da üstün/yüksek zeka başlangıcıdır (Eysenck, 1981)] zekanın gerektiği, yaratıcı kişilerin çoğunun yüksek zekaya sahip olduğu, ancak yüksek zekaya sahip birçok insanın da yaratıcı olmadığı genel olarak kabul görmüş durumdadır (Andreasen, 2009; McCrae, 1999). Bütün bunların yanı sıra, zekanın, yaratıcı sürecin bir ögesi olduğu hususunda ise, hiç şüphe yoktur (Haensly ve Reynolds, 1989).

Yaratıcılık Tanımları

İngilizce “create” sözcüğü ve Latince *creare* kökenli olan yaratıcılık, “üretmek, yapmak ya da yaratmak” anlamına gelir (Andreasen, 2009). Sade görünümüne karşın yaratıcılık

kavram ve konu olarak son derece çetrefil ve karmaşıktır (Runco, 1994). Bu karmaşıklığın izlerini yaratıcılığın çeşitli tanımlarında da görmek mümkündür. Zira, yaratıcılık için yapılmış yüzlerce tanım bulunmaktadır (San, 1993). Örneğin, yaratıcılığı, Arieti (1976) *sihirli sentez*, Feist (1999) deneysel incelemenin sınırlarının dışında ve gizemli olarak ifade ederken, Andreasen ise, “Yaratıcılık yaşama yepyeni bir gözle bakabilme ve bunu kullanarak güzel veya işe yarayan şeyler ortaya çıkarabilme yeteneğidir” (bulunduğu yer, Karaçay, 2009, s.40) şeklinde bir tanımda bulunmuştur. Luecke’ye (2008, s. 99) göre “... yaratıcılık, sorunları çözmek, ihtiyaçları gidermek için yeni fikirler geliştirme ve bunları dile getirme sürecidir.” Robinson (2008) ise, yaratıcılığı, sonuçları özgün ve değerli olan imgelem süreçleri olarak tanımlamıştır. Bir başka tanımda yaratıcılık, bir alanda faydalı ve özgün fikirlerin üretimi (Amabile, 1996) şeklinde belirtilmiştir. Fisk’de (2011), yaratıcılığı, yeni fikirler bulmak ya da var olan fikirler arasında yeni karışımlar oluşturmak için düşünme süreci biçiminde ifade etmektedir. Bir diğer tanıma göre de yaratıcılık, bir kuram, dans, kimyasal madde, süreç veya ürün, hikaye ya da senfoni gibi özgün ve değerli bir şey üretmenin sürecidir (Sternberg, 1999). Bu tanımların da çerçevesinde, bilim adamlarının çoğunlukla uzlaştıkları husus, yaratıcılığın *özgünlük* ve *uygunluk* bileşmesini kapsadığı, bir diğer söyleyişle yaratıcılığın *yeni ve değerli* ya da *özgün ve yararlı*nın ikisini de içerdiğidir (Beghetto ve Kaufman, 2013; Sternberg ve Lubart, 1999; Weisberg ve Reeves, 2013).

Çok ve çeşitli yaratıcılık tanımlarıyla bağlantılı olarak, geleneksel ve ‘4 P’ terimleri içinde de ifade edilen dört farklı olası araştırma alanı veya kategori üzerinde de yine fikir birliğine işaret edilmektedir: Bunlar, birey, süreç, ürün ve çevre ya da baskıdır (Batey, 2012; Batey ve Furnham, 2006; Kaufman ve Sternberg, 2007; Runco, 2004).

Yaratıcılık *birey*le başlar; daha sonra bu birey yaratıcı bilişsel bir *süreç* boyunca bir sorunu ele alır ya da iyi bir soru sorar veya yeni bir görüş ve kavramsallaştırma yolu arar; süreç tamamlandığında ise, ortada bir *ürün* vardır; *baskı* ise, yaratıcı birey, süreç veya ürün ya da her üç yönü de etkileyen toplumsal ve psikolojik çevredir (Andreasen, 2009; Miller ve Mazur, 2000; Runco, 2004). Yaratıcılık kuramları da birey, süreç, ürün ve çevre, alan ya da kategorileri üzerine vurgu yapmaktadır (Kaufman, 2009; Kozbelt, Beghetto ve Runco, 2010). Bu araştırma alanlarından süreç ya da yaratıcı süreç ile ilgili olarak, Andreasen (2009), yaratıcı süreçte neler olduğunun bilişsel nörobilim için büyüleyici bir konu olduğuna dikkat çekmiştir.

Sanatsal Yaratıcılık ile Bilimsel Yaratıcılık

Yaratıcılık, bir bireyin müzik, mühendislik, ticaret ya da matematik gibi verilmiş bir ihtisas alanında yeni bir fikir üretmesi ya da yeni bir desen görmesi ve bu yeniliğin uygun alanca gerekli ihtisas alanına dahil edilmek üzere seçilmesi durumunda gerçekleşir (Csikszentmihalyi'den aktaran Andreasen, 2009, s. 20). Bir başka söyleyişle insanlar bir şeyde yaratıcıdırlar -matematikte, mühendislikte, yazıda, müzikte, iş hayatında vb.-; bir insanı yaratıcı olarak tanımlamak, onun istemli bir biçimde, etkin olarak bir şey ürettiğini söylemek demektir; yaratıcılık, yalnızca zihinsel bir işlem değildir, eylemi içerir (Robinson, 2008).

Pek çok insan, belirli ya da özgül bir alan içinde yaratır (Gardner'dan aktaran, Campbell, Campbell ve Dickinson, 1999). *Sanat* (müzik, resim, dans, şiir, seramik, vd.) ve *bilim* (fizik, matematik, psikoloji, sosyoloji, eğitim, vd.), yaratma süreçleri üzerine bağımlı iki belirli ya da kendine özgü alandır; sanata ayırt edici özellikte ve imtiyazlı katkı sağlayan bireyler sanatsal yaratıcılar, bilime farklı, seçkin, saygın ve bir şekilde alkışı hak eden nitelikte katkı sağlayan kişiler ise, bilimsel yaratıcılar olarak ifade edilmektedir; Picasso, sanatsal yaratıcılığa, Einstein'da bilimsel yaratıcılığa hemen akla gelen örnekler olarak verilebilir (Feist, 1998; Ivcevic, 2007; Perrine ve Brodersen, 2005; Runco, 2004; Simonton, 1999).

Yaratılan ürün, bir bilimsel keşif ya da bilimsel kuram veya bir resim ya da bir sanat eseri olabilir; hatırlanmalıdır ki, yaratıcılık, farklı alanlarda, farklı biçimler alabilmektedir (Amabile, 1996; Charyton ve Snelbecker, 2007; Crutchfield, 1973). Bir sanat yapıtı bir sanatçının, bir bilimsel deney ya da kuram ise, bir bilim adamının ilgisini çeken her şey hakkında olabilir (Robinson, 2008). Sanatçılar ve bilim adamları, aynı konuya ilgi duyabilirler; sanatçıları ve bilim adamlarını birbirinden ayıran şey, onları neyin ilgilendirdiği değil, ilgilendikleri şeyle nasıl ilgilendikleridir (Robinson, 2008). Hatırlanmalıdır ki, bilimin esas işi açıklamaktır ve bilim adamları, dünyanın kendi içinde nasıl işlediğini anlamaya çalışırlar; sanatın esas işi ise, tarif etmektir, sanatçılar da yaşanan bir deneyimin niteliklerini tarif ve ifade ederler (Robinson, 2008).

Sıradan Yaratıcılık ile Sıra Dışı Yaratıcılık

Yaratıcılık üzerine yapılan bilimsel araştırmaların iki g6r6ř 6zerine temellendiği ifade edilebilir. Bunlardan ilki, yaratıcılık eğer normal dağılım g6steriyorsa ya da bir diğer ifadeyle ortalama değer etrafında dağılan bir zihinsel yetenekse, yaratıcılığı 6l6mek i6in psikometrik testler tasarlamak, sonrasında ise, dağılımın en ucundaki veya genellikle en 6stteki y6zde biri insanları da en y6ksek yaratıcılığa sahip olarak belirlemektir; bu ilk g6r6ř, *sıradan yaratıcılık* (ordinary creativity) olarak ifade edilmekte ya da etiketlenmektedir ve sıradan yaratıcılık bir6ok şekilde beslenip, geliştirilebilir (Andreasen, 2009).

Matematik veya fizik kanunlarının ya da bir şiirin g6zelliğini g6stererek 6đrencilerinde heyecan yaratacak yeni ve ilgi 6ekici yollar bulmaya 6alışan bir 6đretmenin, bir koroda s6yleyen veya amat6r bir rock ya da caz grubunda bir enstr6man 6alan birinin, yemeye doyulamayacak yeni tatlar veya tabakta bakmaya doyulamayacak estetik g6r6nt6lerle yemek yapan kişinin eylemleri, *sıradan yaratıcılık* adı verilen yaratıcı eylemlerdir (Andreasen, 2009; 6ınardal ve Diri, 2013).

Burada bir hususa a6ıklık getirmekte fayda g6r6lmektedir. Bir 6lkedeki 'mektepli' veya 'alaylı', akademik unvanlı ya da unvansız on binlerce bilim adamı (fizik6i, antropolog, matematik6i, m6hendis, biyolog, bir alanda keşif ya da icat eden, psikolog, tıpcı, eğitimci, sosyolog, kimyacı, vb.) ve sanat6ının (ressam, heykeltraş, fotoğraf6ı, yazar, şair, m6zisyen, tasarımcı, dans6ı, akt6r, şarkıcı, seramik6i, y6netmen, mimar, sahne sanat6ısı, vb.) ortaya koydukları eserler, besteler, kitaplar, heykeller, ders kitapları, makaleleler, sahne sanatları, şiirler, şarkılar, resimler, romanlar, tasarımlar, fotoğraflar, filmler, seramikler, giysiler, elbiseler, sergiler, sanat 6r6nleri, sergiledikleri g6steriler, tablolar, besteler vb. t6m6 *sıradan yaratıcılık* altındaki etkinliklerdir; bu eserleri veya eylemleri ortaya koyan kişilerin t6m6ne yakın b6y6k 6oğunluğu her ne kadar kendilerini sıra dışı yaratıcı olarak zannetse de veya 6yle oldukları 6eşitli yollarla ilan edilse ya da ettirilse de, aslında hepsinin *sıradan yaratıcılar* oldukları 6ok a6ık ve meydandadır (Andreasen, 2009; Feist, 1998; 1999; Kuhn, 1995). Kimileri de, kendi d6ř6ncelerinin yaratıcı, hatta sıra dışı yaratıcı olduğunu varsayarlar ya da iddia ederler; bilinmelidir ki, bir 6r6nle sonu6lanmayan saf zihinsel eylemler, yaratıcılık değildir (Dowd, 1989).

İkinci görüşe göre ise, yaratıcılık, nadir rastlanan, kendine özgü ve olağan dışı bireylere has bir özellik, bir diğer ifadeyle, yalnızca yüksek yetenekli çok az bireyde bulunan özellik ya da özellikler grubudur; yani, kelimenin tam anlamıyla yaratıcılık, Tanrı'nın bahşettiği ya da mucizeye yakın biyolojik veya sosyal rastlantı sonucu meydana gelen bir 'armağan'dır; bu ikinci görüş ise, *sıra dışı yaratıcılık* (extraordinary creativity) olarak görülmekte ya da adlandırılmaktadır (Andreasen, 2009).

Flüoresan lamba, neon ışıkları, elektron mikroskobu, mikrodalga fırın gibi patentini aldığı 700 buluşla en çok patent sahibi olarak tarihe geçen Nikola Tesla'nın, birçok farklı alanda üstün başarılar gösteren Leonardo da Vinci'nin, A. Graham Bell, Beethoven, Galileo, Mozart, Edison, Einstein, Picasso, Shakespeare gibi bilim ve sanat dünyasına damgalarını vurmuş insanların çalışmaları ya da eylemleri ise, *sıra dışı yaratıcılık* için bilinen örnekler olarak gösterilmekte ve ifade edilmektedir (Andreasen, 2009; Çınardal ve Diri, 2013; Robinson, 2008). Ayrıca, paradigma değişikliği veya paradigma değişikliği gerçekleştiren bireyin eylemleri de, üst düzey yaratıcılık ya da sıra dışı yaratıcılık için örnek veya örnekler olarak belirtilmektedir (Craft, 2001; Cropley, 1999; Nickles, 1999).

Yaratıcılık türleri ile ilgili olarak, literatürde; sıradan yaratıcılık, küçük yaratıcılık veya günlük yaratıcılık biçiminde; sıra dışı yaratıcılık ise, büyük yaratıcılık ya da yüksek seçkin yaratıcılık şeklinde de adlandırılmaktadır (Andreasen, 2005; 2009; Kaufman ve Sternberg, 2010; Sternberg, 1999). Bu çalışmada ise, Andreasen'in (2009), geniş örnekler ve bilimsel dayanaklar üzerine de oturduğu *sıradan yaratıcılık* ile *sıra dışı yaratıcılık* tür ve adlandırmaları kullanılmıştır.

Sıra Dışı Yaratıcılık ve Beyin

Yaratıcılık beyinden kaynaklanır, özünde özgün ve yepyeni şekillerde düşünebilme yeteneği yatmaktadır; sıra dışı yaratıcılık, sıradan yaratıcılıktan nitelik olarak farklıdır, altında yatan nöral süreçler kendine özgüdür; sıra dışı yaratıcılar, sıradan yaratıcılığa sahip olanların çoğunlukla yapamadıkları biçimlerde bilinçdışını tetiklerler; sıra dışı yaratıcılığa sahip olanlar, daha kolay serbest çağrışım yaratabilen özgün tasarlanmış beyinlerle, yaratıcı beyinlerle ödüllendirilmiştir; kısaca, sıra dışı yaratıcı kişiler, sıradan ölümlülerin başaramayacağı şekillerde görüp, düşüncelerine olanak sağlayan ender rastlanır beyinlerle

ödüllendirilmişlerdir ve nöral olarak çeşitli bağlantı kortekslerinde daha zengin bir iletişim bulunmaktadır (Andreasen, 2009).

Sıra Dışı Yaratıcılık ve Sıra Dışı Yaratıcılar

Üst düzey ya da sıra dışı yaratıcılığa sahip olan bireyler, toplumun çok ayrı ve olağan dışı bir grubunu ('yalnızca en üstteki yüzde 1') oluştururlar (Andreasen, 2009). Yaratıcılıkla ilgili araştırmalar da, müzik, sanat, edebiyat, matematik ve bilim gibi bir alanda kendilerini yaratıcı olarak kanıtlamış ve bu alana damgasını vurmuş insanlara odaklanılarak başarılı olabilir; bir diğer ifadeyle, sıra dışı yaratıcılık ya da en saf haliyle yaratıcılık nadir görülen ve istisnai veya olağan dışı bir durum ise, yaratıcılıkla ilgili çalışmalar da yaratıcılık geçmişleri çok güçlü ve zengin ve olağan dışı eylem ve eserler vermiş ve de prestijli ödüller kazanmış olan sıra dışı yaratıcılığa sahip insanlar üzerinde yoğunlaştırılmalıdır (Andreasen, 2009). Bu doğrultuda ve aktarılan bilgilerin ışığında, sıra dışı yaratıcı bireyler olarak bilim alanında bilim adamı Vahit Bademci ve sanat alanında ise, seramik sanatçısı Bingül Başarır bu araştırma kapsamına alınmıştır.

Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcı: Vahit Bademci

Sıra dışı yaratıcılıkla ilgili aktarılan tüm bilgi bütünleri göz önünde bulundurulduğunda, günümüzde, Türkiye’de eğitimde kalite geliştirme çalışmaları dahilinde 1989 yılında öğretimin ölçülmesinde yeni eğilimler, 1990 yılında esnek düşünme, eleştirici, problem çözücü, yaratıcı düşünme becerileri ve çok boyutlu zeka, 1991 yılında program geliştirmede ve öğretmede yeni yaklaşımlar ve özellikle de disiplinler arası eğitim programı, 1992 yılında karakter eğitimi, 1993 yılında beyin temelli öğrenme konularında yapmış olduğu çalışmalarıyla ve temelleri bu çalışmalar olan çeşitli araştırma ve çalışmalarıyla katılmış olduğu önemli,

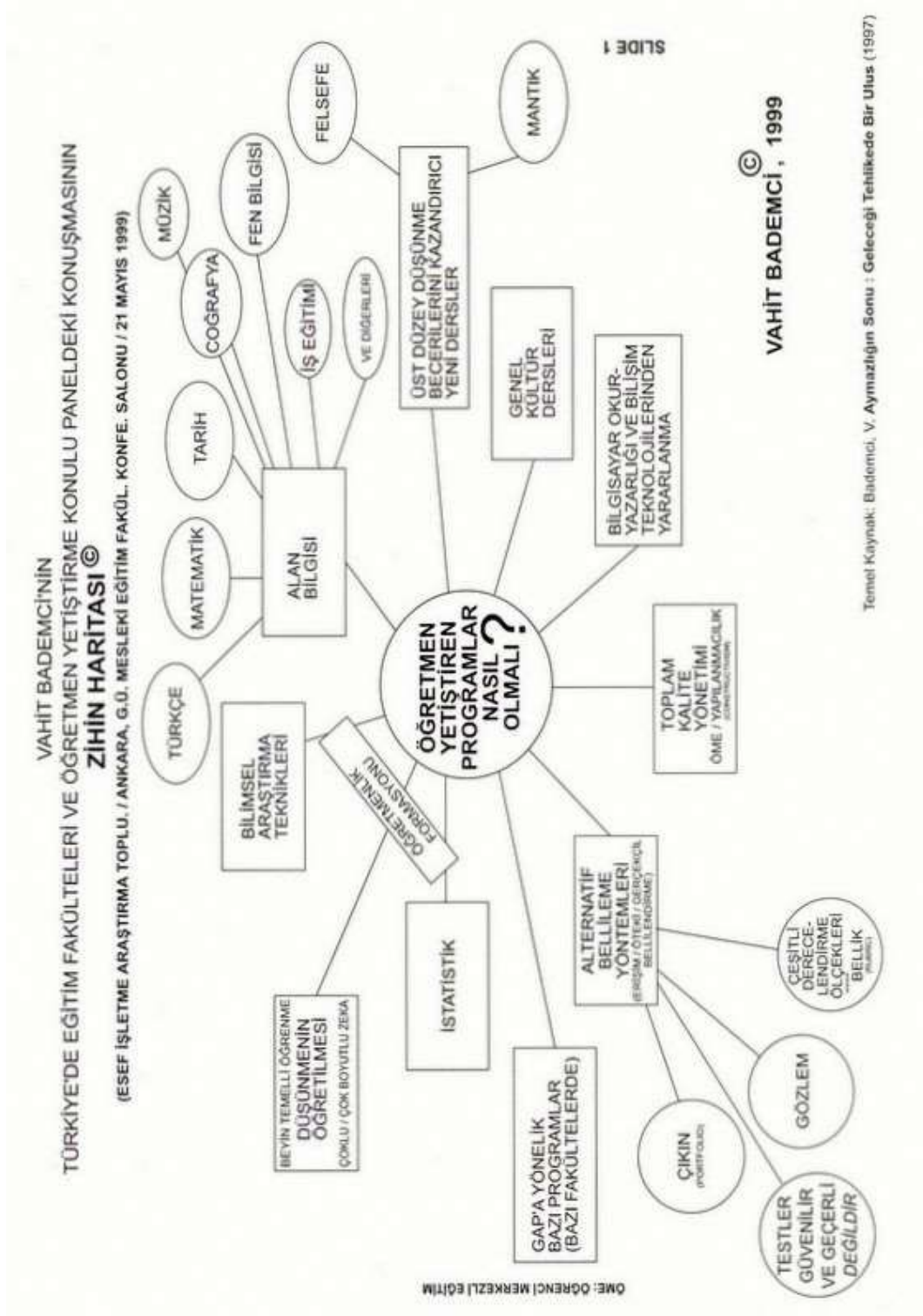
ünlü ve saygın yarışmalarda kazandığı *prestijli ödülleriyle* Vahit Bademci, bilimsel alanda hiç tartışmasız *sıra dışı yaratıcı* bir birey olarak kabul edilmektedir (Çınardal ve Diri, 2013; Korkmaz, 2010). Bir başka söyleyişle, 1980’lerin sonlarından bugünlere kadar, yaklaşık son 25 yılda, Türk eğitim sisteminin gündemine taşınmış bulunan ve ‘yeni’ olarak kabul edilmiş ve de üzerinde sıklıkla çalışılmış olan; çok boyutlu (çoklu) zeka, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, yapılanmacılık/ yapılandırmacılık, bilişsel alanda performans (erişim) ya da alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları, çıkın (portfolyo) ve bellik (rubrik) kullanımları, testlerin veya ölçme araçlarının güvenilir ve geçerli olmadığı, bilgisayar okur-yazarlığı ve bilişim teknolojilerinden yararlanma, düşünmenin öğretilmesi, yenilikçilik, eleştirici, problem çözücü, yaratıcı düşünme becerileri ve öğretilmeleri, esnek düşünme, eğitimde kalite kontrolü, kalite çemberleri ve toplam kalite yönetimi, karakter eğitimi, program geliştirmede ve öğretmede yeni yaklaşımlar ve özellikle disiplinler arası eğitim programı gibi pek ama pek çok konunun arka planında Vahit Bademci’nin çok etkili çalışmaları vardır (geniş bilgi için, bak., Bademci, 1992; 1994a; 1994b; 1997; 1998; 1999; 2000; 2007a; 2007b; 2011; 2012; Çınardal ve Diri, 2013; Korkmaz, 2010; Kutay, 2004; ayrıca, bak. Belge 1, 2). Hiç şüphe

yok ki, çalışmalarındaki ‘*çığır açıcı düşünceleriyle*’ Vahit Bademci, Türk eğitim ve biliminin ve Türk eğitim sisteminin *son 25 yılına* çok güçlü biçimde damgasını vurmuştur, bir diğer ifadeyle, eğer Türkiye’deki Milli Eğitim Sisteminin ya da eğitimbiliminin son 25 yılından Bademci’nin çalışmaları çıkarılsa, geride yenilik ve özgünlük adına pek fazla bir şey kalmayacağı rahatlıkla ifade edilebilir (Çınardal ve Diri, 2013; Korkmaz, 2010); kısaca, Vahit Bademci, Türkiye’deki Milli Eğitim Sistemi ve eğitimbilim tarihinin son 40 yılından çıkarılsa, yerinde büyük bir boşluk kalır.

Vahit Bademci’nin sıra dışı yaratıcılığa sahip bir bilim insanı olduğunu kanıtlayan ve açıkça ortaya koyan başka bir husus da, ölçme ve araştırma yöntembiliminde 60 yılı aşkın bir sürenin ardından gerçekleştirdiği paradigma değişikliğidir: Zira, mevcut paradigmayı değiştirmek, sıra dışı yaratıcılığın bir göstergesidir, hatta en üst boyutudur (Cropley, 1999; Nickles, 1999).

Bilimlidir ki, “her paradigma, paradigmayı tanımlayıp çerçevesini çizecek bir büyük eser üretir; paradigma değişikliği ya da yeni paradigmaya geçiş bilimsel bir devrimdir ve bilimsel ilerleme, devrimsel bir süreçtir ve de *bilimsel devrimler, nadiren ortaya çıkan olağan dışı bilimsel süreçlerdir...*” (bulduğu yer, Bademci, 2011, s. 117); özetle, paradigma değişikliği, bilimsel devrimdir (Kuhn, 1995; Topdemir, 2002). Bilim tarihinde ‘devrim’ diye geçen büyük dönüşümlerin, devrimi gerçekleştiren kişideki üstün yetenek, derin sezgi ve geniş imgelem gücü gibi özelliklerinin yanı sıra, yüreklilik isteyen bireysel atılımlarının da ürünü olduğu unutulmamalıdır (Yıldırım, 1996). Kısaca, paradigma değişikliği ya da bilimsel devrim, sadece sıra dışı birkaç bireyin gerçekleştirebildiği ve *çok nadir görülen* bir bilimsel yaratıcılıktır (Feist, 1999); 1990’lı yılların sonlarında ve 2000’lerin başlarında, Vahit Bademci’nin Türkiye’de 60 yılı aşan çok uzun bir süre sonra, ölçme ve araştırma yöntembiliminde gerçekleştirmiş olduğu paradigma değişikliği de *çok nadir görülen* bir sıra dışı bilimsel yaratıcılık örneğidir ve de sıra dışı yaratıcılığın ürünleri olan diğer çalışmalarıyla Vahit Bademci, eğitimbilimde ve sosyal bilimlerde (örneğin, psikometride, araştırma yöntembiliminde) sıra dışı bilimsel yaratıcılık denildiğinde de Türkiye’de akla gelen ilk ve en tepedeki isimdir (Çınardal ve Diri, 2013; Korkmaz, 2010).

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci ile ilgili bazı ayrıntılı ek bilgiler, araştırmanın yöntem bölümünde de verilmiştir.

Belge 1. Vahit Bademci'nin Türkiye'de Eğitim Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme Konulu Paneldeki Konuşmasının Zihin Haritası, 21 Mayıs 1999 (Belgenin, bu tezde kullanılması için Vahit Bademci'den izin alınmıştır).

Belge 2. Vahit Bademci ile yapılan bir röportaj, Eğitimbilim Dergisi, Nisan 2004.

Sıra Dışı Sanatsal Yaratıcı: Bingül Başarır

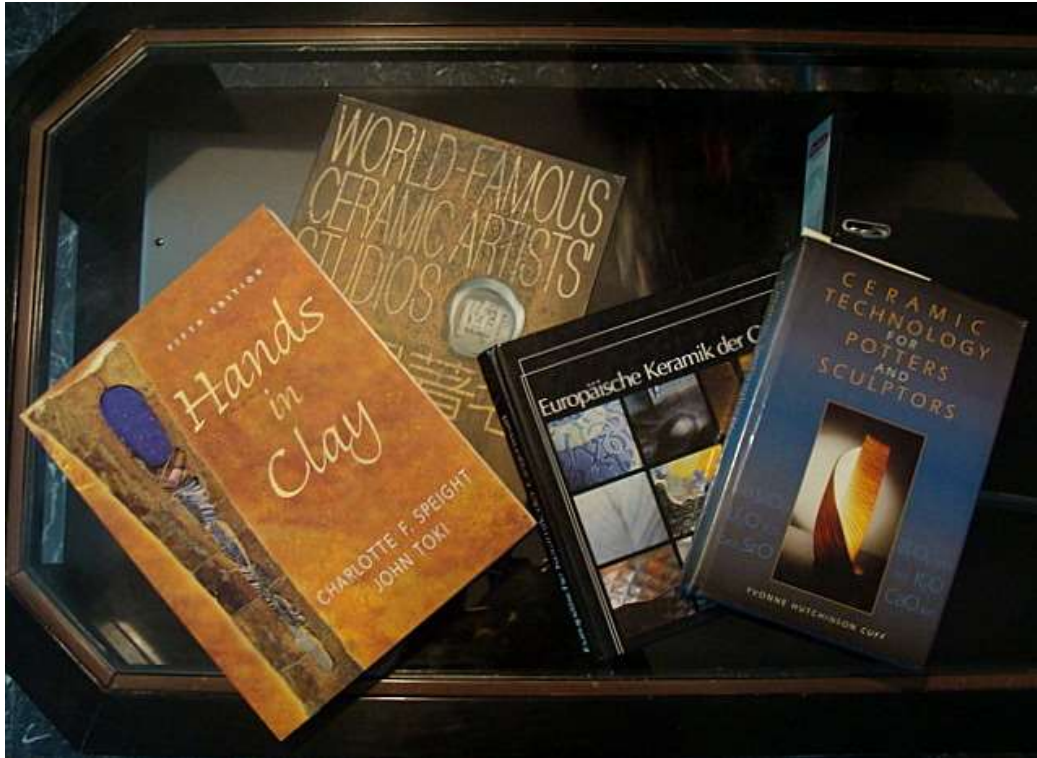
Her ne kadar Türkiye’de hakettiği ölçüde değeri bilinmese de, Bingül Başarır dünyaca ünlü bir seramik sanatçısıdır; örneğin, dünyadan sadece 112 sanatçıya yer verilen, 8 ciltlik *Dünyaca Ünlü Seramik Sanatçıları ve Stüdyoları* (World Famous Ceramic Artists and Studios) adıyla yayınlanan kitabın içinde Bingül Başarır’da bulunmaktadır; ayrıca, Bingül Başarır, *Dünya Seramik Ansiklopedisi* içindeki yerini de almıştır; kısaca, sanat yaşamında 45 yılı geride bıraktığı şu günlerde, Bingül Başarır, yarattığı eserleriyle dünyanın bir numaralı seramik kitapları içinde yer bulmaktadır (Ulueren, 2005b; ayrıca bak. Belge 3). [Tez yazarının notu; Bingül Başarır, 2014 yılı itibariyle sanat yaşamında 54. yılını doldurmuştur.]

Bunlarla birlikte, çeşitli çalışmalarda Bingül Başarır’ın ismi, seramik sanatçılarından önde gelen isimlerinden birisi olarak da geçmektedir (Bakırcı, 2008; Şahbaz, 2006; Işıktan, 2007; Terwiel, 2008; Ulueren, 2005a; 2005b; 2006).

Kendisiyle yapılan görüşmede, her ne kadar “...Bize “freelance” diyorlar İngilizce, Türkçesi “alaylı” demek oluyor (Bingül Başarır, 4.Oturum) şeklinde kendisini “alaylı” olarak tanımlasa da, Bingül Başarır, “1982’de İsmail Hakkı Oygur, Sadi Diren ve Filiz Ergüven’in [Yazar’ın düzeltme notu, Özgüven’in] ardından merkezi Cenevre’de bulunan Uluslararası Seramik Akademisi ve ayrıca merkezi N.Y. Manchester kentinde bulunan NCECA National Committee of AJAP-UNESCO üyeliğine kabul edilir” (Aktaş, 1996, s. 22). Hali hazırda, Uluslararası Seramik Akademisi’nde (IAC) 55 ülkeden 500’e yakın kişi üyeliğe kabul edilmiştir; Türkiye’den IAC’ye kabul edilenler ise, Sadi Diren, Bingül Başarır, Prof. Beril Anılanmert, Alev Ebüzziya Sysbye, Prof. Dr. Jale Yılmabaşar olmak üzere, sadece 5 kişidir (IAC-Uluslararası Seramik Akademisi, 2004).

Uluslararası Seramik Akademisi'nin (IAC) üyeliğine kabul edilmenin ve dünyanın önemli yayımlarının içine girmenin yanı sıra, ulusal ve uluslararası düzeyde kazandığı çeşitli ünlü ve *prestijli ödülleri* ve dünyanın saygın müzelerinde yer bulan eserleriyle Bingül Başarır, sanat alanında kuşkusuz sıra dışı yaratıcı bir bireydir. Bingül Başarır'ın, kendisiyle yapılan bir röportajında "...Amerika'da duvar panoları çok yaygın değildi, sonradan yaygınlaştı. Türkiye'de Füreya, Atilla, Jale, Cevdet ve ben duvar seramikleri çalışıyorduk. Bir anlamda bu alanda öncüyüz... Duvar panosunda Türkiye'de ilklerdenim... Kömürle yaptığım işler, atık malzemenin bir sanat eserine dönüşmesi, dünyada ilk benim atölyemde oldu, büyük ses getirdi ve müzelere girdi" (Ulueren, 2005b, s. 96-103; ayrıca bak. Belge 4) ifadeleri, sanatta sıra dışı yaratıcılığın açık göstergeleridir; tüm bunlar, sıra dışı sanatsal yaratıcılık denildiğinde Bingül Başarır'ın seramik alanında hem Türkiye'de, hem de dünyada önde gelen isimlerden biri olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Belge 3. Bingül Başarır'ın eserlerinin bulunduğu dünyaca ünlü seramik kitapları (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

SIRA NO 405
DEMİRBAŞ NO 404
TEKNİK BİLGİLER
KONUSU(AD): YARIM KÜRELİ FORM
SANATÇISI BİNGÜL BAŞARIR
TEKNİĞİ KİL, YANMIŞ Linyit KÖMÜRÜ, SERAMİK BOYASI
ÖLÇÜLERİ 44X45X20 CM
YAPIM TARİHİ

Belge 4. Bingül Başarır'ın İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde bulunan eseri. Bu belge, İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nden temin edilmiştir (Bingül Başarır, seramikte kömürü, dünyada *ilk* defa kullanan sanatçıdır).

Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile ilgili bazı ayrıntılı ek bilgiler, araştırmanın yöntem bölümünde de verilmiştir.

Andreasen (2009), sıra dışı yaratıcı kişilerle yapılan yüz yüze görüşmeler ve durum (örnek olay) çalışmalarının yaratıcı kişisel özellikler ve yaratıcı süreç hakkında bilgi edinilmesi konusunda testlerden daha aydınlatıcı olacağını açıklıkla belirtmektedir. Dolayısıyla, sıra dışı yaratıcı bireylerden elde edilen veriler ve bilgi bütünleri, Florida'nın (2011) yaratıcı çağ olarak adlandırdığı 21. yüzyılda, ağır rekabete dayalı ekonominin, teknolojinin, sanatın, eğlencenin, bilimin, sağlığın, eğitimin vd. taşıyıcı ana ve vazgeçilmez ögesini ve bu yüzyılda ayakta kalmak isteyen ülkelerin en önemli sermayesini oluşturacak olan yaratıcılığın, özellikle de sıra dışı yaratıcılığın, eğitim sistemi, çocuk büyüme-yetiştirme, eğitimde program geliştirme, öğretmen yetiştirme ve sosyal yapılanma içinde nasıl artırılacağı konusunda ve de daha iyi beyinlerin nasıl geliştirileceği hususunda çok ciddi biçimde yol gösterici olacaktır; ayrıca, sıra dışı yaratıcı bireylerden toplanılan bilgiler, sayıları çok çok az olan sıra dışı muhteşem beyinlere sahip olan insanların anlaşılmasına ve

yarattıklarıyla da yaşamı, toplumu, bilimi, sanatı ve uygarlığı nasıl zenginleştirdiklerinin ve/ veya daha da güzelleştirdiklerinin ortaya çıkarılmasına ve sıra dışı yaratıcı bireylerin erken yaşlarda tanınmasına da yardımda bulunacaktır (Andreasen, 2009; Bademci, 1997; 2000; Robinson, 2008; Siew, 2013); bununla birlikte, yapılan bir araştırmada, icatlar konusunda dünyanın altın çağını yaşadığı, Türkiye'nin icat listesinde sonlarda bulunduğu, en yaratıcı ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu, mucitlerin patent hakkını koruma listesinde Türkiye'nin son sırada yer aldığı (İcat listesinde, 2013) sonuçları, yaratıcılık ve yaratıcılığa verdiği önem hususunda Türkiye'nin iç açıcı olmayan durumunu, üretim, yenilikçilik ve rekabete dayalı 21. yüzyılda Türkiye ekonomisinin ve diğer toplumsal yapılarının nasıl risk altında olduğunu, yaratıcılık konusu üzerinde yoğunlaşmanın, güçlü çalışmalar yapmanın, yaratıcılık çalışmalarının desteklenmesinin Türkiye için önem ve aciliyetini, sadece bir araştırma bulgularıyla dahi, gözler önüne sermektedir.

Buraya kadar aktarılan bilgiler doğrultusunda sıra dışı yaratıcı bireyler olarak bilim adamı Vahit Bademci ile sanatçı Bingül Başarır bu araştırmanın örneğine seçilmiştir; bu iki sıra dışı yaratıcı bireyin nasıl düşündüklerini ya da nasıl çalıştıklarını anlatmaları veya yarattıkları eserleri üzerinde derinliğine ve kapsamlı bilgiler aktarmaları ya da diğer ilgili toplanılan veriler, Andreasen'in de (2009) vurguladığı üzere, sıra dışı yaratıcı bireylerin sanat ya da bilim eserlerini nasıl ürettikleri ile sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri hakkında çok şey gösterebilir. Tüm bunlara temellendirilerek, sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık ve sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçlerinin nasıl bir yol ya da yollar izlediklerinin karşılaştırılmalı biçimde ortaya çıkarılmasının istenilmesi, bu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ile sıra dışı sanatsal yaratıcılık ve sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin benzerliklerinin ve/veya farklılıklarının neler olduğunu ortaya koyabilmektir.

Araştırmanın bu hedefi doğrultusunda, alanlarında üstün başarı gösteren ve değişik sıra dışı yaratıcı eserler ortaya koyan ve de çeşitli prestijli ya da onur ödülleri kazanmış olan seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin sıra dışı sanatsal

yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcı olarak kişisel özellikleri ile sıra dışı yaratıcılık süreçleri ayrıntılı ve derinliğine irdelenerek, bahsedilen konunun bir bütün halinde ele alınması amaçlanmıştır.

Bu temel amaç çerçevesindeki araştırma kapsamında, aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır?
2. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, çok ve çeşitli yönlerden önemlidir ve de Türkiye’de *ilk*leri başlatmaktadır:

1. 21.Yüzyılda ekonomik büyümenin de, bilimin de, eğitimin de merkez bileşeni yaratıcılıktır (Martin ve Samels, 2012; Denhardt, Denhardt ve Aristigueta, 2009; Johnson, 2012). Yapılan bir araştırmada “Türklerin yüzde 72’sine göre bir mucidin sahip olması gereken en önemli özellik yaratıcılık”tır; ancak aynı araştırmada, Türkiye’nin icat listesinde sonlarda bulunduğu, en yaratıcı ülkenin ise, Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirtilmiştir (İcat listesinde, 2013). Yalnızca bu sonuçlar dahi, yaratıcılık konusunun, Türkiye’nin eğitimden ekonomiye toplumsal her yapısı ve kurumları için, ne kadar acil ve önemli olduğunu; ancak ve maalesef, gereğince ve layıkıyla da önem verilmediğini açıkça ortaya koyar niteliktedir. Unutulmamalıdır ki, üst düzey yaratıcı bireyler sezgileri, hayal güçleri, zekaları ve yarattıklarıyla toplumu ileriye götürürler (Rowe, 2007); bunu yaparken de ayırt edici özelliklerinden biri olan, alanlarında önemli bir etki yaratacak yeni ve çeşitli bilgi üretirler ve bunun yanı sıra, fikirlerinde özgünlük ve çeşitlilik oluştururlar (Michalko,2008). Sıra dışı yaratıcı bireylerin, bilim ve sanat alanında nasıl ürettiklerinin ortaya çıkarılması ve edinilen bu verilerden toplumu oluşturan her yapı ve kurumda etkin biçimde yararlanılması amacıyla, sıra dışı yaratıcı kişilerle yüz yüze görüşmeler ve durum (örnek olay) çalışmaları kullanılarak, dünyada bazı çalışmalar yapılmıştır (geniş bilgi için, bak., Andreasen, 2009; Csikszentmihalyi, 1996). Bilim ve sanat alanında sıra dışı yaratıcı bireylerin nasıl ürettiklerinin ortaya konulması gayesiyle, örnekleminde sanatçı Bingül

Başarır ve bilim adamı Vahit Bademci gibi iki sıra dışı yaratıcı bireyin de olduğu ve yüz yüze görüşmeler ve durum çalışması yönteminin kullanıldığı bu araştırma, Türkiye'deki *ilk* çalışmadır. Sadece çalışma konusu odak noktası alınsa dahi, Türkiye'de bir *ilki* başlatan bu araştırmanın önemli olduğu ortadadır. Ayrıca, bu çalışmanın, Türkiye'de olduğu kadar, dünyadaki yaratıcılık ve özellikle de sıra dışı yaratıcılık literatürüne ciddi ve önemli katkılar sağlayacağı da açıkça ifade edilebilir.

2. Problem çözücü düşünme, eleştirici düşünme ve yaratıcı düşünme olarak bilinen üst düzey düşünme becerilerinin Türk milli eğitim sistemindeki öğrencilere öğretilmesine *ilk* defa ve çok güçlü biçimde dikkat çeken çalışmaların ikisi de Vahit Bademci'ye (1997; 2000) aittir. Bir başka deyişle Vahit Bademci'nin yayınlanmış iki kitabı, üst düzey düşünme becerileri ve yaratıcılık konusunda bir dönüm noktasıdır; Bademci'nin *Aymazlığın Sonu: Geleceği Tehlikede Bir Ulus* (1997) ve *Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar?* (2000) kitaplarının yayınlanmasından sonra, Türkiye'de üst düzey düşünme becerileri ve yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda ve yayımlarda neredeyse bir patlama yaşanmıştır. Bu araştırmada detaylıca açıklanmış ve belirlenmiş ölçütlerden ve yayınlanmış çalışmalarından da görüleceği üzere, Vahit Bademci, hem sıra dışı yaratıcı bir bilim adamı, hem de üst düzey düşünme becerileri ve yaratıcılık konusunda Türkiye'deki ilk isimdir. Türkiye'de, hem sıra dışı yaratıcılık örnekleri olan üretimleri ve çalışmalarıyla, hem de yaratıcılık konusunda ilk isim olması sebebiyle, sıra dışı yaratıcı bir bilim adamını yaratıcılıkla ilgili bir araştırma kapsamına alan *ilk* çalışma, bu olmaktadır; dolayısıyla, yaratıcılık konusunu hem mükemmel derecede bilen, hem de aynı zamanda değişik alanlarda çok prestijli ödüller kazanmış sıra dışı yaratıcı ürünler ve çalışmalar ortaya koyan bir bireyden elde edilecek bulgular, kat be kat daha da önem kazanmaktadır.

3. Türkiye'de yapılan literatür taramalarında, bilimsel sıra dışı yaratıcılığı birey bazında ve durum (örnek olay) çalışması yöntemini kullanarak inceleyen herhangi bir çalışma yoktur; bu araştırma, bu yönüyle de Türkiye'de bir *ilk* olmaktadır.

4. Yapılan literatür taramalarında, Türkiye'de sanatsal sıra dışı yaratıcılığı kişi temelinde ve durum (örnek olay) çalışması yöntemini kullanarak inceleyen bir araştırma da bulunmamaktadır; bu çalışma, bu tarafıyla da Türkiye'de bir *ilki* oluşturmaktadır.

5. Gerçekleştirilen literatür taramalarında, Türkiye'de, sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerini yüz yüze görüşmeler ve durum çalışması yöntemini kullanarak ve de karşılaştırmalı biçimde inceleyen bir araştırma mevcut değildir;

bu çalışma bu yanlarıyla da Türkiye’de *ilk*leri teşkil etmektedir. Ayrıca, bu araştırma, bu cepheleriyle de dünyadaki sayılı çalışmalar arasındaki yerini almaktadır.

6. Oluşturulan literatür taramalarına göre, bu çalışma, Türkiye’de, yaratıcılık ve süreçleri ve özellikle de sıra dışı yaratıcılıkla ilgili olarak nitel araştırma yöntemleri (Gay, Mills ve Airasian, 2009) dahilindeki *ilk* araştırmadır; bu yönüyle, kendisinden sonra yapılacak araştırmalara da öncü olma görevi üstlenmektedir.

Tüm tarafları göz önünde tutulduğunda, çoğu hususta ilk olma niteliklerini üzerinde taşıyan bu çalışmanın eğitime, bilime ve sanata önemli yararları olacağı ortadadır. Bu çalışmadan elde edilen bilgi bütünleri doğrultusunda, eğitim programlarından çocuk gelişimine; sanattan, bilime ve teknolojiye kadar pek çok alanda, gerekli ve yeterli yenileşmelerin yapılacağı ümit edilmektedir. Her şeyden önemlisi, bu çalışma ile, 21. Yüzyılın en önemli konusu olan yaratıcılık ve asıl olarak da sıra dışı yaratıcılık konusunun üzerine tüm dikkatlerin çekilmesi amaçlanmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın temelinde aşağıdaki sınırlılık yer almaktadır.

1. Araştırma, Enstitüce bir tez yazımına ayrılan süre ile araştırmacının zaman ve olanaklarıyla sınırlıdır.

Tanımlamalar

Bu araştırmada kullanılmış bazı terimlerin araştırmaya özgü işlevsel tanımlamaları ve karşılıkları aşağıda verilmiştir.

Bilim: Gerçeği bulmaya, olgusal dünyayı betimlemeye ve açıklamaya yönelik bilişsel bir arayış (Yıldırım, 1996, s. 3-40).

Paradigma: “Belli bir topluluğun üyeleri tarafından paylaşılan inançların, değerlerin ve tekniklerin bütünüdür” (Kuhn, 1995, s. 282). “Paradigmalar, kuramlar değil, düşünme tarzları veya araştırma için örnekler veya modellerdir” (Gage’den akt., Bademci, 2007a, s. 197-198).

Paradigma değişikliği: Bilimsel devrim (Kuhn, 1995; Topdemir, 2002; Serdar, 2001).

Bilimsel devrim: Bir bilim dalının paradigmasında ortaya çıkan dönüşümler birer bilimsel devrimdir (Topdemir, 2002, s.53). Eski bir paradigmanın yerini, onunla bağdaşmayan yenisinin kısmen ya da tamamen almasıdır (Kuhn, 1995; Topdemir, 2002).

‘Vahit Bademci’nin Paradigma Değişikliği: Testler ya da Ölçme Araçları Güvenilir ve Geçerli Değildir’: Türkiye’de ölçme ve araştırma yöntem bilimindeki ve de ilgili bilim insanları tarafından çok uzun yıllardır paylaşılan inanç, düşünme tarzı, değer ve tekniklerin tümü, yani mevcut paradigma, testlerin ya da ölçme araçlarının kendilerinin geçerli ve güvenilir olduğu ve geçerlik ve güvenilirliğin de testlerin ya da ölçme araçlarının özellikleri oldukları yönündedir. Ancak, Vahit Bademci, yaklaşık 60 yıl sonra [1990’ların sonunda, örneğin, bak. Belge 1], Türkiye’deki yerleşik bu paradigmaya karşı çıkmış, tam tersi bir paradigmayla testlerin ya da ölçme araçlarının kendilerinin geçerli ve güvenilir olmadığını ve geçerlik ve güvenilirliğin de testlerin ya da ölçme araçlarının değil, onlardan elde edilen ölçümlerin bir özelliği, bir işlevi olduğunu bilimsel kanıtlarıyla ortaya koymuş, kendi adıyla anılan bir paradigma değişikliği ya da bilimsel devrim gerçekleştirmiş, geçerlik ve güvenilirlik gibi ölçmenin en temel kavramlarını da yeni paradigması doğrultusunda yeniden tanımlamış ve bu kavramlarla bağlantılı bütün hususlardaki (örneğin, Bademci’nin, Cronbach’ın alfası katsayısının negatif ve -1’den küçük değerler alabildiğini, Türk eğitim ve bilim topluluğuna ispatlaması gibi) yeni yaklaşımları da Türk eğitim ve bilim gündemine taşımıştır (geniş bilgi için, bak., Bademci, 2007a; 2011; Gazi Haber, 2010; Korkmaz, 2010; Çınardal ve Diri, 2013; ayrıca bahsedilen paradigmaya yönelik yurt dışındaki kaynaklar için, örneğin, bak., Thompson, 2003; Thompson ve Vacha-Haase, 2000).

Seramik: Resim, heykelin yanı sıra teknolojiyi de içeren, plastik sanatlar içinde en geniş yelpazeye sahip olan sanat türü (Başarıır’dan aktaran, Ulueren, 2005b, s. 97-103).

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda, araştırma konusu ile ilgili daha önce yapılmış bazı araştırmalar ve bulguları özetlenmiştir.

Yapılan uzun süreli ve ayrıntılı literatür taramaları sonucunda, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ve sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin benzerliklerinin/ farklılıklarının neler olduğunu meydana çıkarabilmek olan araştırma amacı doğrultusunda, Türkiye’de herhangi bir araştırmaya rastlanılamamıştır; araştırma, tüm süreci ve çerçevesi dahilinde Türkiye’de *ilk* çalışma olmaktadır. Ancak, doğrudan olmasa da, yurt içinde ve dışında, bu araştırma kapsamındaki konuyla ilintili bazı çalışmalar, aşağıda aktarılmıştır.

Bilimsel yaratıcılığın sanatsal yaratıcılıktan farklı bir yol izlediğini, sanatsal yaratıcılıkta bir ihtiyaç ya da gereksinim olmadığını da ileri süren Aktamış ve Ergin (2006) çalışmalarında; bilimsel yaratıcılıktaki işlem basamaklarının sorunun farkına varma ve onu sınırlama, çözüm için hipotezler kurma, hipotezleri sınama, sonucu bulma, kabul, ret ya da onarma olarak ele alınabildiğini, sanatsal yaratıcılıkta ise, bu basamaklardan daha farklı bir yol izlenebildiğini belirtmişler, ayrıca, yaratıcı bilimsel problem bulmalar ve çözmelerin yaratıcı bilimsel etkinliklerle ilgili olduğunu da ifade etmişlerdir.

Aktamış ve Ergin (2007) bir başka çalışmalarında da, bilimsel yaratıcılık ile sanatsal yaratıcılıktaki işlem basamaklarının farklı olduğuna işaret etmişler, problem bulma ve hipotezleri formüle etmenin bilimsel süreç becerilerinin bileşenleri olduğunu, bilimsel süreç becerilerini kullanabilen bireylerin ise, bilimsel yaratıcılıklarının daha iyi olduğunu vurgulamışlardır.

Uludağ Üniversitesi İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinden oluşan öğretmen adayları üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilere bir kişinin yaratıcılığını gösterebileceği 10 alan sorulmuş, halk arasında yaygın bir inanç paralelinde de, öğrencilerin % 78'inin yaratıcılığı, resim, müzik ve edebiyatla bağlantılı olarak tanımladığı görülmüştür (İşler ve Bilgin, 2002).

İlköğretim 7'nci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer çalışmada, bilimsel yaratıcılık ile sanatsal yaratıcılığın farklı olduğu ve bilimsel yaratıcılığın yeni problemler bulma ve çözme, sanatsal yaratıcılığın da yaşamın veya hislerin bazı yeni sunumlarını verebilme ile ilgili olduğu belirtilmiştir (Pekmez, Aktamış ve Taşkın, 2009).

Bir başka çalışmada ise, problemlere özgün çözümler üretmenin bilimsel yaratıcılıkla bağlantılı olarak görüldüğü, ancak bir resim yapmanın temelinde de sanatsal problemlere çözüm bulmanın yattığı belirtilmiştir (McCrae, 1999).

Çınardal ve Diri'de (2013) yaptıkları çalışmada, sıra dışı yaratıcılık kavramının anlaşılması için insan bedenindeki en ilginç ve karmaşık organ olan beyin, insanoğlunun sahip olduğu en muhteşem yeteneği, yani yaratıcılık yetisini nasıl ürettiği, insan beyninin nasıl bir süreçten geçerek denklem, kuram, beste vb. yarattığı, bu yaratıcı kıvılcımın nereden geldiği ve insanlarda nasıl ortaya çıktığı ile ilgili birçok önemli noktaya değinmişler; ayrıca, paradigma değişikliğinin ya da bilimsel devrimin, sıra dışı beyinlerin gerçekleştirebileceği bir durum olduğunu vurgulamışlar ve bu konuda güncel ve de nadir görülen bir örnek olarak, Vahit Bademci'nin Türkiye'de 60 yılı aşkın bir süre sonra, ölçme ve araştırma yöntembiliminde gerçekleştirmiş olduğu paradigma değişikliğinin ya da bilimsel devrimin, sıra dışı yaratıcılık örneği olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Ortaya konulan bir diğer çalışmada ise, birisi sanat ve diğeri bilimle ilgili olmak üzere iki durum çalışması karşılaştırmalı olarak ele alınmış; sonucunda ise, her ikisinin de benzer bir yol takip ettikleri öne sürülmüştür (Weisberg ve Reeves, 2013).

Korkmaz (2010) tarafından yürütülmüş olan araştırmanın konusu, Türk eğitim ve biliminde ölçme ve araştırma yöntembilimine yönelik olarak Vahit Bademci'nin yaklaşık 60 yıl sonra gerçekleştirdiği paradigma değişikliği ya da çağdaş ve yeni paradigması üzerinedir; çalışmada, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde eğitim bilimleri alanında 2000-2009 yılları arasında tamamlanmış ve kabul edilmiş olan 324'ü yüksek lisans ve 120'si doktora tezi olmak üzere toplam 444 tez incelenmiş; yüksek lisans ve doktora tezlerinde görülen, güvenilirlik kavramı ile ilgili

mevcut ve eski paradigmanın etkisiyle süregelen çok ciddi bilimsel hatalara dikkat çekilmiş, dolayısıyla hataların tekrarlarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, örneklem, veri toplama yöntemi, verilerin geçerlik ve güvenilirliği, alan notları ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın da modeli olan *durum çalışması* (case study, örnek olay), nitel araştırmanın temel bir biçimidir (Gall, Gall ve Borg, 2007; Johnson ve Christensen, 2012). Durum (örnek olay) çalışmasında, bir ya da birkaç durum derinlemesine betimlenebilir (Merriam, 2009; Creswell, 2007).

Durum çalışmaları, yaratıcı bireylerin sanat ve bilim eserlerini nasıl ürettikleri ve de yaratıcı süreç hakkında çok şey gösterir (Andreasen, 2009); bu sebeple de, bu araştırmanın modeli olarak seçilmiştir.

Örneklem

Bu araştırmada, amaçlı örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır (Gall, Gall ve Borg, 2007; Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmanın örneklemini, sıra dışı sanatsal yaratıcılık boyutunda İzmir’de yaşayan seramik sanatçısı Bingül Başarır

ve sıra dışı bilimsel yaratıcılık boyutunda da Ankara'da yaşayan bilim adamı Vahit Bademci oluşturmaktadır.

Durum çalışmasına alınacak sıra dışı yaratıcılığa sahip bireylerin seçilmesindeki bir yaklaşım ya da ölçüt, belli bir alandaki en seçkin kişilere verilen *güvenilir, önemli ve ünlü ödül ya da ödüllerdir* (Andreasen, 2009). Belirlenen bu örneklem ölçütüne (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2006) göre, araştırmamızın örneklemine oluşturan seramik sanatçısı Bingül Başarır ve bilim adamı Vahit Bademci'nin katıldıkları çeşitli önemli yarışmalarda kazandıkları *seçkin, ünlü ve saygın onur ödülleri* aşağıda listelenmiştir. Seçkin ve saygın onur ödülleri yanı sıra, bilim adamı Vahit Bademci'nin *yaratıcılık, yenilikçilik, stratejik düşünme ve geliştirme* ana eksenli 6 çok önemli ve büyük başarısı ile seramik sanatçısı Bingül Başarır'ın eserlerinin bulunduğu seçkin müzeler ve yayınlarda, örneklem ölçütü oluşturulurken dikkate alınmış ve de alt kısımda açıklanmıştır.

Bingül Başarır'ın Kazandığı Seçkin Ödüller

1. Mino Uluslararası Seramik Yarışması, *Şeref Mansiyonu*, Japonya, 1992
2. Devlet Resim-Heykel Yarışması, *Birincilik Ödülü*, 1992
3. Devlet Resim-Heykel Yarışması, *İkincilik Ödülü*, 1991
4. Faenza Uluslararası Seramik Yarışması, *Altın Madalya*, İtalya, 1979 (bak. Belge 5).
5. Faenza Uluslararası Seramik Yarışması, *Altın Madalya*, İtalya, 1975
6. Clermont-Ferrand Uluslararası Yarışma, Grup *Birincilik Ödülü*, Fransa, 1974
7. Vichy Uluslararası Resim-Heykel Yarışması, Heykel *Birincilik Ödülü*, Fransa, 1974
8. Prag Uluslararası Seramik Yarışması, *Altın Madalya*, Çek Cumhuriyeti, 1962 (bak. Belge 6, 7).

Bingül Başarır'ın Eserlerinin Bulunduğu Müzeler (Başarır, 2010)

1. İcheon World Ceramic Centre Kyonggi Provence, Korea (bak. Belge 8).
2. Burlington Kültür Merkezi, Burlington, Kanada
3. Mikolas Ales South Bohemian Gallery, Bechyne, Çek Cumhuriyeti

4. Museum of Decorative Arts, Prague, Çek Cumhuriyeti
5. Kostelec Museum, Kostelec, Çek Cumhuriyeti (bak. Belge 9).
6. Galleria Madoura, Vallarius, Fransa
7. Keramion Seramik Müzesi, Frechen, Almanya (bak. Belge 10).
8. İjiro Village Hall, Yamagata Gifu Pref, Japonya
9. Ministry of Construction, Tajimi City, Gifu Pref, Japonya (bak. Belge 11).
10. Everson Sanat Müzesi, Syracuse, NewYork, ABD (bak. Belge 12).
11. Faenza Uluslararası Seramik Müzesi, Faenza, İtalya
12. Ariana Seramik Müzesi, Geneva, İsviçre
13. Resim ve Heykel Müzesi, İzmir, Türkiye (bak. Belge 4).
14. Resim ve Heykel Müzesi, Ankara, Türkiye
15. Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan

Bingül Başarır'ın Çalışmalarının Yer Aldığı Yayınlar (Başarır, 2010)

1. Ceramics in the Environment, Janet Mansfield, Avustralya, 2006
2. World- Famous Ceramic Artists Studios, Çin, 2005
3. Hands in Clay, Charlotte Speight – John Toki, ABD, 2004
4. The Craft and Art of Clay, 4. Basım, Susan Peterson, ABD, 2004
5. Working With Clay, Susan Peterson, ABD, 1999
6. Ceramic Technology for Potters and Sculpturs, Yvonne Hutchinson Cuff, ABD, 1996
7. The Art and Craft of Clay, Susan Peterson, ABD, 1991
8. Büyük Larousse Ansiklopedisi, Türkiye
9. The International Art of Ceramics, Hideto Sanaka, Japonya, 1984
10. Kunts – Handwerk, Ceramic of the World, Gottfried Bormann, Almanya, 1983
11. Annuaire International Galeries Des Arts, France, 1966

Belge 5. Bingül Başarır'ın, 1979 yılında İtalya Faenza Uluslararası Seramik Yarışmasında Altın Madalya alan eseri.

Akademi Müdürlüğüne

Milletlerarası 1962 Prag Çağdaş Seramik Sergisi Komitesi Sekreteri Mr.Jaroslav Pycha'dan alınıp olduğum 19.7.1962 tarihli mektupla sergi sonu neticesini bildiren dokümanlar gönderilmiştir.

Bu dokümanlara göre 1962 Prag Milletlerarası Çağdaş Seramik Sergisine 32 devlet katılmış ve 2000 eser gönderilmiştir. Milletlerarası sergi Jürisi, katılan ülkelere ve eserleri ile iştirak etmiş olan sanatçılara mükafatlar vermiş ve böylece biri iştirak etmiş olan memleketi dışarı da sanatçı eserlerine olmak üzere altın madalya, gümüş madalya ve şeref diploması ile değerlendirmiştir.

Ekli dokümanlara istinaden Türk Sanatçılarından mükafat alanlar aşağıda sıralanmıştır.

+ Has Bingül BAŞARIR	Altın Madalya
Oygar Hakkı İsmail	Altın Madalya
Erwan Erdoğan	Altın Madalya
Koral Pürçüya	Altın Madalya
Kamilcan Tüsun	Gümüş Madalya
Galstalı Atilla	Gümüş Madalya
Kılıç Meral	Gümüş Madalya
İyem Nasip	Gümüş Madalya
Güner Çengür	Gümüş Madalya
Karaman Ayfer	Gümüş Madalya
İzzet Hakkı İzzet	Şeref Diploması
Hakkı Karakıdıoğlu	Şeref Diploması
Taylan Ferhan	Şeref Diploması
İlker Alev	Şeref Diploması
Erberk E.	Şeref Diploması
Güner Yüksel	Şeref Diploması
Bakiysnik Melike	Şeref Diploması

Yukarıda isimleri yazılı sanatçılara dağıtılmak üzere ayrıca 10 adet sergi kataloğu gönderilmiştir.

Prag Sergisinden alınmış olan bu neticelerin sanatçılara duyurulmasını rica eder, saygılarımı sunarım.

1962 Prag Çağdaş Seramik Sergisi
Türkiye Sergi Komitesi
İsmail H.Oygar

Eki: Délégations étrangères.
Congrès de l'Art
Résultat du Jury

Belge 6. Bingül Başarır'ın, 1962 yılında Çek Cumhuriyeti Prag Uluslararası Seramik Yarışmasında, Altın Madalya aldığını gösteren belge.

Belge 7. Bingül Başarır'ın, 1962 yılında Çek Cumhuriyeti Prag Uluslararası Seramik Yarışmasında, Altın Madalya alan eseri.

Belge 8. Bingül Başarır'ın, İcheon World Ceramic Centre Kyonggi Provence, Korea'de bulunan "Hitit'e Selam" serisinden, raku + seramik + talaş tabak eseri, 2000.

Belge 9. Bingül Başarır'ın, Kostelec Museum, Kostelec, Çek Cumhuriyeti'nde bulunan seramik panosu, 1990.

Belge 10. Bingül Başarır'ın, Keramion Seramik Müzesi, Frechen, Almanya'da bulunan "Hitit'e Selam" serisinden ,seramik + talaş + cam heykel eseri, 1998.

Belge 11. Bingül Başarır'ın, Collection of Ministry of Construction Tajimi City, Gifu Pref, Japonya'da bulunan kömür cürüflu seramik form eseri, 1991.

Belge 12. Bingül Başarır'ın, Everson Sanat Müzesi, Syracuse, New York, ABD'de, bulunan Üç Küreli Form seramik+ cüruf eseri, 1988.

Vahit Bademci'nin Kazandığı Seçkin Ödüller

1. Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalı, *Birincilik Ödülü*, 1999 (bak. Belge 13, 14, 15, 16).
2. Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülü, *Birincilik Ödülü*, 1995 (bak. Belge 17, 18, 19).
3. Milli Prodüktivite Merkezi, Verimlilik Kültürünün Yaratılması ve Geliştirilmesi Konulu Araştırma ve İnceleme Yarışması, *Büyük Ödül* (Dört Büyük Ödülден Birisi), 1992
4. Milli Prodüktivite Merkezi, Doktora Tezi *Teşvik Ödülü*, 1991 (bak. Belge 20).

Vahit Bademci'nin Türk Eğitim ve Biliminde 60 Yılı Aşan Çok Uzun Bir Süre Sonra Gerçekleştirdiği Bilimsel Devrim ya da Paradigma Değişikliği

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci, Türk Eğitim ve Biliminde ölçme ve araştırma yöntembiliminde 60 yılı aşan çok uzun bir süre sonra 'Vahit Bademci'nin Paradigma Değişikliği ya da Vahit Bademci Markası: Testler veya Ölçekler Güvenilir ve Geçerli Değildir' (Gazi Haber, 2010; Korkmaz, 2010; ayrıca, bak. Belge 21) şeklinde de ifade edilen bir bilimsel devrim ya da paradigma değişikliği gerçekleştirmiştir (bak. Belge 1, 21, 22; Bademci, 2007a; 2011). Ayrıca,

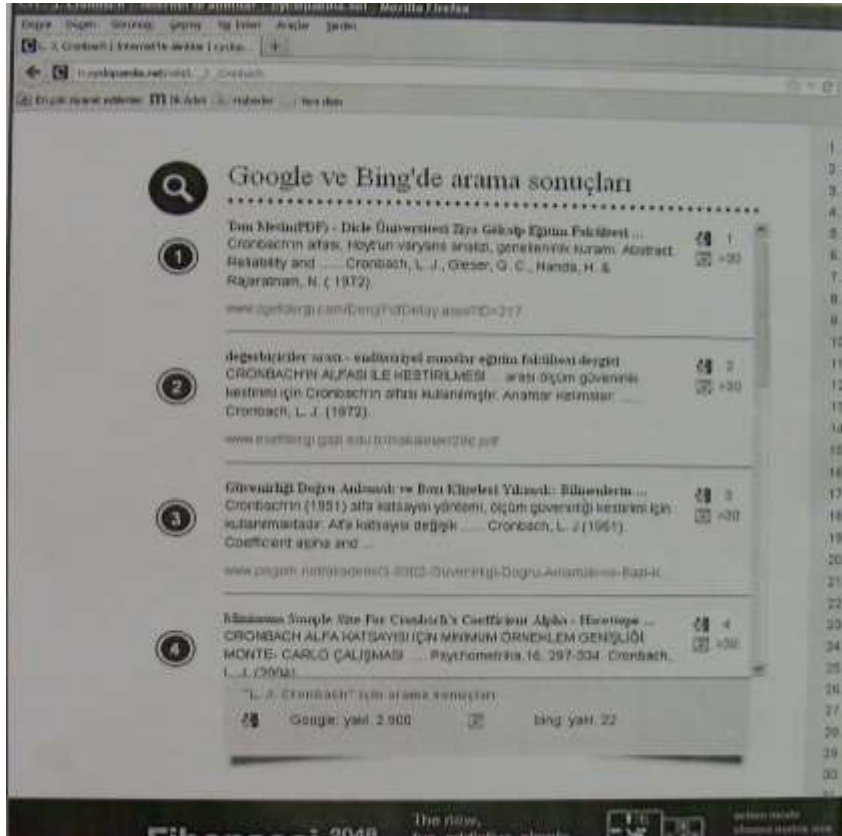
Vahit Bademci'nin "60 yılı aşkın bir süre sonra, ölçme ve araştırma yöntembiliminde Türk eğitim ve bilim topluluğuna yönelik ortaya koyduğu *yeni paradigma* etrafındaki görüşleri, yaklaşımları ve çalışmalarında meydana vurduğu bazı bilimsel kanıtlamaları ise, *yeni paradigmanın* bilimsel doğruluğuna, güncelliğine, etkililiğine ve verimliliğine vurgu yapan ve bilimdeki çağdaş gelişmelerin, düşüncelerin ve yenileşmelerin yanında olan araştırmacıların bilimsel çalışmalarındaki yerini almaya başlamıştır (örneğin, bakınız, Beycioğlu, 2007; Cebeci, 2006; Hotaman & Yüksel-Şahin, 2010; Kartal, 2009; Kartal & Pekkanlı, 2011; Korkmaz, 2010; Özsoy, Keleş & Uzun, 2009; Sayın, 2008; Sayın, 2010; Sever, 2008)" (bulunduğu yer, Bademci, 2011, s. 118).

Paradigma değişikliği veya bilimsel devrim gerçekleştirmek, örnekleme ölçütü (Yıldırım ve Şimşek, 2006) oluşturulurken göz önünde tutulmuştur. Çünkü, *bir*

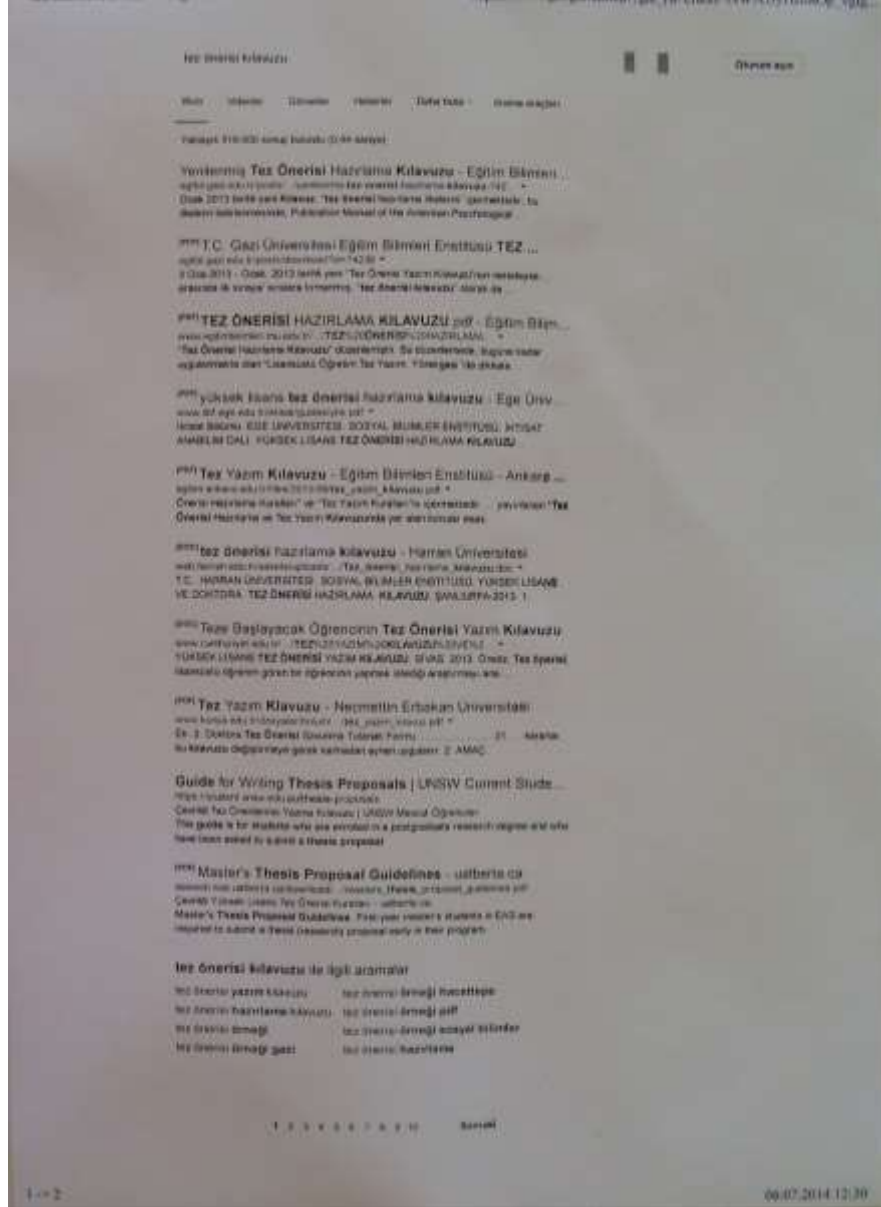
alanda, mevcut paradigmayı değiştirmek ya da bilimsel devrim gerçekleştirmek, sıra dışı yaratıcılığın zirvesidir (Craft, 2001; Cropley, 1999; Nickles, 1999).

Tam da bu noktada, bir hususu daha açıklamakta fayda görülmektedir. Ogilvy, bir markayı, tüketicinin ürün hakkındaki düşüncesi olarak tanımlamıştır (bulunduğu yer, çabuk ve Demirci Orel, 2008, s. 106) ve de marka, bir işaret, resim, Şekil, terim, sözcük, isim olabilir; 21. Yüzyılda marka olabilmek ise, bir ürünün patentini ya da telif hakkını elde etmekten çok daha ileri gitmiştir (Duran, 2014; abuk ve Demirci Orel, 2008; Yener, 2013). Şüphe yok ki, Gazi Haber (2010) ve Korkmaz'da da (2010) belirtildiği üzere, Vahit Bademci ismi eğitim-bilim ve sosyal bilimler topluluklarında, kısaca eğitim ve bilim ortamında bir marka olarak kabul edilmektedir ve Vahit Bademci isminin güçlü bir marka değeri vardır. Marka değeri dahilinde ise, üretilen ürüne karşı duyulan güven, sağlamlık, yenilik, sıra dışılık, ustalık, uzmanlık, liderlik gibi bellekte oluşan çağrışımlar veya bileşenler ya da algılar bulunmaktadır (Duran, 2014; abuk ve Demirci Orel, 2008; Yener, 2013). Eğitim ve bilim ortamında, bir marka değeri olarak Vahit Bademci ismine duyulan güvene yönelik olarak, burada sunulan sadece iki örnekle yetinilecektir. Bu örneklerden birincisi, Vahit Bademci'nin Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü için hazırladığı Ocak 2013 tarihli yeni *Tez nerisi Hazırlama Kılavuzu* (2013) zerinedir. Son derece özgün ve bilimsel yönlerden çok güçlü olan Ocak 2013 tarihli bu Kılavuz, internet ortamında yayımlandıktan kısa bir süre sonra, en çok okunan ve indirilen tez nerisi kılavuzları içerisinde birinci sıraya yerleşmiş, bir başvuru kaynağı haline gelmiştir (Tez nerisi Hazırlama Kılavuzu, 2013). Daha sonra, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yönetim değişikliği olmuş, Vahit Bademci'nin hazırladığı ve çok başarılı olduğunu internet ortamında da kanıtlayan Ocak 2013 tarihli Tez nerisi Hazırlama Kılavuzu yürürlükten kaldırılmış, yerine yeni enstitü yönetiminin hazırladığı Nisan 2014 tarihli Lisansüstü Tez ve Tez nerisi Yazım Kılavuzu uygulamaya konulmuştur. Ancak, 6 Temmuz 2014 tarihinde Google arama motoruna “tez nerisi kılavuzu” ortak anahtar kelimeleri girildiğinde ise, yürürlükten ve Enstitü sayfasından kaldırılmasının üzerinden 3 ay geçmesine rağmen, Vahit Bademci'nin hazırlamış olduğu Ocak 2013 tarihli Tez nerisi Hazırlama Kılavuzunun, bulunan yaklaşık 518000 sonuç içerisinde hala 1. ve 2. sırada listelenmekte, okunmakta ve yararlanılmakta olduğu görülmektedir (bak. Belge 23). Ortaya çıkan bu durumun, bir marka değeri olarak Vahit Bademci'nin ürettiği sıra dışı bilimsel yaratıcılık ürünlerine duyulan bilimsel güvenin çok açık bir

göstergesi olduğu da rahatlıkla söylenebilir. Benzer şekilde, ikinci örnek, Cronbach'ın alfası üzerine verilebilir. Türk bilim insanlarının yayımlanan Cronbach'ın alfası ile bağlantılı çalışmalarda, Google arama motorunda yaklaşık 2900 ve Bing arama motorunda da yaklaşık 22 arama sonuçları arasında Vahit Bademci'nin çalışmalarının, her iki arama motorunda da, yine 1., 2. ve 3. sırayı aldıkları görülmektedir (bak. Belge 24). Tüm buraya kadar aktarılanlar, bu araştırmanın örneklemini oluşturan sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci ve isminin, aynı zamanda bilimsel güvenilirlik ve uzmanlık üzerine temellenmiş güçlü ve prestijli bir marka değeri olduğunu da göstermektedir.

Belge 24. Google ve Bing arama motorları sonuçlarında, Cronbach'ın alfası ile bağlantılı çalışmalarda Vahit Bademci'nin ilgili çalışmalarının en çok okunanlar ve arananlarda 1., 2. ve 3. sırayı aldıklarını gösteren belge, 06 Temmuz 2014 (Belge, PrtSc ile alınmıştır).

Belge 23. Vahit Bademci'nin hazırlamış olduğu Ocak 2013 tarihli Tez Önerisi Hazırlama Kılavuzunun, Google arama motorunda bulunan yaklaşık 518000 sonuç içerisinde 1. ve 2. sırada listelenmekte, okunmakta ve yararlanılmakta olduğunu gösterir belge (Bu belge, 06 Temmuz 2014 tarihinde elde edilmiştir).

Vahit Bademci'nin Türkiye'nin Toplumsal Sorunlarına Yönelik Yaratıcı Çözüm Önerileri Sunduğu Eğitim Reformu ve Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejileri

Bir başka tanıma göre, yaratıcılık, problemlere özgün çözümler üretmeyi içerir; problemlere çözüm bulma kapasitesi zekanın ayırıcı özelliklerinden birisidir ve yüksek zeka ile yaratıcılığın bağlantılı olduğu da sıkça bulunmuştur (McCrae, 1999). Toplumsal problemler hakkında düşünmenin *yeni* bir yolu ya da usulü, yaratıcı ürün ortaya koymanın bir diğer faydalı çeşididir (Barron, 1969).

Vahit Bademci'nin Türkiye'deki toplumsal ve eğitimle ilgili sorunlara yönelik çok çeşitli ve zengin çözümler öneren *1995 Milliyet Örsan Öymen Birincilik Ödüllü* çalışması içinde bulunan “Türkiye İçin Bir Eğitim Reformu Stratejisi: Çözüm Yolları ve Öneriler” başlıklı (Bademci, 1997) ve *1999 Milliyet Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü* alan araştırması içinde yer alan “Türkiye'nin Anomi, Yabancılaşma, Ekonomik Büyüme, Demokratikleşme Sorunlarına Çözüm Önerisi: Toplam Kalite Yönetimi Temelli Bir Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi” başlıklı (Bademci, 2000; 2001; ayrıca, bak. Belge 22, 25, 26, 28) stratejileri de, sıra dışı yaratıcılığın önemli, kıymetli ve de çok nadir görülen ürünleridir (Çınardal ve Diri, 2013).

Yeri gelmişken, bir hususu vurgulayarak açıklamakta yarar görülmektedir. Türk Milli Eğitim Sistemine yönelik hazırlanmış, gerçek anlamıyla son “Milli Eğitim Reformu Stratejisi” (1972), 5 Ekim 1972 tarihinde Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş ve Resmi Gazetede 13 Ekim 1972 tarihinde de yayımlanmış ve uygulanmıştır. Türk Milli Eğitimi ve Sistemine yönelik olarak 42 yıldan bu yana, gerçek anlamıyla, biri “Eğitim Reformu Stratejisi” (Bademci, 1997), diğeri de “Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi” (Bademci, 2000) başlıkları altında sadece iki strateji hazırlanmıştır ve prestijli ödüller kazanmış her iki strateji de Vahit Bademci'ye aittir. Kendisiyle yapılan görüşmede, bu hususlarla ilgili olarak Vahit Bademci “...iki kitabımdaki tüm eğitim reformu ya da eğitimde yeniden yapılanma stratejilerim 2002 sonlarından beri oluşturulan tüm hükümetlerce izinsiz uygulanıyor. Gönül isterdi ki, hükümetlerin benden izin alması. İzin almadıkları gibi, ki kendilerine defalarca yazdım, bu stratejilerin bana ait olduğunu bile bile kullandılar, adımdan tek kelime dahi söz etmediler...2003 yılından beridir hükümetler ve mevcut hükümet eliyle yapılan bu intihal olayı esef vericidir, ayrıntılarıyla yazdım da ‘Testler Güvenilir Değildir’ adlı kitabımın önsözünde, bu bilim hırsızlığını, hem de tüm belgeleriyle...(Vahit Bademci, 1.Oturum) ifadelerini kullanmıştır. 1972 tarihinde Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş

olan ‘Milli Eğitim Reformu Stratejisi’, özellikle Sekizinci Milli Eğitim Şûrası (1991) raporları ve kararlarına dayalıdır. 28 Eylül – 3 Ekim 1970 tarihlerinde arasında gerçekleştirilmiş olan Sekizinci Milli Eğitim Şûrasında 126 üye bulunmaktadır: Bunların %33’ü üniversiter kuruluş ve yüksek okullardan, %21’i merkez ve taşra teşkilatından, %46’sı da ilk ve orta öğretim kurumları ile öğretmen meslek kuruluşlarından ve ilgili diğer eğitim, bilim ve kültür kurumlarından gelmektedir (Oğuz, 1991). Temeli, 1970 yılında yapılmış Sekizinci Milli Eğitim Şûrası raporları ve kararlarına dayalı ve 1972 tarihinde Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş ve uygulanmış olan ‘Milli Eğitim Reformu Stratejisi’nden yıllar sonra, Vahit Bademci tek başına iki eğitim reformu stratejisi hazırlamış ve seçkin ödüller kazanmış bu stratejileri de uygulamaya konulmuştur; Türkiye’de yaklaşık son 42 yıl içerisinde uygulanabilir olan ve uygulanan yalnızca iki eğitim reformu stratejisine imza atmak dahi, Vahit Bademci’nin sıra dışı bilimsel yaratıcı olduğunun tek başına bir kanıtı, bir ölçütüdür.

Stratejik Düşünmek, Strateji Geliştirmek ve Vahit Bademci’nin Geliştirdiği Bazıları da Prestijli Ödüller Kazanmış Sıra Dışı Yaratıcılık Ürünleri Olan Stratejileri

Etkili bir stratejik düşünme sürecindeki temel adımlardan birisi veya bir başka ifadeyle tesirli bir stratejik düşünmenin çok önemli bir bileşeni de, sıra dışı yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip olmak şeklinde ifade edilmektedir (Collis, 2011; Çınardal ve Diri, 2013). Bazıları ödül kazanmış sıra dışı yaratıcılık ürünleri olan çok önemli ve etkili çalışmalarından da (bak., örn., Bademci, 1992; 1997; 2000; 2007a; 2007b; ayrıca bak. Belge 25, 26, 27, 28, 88) görüleceği üzere, Vahit Bademci, “*strateji geliştirme*” ve “*stratejik düşünme*” konularında da Türkiye’deki *en önemli ve değerli* isim olarak öne çıkmaktadır (Korkmaz, 2010; Çınardal ve Diri, 2013).

Vahit Bademci’nin Dünya Bankası’nın Düzenlediği, Türkiye Yaratıcı Fikirler Yarışması’nda Finalist Olarak Sergilenen Projesi

Vahit Bademci’nin, Dünya Bankası (The World Bank), *Türkiye Yaratıcı Fikirler Yarışması*’nda 765 Proje arasında, *finalist* 35 projeden birisi olan “Risk (Tehlike) altındaki Öğrencilerin Sosyal Katılımı İçin Yeni Bir Program” (Bademci, 2007b) adlı projesi, Mayıs 2005’de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi’nde

sergilenmiştir (bak. Belge 29, 30). Toplumsal problemlere özgün ve zekice çözüm yolu ortaya koymak, yaratıcılığın önemli bir türüdür (Barron, 1969) ve yarışmanın adından dahi anlaşılacağı üzere, Vahit Bademci'nin (2007b) bu projesi de sıra dışı bilimsel yaratıcılığın ve ıraksak düşünmenin (Barron, 1969; Çınardal ve Diri, 2013) çok çarpıcı ve orijinal bir ürünüdür.

Vahit Bademci'nin Türk Eğitim, Bilim ve Sisteminde 23 Yıl Önce (1991) Performans (Erişim) Ölçme ve Bellilendirmenin *Postmodern Dönemini* Başlatması

Vahit Bademci, 1980'li yılların sonlarında ve 1990'ların başlarında, Türk eğitim, bilim ve sisteminde becerişsel (psikomotor) alanda kullanılan erişim (performans) ölçme yöntem/teknik ve araçlarının, *bilişsel alanda kullanılması* gerekliliğini *ilk defa* vurgulamıştır; öteki bellilendirme (alternative assessment), gerçekçil bellilendirme (authentic assessment), erişim bellilendirme (performance assessment), çıkın (portfolio), bellik (rubric), erişim izlentisi (performance task) gibi hususların Türk eğitim, bilim ve sisteminde kullanılmasını sağlayan *ilk* çalışmalar da yine Bademci'ye aittir (Bademci, 1993; 1994a; 1994b; 1997; 1998; 2012; ayrıca, bak. Belge 1, 2, 19, 22, 88). Bademci'nin (1993; 1994a; 1994b; 1998; 2012; ayrıca, bak. Belge 1, 2) erişim ölçme ve bellilendirme hususlarındaki çalışmaları Türk eğitim, bilim ve sisteminde performans (erişim) ölçme ve bellilendirmenin *postmodern dönemini* başlatmış, *yaratıcılık*, *yenilikçilik* ve *özgünlük* yönlerinden de önemli ve çok tesirli olmuştur; çünkü bu çalışmalar, Bademci'nin (1997; 2001) diğer çalışmalarıyla birlikte, Türk Milli Eğitiminde ve Türk Eğitim Sisteminde yeni bir dönem açmış, köklü bir eğitim reformuna ve ardışık ve de eğitim reformları olarak adlandırılan çok çeşitli yeni eylemlere ve uygulamalara yol açmıştır (Bademci, 1997; 2001; 2007a; 2012).

Belge 13. Vahit Bademci'nin 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında kazandığı Birincilik Ödülü (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

Belge 14. Vahit Bademci, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülünü alırken, 3 Mayıs 2000, İstanbul, Doğan Medya Center (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

Belge 16. Vahit Bademci'nin 1999 Milliyet Ödülleri Yarışmasında, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülü kazanan eseri (Eser, 2000 ve 2001'de kitap olarak basılmıştır)

Belge 17. Vahit Bademci'nin 1995 Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde kazandığı Birincilik Ödülü (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

Belge 18. Vahit Bademci, 1995 Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde, Birincilik Ödülünü alırken, 7 Mayıs 1996, İstanbul, Doğan Medya Center (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

Belge 19. Vahit Bademci'nin 1995 Milliyet Ödülleri Yarışmasında, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde Birincilik Ödülü kazanan eseri (Eser, 1997'de kitap olarak basılmıştır)

Türk Eğitim ve Biliminde Paradigma Değişikliği: Testler veya Ölçekler Güvenilir ve Geçerli Değildir

Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci tarafından 26 Nisan 2010 tarihinde "Türk Eğitim ve Biliminde Paradigma Değişikliği: Testler veya Ölçekler Güvenilir ve Geçerli Değildir" konulu konferans verildi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Konferans Salonunda gerçekleştirilen konferans, özellikle yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden yoğun ilgi gördü. Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi tarafından düzenlenen konferansında, "paradigmanın, kuramlar değil düşünme tarzları olduğunu", "paradigma değişikliğinin" ise, "bilimsel devrim" olarak ifade edildiğini vurgulayan Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci, 1940'lardan 2000'lerin başına kadar Türk eğitim ve bilim dünyasında egemenliğini sürdürmüş olan "testler güvenilir ve geçerlidir" şeklindeki "yerleşik düşünme tarzı"nın "eski ve çağdışı paradigma" olduğunu söyledi. Bademci, 60 yılı aşkın bir süre sonra, kendisinin bilimsel kanıtlarıyla ortaya koy-

duğu ve Türk eğitim ve biliminde "Vahit Bademci'nin Paradigma Değişikliği" olarak bilinen ve ifade edilen "testler veya ölçme araçları güvenilir ve geçerli değildir" ya da "güvenilirlik ve geçerlik, ölçümlerin fonksiyonlarıdır" şeklindeki "çağdaş düşünme tarzı"nın ise, "yeni paradigma" olduğunu belirtti.

Türk Eğitim ve Biliminde "Vahit Bademci'nin Paradigma Değişikliği ya da Vahit Bademci Markası: Testler veya Ölçekler Güvenilir ve Geçerli Değildir"

Gerçekleştirdiği paradigma değişikliği ve ilgili konularda yaklaşık 20 yıldır çalışmalarını aralıksız sürdürdüğünü belirten Dr. Bademci, güvenilirlik katsayısının iki temel eşitliğini kullanarak verdiği çetilli örneklerle, "güvenilirliğin, evren ya da örneklem bağımlı olduğunu" vurguladı ve matematiksel işlemlerle de bu durumu kanıtladı. Uluslararası literatürdeki pek çok bilim adamının isim ve

Belge 21. Türk Eğitim ve Biliminde "Vahit Bademci'nin Paradigma Değişikliği ya da Vahit Bademci Markası: Testler veya Ölçekler Güvenilir ve Geçerli Değildir" alt başlıklı belge, Gazi Haber Bülteni, Nisan 2010.

Belge 22. Vahit Bademci'nin 2007 yılında yayımlanan "Ölçme ve Araştırma Yöntembiliminde Paradigma Değişikliği: Testler Güvenilir Değildir" kitabı.

BÖLÜM IV

**TÜRKİYE'NİN ANOMİ, YABANCILAŞMA,
EKONOMİK BÜYÜME, DEMOKRATİKLEŞME
SORUNLARINA ÇÖZÜM ÖNERİSİ:
TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ TEMELLİ BİR
EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA STRATEJİSİ**

Yapılan bir çalışmanın 1991'de yayımlanan raporunda, modern iş yerleri için gerekli olan akademik ve akademik olmayan yeterlikler;

- yaratıcı düşünme
- karar verme
- problem çözme
- öğrenmeyi öğrenme
- birlikte çalışma, işbirliği
- kendi kendini yönetme

şeklinde, ana başlıklarıyla belirtilmiştir.¹ Bu yeterlikler, bilgi çağı insanında temelde var olması gerekli

¹ Robert J. Marzano, Debra Pickering and Jay McTighe, *Assessing Student Outcomes: Performance Assessment Using the Dimensions of Learning Model* (Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development, 1993) 9.

Belge 26. Vahit Bademci'nin, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülü kazandığı Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar? başlıklı eseri içinde geliştirdiği "Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi"ni gösteren belge (Eser, kitap olarak basılmıştır; Bademci, 2001, s. 145).

BÖLÜM II
TÜRKİYE İÇİN BİR EĞİTİM REFORMU STRATEJİSİ:
ÇÖZÜM YOLLARI VE ÖNERİLER

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kurucusu ve ilk cumhurbaşkanıdır.

“İlk eğitim bilimcimiz Farabi, devlet başkanının milletin eğitimcisi olması gerektiğini, onun öğrenme ve öğretmeyi sevmesini her şeyi kolayca öğretmesini bilmesi gerektiğini söylemişti. Atatürk, tarihimizde pek çok yöneticinin ihmal ettiği bu eğitimcilik görevini en iyi biçimde üstlenmiş, daha sonraki devlet adamlarına da izlemeleri gereken bir örnek olmuştur.⁷⁹

Atatürk, belki de, eğitimin, öğretmenin önemini en iyi anlamış ve anlatmış devlet adamı, devlet kurucusudur.⁸⁰

Türk Eğitim Tarihi’de çok önemli bir yer tutan Atatürk, bazı aydınlarımızca kısmen farkına varılsa da ayrıntılı, doğru, sistemli, kesin teşhisi konulamayan felaketlerimizin sebeple-

⁷⁹ Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi (İstanbul: Kültür Koleji Yayınları 2, 1993) 297.

⁸⁰ Akyüz, Türk Eğitim Tarihi 297. †

Belge 28. Vahit Bademci'nin, 1995 Milliyet Ödülleri Yarışması, Türkiye'nin Sorunları Anadalı: Örsan Öymen Ödülünde Birincilik Ödülü kazandığı Aymazlığın Sonu: Geleceği Tehlikede Bir Ulus başlıklı eseri içinde geliştirdiği “Eğitim Reformu Stratejisi”ni gösteren belge (Eser, kitap olarak basılmıştır; Bademci, 1997, s. 28).

RİSK (TEHLİKE) ALTINDAKİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL KATILIMI İÇİN YENİ BİR PROGRAM

Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci
Gazi Üniversitesi, bademci@gazinet.net

RİSK (TEHLİKE) ALTINDAKİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL KATILIMI İÇİN YENİ BİR PROGRAM (TERRP) Programı

MEVCUT KAYITLI VERİLERDEN ELDE EDİLEN SONUÇLARA GÖRE, TÜRKİYE'DE YAKLAŞIK 3 000 000 RİSK ALTINDA ÖĞRENCİ YA DA ÇOCUK BULUNMAKTADIR

RİSK (TEHLİKE) ALTINDAKİ ÖĞRENCİLERİN YA DA ÇOCUKLARIN SOSYAL KATILIMI İÇİN YENİ BİR PROGRAM (TERRP) PROGRAMI

BİR KUŞAK TEHLİKEDİR

Kriz, yuvayı dağıtıyor

Liseli alkolü bıraktı 'ecstasy'e başladı'

Uyusturucu padlaması

Anne-babalar gözünüzü dört açın!

Ortaöğretimde Ecstasy soku

Çeteler okulda

Liseler alarm veriyor

TEMPO

Uyusturucu varoşlara kaydı

Çocuk suçlarında alarm

TAM 124 BİN 620 ÇOCUK

Bir kuşak tehlikede

Sigaramın yerini Ecstasy ve esrar alıyor

Liseli sigarayı azalttı ama uyusturucuda artış var!

Belge 29. Vahit Bademci'nin, The World Bank, 2005 Türkiye Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışmasında Finalist olan Risk (Tehlike) Altındaki Öğrencilerin Sosyal Katılımı İçin Yeni Bir Program başlıklı eserinin tanıtım afişi (Eser ve afiş, 2-3 Mayıs 2005 tarihlerinde, Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kültür ve Kongre Merkezinde sergilenmiştir).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada, görüşme yöntemi (Gall, Gall ve Borg, 2007; Yıldırım ve Şimşek, 2006) ile veri toplanmıştır. Çalışmada görüşme yöntemi, temeldir. Ancak, gözlem ve doküman incelemesi yöntemleri de kullanılarak, *veri çeşitlemesi* (Creswell, 2008; Gall, Gall ve Borg, 2007; Merriam, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2006) gerçekleştirilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır ile sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin görüşlerine yönelik veriler, görüşme formu yaklaşımı (Patton, 1987; Yıldırım ve Şimşek, 2006) ile elde edilmiştir. Sondalarla (probe) zenginleştirilmiş görüşme formunun (Ek 1, 2, 3, 4) hazırlanmasında, Ankara ve Ankara dışındaki iki üniversitede görev yapan uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Daha önceden alınan randevu uyarınca İzmir'e gidilerek 19 Nisan 2013 tarihinde Seramik sanatçısı Bingül Başarır ile 26 Nisan 2013 tarihinde de Ankara'da bilim adamı Vahit Bademci ile görüşme formu (Ek 1, 2, 3, 4) kullanılarak araştırmacı tarafından 4 ayrı oturumda görüşmeler yapılmış, görüşme verilerinin kaydedilmesi dijital olarak (ses kayıt cihazı) gerçekleştirilmiş olup, zaman zaman not alma yöntemi de kullanılmıştır. Görüşmeden önce, hem seramik sanatçısı Bingül Başarır'dan, hem de bilim adamı Vahit Bademci'den ses kaydı yapılmasına yönelik gerekli izinler alınmıştır.

Ayrıca, araştırma örneklemine alınmış olan seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin izniyle şahsi atölye ve kütüphaneleri çalışmada kullanılmış, Ankara ve Ankara dışındaki iki üniversitede görev yapan uzmanların görüşlerine başvurularak hazırlanmış olan gözlem formu (Ek 5) yardımıyla gözlemler yapılmış, hem Bingül Başarır, hem de Vahit Bademci'nin izniyle, çeşitli fotoğraflar, yazılı, görsel materyaller gibi değişik dökümanlara da ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan tüm dökümanlar için "belge" kavramı kullanılmış (Merriam, 2009) ve "Belge 1", "Belge 2" şeklinde numaralandırılmıştır. İzmir'deki atölyesinde iş başında iken seramik sanatçısı Bingül Başarır'ın eser üretme safhaları ayrıntılı biçimde gözlenmiş, fotoğraflarla kayıt altına alınmıştır (bak. Belge 41, 55, 56). Hatırlanmalıdır ki, araştırmacı tarafından çekilen fotoğraflar, değerli bir veri kaynağıdır (Merriam, 2009).

Ankara'da ise, bilim adamı Vahit Bademci'nin duvarlarında, zeminden tavana, üzerinde binlerce kitap bulunan raflarla dizili yaşam alanındaki çalışma odasında belirtilen tarihte görüşme ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. Bilim adamı Vahit Bademci ile Ankara'da

bulunan çeşitli üniversitelerin kütüphanelerine değişik zamanlarda birlikte gidilerek, araştırma yapma süreci de gözlenmiş ve bazı fotoğraflarla belgelenmiştir (bak. Belge 31, 32). Ayrıca, bilim adamı Vahit Bademci'nin, Gazi Üniversitesi'nde lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim düzeylerinde ders verdiği sınıflardaki değişik derslerine girilerek, sınıf içindeki davranışları da gözlenmiş, araştırmanın konusuyla bağlantılı olan çeşitli notlar da tutulmuştur.

Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmada elde edilen verilerin geçerlik ve güvenirliliğine yönelik olarak, çeşitleme (üçgenleme), uzman incelemesi, katılımcı teyidi, amaçlı örnekleme, ayrıntılı betimleme, yöntemleri kullanılmış, tutarlık ve teyit incelemeleri gerçekleştirilmiştir (LeCompte ve Goetz, 1982; Lincoln ve Guba, 1985; Merriam, 2009; Miles ve Huberman, 1994; Seale, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 2006): Çalışmada temel olan görüşme yönteminin yanı sıra, gözlem ve doküman incelemesi yöntemleri de kullanılarak veri çeşitlemesi (üçgenleme) sağlanmıştır; uzman incelemesi ise, akademik unvanı olan bir uzman ile araştırmacının araştırma süreci boyunca dört ayrı değerlendirme toplantısı yapması sonucunda gerçekleştirilmiştir; araştırmadan toplanan veriler düzenlenip, analiz yapıldıktan sonra rapor halinde araştırmacı tarafından araştırma örneklemini oluşturan seramik sanatçısı Bingül Başarır ve bilim adamı Vahit Bademci'ye gönderilmiş, dönütler alınarak katılımcı teyidi sağlanmıştır; aktarılabirliği (transfer edilebilirliği) artırmak için araştırmada, amaçlı örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2006) kullanılmış, araştırma örnekleminin seçilmesindeki ölçütlere tamamıyla uyulmuştur; araştırmada elde edilen verilerden sıklıkla doğrudan alıntılar yapılarak, ayrıntılı betimleme yöntemi işe koşulmuştur; tutarlık incelemesi gerçekleştirilmiş ve akademik unvana sahip olan bir uzman ile de teyit incelemesi sağlanmıştır. Merriam (2009), veri çeşitlemesi (üçgenleme), uzman incelemesi gibi bazı yöntemlerin verilerin güvenirliliğini sağlamak için de kullanıldığını ifade etmektedir.

Bu araştırmada, alan notları, verilerin geçerlik ve güvenirliliği hususları dikkate alınarak, veri toplama altında rapora yerleştirilmiştir (Merriam, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırma verilerinin raporlaştırılmasında standart bir format *yoktur*; ayrıca, raporda

kullanılan dil, bilimsel, akademik, halka hitap eden (popüler) veya kişisel olabilir ya da farklı yazma biçimleri de kullanılabilir (Merriam, 2009; Neuman, 2006).

Bu çalışmada, Merriam'da (2009) önerildiği gibi alan notları haricinde, bilimsel dil kullanımı tercih edilmiştir; alan notlarında ise, kişisel dil kullanılmıştır; ayrıca, alan notlarında, gözlemci yorumları, *eğik* harflerle ve GY kısaltmasıyla, gözlemin anlatımından ayrılmış, zengin ve yoğun tanımlamalara da gidilmiştir.

Alan Notları

Yaratıcılık, 21. yüzyıldaki en önemli konularından ilk akla gelenidir ve sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ve sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin benzerliklerinin ve/veya farklılıklarının neler olduğu uzun süredir ilgimi çekmekteydi. Bu ilgi, tezimin araştırma konusunu da belirledi. Tezimin araştırma konusu doğrultusunda, alanlarında üstün başarı gösteren ve değişik sıra dışı yaratıcı eserler ortaya koyan ve de çeşitli prestijli ya da onur ödülleri kazanmış olan seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcı olarak kişisel özellikleri ve sıra dışı yaratıcılık süreçleri, ayrıntılı ve de derinliğine irdelenmek üzere, araştırmanın kapsamına alındı.

Tez konumun sıra dışı sanatsal yaratıcılık boyutunu oluşturan, seramik alanının gelişmesine çok önemli katkı sağlamış ve alanında üstün başarı göstermiş, katıldığı yarışmalardan seçkin ödüller almış ve alanına özgün ürünler kazandırmış olan seramik sanatçısı Bingül Başarır ile görüşme ve gözlem yapmak için, haftalar öncesinden, 19.04.2013 ve saat 11.00 tarihine randevu aldım. Belirlenen gün, saat ve yerde, Bingül Başarır'ın, İzmir'deki BADA isimli atölyesinin önündeydim.

BADA atölyesi, denize çok yakın bir konumdaydı. Çevresinde okul, market ve çeşitli çay bahçeleri bulunuyordu, ayrıca toplu taşıma araçlarına çok yakındı. Caddeye yakın olan bir apartmanın zemin katında bulunan atölye, uzun süredir varlığını sürdürmekte olmasına rağmen sağlam görünüyordu. Ön cephesi boydan boya pencere olan atölyeye, birkaç basamak inilerek, demir bir kapıdan giriş sağlanıyordu.

Atölye kapısının önünde, beni karşılamak üzere bekleyen Bingül Başarır'ı gördüm. Bingül Hanım, güler yüzüyle ve çok sıcak bir "hoş geldin" ile beni karşıladı. (*GY-Bütün sıra dışı*

yaratıcı insanların bu kadar kibar ve düşünceli olup olmadığını, bu davranışını gözlemledikten sonra gerçekten merak ettim.) Atölyenin kapısından içeri girdiğim an hoş bir toprak kokusu duydum. Atölyede bulunan seramiklerin ve çamurların kokusu mutlaka. Atölyeden içeri girer girmez, bende, sanki bir galerideyim ve seramik sergisi gezmeye gelmişim izlenimi uyandı. Atölye girişi, tamamen seramik çalışmalarla doluydu. Burası, Bingül Başarır'ın eserlerini sergilediği bölüm olmalıydı. Bir atölye olarak, daha önce görmediğim, beklemediğim bir durumdu. Sadece bu bölümde değil, atölyenin her yerine de yayılmış birbirinden güzel ve kıymetli seramik ve cam eserler bulunmaktaydı. Girişteki bölümde, yani sergi bölümünde, duvarlara özenle asılmış seramik pano ve tabaklar vardı. Girişteki duvarların önünde, ürünlerin sergilenmesi amacıyla konulmuş çeşitli boyutlarda özel yapılmış sehpa, dolaplar, raflar vardı ve bunların üzerlerinde de kömür eserler (bak. Belge 4, 11, 12, 33, 34, 35, 40), DNA (bak. Belge 36, 37, 40) ve Hitit serileri, (bak. Belge 8, 10, 38, 39, 40) çalışılmış çok sayıda seramik ve cam eserler bulunuyordu. Duvarlar ve raflar beyaz renkte, eserler ise rengârenkti.

Belge 40. Bingül Başarır'ın İzmir'de bulunan BADA atölyesindeki kömür, cam eserler, Hitit ve DNA serilerinin yer aldığı bölüm (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

Girişin sağ tarafına yönelip, içeri girildiğinde, tam karşıda duvarın tamamını kaplamış bir kütüphane, onun önünde Bingül Hanımın çalışma masası bulunuyordu. Masanın önünde

de, tümü birbirini görecek şekilde yerleştirilmiş, gayet hoş ve zevkli, bir adet ikili, üç adet tekli koltuk bulunuyordu. Ortada da, küçük bir sehpa vardı. Çalışma masasının tam arkasındaki kütüphanede ise, bir sürü kitap ve cam kapakları olan küçük bir bölümünde de küçük seramik objeler vardı (bak. Belge 41).

Belge 41. Bingül Başarır, BADA atölyesindeki çalışma masasında (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

Bingül Hanım, bana göstermek için kütüphaneden 5-6 adet kitap çıkardı (bak. Belge 3). Bu kitaplarda dünyaca ünlü seramik sanatçılarının çok azının yer aldığını söyledi. Çıkardığı kitaplarda kendisinin adının geçtiği yerleri ve eserlerinin bazılarının fotoğraflarını da gördüm. (GY- Bingül Hanım, bu belgelerde de gördüğüm gibi, dünyaca üne sahip ve alanında yapmış olduğu ilklerle dünya çapında tanınan bir seramik sanatçısı.) Ayrıca, kütüphanede kendi adına çıkan gazete kupürleri (bak. Belge 42, 43, 44) seçkin kişilerden gelen tebrik ve davet mektupları, bazı gençlik fotoğrafları da (bak. Belge 45, 46) olan büyük bir dosya çıkardı, birlikte inceledik (bak. Belge 47, 48), ayrıca saklamış olduğu bu belgeleri fotoğraflamama, belgelememe de izin verdi. Kütüphanede bilimden sanata, sanattan ekonomiye her alana yönelik çeşitli dergiler de vardı. (GY- Bingül Hanım, disiplinler arası çalışıyor, alanı haricinde diğer farklı alanlara da ilgi duymakta ve

alanına uygulamaya çalışmaktadır.) Odanın ön cephesi, boydan boya cam olduğu için, bu odanın içi çok aydınlıktı. Buradan, bir mutfığa, bir de atölyenin uygulama alanına geçiş vardı. Bingül Hanım, görüşmeye başlamadan önce, “istersen ilk olarak atölyeyi gezelim” diyerek, bana atölyeyi gezdirmeye başladı ve ilk olarak atölyenin uygulama alanına girdik. Atölyenin uygulama alanının duvarlarında karolardan oluşmuş küçük panolar vardı. Bingül Başarır bu panoları göstererek rölyefli (kabartmalı) karoların 1963 yılında kendisi tarafından keşfedildiğini söyledi (Belge 49, 50), önünde durduğu, gösterdiği her obje hakkında ayrıntılı ve geniş bilgi verdi. (GY- Bingül Başarır, 75 yaşında bir hanımefendiydi, konuşurken beden dilini çok zarifçe kullanıyor, çok mütevazî davranıyor ve samimiyetini ve olumlu duygularını karşı tarafa hissettiriyordu.) Sonra, panoların arkasında bulunan eskiz alanına geçtik. Burada, Bingül Hanımın uygulamaya geçmeden önce yaptığı karakalem eskizler ve eserlerinin küçük boyutlarda yapılmış örnekleri de yer alıyordu (bak. Belge 51, 52, 53, 54). Eskiz alanının, hemen sağ tarafında, orta boy bir seramik fırını vardı. Yine eskiz alanında, küçük bir masa üzerinde, Bingül Hanımın seramik ürünlerinde, en çok da DNA serisinde kullandığı renkli cam çubuklar bulunuyordu. Uygulama alanının sağ tarafına doğru ilerledikçe, Bingül Başarır’ın eserlerine şekil verdiği kısma geldik (bak. Belge 55).

Belge 55. Bingül Başarır’ın İzmir’de bulunan BADA atölyesindeki eserlerine şekil verdiği uygulama alanı (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

Bu kısımda, sağ ve sol taraftaki duvarlar, boydan boya raflarla kaplanmış ve rafların üzerine malzemeler düzenli bir şekilde yerleştirilmişti (bak. Belge 56).

Belge 56. Bingül Başarır, BADA atölyesinin bir başka alanında (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

Karşımdaki duvar cephesi ise, neredeyse yine boydan boya cam pencereden oluşmakta idi ve pencerelerin önlerinde ise, yine özel yapılmış, sehparlar ve bölmeli raflar vardı. Ortadaki masanın üzerindeki malzemeler, düzenli biçimde yerleştirilmişti. Bingül Hanıma “Çok düzenli bir çalışma masası, baya düzenlisiniz. Düzenli bir ortamda mı çalışmayı seversiniz?” diye sorduğumda, “Evet, düzenli biriyimdir, düzenli olmayı severim” dedi ve masanın yakınında bulunan bir çekmeceli dolabın en üst çekmecesini açtı, çekmece biraz dağınık duruyordu, Bingül Hanım “bu dağınıklığın içerisinde bile bir düzenim vardır, ne ararsam hemen bulurum” dedi.

Atölye gezintimizi bitirdiğimizde, Bingül Hanımın çalışma odasına geçtik, çalışma masasının önünde bulunan tekli koltuğa kendisi oturdu ve bana tam karşısında duran ikili koltuğa oturmam yönünde davet etti. (GY- Bingül Hanım, kendisiyle konuşan kişilere tamamen yüzünü dönerek konuşuyor ve konuşma esnasında da göz teması kurmayı yeğliyor.) Görüşmeye başlamadan önce biraz kendimden ve çokça da çalıştığım tez

konusundan bahsettim. Görüşmemde hangi sorulara cevap aradığımı, görüşmemin ana çatısını kendisine açıkladım. Görüşmemiz esnasında, verdiği cevapları ses kayıt cihazı kullanarak kayıt altına almak istediğimi kendisine söyledim ve iznini istedim. Bingül Hanım ses kayıt cihazı kullanmama izin verdi ve böylelikle, önceden hazırladığım görüşme formunda bulunan soruları kendisine yöneltmeye başladım. *(GY-Bingül Hanımın, sakin ve olumlu bir tavrı var.)*

Görüşmemiz, son derece sıcak bir atmosferde gerçekleşiyordu. *(GY- Bingül Hanım, o kadar samimi ve sıcakkanlı ki, sanki uzun yıllardır tanışan, ancak bir süreliğine ayrı kalmış, sonrasında tekrar bir araya gelmiş insanların samimiyetinde konuşuyordu.)* Bingül Hanım, sorduğum soruları hemen anlıyor, cevaplarını arka arkaya sıralıyor, ben de biraz daha derinlere inmesi için sondalar yardımıyla ayrıntıları açıyordum. Görüşmemiz, bu şekilde, tam iki saat sürdü ve ilk arayı verdik.

Saat 14.00'de, görüşmemizin ikinci oturumunda sorularıma devam ettim, Bingül Hanım sorduğum soruları cevaplarırken, sanki ardından hangi soruların geleceğini tahmin edermişçesine benim daha sonra soracağım diğer soruları da cevaplamaya başladı. *(GY-Bana göre, bu, Bingül Hanımın karmaşık ve ıraksak düşünebilmesinden ileri geliyor)* Aslında bu durum, işimi çok kolaylaştırdı. Bingül Hanım, sondalar ve alternatifler hariç, 35 soruma, dört ayrı oturumda, ayrıntılarıyla cevap verdi.

Bingül Hanımla görüşmemizin tümü, dört ayrı oturum ve üç ara ile yaklaşık 9,5 saatte tamamlandı. Görüşme esnasında da, sonunda da fotoğraf çekimleri yaptım. Bazı özel evrakları, davetiyeleri, sakladığı gazete haberlerini, ürünlerinin girmiş olduğu uluslararası kitapları benimle paylaştı (bak. Belge 3). Daha sonra atölyeden birlikte çıktık, bana, aracıma bineceğim yere kadar eşlik etti ve karşılıklı teşekkür ederek, atölyesinin bulunduğu mekandan ayrıldım.

Tez konumun sıra dışı bilimsel yaratıcılık boyutunu oluşturan, eğitim-bilim ve araştırma alanlarının gelişmesine çok önemli katkılar sağlamış ve alanında üstün başarılar göstermiş, katıldığı yarışmalardan prestijli ödüller almış, alanında yaklaşık 60 yıl sonra paradigma değişikliği ya da bilimsel devrim gerçekleştirmiş ve alanına ve de değişik disiplinlere çok sayıda özgün ürünler kazandırmış olan bilim adamı Vahit Bademci ile görüşme ve gözlem yapmak için, haftalar öncesinden, 26.04.2013 ve saat 12.00 tarihine randevu aldım. *(GY-Vahit Bademci, gerçekten o kadar yoğun çalışıyor ki, haftalarca boş anını kollayarak ve*

muhtemelen de sıkboğaz ederek randevumu alabildim). Aldığım randevu tarihinde, adresini verdiği çalışma ortamı olan yaşam alanının olduğu yere gittim. Yaşam alanına yaklaştığımda, aynı Bingül Hanımın yaptığı gibi, beni karşılamak için kendisi ana caddeye kadar gelmişti. *(GY- Artık, tüm sıra dışı yaratıcıların, bu türden ince düşünceli davranışlara sahip olduklarını düşünüyorum.)* Birkaç dakikalık yürüyüşten sonra, kendisiyle birlikte, Vahit Bademci'nin yaşam alanına geldik. Yaşam alanının girişi son derece mütevazı ve sade idi. Daha sonra, önümde bulunan kapıyı açarak, beni salona yönlendirdi. L şeklinde bir salona girdim, tam karşımdaki duvar, neredeyse tüm duvarlarda, zeminden tavana kadar ve boydan boya kütüphane rafları vardı ve raflar sıkışık halde yan yana dizilmiş kitaplarla doluydu. *(GY- Vahit Bey, salonun kapısını açar açmaz, büyük bir şaşkınlığa uğradım ve kendimi orta büyüklükte bir şehir kütüphanesine gelmiş gibi hissettim. Yaşam alanının girişindeki mütevazılık ve sadelik, bir diğer odada, yerini kültürün, entelektüel zenginliğin müthiş göz kamaştırıcılığına bırakıyordu.)* Vahit Beye “Ne kadar çok kitap var” dediğimde, kendisi tebessüm ederek, “Neredeyse 15000’e yakın kitap, dergi, makale var burada” dedi. Kendisiyle salonun tam karşısındaki çalışma odasına yöneldik. Çalışma odasının dört duvarı da, salondaki gibi, zeminden tavana kadar yükselen raflarla ve rafların üzerinde yine yan yana dizilmiş kitaplarla doluydu. *(GY- Vahit Beyin çalışma odası, salona göre daha küçük bir oda, fakat burası kitap tür ve sayısının zenginliği bakımından daha da şaşırtıcıydı.)* Pencerenin yanlarındaki duvarlar dahi, zeminden tavana kadar kitap rafları ve kitaplarla adeta örülmüştü, kütüphane raflarının ve kitapların olmadığı tek boş alan ise, pencereydi. Çalışma odasının tam ortasında, bir çalışma masası vardı. Masanın karşısında iki adet sandalye, aynı Bingül Başarır'ın çalışma odasında olduğu gibi, Vahit Beyin çalışma masasına dönük bir vaziyette konulmuştu *(GY- Vahit Bey de belli ki karşısında oturan kişilerle yüz yüze bakarak ve göz teması kurarak konuşuyor.)* Duvarlara monte edilmiş rafların üzerlerindeki kitaplar belirli bir düzende yerleştirilmiş, konu konu birbirlerinden ayrılmış ve boyutlarına göre raflara dizilmişlerdi. Vahit Beye, “Kitaplarınız çok düzenli görünüyor” dedim, kendisi de bana “Düzenli olmayı sevdiğini” söyledi, fakat çalışma masasının üzerinde dağınıkmış gibi duran kitapları, makaleleri, dergileri, kağıtları, kalemleri işaret ederek de “bu dağınıklıkta bile bir düzenim vardır” dedi. *(GY- İlginç biçimde, birbirlerini hiç tanımayan iki sıra dışı yaratıcı, seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci, neredeyse aynı davranışları sergiliyor, neredeyse birbirine tıpatıp benzer ifadeler kullanıyorlardı.)*

Tam bu noktada, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin yaşam alanındaki devasa büyüklükteki ve güçlü entelektüel zenginliğinin de temelindeki kişisel kütüphanesinin üzerinde durmakta fayda var. Yaşam alanının her tarafı, boş bulunan her duvarın üstü, tüm duvarların üstleri, raflar, rafların ve masaların üstleri ise, kitaplar, dergiler, makaleler, günlük gazeteler ile doluydu. Kitaplar kategorilere ayrılmış, belirli düzende raflara sıralanmıştı. Vahit Beyin kişisel kütüphanesinde her konuda, sosyoloji, psikoloji, eğitim, sosyal psikoloji, fizik, biyoloji, işletme, ekonomi, şiir, matematik, roman, hikaye, siyaset, tarih, din, ahlak, iş dünyası, yönetim, ölçme-değerlendirme, psikometri, istatistik, araştırma, genetik, tıp, 14-15 ciltlik çeşitli sözlükler, çocuk gelişimi, kanunlar, mevzuatlar da dahil olmak üzere, her ama her konuda ve burada sayılamayan diğer konularda da kitaplar bulunmaktadır. Raflardaki kitapların 1250-1300 kadarı, İngilizcedir. *(GY- Türkçe kitaplar da olduğu gibi İngilizce kitaplar da, çok ve çeşitli disiplinlerde yazılmış. Tüm bunlar, Vahit Beyin ne kadar zengin disiplinler arası çalıştığına çok açık göstergeleridir, gözlerimle görmesem, bu müthiş kültür zenginliğine inanmam mümkün olamazdı. Vahit Beyin, pek çok disiplinde gerçek anlamda nasıl uzmanlaştığını, ne kadar zaman ve emek harcamış olduğunu bizzat gözlerimle gördüm.)* Vahit Beyin kişisel kütüphanesinin raflarındaki kitapların büyük çoğunluğu kendisi tarafından okunmuştu, kitaplar defalarca okumaktan, incelenmekten, yerlerinden birçok kez çıkarılmaktan dolayı biraz hırpalanmış görünüyordular. Vahit Bey'den izin alarak, rafın birisinden rastgele bir kitap çekip aldım, inceledim, kitabın içindeki pek çok sayfada, satırların üzerleri fosforlu kalemle çizilmiş, bazı sayfa aralarına minik renkli yapışkan kağıtlar yapıştırılmış, bazı sayfaların yanlarına da minik notlar yazılmıştı, kütüphanesindeki binlerce kitap, satır satır, Vahit Bey tarafından okunmuştu, bu çok açıktı. Ayrıca, Vahit Beyin çalışma odasındaki masasının üzerinde de kitaplar, dergiler, makaleler, kalemlikler, minik not kağıtları, çalışma kağıtları vardı. Öyle görünüyordu ki, Vahit Bey yeni çalışma ya da çalışmalarını sürdürüyordu. Yine, odanın bir bölümünde, üst üste konulmuş bir sürü günlük gazete de vardı. *(GY-Vahit Beyin pek çok gazeteyi arşivlediğini düşündüm bir an.)* Aslında burası bir yaşam alanıydı, fakat bizim normal yaşam alanlarımıza hiç mi hiç benzemeyen bir yaşam alanı; çünkü, çalışma materyalleri (kitaplar, dergiler, makaleler, gazeteler, vd.) yaşam alanının her yerine yayılmış bulunuyordu (bak. Belge 57).

Belge 57. Vahit Bademci'nin, yaşam alanının tüm duvarları tabandan tavana raflar ve kitaplarla kaplanmış durumdadır (Vahit Bademci'nin şahsi kütüphanesinde yaklaşık 15000 kitap ve dergi bulunmaktadır; 26 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

Salona geçip, çok kısa bir sohbetten sonra, görüşmemize başladık. Vahit Beye, görüşmemde hangi sorulara cevap aradığımı, görüşmemin ana çatısını açıkladım. Görüşmemiz esnasında, verdiği cevapları ses kayıt cihazı kullanarak kayıt altına almak istediğimi kendisine söyledim ve iznini istedim. Kendisi, “olur” diyerek ses kaydına izin verdi. Vahit Beye, bu görüşme kayıtlarının ben ve kendisi haricinde kimseyle paylaşılmayacağını, araştırmam bittiğinde de, isterse silebileceğimi de söyledim ve önceden hazırladığım görüşme formunda bulunan soruları kendisine yöneltmeye başladım. Vahit Bademci ile görüşmemize saat 12’de başladık. Ben sorularımı sordum, (GY- *aynen Bingül Hanımda olduğu gibi*) Vahit Bey de ikiletmeden ve duraksamaksızın cevapları sıralıyordu. Fakat, Bingül Hanımın aksine, Vahit Bey daha mesafeli, daha ciddi idi. Vahit Beyin zaman zaman mimikleri yumuşadı ve gülümsedi. (GY- *Genellikle çocukluğundan bahsederken.*) Vahit Bademci’yle görüşmemiz devam ederken fark ettiğim diğer bir özellik ise, aynı Bingül Başarı gibi, Vahit Beyin de diğer sorularına önceden cevap vermesi oldu. (GY- *Hem Bingül Hanımın, hem Vahit Beyin, sorularımı sorduktan sonra hem bana cevap verip, hem de gelecek diğer soruyu düşünüp, benim diğer sorunun da cevabını nasıl aynı anda verdiklerini hala çok merak ediyorum, inanılmaz ama gerçek, üstelik bazı sorularım birbirinden çok bağımsızken.*) Vahit Bey, benim sorduğum soruları ayrıntılı biçimde cevaplıyor, hatta sonradan soracağım soruların da cevaplarını veriyordu. Öyleki, bazı soruları sormama gerek bile kalmadı. (GY- *Bana göre, bu da, Vahit Beyin karmaşık ve şaşırtıcı biçimde güçlü iraksak düşünebilmesinden ileri geliyor.*) Fakat, ben yine de, alternatif sorularla birlikte, bazı soruları tekrarlayarak sordum. Görüşmemiz bu şekilde 1,5 saat sürdü ve ilk arayı verdik.

İkinci oturuma saat 14:00 civarında başladık, Vahit Bey bu oturumda da görüşme sorularına aynı şekilde cevap verdi ve bu oturumdaki bir sorumu da eksik buldu. (GY- *Ee, tabii, zor bir kişiyle görüşme yapıyorum, görüşme yaptığım kişi yaratıcılık konusunda Türkiye’deki 1 numaralı isim, nitel araştırmada da ilk birkaç isimden biri, bunun bilincindeyim.*) Tam üç kez değiştirerek sorumu yönelttim ve en sonunda “şimdi oldu” dedi. (GY- *Vahit Bey, öğretmen olarak görevinin en iyisini yaptığını düşündüğüm biri oldu her zaman, çevremde soru sorduğum herkes mükemmel bir öğretmen olduğunu söylüyordu, bu davranışıyla bir kez daha bu düşüncemi doğruladı. Yanlışımı, eksikliği kendisi düzeltmedi, sabırla bana düzelttirdi ve eksikliği kendimin görmesini sağladı. Benim için şahane bir anı oldu.*) Görüşme esnasında ve görüşme sonunda, kendisinden izin isteyerek, kendisinin ve arşivinde bulunan bazı gazete kupürlerinin ve özel fotoğraflarının fotoğraf

çekimlerini yaptım (bak. Belge 57, 58, 59, 60). Vahit Bey, sondalar ve alternatifler dahil, 35 soruma, dört ayrı oturumda, detaylı biçimde cevap verdi. Vahit Beyle görüşmemizin tümü, dört ayrı oturum ve üç ara ile yaklaşık 8,5 saatte tamamlandı. Görüşme tamamlandıktan sonra, teşekkür ederek, Vahit Beyin yaşam alanından aracıma binmek üzere ayrıldım.

2013 yılının Mayıs ayından itibaren de görüşme kayıtlarını deşifre etmeye başladım ve yazıya döktüm. İlk olarak Bingül Başarır'ın görüşme kayıtlarını deşifre ettim, yazılı hale çevirdim ve kendisine e-posta ile gönderdim. Daha sonra Vahit Bademci'nin görüşme kayıtlarını deşifre ettim, yazılı biçimde kendisine gönderdim. Bir süre sonra, görüşme kayıtlarına onay vermek için, Bingül Başarır'da, Vahit Bademci de aradı. Her ikisinden de onay aldıktan sonra, tezimin yazılmasındaki ilgili safhaya geçtim.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde kullanılan temel strateji, tümevarımsal ve karşılaştırmalıdır (Merriam, 2009).

Araştırmaya başlamadan önce ve araştırma sürecinin her boyutunda alanyazın sürekli ve yoğun biçimde taranmış ve okunmuştur. Bu çalışmalar, süreç içinde başlayan veri analizine yönelik bir çerçeve meydana getirmiştir.

Verilerin elde edilmesinin sonrasında, tüm veriler bir araya getirilmiştir. Seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'yle yapılan görüşmelerin ses kayıtları kelimesi kelimesine, araştırmacı tarafından bilgisayara aktarılmıştır. Bilgisayara aktarım çalışmasında, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarihinde ilk defa Nitel Araştırma Yöntemleri dersini açan, Enstitü ders programına yerleştiren ve bu dersi sürdüren Vahit Bademci'nin önerisiyle Microsoft Office Word programı kullanılmıştır. Seramik sanatçısı Bingül Başarır'a ait veri seti 22 sayfadan, bilim adamı Vahit Bademci'ye ait veri seti ise, 35 sayfadan olmak üzere, veri setleri toplamı 57 sayfadan oluşmuştur. Aynı işlemler gözlem formu yardımıyla elde edilen ve elle tutulan notlardan meydana gelen veriler içinde yapılmış, toplam veri seti ise, 7 sayfadan meydana gelmiştir. Microsoft Office Word programına aktarılan bütün veri setleri, 64 sayfadan meydana gelmiştir.

Veri setlerine ulaşıldıktan sonra, veri analizi sürecine başlanmıştır. Tüm veri setleri 22’şer kez kesintisiz, 63 kez de değişik aralıklı zamanlarda okunmuştur. Veri setlerine yönelik açık kodlama ve açık kodları gruplama ya da kodları kategoride birleştirme veya kategori meydana getirme için de analitik kodlama gerçekleştirilmiştir (Merriam, 2009; Richards, 2005; Strauss ve Corbin, 1998). Daha sonra kategoriler ve alt kategoriler oluşturulmuş ve adlandırılmıştır ve kuramsallaştırma süreci işletilmiştir (Merriam, 2009).

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü için Vahit Bademci’nin hazırladığı Ocak 2013 tarihli *Tez Önerisi Hazırlama Kılavuzunun* ön sözünde, Enstitü Müdürü Prof. Dr. Musa Yıldız, bu araştırmanın da örneklemini oluşturan Vahit Bademci’nin “...nicel araştırma, nitel araştırma ve...ölçme-değerlendirme konularında Türkiye’deki en etkili isim...” olduğunu açıkça belirtmiştir (Tez Önerisi Hazırlama Kılavuzu, 2013, s. 2). Nicel araştırma, nitel araştırma ve ölçme-değerlendirme konularında bir uzman olarak da kendisine sorulduğunda Vahit Bademci, bu çalışmanın veri analizine yönelik olarak Microsoft Office Word kelime işlemcisinin kullanılmasını önermiş ve önerdiği kelime işlemcinin pek çok nitel veri analizi için de yeterli olduğunu belirtmiştir. Çalışma verilerinin analizinde yine Vahit Bademci’nin tavsiyesiyle ve nitel veri analizine yönelik çeşitli kullanım şekillerini araştırmacıya göstermesiyle Adobe PDF dönüştürücüsünden de yararlanılmıştır. Vahit Bademci’nin görüşüne paralel ve destekler şekilde, Microsoft Office Word gibi temel kelime işlemci yazılımlarının, çoğu nitel veri analizi için yeterli olduğu da alanyazında ayrıca ifade edilmektedir (Merriam, 2009; Ruona, 2005).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir. Bulgular açıklanırken alt problemlerdeki sıra göz önünde tutulmuş, okumayı kolaylaştırmak amacıyla alt problem ifadeleri bulgulardan önce tekrar verilmiş ve gerekli yorumlara gidilmiştir.

Nitel araştırmalarda, bulguların raporlaştırılmasında standart bir format veya tarz *yoktur*; raporda kullanılan dil ise, bilimsel, akademik, halka hitap eden (popüler) veya kişisel olabilir ya da farklı yazma biçimleri de kullanılabilir; bu çalışmada, alan notları haricinde, bilimsel dil kullanımı tercih edilmiştir; verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular, diğer araştırmacıların çalışmalarındaki bulgularla bağlantılar kurularak aktarılmış, literatürden desteklenmiş ve bu doğrultuda da yoğun şekilde kaynak gösterilmiştir (Burnard, 2004; Merriam, 2009; Neuman, 2006; Sandelowski, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmanın örneklemini oluşturan sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'yle yapılan görüşmelerden uzun ve doğrudan aktarımlar yapılmış ve bu aktarımlar *eğik* yazı tipi stilinde gösterilmiştir. Görüşmelerin oturumları ve ifadelerin kime ait olduğu parantez içinde belirtilmiş, doğrudan aktarımlarda, cümlelerin veya kelimelerin gerekli kısımları alındığında ise, ... şeklinde noktalama işareti konulmuştur. Görüşmelerden yapılan doğrudan aktarımlarda ifadenin orijinal formuna tümüyle sadık kalınmış, ifadeler konuşma cümleleri olduğu veya gerekli kısımları alındığı için, zaman zaman ifadelerin bir bütünlük sağlaması ve okuyucunun metni daha rahat takip etmesi amaçlarıyla tezin yazarı Merve Diri tarafından [...] içinde eklemeler yapılmasına gerek duyulmuştur.

1.0. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır?

1.1. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki benzerlikler

Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin kişisel özellikleri arasındaki benzerlikler

1.1.1. Sıra dışı yaratıcı insanlar, uzun saatler boyunca çok sıkı çalışırlar, konsantrasyonları mükemmeldir

Sıra dışı yaratıcı bireyler çok uzun saatler boyunca, yani ortalama bir insanın sekiz saatlik mesaisinden çok çok fazla çalışırlar; yarattıkları fikir ya da ürün üzerine konsantrasyonları mükemmeldir; Michelangelo gibi büyük yaratıcıların çoğu, neredeyse gece gündüz çalışmalarıyla ünlüdür, Newton'un da masa başında ölesiye çalıştığı belirtilmiştir (Andreasen, 2009; Carson, 1999; Christianson, 2004; Cropley, 1999; Hayes, 1989; Karaçay, 2009; Weisberg, 2006). Yapılan görüşmede, sıra dışı seramik sanatçısı Bingül Başarır, nasıl çalıştığını kendisine has ifadeleriyle anlatmıştır:

Uzun süre, mesela, dolaşırım, dolaşırım ama gece bile kafam çalışır. Başucumda...kağıt kalem dururdu, uyanıp gece yarısı tasarım yapardım, not alırdım, ama uygulamaya gelince de ölesiye çalışırdım. Böyle rekorlarım var, mesela otuz saat hiç oturmadan...yemeden, içmeden çalıştım. Otuz saatin sonunda, şimdi ben de inanmıyorum, inandırıcı bir şey gibi gelmiyor ama gerçek, ondan sonra yarım saat dinlendim, sonra tekrar on saat çalıştım, rekorum kırk saat, kırk saat sonra eve gittim...uzandım televizyon karşısında sızmışım... Yani çalışınca, ölesiye çalışıyorum...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...çalışma da çok önemli, işte anlattığım şekilde. Şimdi bu 50 yıllık çalışma hayatı desek, bunu normal çalışma saatlerine bölerseniz, 80 yıllık bir çalışma [çıkart] yani, çünkü [günde]15- 20 saat çalışıyordum (Bingül Başarır, 1.Oturum). Ben çevreden, sestem çok etkilenen bir insanım...o yüzden sakın olmam, yalnız olmam gerekiyor. (Bingül Başarır, 2.Oturum).

Sıra dışı bilim adamı Vahit Bademci'nin çalışma tarzı da, literatürü doğrular biçimde, sıra dışıdır. Yapılan görüşmede, Vahit Bademci'nin sıkı çalışmasının ve konsantrasyonunun

nasıl olduğuna yönelik çok önemli bilgiler ve çarpıcı detaylar elde edilmiştir. Vahit Bademci, kendisiyle yapılan görüşmede ifade etmiştir ki:

Bazen saatlerce, günlerce masanın başından hiç kalkmadığımı hatırlarım. Çoğu zaman yemek yemeyi ve su içmeyi unuttuğum da olur, bazen 15, bazen 16, bazen 17 saat masanın başından kalkmadan çalıştığımı bilirim. Hiç uyumadan ve masanın başından kalkmadan aralıksız 41 saat çalıştığımı da bilirim.... Günlük 30'ar dakika uykuyla üç gün yani 72 saat hiç durmadan çalıştığımı bilirim...kazandığım o çok önemli ödüller, öyle kolay gelmiyor...zannediyorum, yıllardır, ortalama günlük 16-17 saat çalışıyorum...(Vahit Bademci, 1.Oturum). Yalnız şunu da söyleyebilirim, ister sanat olsun, ister bilim, her ikisinde de ürün ortaya koyduğum için biliyorum, arka planında çok acılı bir çalışma süreci var, yani çok çalışmadan bana ilham geldi diyenlere, ilhamın gelmesini oturup bekleyenlere sadece gülerim. Böyle bir şey yok...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...Yaratıcılık, birincisi, çok çalışmayı gerektiriyor. Ana çatısı o. Ordan ilham geldi, burdan şu geldi, bu geldi, vesaire, hepsi hikaye...ilk önce çok ama çok çalışmak gerekmektedir (Vahit Bademci, 2.Oturum). İyi konsantre olurum, onu biliyorum, bazen saatlerce masanın başından kalkmadığımı hatırlarım...başardığım en önemli şeylerden birisi de konsantre olmaktır (Vahit Bademci, 1.Oturum). Bazen saat sabahın 9'unda konsantre olur, gece yarısına kadar aralıksız çalışırım, bazen saat sabahın 4'ünde başlar, akşama kadar kesintisiz çalışırım,...o esnada...dışarıda hayat olanca gürültüsüyle sürer, araba sesleri, motor sesleri, fren sesleri, bağırış çağırış...ama dışarıdakileri duymam konsantre olduğum zaman (Vahit Bademci, 2.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden ilki, çok sıkı çalışma ve mükemmel düzeyde konsantre olmaktır.

1.1.2. Sıra dışı yaratıcı insanlar hep özgünlük peşinde koşarlar

Yaratıcılığın temel bileşenlerinden biri, özgünlüktür; yaratıcılık, yeni ilişkiler, bakış açıları, betimleme yolları içerir ve bu yeni ilişkiler, yeni ve özgün bir ürünle ifade edilebilir; sıra dışı yaratıcı bireyler, özgünlüğün peşinden asla ayrılmazlar (Andreasen, 2009; Batey ve Furnham, 2006; Davis, 2011; Harrington, 1990; Robinson, 2008).

Bingül Başarır da, yapılan görüşmede, seramikte kilin dışında “bakır, cam, talaş, odun parçaları, volkanik taş, metal kullandığını (Oturum 1)” belirtmiştir. Kendisiyle yapılan başka bir röportajda ise, Bingül Başarır “Kömürle yaptığım işler, atık malzemenin bir sanat

eserine dönüşmesi, dünyada ilk benim atölyemde oldu, büyük ses getirdi ve müzelere girdi” ifadelerini kullanmıştır (Ulueren, 2005b, s. 102, ayrıca bak. Belge 4). Ayrıca, Bingül Başarır “...konsepti seramiğe katan ilk kişi olduğumu düşünüyorum Türkiye’de... hem içeriğinde resim olan, hem üç boyutlu heykel olan...hem de teknolojik özelliği olan...neden duyguların, düşüncelerin aktarılabilceği bir alan olmasın dedim ve o düşünceyle de sergi yaptım (1.Oturum)” sözleriyle özgünlüğü içselleştirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Başarır, ayrıca ifade etmiştir ki;

Özgünlük çok önemli, yani ne yaparsa yapsın özgün olsun, ne kadar iyi olursa, çünkü en kötüsü kopya çekmektedir. Esinlenme olabilir, etkilenme olabilir ama kopyacılık çok kötü bir şeydir. Ne olursa olsun, kendisi olsun (Bingül Başarır, 3.Oturum). Tavsiyem, demin söylediğim gibi özgün olmaya çalışmak. Tabi ki, daha yeni başladığında bir şeyleri bilinçli olarak kopya edebilir, öğrenmek için, tekniğini kavramak için, formu nasıl yapıyor onu çözmek için, ama bunları çözdükten sonra, bu benim eserimdir diye ortaya çıktığında, kopya olmamalı, kendi eseri olmalıdır (Bingül Başarır, 3.Oturum).

Robinson’a (2008) göre, bir paradigma, davranışların kurallaşmış biçimini tanımlayan, kabul edilmiş bir kurallar, varsayımlar ve bakış açıları bütünüdür. Bir ana yapı, bütün bunları taşıyan bir iskelettir. Bir diğer tanımlamaya göre, paradigma, düşünme tarzıdır (Gage, 1963); paradigma değişikliği ise, mevcut düşünme tarzını yıkan, yerle bir eden yepyeni düşünme tarzı ya da bakış açısı olarak nitelendirilebilir (Bademci, 2007a). Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci eğitim ve özellikle ölçme ve araştırma yöntem bilimi alanlarında 60 yıl sonra paradigma değişikliği ya da bilimsel devrim gerçekleştirmiştir (bak., Bademci, 2007a); paradigma değişikliği, literatürde sıra dışı yaratıcılığın zirvesi olarak kabul edilmektedir (Craft, 2001; Cropley, 1999; Nickles, 1999); başka kelimelerle paradigma değişikliği, özgünlüğün de en üst boyutu ya da zirvesi biçiminde rahatlıkla ifade edilebilir. Vahit Bademci de dikkat çekmiştir ki;

Eğitim alanında, benim alanımda hep birbirinin aynısı, kopyası çalışmalar. Benim alanımda çok fazla özgün ürün yok.... Özgünlük, yaratıcılığın önemli bir parçasıdır... Çalışmalarımın tümünün özgün olmasına, sıra dışı olmasına hep dikkat ettim... Çalışmalarımın tümüne yakını, hep ilk oldu, hep özgün oldu, hep başlangıç oldu, hep işaret fişeği oldu (Vahit Bademci, 3.Oturum). ...bizde üretim yok. Bizim alanımızda çok fazla üretim yoktur. Köklü ve güçlü özgün üretim ise, neredeyse hiç yoktur. ...mesela...ölçme ve araştırma yöntem bilimi disiplinlerini alırsanız, bu disiplinlerde 60 yıl sonra gerçekleştirilen ve bilimsel devrim olarak da bilinen özgün o tek çalışma, bana aittir, benimdir (Vahit Bademci, 3.Oturum). ...özellikle Ahu Korkmaz’ın da tezinde belirttiği gibi...eğitim alanındaki son 20 yıldaki tüm

özgün şeyler, benim kitaplarımdan, çalışmalarımıdan çıkmıştır.... Türk eğitim sistemine yönelik, özgün olarak hazırladığım iki stratejiyi de maalesef hatalı uygulamalarla mahvettiler (Vahit Bademci, 3.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden ikincisi, hep özgünlük peşinde koşmalarıdır.

1.1.3. Merak ve çok geniş ilgi alanları, sıra dışı yaratıcı insanların temel özellikleri arasındadır

Öğrenmenin kökeni, meraklı olma ve şaşırabilmedir (Rowe, 2004). Sıra dışı yaratıcı kişiler, işlerin nasılnı niçinini anlamayı, bir şeyleri bozup yeniden yapmayı, gelenekçi toplumun gizli ve yasak olarak algıladığı zihin ve ruh alanlarına kaymayı severler; kısacası, fazlasıyla meraklı olma eğilimindedirler (Andreasen, 2009). Merak ve alabildiğine geniş ilgi alanları, sıra dışı yaratıcı bireyin temel özellikleri arasındadır ve yaratıcılık için de çok önemlidir (Andreasen, 2009; Csikszentmihalyi, 1996; Runco, 2007; 2010; Russ, 1999; Davis, 2011). Kendisiyle yapılan görüşmede sanatçı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili çeşitli ve de sıra dışı yaratıcılık yönünden üzerinde durulması gereken açıklamalarda bulunmuştur:

[Çocukluğumda] ...İstanbul'da da hep tarihi yerleri keşfetme, gizemli yerlere girme...böyle bir grup halinde araştırma yapardık, yani hep böyle hikayeler vardır geçmişe ait. Bir yerleri keşfetme falan, merak (Bingül Başarır, 1.Oturum). Acayip meraklı bir insanım. Mesela ekonomi programlarını bile izlerim. Bazen takılırım, hem ekonomiden hiç anlamam, iki kere iki dördü bilmem, matematikte hiç başarılı değilim ama bu insanlar ne söylüyor diye oturur, uzun uzun dinlerim. Böyle acayip bir merakım var (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...coğrafyayı kimse sevmez ama ben çok severdim, çünkü dünyayı görmek gibi bir merakım vardı. Haritalardan seçerdim, şurada iyi yaşanabilir herhalde, burası güzel diye, bu seçtiğim yerlere şimdi bakıyorum, Fiyordlar [İskandinavya kıyılarında sık rastlanan jeolojik oluşumlardır, Görüşmecisi notu], Florida, Miami falan oraları seçmişim, hiç bilmeden...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Son dönem çalışmaları, işte genom serisi dediğim, 2000'de başladı, o da bir rastlantıyla başladı. Kızımın dergilerini okuyordum...Bilim Sanat, Bilim Teknik Dergisi, üç sayı üst üste genetik üzerine yayın yaptılar, görsel olarak da çok hoştu...resimler, sonra birden bire "aaa, niye ben kromozom yapmıyorum" dedim...(Bingül Başarır, 1.Oturum). İstanbul'da...okul çağım gelince,...o sırada...piyano dersi aldırma gibi şeyleri yoktu, ben okuldaki piyanoya böyle yavaşça gider tuşlara basar kaçardım, o tuşlara basma isteğini engelleyemedim, ama görünmemek için de kaçardım...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Kömür de şöyle oldu, bizim bir mimar dostumuz, ben böyle dokularla çok ilgili çalışıyorum,

işte seramik taşlar yapıyorum, onları gördüğü için bir gün bir apartmanın önünde bir küçük parça görmüş, getirdi bana, 'bakın bunu buldum' dedi, 'o nedir?' dedim. İşte kömür, cüruf dedi, "cüruf",...o zamanlar kömürle ısıniyordu apartmanlar... "aaa, çok güzel" dedim, ama [kömür] kırılıyor, yani dökülüyor, parçalanıyor. Onun üzerinde düşünmeye başladım ve onu seramik tekniği uygulayarak, sağlamlaştırmaya başladım...(Bingül Başarır, 1.Oturum).

Ayrıca, çok geniş ilgi alanları, bir şeylerin nasıl çalıştığını veya icat edildiğini anlamaya uğraşma, sürekli kütüphaneleri keşfetme ya da kütüphanelerden çıkmama, kitapları, dergileri yaşamının bir parçası haline getirme, kısaca entelektüel merak da, merakın önemli bileşenleri arasındadır (Andreasen, 2009; Davis, 2011; Helson 1999; Runco, 2010). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin anlattıkları literatürle çok güçlü biçimde örtüşmekte, sıra dışı yaratıcılıkla merakın bağlantısını sarsılmaz biçimde ortaya koymakta ve sıra dışı yaratıcılık-merak (çok geniş ilgi alanları, kitaplar, kütüphaneler, vd.) ilişkisi hakkında pek önemli bilgiler ve çarpıcı ayrıntılar sunmaktadır. Sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci, kendisiyle yapılan görüşmede ifade etmiştir ki:

...meraklı bir çocukluk geçirmiştım. Örneğin balıkların suda nasıl yaşadığını düşünürdüm veya bulutların nasıl yağmur taşıdığını düşünürdüm, toprakla bulutun ilişkisini düşünürdüm,...mühendis veya bilim adamı olmayı çocukluktan itibaren hep düşünmüştüm,...(Vahit Bademci, 1.Oturum). Çocukluktan itibaren...hep merak ederdim yani, hatırlayabildiğim kadarıyla çocuklukta çamurdan ya da topraktan bir şeyler yapmaya uğraştığımı hatırlıyorum, bulunduğum ortamda (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...en yeni çalıştığım konular...istatistikte neler değiştireceğim konusuna merak sardım, ama onların da temeli 1990'lara dayanıyor (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...babam güçlü bir siyaset insanıydı...tüm görüşlerin gazeteleri girmeye başladı evimize, babam sayesinde. Yani sağdan sola fark etmez, hangi görüş varsa, bazıları birbirlerine zıt olan, yaklaşık günlük 4 veya 5 gazete evimize gelirdi. Ben ilkokuldan itibaren kesintisiz ve günlük olarak gazete okumaya başladım. Gazetenin köşe yazarlarını, yazılarını okumaya başladım. Belki de benim eğitimimdeki en önemli noktalardan birisi...meraklı olduğum için o gazeteleri derinlemesine okuyorum, aynı konuyu, farklı dünya görüşlerine sahip gazete ya da köşe yazarlarının nasıl değerlendirdiğini o zaman görmeye başladım (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...o gazetelerle birlikte o alanlarda...işte siyaset, siyasete merakım ortaokul çağlarında başladı. Siyaset, tarih, ekonomi, eğitim ve Türkiye'yle ilişkin, daha doğrusu Türkiye'yi ilgilendiren her şeye merakım ilkokul, ortaokul zamanlarımda başladı. O yüzden anneme, babama, aileme minnettarım...yani 5 belki de 6 gazete geliyordu evimize...Hepsini okumaya çalışıyordum...Tabii ki oralarda takıldığım yerler olduğu zaman da kitaplara, ansiklopedilere sarılmaya başladım, sorguladım, tekrar araştırdım. Yani Türkiye'yle ilgili,

O'nu anlatan klasiklerin büyük bir çoğunluğunu da ben, ortaokul, lise dönemlerimde okudum, Türk Klasiklerini de. Türkiye'yi tanımaya başladım, tanıdıkça ülkemi daha çok sevmeye başladım. O size disiplinler arası zenginlik getiriyor aslında. Yani eğitimden siyasete, siyasetten şiire, şiirden ekonomiye merakım o dönemlerde başladı (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...babam bir ansiklopedi takımı aldı geldi bana, ilkokuldayken ya da ortaokula başladığım ilk yıllarda. Keşifler, icatlar, bilim adamlarına ilişkin 5 ciltlik bir ansiklopedi takımı. Resimli, renkli, karikatürlü, desenler, şekiller vardı içinde, çok güzeldi. Onları sürekli okuyordum, o ansiklopedilerde yazanları hayal ederdim ben, nasıl üretmişler, bunları nasıl icat etmişler, bu bilim adamları nasıl yaşamış, neler yapmış, onlar da benim hayatımda önemli yer tuttu...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...ben 1970'li yıllarda fark ettim, yani her şeyin birbirine bağımlı olduğunu o zaman gördüm. Siyasetin ekonomiyi, ekonominin eğitimi, eğitimi dinin etkilediğini, dinin toplumu etkilediğini veya siyasetin sağlığı etkilediğini o zamanlar fark ettim. O merakla her şeyi okumaya başladım. Eğitimde bu kadar farklı işlere imza atabilmem ya da çok önemli ödüller almam veya bugün kendi adımla anılan paradigma değişikliği veya strateji geliştirmemin arkasında, zannediyorum onlar yatıyor. Uzunca bir müddet, mesela, sosyolojiye merak sardım. Oldukça iyi bir duruma geldiğimi biliyorum. Sosyal psikoloji de aynı şekilde. Din, siyaset, tarih, bu Osmanlı tarihi, Türkiye Cumhuriyetinin tarihi ya da yakın tarih dediğimiz tarihimizi derinlemesine okuduğumu söyleyebilirim. Yani Türkiye'deki toplumu ilgilendiren her konuda sağlık olsun ve başkaları olsun, her şeyle ilgilendim (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...fiziğe merak sarmıştım bir ara, beni çok etkiliyordu. Kaos teorisinin temellerini, kendim öğrendim diyebilirim, Newton'cu, Einstein'cı yaklaşımı da. Kaos teorisi beni çok etkiliyor mesela, sosyal bilimlere, özellikle eğitime nasıl aktarabilirim diye çok uzun süre düşünmüştüm, şimdilerde ise, çoğunu aktarmaya beynim hazır, hepsi beynimde hazır...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...mesela kütüphaneye gittiğim zaman veya kitabevlerine gittiğim zaman, o dört-beş konunun kitaplarını aynı anda alırım. Yani ön hazırlığı dört-beş konuyla birlikte yapıyorum, aynı anda (Vahit Bademci, 2.Oturum)...yani benim yaşam alanımda, şu anda sizin de gördüğünüz gibi, 15000'e yakın kitap var, benim kişisel kütüphanemde (Vahit Bademci, 2.Oturum). Kütüphanelere gitmek, yol çok zamanımı almaya başlayınca, şimdi devasa boyutlara ulaşan bir kütüphane oluşturdum kendi cebimden, kendi bütçemden, hep kitaba yatırım yaptım, tatile gitmedim kitaplar, dergiler satın aldım, yarışmalardan kazandığım oldukça büyük ödül paralarıyla tekrar yeni kitaplar satın aldım, eski kitap satan sahafları dolaştım, yine kitaplar dergiler satın aldım, okudum, okudum, tekrar okudum...(Vahit Bademci, 4.Oturum, bak. Belge 57). ...Siz, bir şey yaratmaya başladığınız zaman, kafanız onunla meşgul olur. İnsanlar gezip dolaşırken siz kütüphaneleri gezmeye başlıyorsunuz, benim zamanımın çoğu kütüphanelerde geçti, hala da geçer (Vahit Bademci, 1.Oturum)...Merak ettiğiniz bir alanda kendinizi geliştirebilirsiniz. Zannediyorum yıllar önce bir kitapta okumuştum, eğer diyor, çalışmak istediğiniz herhangi bir konuda günlük bir saat ayırırsanız, o konuda, 10 yıl sonra, o ülkenin en önemli uzmanı ya da uzmanlarından biri haline gelirsiniz diyor, bunu bilen bir insan olarak kendi kendime öğrenmeyi hep sürdürdüm. Çoğunlukla da çok

farklı alanları, kendi bilim alanım kadar öğrendim (Vahit Bademci, 2.Oturum).

Merak ve çok geniş ilgi alanları, sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden üçüncüsünü oluşturmaktadır. Ancak, bu husus kendi içinde karşılaştırıldığında, sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır'a göre, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin ilgi, çalışma ve yaratıcılık alanlarının çok daha fazla, geniş ve kapsamlı olduğu açıkça görülmektedir.

1.1.4. Risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaret, sıra dışı yaratıcı insanların en etkileyici, önemli ve hayranlık uyandıran özellikleri içindedir

Risk alma eğilimi ve cesaret, sıra dışı yaratıcı insanların en çarpıcı, önemli ve hayranlık uyandırıcı özellikleri arasındadır ve yaratıcılıkla etkileşim halindedir; risk alma ve cesaret, özgün, yararlı ve etkili düşünce ile ürünlerin üretimini güçlü biçimde etkiler (Nickerson, 1999; Prabhu, 2011; Runco, 2010; Starko, 2010). Sıra dışı yaratıcı insanlar, tek kelime ile cesurdur ve cesaret, özgünlük ve yüksek enerjiyle birlikte, sıra dışı yaratıcı insanların klasik bir özelliğidir (Davis, 2011; Starko, 2010). Sıra dışı yaratıcı insanlar, değişiklik yaparlar, kuralları esnetirler ya da yıkarlar, sorun yaratırlar, geleneklere meydan okurlar ve farklı olmayı göze alırlar; sıra dışı yaratıcı bireyler, bilinmeyenden veya yeni bir şey denemekten asla korkmazlar, cesur yürekli oldukları, kendine güvenirlere, bireysel hareket ederler, başkaları tarafından dayatılan sınırları kesinlikle reddederler; makam, mevki, unvan umurlarında değildir, onlar için aslolan, özgün, yeni ve etkiliyi yaratmadır (Andreasen, 2009; Davis, 2011; Prabhu, 2011). Tüm bu sıra dışı erdemli davranışları ve eylemleri, çoğu zaman sıra dışı yaratıcı insanları gülünç ya da aptalca veya mantıksız görünme, başarısız olma, mahcubiyet, eleştiri veya yergi olasılıkları ile karşı karşıya bırakır; sıra dışı yaratıcı insanların yaratıcı ve yeni fikirleri ile ürünlerini, arkadaşları, meslektaşları veya çağdaşları çoğunlukla reddeder ya da açıkça veya üstü örtülü şekilde asla destek vermezler ya da içinde buldukları topluluk, toplum veya kültür, üzerlerinde ağır ve yıpratıcı baskı yapar; ancak, onlar yani sıra dışı yaratıcı insanlar, tüm bunlara benzer ya da değişik veya maddi ve maddi olmayan tüm risklere rağmen, yine de yeni fikirler ve ürünler ortaya koyarak risk almayı sürdürürler (Cohen, 2011b; Davis, 2011; Runco, 2010). Çünkü risk alma, onunla yakından ilişkili bağımsızlık, kendine güven ve cesaret, sıra dışı yaratıcı bireyleri, diğerlerinden ayıran, seçkin ve belirleyici özellikleridir; sıra dışı yaratıcı insanlar cesur yürekli eylemleriyle ve yarattıklarıyla farklı olmanın

getireceği sonuçları akıllarına bile getirmezler, zira onlar ilginç biçimde başarısızlıkla başa çıkmaya da gönüllüdürler (Davis, 2011; Prabhu, 2011). Sıra dışı yaratıcı insanların risk alma ve cesaretleriyle ilgili olarak George Bernard Shaw “mantıklı adam kendini dünyaya uydurur, mantıksız olan dünyayı kendine uydurmaya denemekte ısrar eder; bu nedenle, tüm ilerlemeler mantıksız adama bağlıdır” ifadelerini kullanmıştır (bulunduğu yer, Prabhu, 2011). Günümüz dünyasında da, mantıksız insanlar olarak kabul edilen riske giren insanlar, hiç şüphe yok ki, insanlığın ilerlemesinde hayati rol oynar (Prabhu, 2011). Sıra dışı yaratıcı insanlar risk alırlar, bununla beraber, risk alanların tamamı yaratıcı değildir, hatırlanacağı üzere, sıra dışı yaratıcı insanlar toplumun sadece en üstteki yüzde 1’ini oluşturmaktadır (Andreasen, 2009; Prabhu, 2011)

Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır, yaptığı genom çalışmalarıyla ilgili olarak “sarmalları önce kurdele gibi düşündüğünü, sonra proteinler olarak çubukları seramikten hazırladığını, daha sonra da cam çubukları ilave ettiğini, seramikle camı bağladığını (1.Oturum)” ifade etmiştir ve bunların tümü de yeni deneyimlerdir. Bağlantılı olarak seramik sanatçısı Bingül Başarır “Avrupalılar biraz...tutucudurlar, işte seramik saf olarak kullanılmalı, yani toprak porselense ya da çamur neyse oksitli bırakma, yanına başka bir malzeme koyma filan, hep böyle bir tutucu yanları var...seramikte...kömür kullandım...dünyada var mı diye uzun uzun sordum, soruşturdum...uluslararası seramik akademisinin başkan yardımcılığını yapmış bir İtalyan profesör...‘kömür yok’ dedi (1. Oturum)” şeklinde sözlerini sürdürmüştür. Bir başka yayında da Bingül Başarır, kömürü seramikte kullanan dünyadaki ilk seramik sanatçısı olduğunu açıkça ilan etmiştir (Ulueren, 2005b). Yapılan görüşmedeki bir soru üzerine de Bingül Başarır “Modüller...1963 yılında bir sipariş geldi onun üzerinde çalıştım ve o sırada yapılan seramik karolar hep düz parçalar halindeydi, ben de rölyef yapmayı düşündüm ve ilk uygulamam 1963 yılındadır...Avrupa’da da yaygın değildi böyle teknik...modüler seramiği ilk uygulayanlardan birisiyim (3. Oturum)” cevabını vermiştir (bak. Belge 49, 50). Ayrıca Bingül Başarır, kendisiyle yapılan görüşmede, 1964 yılında, Türkiye’de “hem içeriğinde resim olan, hem üç boyutlu heykel olan...hem de teknolojik özelliği olan... konsepti seramiğe katan ilk kişi...(1.Oturum)” olduğunu da belirtmiştir. Sadece buraya aktarılanlar dahi, sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır’ın seramik sanatındaki kuralları ve gelenekleri yıktığını, risk aldığını, yeni bir şey denemekten de asla korkmadığını göstermektedir. Bingül Başarır, kendisiyle yapılan görüşmede, hem Türkiye’de hem de dünyada kilin dışında seramikte ilk defa kömürü kullanma denemelerini anlatırken;

“...o zamanlar kömürle ısınyordu apartmanlar...bizim apartmanda öyleydi...bütün bir kış bu denemeleri yaptım... malzemede yanmış kömür cürufu da farklı...kömürde de öyle metal içeriği fazlaysa bu eriyor, şekil daha değişik çıkıyor... bütün kış denedim işte, kapıcıyla da birlikte çalıştık, bir de çöp bidonlarının içinde [cüruf] ararken, üç hanım geliyordu, bana baktılar, ben böyle bakıyorum parça nasıl falan diye ‘napıyorsun kuzum’ dediler, nasıl anlatırsın, çöp bidonunun başında bir kadın, bu nasıl bir şey diye [cürufu] böyle ölçüyor, biçiyor, böyle çalıştık... aynı şeyi volkanik taşta da düşündüm, dedim bu da eriyip bu şekle geldi fırında...hangi derecede eriyor...onları da denemek gerekti,... [volkanik taşları]...Kula’dan geçerken arabanın bagajına doldurduk, kızım utandı ‘anne bizi seyrediyorlar...kahveden yeter artık’ dedi, ama ben alabildiğim kadar aldım (Bingül Başarır, 1.Oturum).

ifadelerini kullanmıştır. Sıra dışı yaratıcılıkları sürecinde, sıra dışı yaratıcıların gülünç görünme, mahcubiyet ve yergi ile karşı karşıya kalmalarına yönelik olarak, Bingül Başarır’ın anlattığı bu eylemler, sıra dışı yaratıcıların hayranlık uyandıran risk alma eğilim ve olağanüstü cesaretlerine de çok güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Sıra dışı yaratıcı insanların en etkileyici, önemli ve hayranlık uyandıran özellikleri içinde risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaretin ilk sıralarda olduğu yukarıda açıklanmıştı. Sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci’nin bu hususta anlattıkları, söyledikleri hem ulusal, hem de uluslararası literatüre çok önemli katkılar sağlayacak niteliktedir. Kendisiyle yapılan görüşmeden elde edilen ve aşağıda doğrudan aktarılanlardan da görüleceği üzere, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci’nin risk alma eğilim ve tekrar tekrar yaratma cesaretine hayran olunur ve de derin saygı duyulur;

Benimle daha önce yapılan bir röportajda ve 2010 yılında tamamlanmış bir yüksek lisans tezinde de belirtildiği üzere, Türk eğitim ve biliminin ve Türk eğitim sisteminin son 20 yılına damgasını vuran kişi olarak gösteriliyorum... Ulusal hakemli bir dergide yayınlanmış bir makalede ise, ‘yaratıcı zeka’ya örnek olduğum ifade ediliyor...2010 yılında Gazi Üniversitesinde sunduğum bir konferans üzerine Gazi’nin aylık yayımlanan Gazi Haber bülteninde ‘eğitimde Vahit Bademci markası’ oluşturduğum yorumunda, saptamasında bulunuldu (Vahit Bademci, 1.Oturum). Türk eğitim-bilim ve Türk eğitim sisteminin son 20-25 yılındaki...yeni olan ne varsa...işte çok boyutlu zeka, yapılanmacılık, performans yani erişim değerlendirme, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bilgisayar okur yazarlığı, üst düzey düşünme becerileri, yaratıcı düşünme, eleştirici düşünme ve diğerleri ile ilgili tüm çalışmaların arka planında benim çalışmalarım vardır. Her ne kadar benden izin alınmasa da, izinsiz kullanılsa da, 2002 sonlarından itibaren kurulan hükümetlerin, 2003, 2004’ten itibaren Milli Eğitim Bakanlığında eğitim reformu adı altında gerçekleştirdiği tüm uygulamalar, tüm çalışmalar, tüm stratejiler, benim 1999’daki bir panelde sunduğum bildiriden ve özellikle de iki kitabımdan izinsiz alınmıştır. Bu kitaplarımdan

biri 'Aymazlığın Sonu' diğeri 'Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar?' dır (bak. Belge 16, 19, 88). Biri 1995 Milliyet Birincilik Ödülünü almış, diğeri 1999 Milliyet Sosyal Bilimler Birincilik Ödülünü almış (bak. Belge 13), biri 1997'de, diğeri 2000'de yayımlanmış, her ikisinin de copyright'ı bana ait...iki kitabımdaki tüm eğitim reformu ya da eğitimde yeniden yapılanma stratejilerim 2002 sonlarından beri oluşturulan tüm hükümetlerce izinsiz uygulanıyor. Gönül isterdi ki, hükümetlerin benden izin alması. İzin almadıkları gibi, ki kendilerine defalarca yazdım, bu stratejilerin bana ait olduğunu bile kullandılar, adımdan tek kelime dahi söz etmediler. Bu bilim hırsızlığının içinde Milli Eğitim Bakanlığı var, çok sayıda öğretim üyesi var, siyasetçisi var, bürokratu var. Bana karşı bu yapılan, ne kadar acıdır, ne kadar vicdansızcadır. Benzetme yapılırsa, sizin çocuğunuzu, birileri gelip sizden alıyor, alıp götürüyor, bir süre sonra da ortaya çıkıp, bakın bu benim çocuğum, diyor. Ne dayanılmaz acıdır. 2003 yılından beridir hükümetler ve mevcut hükümet eliyle yapılan bu intihal olayı esef vericidir, ayrıntılarıyla yazdım da 'Testler Güvenilir Değildir' adlı kitabımın önsözünde, bu bilim hırsızlığını, hem de tüm belgeleriyle (bak. Belge 22), başka bir ülkede, gelişmiş bir ülkede böylesine bir intihalin, bana yapılan siyasal mobbing'in olacağına ihtimal bile vermiyorum (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...tam da o zamanlarda, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007,...bir taraftan stratejilerimi izinsiz kullanmayın diye Milli Eğitim Bakanlığına, Başbakanlığa, hükümete dilekçeler yazdım, bir taraftan üniversitedeki derslerimi sürdürdüm, diğer taraftan da 60 yıl sonra ilk defa söylediğim testler güvenilir ve geçerli değildir paradigmasını, paradigma değişikliğini gece-gündüz çalışarak ve ona da konsantre olarak gündeme taşıdım, gündeme yerleştirdim, kıskanacaklarını, haset edeceklerini sonradan aklına getirseniz bile, yaratma cesareti, yaratma içgüdüsi bu galiba, yaratıcılık ya da yaratıcı olmak böyle bir şey zannedersenem...(Vahit Bademci, 2.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci, kendisiyle yapılan görüşmede, bu hususlarla bağlantılı yaşadıklarından yine etkileyici örnekler vermiştir;

Örneğin, ben, bilişsel alanda erişim (performans) ölçme ve değerlendirmeyi, beyin temelli öğrenmeyi, çok boyutlu zekayı 1990'ların başlarında sunmaya çalıştığım zaman, ki o zamanlar bu konular Türkiye'de duyulmamıştı, yepyenyidi, yani işte o zamanlar çok kulağıma geldi, 'bu adam, yine ne tuhaf, ne çılgın fikirler ileri sürüyor' gibilerinden, akıllarınca benimle dalga geçmeye çalıştılar. Ölçme-değerlendirme ve araştırma yöntembiliminde de, işte 1990'ların sonları, 2000'lerin başları, 'Testler Güvenilir Değildir Paradigması'nı sunduğum zamanlar, akademik unvanlı pek çok cahilin, değişik yüksek lisans ve doktora tez savunma jürilerinde, tez savunmasındaki öğrencilere 'Vahit Bademci'nin Testler Güvenilir Değildir şeklindeki çılgın fikirleri hakkında ne düşünüyorsunuz?' gibilerinden abuk sabuk, cahilce, ahmakça sorular sorduklarını da biliyorum, jüriye giren ve beni hiç tanımayan öğrenciler şahsen gelip söylediler bana. Çok şeyler anlattılar, o jürilerle ilgili, öğretim üyelerinin kapalı kapılar arkasında çevirdikleri dolaplarla ilgili, bilim ahlakı adına utanç verici davranışlarıyla ilgili. Akademik unvanlı bu zavallular, hem de tez savunma jürilerinde akılları sıra beni akademik yönden itibarsızlaştırmaya çalışıyorlar, küçümsemeye

çalışıyorlar, ancak kendileri zavallı konumuna düşüyorlar cehaletlerinden dolayı...Çünkü yeni olarak yarattığım ve ürettiğim her şeyin belli bir zaman sonra mutlaka etkin biçimde kullanıldığını, değerlendirildiğini ve gündemi oluşturduğunu, artık çok iyi biliyorum (Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci, kendisiyle yapılan görüşmede, risk alma eğilimi ve cesarete örnek oluşturucu yaşantılarından değişik örnekler de aktarmıştır;

Yaratıcılık, yani bana göre özgün ve yararlı ve etkili ürünler ve düşünceler yaratma eylemi, cesaret işidir, çünkü karşı taraftan her seferinde çok az bir takdir, büyük bir çoğunlukla kıskançlık ve öfkeyle karşılaşacağınızı bilirsiniz, defalarca yaşadım ben, çok iyi biliyorum. Bu korkunç bir şey. Takdir yerine, kıskançlık, haset ve öfkeyle karşılaşmanız, insanın canını çok sıkacak ya da yaşam standardınızı öylesine engelleyecek kadar olumsuz ve berbat durumlardır ki, defalarca karşılaştım. Ancak yaratıcı insan, yani insan yaratıcı olduğu zaman, işte cesaret orada geliyor, bunların olduğunu bile bile yaratma içgüdünüzden vazgeçmiyorsunuz. Yaratıcılık keyfi çok başka bir şey, bir başkaldırıdır, yanlış giden her şeye başkaldırı, çürümüş düzene isyan...belki de öncelikle de kendinize isyan demektir yaratıcılık, bana göre, Tanrı'nın size verdiği bu nadir özelliği daha nasıl etkili kullanabilirim diye...ha şunu da size söyleyeyim, yaratıcı insan benim bilebildiğim, görebildiğim kadarıyla yaşadığı toplumdaki her şeye, insana ve çevresine karşı duyarlı ve sorumlu insan demektir, mevcut sorunlara ya da ilerdeki olası sorunlara çözüm getirmektir yaratıcılık (Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci kendisiyle yapılan görüşmede, risk alma eğilimi ve cesarete örnek oluşturucu çarpıcı, saygı uyandıran ve gerçekten de çok zorlaştırılan yaşantısından değişik kesitler sunmuştur;

...mesela...Türkiye'de 1990'ların başlarından itibaren söylediğim, Türkiye gündemine ilk defa benim taşıdığım, tümü de yeni olan, erişim (performans) değerlendirme, bellik (rubric), çıkın (portfolio) gibi, ölçmede yeni eğilimler, yapılanmacılık (constructivism), çok boyutlu zeka, yaratıcı, eleştirici, problem çözücü düşünme yani işte üst düzey düşünme becerilerinin öğretilmesi, beyin temelli öğrenme, disiplinler arası eğitim programları ve bağlantılı diğer yeni düşüncelerim ve kitaplarımda yazdığım özgün ve yepyeni fikirler ya da yenilikler, 10 veya 11 yıl sonra Türk Milli Eğitim Sistemi'nin ana çatısını oluşturdu. Ama 10 yıllık süre içerisinde, yıllar önce bir kıskançlıkla, hazımsızlıkla Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde kapı önüne konulma da dahil, öylesine acımasızca yıpratılıyorsunuz ki, anlatamam, işte Tanrı size dayanma gücü veriyor yapılan bu alçaklıklara karşı, işin ilginç tarafı o...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...ve insanların sizin farklı olduğunuzu, farklı, özgün, değerli ve etkili şeyler ürettiğinizi anlamaları bazen 5 yıl, bazen 10 yıl, bazen daha fazla sürüyor, Kuhn'un dediği gibi bazı odun kafalılar da hiç anlamıyor. O süreç sonunda haklı çıkacağınızı biliyorsunuz, o içinizde duruyor.

Ürettiklerinizin, yarattıklarınızın, mutlaka değerlendirileceğini, uygulanacağını biliyorsunuz. Ama o süreç içerisinde, Peyami Safa'nın söylediği gibi '32 dişini kilitleyerek yutkunan' özgün üretme kabızı bir tomar akademik unvanlı cahilin, tabi kendileri yaratıcı üretim yapamıyorlar ya, kıskançlık ve hasetle çalışmalarına ve bana saldırmalarından, entrika çevirmelerinden, sürdürdükleri mobbing'den gına geldi. Bazen bu kadar çok sayıda yeteneksiz, cahil ve tembel ve de dolayısıyla kıskanç ve haset insanı, sadece akademik unvan ve makam peşinde koşan bu kadar çok kifayetsiz muhterisi kimler doldurdu bu akademik kadrolara diyorum...Takdir davranışı ve duygusu yeterince gelişmemiş bir toplumuz. İlkokuldan itibaren çalışkan öğrencilere, inek, ot, asosyal gibi yaftalar yapıştıran defolu bir eğitim sisteminden geçiyoruz. Ama bu hastalıklı davranış silsilesinin acımasız benzerlerini akademik ortama bir şekilde girmiş insanlarda görmek, ne kadar acıdır ülkemizin geleceği açısından, vah benim canım ülkem, vah güzel ülkem diyorum...(Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı insanların risk alma eğilimi ve cesaretine yönelik olarak Türkiye'deki mevcut akademik ortamdan da bir örnek vermiştir;

Herkesin görmediğini görüyorsunuz yaratım sürecinde. Herkesin baktığı, ama görmediği şeyi görüyorsunuz. Tabi bunu gördüğünüzü anlatmak da ayrı bir sorun oluyor insanlara...Testler Güvenilir ve Geçerli Değildir başlıklı konferansında bildirimini sunuyorum, 2010'da. Konuyu temel formüllerle, örneklerle çok basite indirerek anlattım...Testlerin kendilerinin güvenilir ve geçerli olmadığını Türkiye'de yaklaşık 60 yıl sonra ilk defa söyledim. 60 yıl kimse görmemiş, anlamamış, bakmamış ya da bakıp görememiş, ben gördüm, bir de en basit şekilde anlatmak için kafa patlattım, yıllarımı verdim, bunu da başardım. Konferans sonunda, onca kişi var, genç bir öğretim görevlisi ayağa kalktı, "bu söyledikleriniz doğru, burada ben bile anladım, bu kadar basit bir şeyi bunca yıl sizden başka neden kimse görmemiş" dedi. İçinizden 'ya sabır' çekiyorsunuz, yıllarca uğraştığınız bir şeyi belki de birilerinin dolduruşuyla hafife almaya çalışıyor, yermeye çalışıyor, görüyorsunuz. Bende ona Einstein'ın verdiği cevabı örnek olarak anlattım. Einstein'a da kendi formülü için 'bu kadar basit bir şeyi kimse görmemiş de siz nasıl gördünüz' gibilerinden sormuşlar, Einstein'da 'ben herkesin baktığı yerden biraz yana çekilip baktım, öyle gördüm' demiş, bunu anlattım, tabi bu biraz yana çekilip bakmak, çok çok farklı bakmaktır olaylara...Kendi yaratamama ezikliğini unutmak, unutturmak için, kendi yaratamama eksikliğini kapatmak için, özellikle Türkiye'de, çok fazla 'bu, bu kadar basit miymiş' denilip geçilmeye çalışılıyor. Siz koskoca 10 yılınızı vermişsiniz, gecenizi gündüze katıp çalışmışsınız, anlamayacaklarını ya da anlamak istemeyeceklerini bildiğiniz için de en basite indirip anlatıyorsunuz, bırakın takdir etmelerini, yararlanıp ve de sussalar ya. Yok, illa ki, 'bu, bu kadar basit, sizden başka niye kimse görmemiş ki' sorusu, kıskançlığı, hasedi. Elbette o zaman öfkeleniyorsunuz, akademik ortamdaki insanların cehaletine, kıskançlığına, Thompson'un da dediği gibi şapşallığına. 'Madem öyleydi, bu kadar basitti, sen niye böyle basit bir şey yaratıp ortaya

koyamıyorsun alanında, hele de 60 yıl sonra?’ diye sordum en sonunda bir tanesine (Vahit Bademci, 2.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı insanların risk alma eğilimi ve yaratma cesaretine, Türk eğitim sistemine, Türkiye'nin ve Türk toplumunun geleceğine ilişkin önemli ve çok değerli açıklamalarda da bulunmuştur;

Yaratıcılık, demin de söylediğim gibi, cesaret işidir. Yaratıcı kişi, cesaretli olmak zorunda. Cesaret önemli bir erdemdir. Ama bizim toplumumuzda özellikle 1980'den sonra ve 2000'lerden sonra söyleyebilirim ki, cesaret neredeyse parmakla gösterilebilecek gibi azaldı. Yaratma cesareti diye bir şey var, çünkü yaratıcılığın sonunda takdir görebildiğiniz gibi, benim başıma çok geldiği şekilde 'bu çılgın fikirler hep bu adamdan mı çıkıyor?' benzerinden durumlarla da karşılaşılır. İşin ilginç tarafı 'çılgın fikir' dediklerini, o insanlar, o topluluk, o toplum 10 yıl sonra, 15 yıl sonra kabul ediyor ama, onları 10 yıl, 15 yıl önce söylediğiniz için de paradoksal biçimde, çelişkili biçimde canınıza okuyorlar. Bunu önlemenin birincil yolu, başta eğitim sistemi olmak üzere, topluma, başarıyı, yeniliği takdir edecek, 'takdir davranışları' acilen öğretilmeli, eğitilmeli... 21. yüzyıl, yaratıcılık çağıdır, ülkemizdeki parmakla sayılacak kadar az olan tüm alanlardaki sıra dışı yaratıcı insanlarımıza hak ettiği değeri, saygınlığı vermeli, bu yönde toplumu da eğitmeliyiz, Türkiye'nin geleceği buna bağlıdır, ekonomisi buna bağlıdır, yeni şeyler yaratamazsak, üretemezsek, yepyeni biçimde üretilenlerle, yaratılanlarla rekabet edemeyiz, yok oluruz, Türkiye'nin ve Türk toplumunun geleceği tehlikeydedir (Vahit Bademci, 2.Oturum).

Risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaret, sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden dördüncüsünü oluşturmaktadır. Ancak, bu husus kendi içinde karşılaştırıldığında, sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır'a göre, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaret yönünden maddi ve manevi çok daha ağır bedeller ödediği apaçık ortadadır. Belki de, Türkiye'deki bilimsel ortamın özgünlük ve yaratma kuraklığından dolayı, sıra dışı bilim adamı Vahit Bademci'nin çok güçlü ve sıra dışı yaratıcı çalışmalarının karşılığı, Türkiye'deki akademik ve bilimsel ortamda ne yazık ki hep kıskançlık, eziyet ve bu kadarı da olmaz dedirtircesine, acımasızca yıpratılma olmuştur (ayrıca bak., Bademci, 2007a). Sıra dışı yaratıcı insanların en etkileyici, hayranlık uyandıran ve derin saygıyı da hak eden risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaret özelliğine, uluslararası literatür paralelinde bu çalışmada da geniş yer ayrılmıştır. Zira, sıra dışı yaratıcı insanın eserlerini üretmesi için yeteneğinin yanı sıra, büyük bir cesarete sahip olduğu da bir gerçektir; bütün ciddi eserlerin, entelektüel cesaret gerektirdiği asla

unutulmamalıdır (Johnson, 2011). Burada bu özelliğin dördüncü sırada verilmesi ise, ilk üç özelliğin daha önemli veya önemsiz olduğu anlamında değildir; sıra dışı yaratıcı insanların burada sayılan özelliklerinin tümü, aşağı yukarı birbirlerine yakın düzeyde ve pek çok önemlidir.

1.1.5. Sıra dışı yaratıcı insanlar, yaratıcılıklarının farkındadırlar

Sıra dışı yaratıcı insanlar, yaratıcılıklarının farkındadırlar ve yaratıcılık bilinci, sıra dışı yaratıcı insanların ortak ve önemli bir özelliğidir; onlar yaratıcı şeyler yapmanın alışkanlığındadır ve yaratıcı olmaktan hoşlanırlar (Davis, 2011). Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır, “Yarattığınız eserin yarışmalarda ödül alabileceğini önceden hissedebiliyor musunuz?” sorusuna, “Evet, Hissederim. Bu ödüllük diyebilirim ki, genelde de tuttu. ...ama 1980 yılında İtalya’ya gönderdiğim bir parça vardı, bu kesin ödül alır dediğim, maalesef asıl etkili olan parçası kırılmış ve bir rapor geldi, bir parçasının kırık olmasına rağmen jüriye çıktı, sergilemeye değer görüldü diye, yani eksik parçayla dahi sergilemişler. Sağlam gitseydi ödül gelecekti (2.Oturum)” şeklinde cevap vermiştir. Alınan bu cevap, Bingül Başarır’ın özgün ve değerli bir şey yarattığının, yani sıra dışı yaratıcılığının farkında olduğunu, yaratıcılık bilincinin de üst düzeyde gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Sıra dışı yaratıcılığının farkında olduğuna ilişkin kendisiyle yapılan görüşmede Bingül Başarır, ayrıca ifade etmiştir ki;

...bir yerde bir sorun görürsünüz, ben bunu acaba şöyle mi yapsam dersiniz, oradan da çözümü bulmuş olursunuz ve bir şey yaratmış olursunuz. Ben sanyorum çözümciyüm, her şeyde öyleyim, bir sorun varsa ‘acaba şöyle mi çözülür?’, ‘böyle yapsak ne olur?’, ‘şöyle yapsak ne olur?’ diye düşünürüm (Bingül Başarır, 1.Oturum). Ben bir tane yapabildim su heykeli, Bozüyük’te...suyla bağlantısı olsun ve anıtsal heykeller yapayım. Geçerken bir yerden, ‘ay, burada çok güzel bir şey olur’ derim, kafam hep böyle çalışır, onun için yaratım süreci sürekli... (Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 61, 62).

Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci ise, “Yarattığınız eserin yarışmalarda ödül alabileceğini önceden hissedebiliyor musunuz?” sorusuna, “...hissederim,...ama hangi ödülü alacağımı bilemem, birincilik, ikincilik, üçüncülük veya...mansiyon,...bir ödül işte, ikisi birincilik ödülü, birisi büyük ödül, birisi teşvik olmak üzere dört ödül aldım. ...bir yarışmaya ürettiğimin en iyisini, sıra dışı olanını, özgününü gönderdiğimi iyi bilirim,...” (2.Oturum) şeklinde cevap vermiştir; alınan bu

cevap, Bademci'nin özgün ve değerli bir şey yarattığının, bir başka ifadeyle sıra dışı yaratıcılığının farkında olduğunu, yaratıcılık bilincinin de olağan dışı düzeyde gelişmiş bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sıra dışı yaratıcılığının farkında olduğuna dair, kendisiyle yapılan görüşmede Vahit Bademci bundan başkaca söylemiştir ki;

...disiplinler arası çalışmanın sorunları görmede çok önemli olduğunu şu an çok iyi biliyorum...benim yaratıcılığımın arkasında da disiplinler arası çalışma var, çok boyutlu olmak var, tek boyutlu olarak hiç bir şey okumuyorum (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...Bunların benim yaratıcılığında ya da üretimimde önemli olduğunu düşünüyorum (Vahit Bademci, 1.Oturum). Toplumun dışında kalarak ya da toplumdaki soyutlanarak kendinizi yaratıcı ilan edemezsiniz...en azından ben yapamıyorum, ben toplumla iç içeyim, her şey benim yaratıcılığımı tetikleyebilir (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...karikatür çizdiğim için iyi bilirim, yani sanat alanında da yaratıcılığım var, ürünlerim var...(Vahit Bademci, 2.Oturum) (bak. Belge 63, 64, 65, 66, 67, 68, 83, 84, 85) . Yalnız şunu da söyleyebilirim, ister sanat olsun, ister bilim olsun, her ikisinde de yarattığım, özgün ürün ürettiğim için biliyorum, arka planında çok acılı, sancılı bir çalışma süreci var...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...mesela...ölçme ve araştırma yöntem bilimi disiplinlerini alırsanız, bu disiplinlerde 60 yıl sonra gerçekleştirilen ve bilimsel devrim olarak da bilinen ve testlerin güvenilir ve geçerli olmadığını vurgulayan özgün o tek çalışma, bana aittir, benimdir (Vahit Bademci, 3.Oturum). ...en azından kendimden örnek vereyim, bu kadar yaratıcı olduysam ve 60 yıl sonra Türk eğitim ve biliminde, ölçme-değerlendirme ve araştırma yöntem biliminde bir paradigma değişikliğine imza attıysam...yazdığım kitaplardaki özgün ve yaratıcı stratejilerim Türk milli eğitim sistemini son 20 yılda kökünden etkilediyse, sarstıysa...(Vahit Bademci, 4.Oturum)...hem sanatta..., hem de bilimde yaratmış bir kişi olarak...ikisinde de aynı süreçler olduğunu düşünüyorum...(Vahit Bademci, 4.Oturum) ...ama her tür teknolojik yenilik, eğitimden sağlığa, sağlıktan ekonomiye, ekonomiden siyasete kadar her tür iyi ya da kötü olay benim yaratıcılığımı tetikliyor, yaratıcılığımın temelini teşkil ediyor (Vahit Bademci, 4.Oturum). ...Hacettepe Üniversitesi'nde yüksek lisansa başladığım zaman, derslerde bazı öğretim üyeleri hocalarım, yaratıcılığımı fark ettiler. Akademik ortama katılmam için büyük destek verdiler, yönlendirdiler... Ancak akademik kadroya araştırma görevlisi olarak geçtiğim andan itibaren, özellikle dönemimdeki ve eğitim bilimleri bölümünde birlikte görev yaptığım pek çok araştırma görevlisi sözde arkadaşlar ya da meslektaşlar tarafından da ağır bir saldırıya uğradım. Yeni ve yaratıcı fikirlerimin karşılığında neredeyse hep çekememezlikle karşı karşıya kaldım, çeşitli entrikalarla gözden düşürülmeye çalışıldım ve en sonunda da bazı yönetici pozisyonundaki kişilerce haksız yere cezalandırıldım. Bunun en çarpıcı örneği de, yine Hacettepe Üniversitesi'ndedir, doktora sonrası, aynı durumdaki bazı arkadaşlarım üniversitedeki yeni kadrolara aktarılırken, maalesef ben kapının önüne konuldum, işime son verildi. Bu, Hacettepe Üniversitesi'nin olduğu kadar, üniversite camiasının, akademik ortamın, yaratıcılığa, şahımda

yaratıcılığımıza karşı gösterdiği acımasız ve zavallı bir tepkisi ve utanç verici ve etik dışı bir davranışdır (Vahit Bademci, 4.Oturum).

Yukarıda aktarılanlardan da açıkça görüleceği üzere, sıra dışı yaratıcı insanlar olarak sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden beşincisinin, sıra dışı yaratıcılıklarının farkında olmaları olduğu, bu noktada ifade edilmektedir.

1.1.6. Sıra dışı yaratıcı insanlar, özgün ürünler ortaya koyabilmek için yıllarca hazırlanırlar, mükemmeliyetçidirler ve kusursuz düzeyde işlerini tamamlarlar

İşine kendini adanmış sıra dışı yaratıcı insanlar, özgün eserler ortaya koyabilmek için yıllarca hazırlanırlar, mükemmeliyetçidirler ve tercihen tasarladıkları biçimde de işlerini ya da projelerini veya çalışmalarını tam ya da mükemmel veya kusursuz biçimde tamamlarlar; bir düşünce, konu veya proje üzerinde içleri rahat edene kadar çalışırlar (Andreasen, 2009; Davis, 2011; Gardner, 1993; Starko, 2010; Weisberg, 2006). Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili olarak ifade etmiştir ki;

...bizim bir mimar dostumuz, ben böyle dokularla çok ilgili çalışıyorum, işte seramik taşlar yapıyorum, ...bir gün bir apartmanın önünde küçük bir parça görmüş, getirdi bana, 'bakın bunu buldum' dedi, 'o nedir?' dedim. İşte kömür, cüruf dedi, 'cüruf',...o zamanlar kömürle ısınyordu apartmanlar...bizim apartmanda öyleydi...bütün bir kış bu denemeleri yaptım... malzemede yanmış kömür cürufu da farklı...kömürde de öyle metal içeriği fazlaysa bu eriyor, şekil daha değişik çıkıyor... bütün kış denedim...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...hemen tasarladım ama, dokuz ay onu üretme süreci oldu, işçiliği ağır olan işler var, o...çok zamanınızı alıyor (Bingül Başarır, 2.Oturum). ...1980 yılında İtalya'ya gönderdiğim bir parça vardı, bu kesin ödül alır dediğim, maalesef asıl etkili olan parçası kırılmış...eksik parçayla dahi sergilemişler. Sağlam gitseydi ödül gelecekti (Bingül Başarır, 2.Oturum). Zaten, seramiğin doğası gereği şekilleniyor, bitiyor. Ben biraz titizim, yani...mükemmeliyetçiyim, tertemiz bitmesi lazım (Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci, özgün eserler ortaya koyabilmek için yıllarca nasıl hazırlandığını ve kusursuz düzeyde işlerini ne şekilde tamamladığını kendi kelimeleriyle aşağıda ve çarpıcı biçimde belirtmiştir;

...Türkiye’de gerçekleştirdiğim testler güvenilir ve geçerli değildir ana temali paradigma değişikliğine yönelik bildirimlerimi 1990’ların sonlarından itibaren kamuoyuna sunmaya başladım. İnsanlar, bir taraftan bildirimlerimi dinliyorlar, sunularımı görüyorlar, ama ısrarla makale şeklinde yazıya dökmemi de söylüyorlardı. Özellikle de alanımızdaki akademisyenlerin neredeyse tamamına yakın büyük bir çoğunluğunun ve de toplumumuzun çok az okuduğunu biliyorum. Bu hususlarda yazıya dökeceğim ilk makaleyi, az cümle ile, ancak çarpıcı ve kolay okunur bir şekilde anlatmak için uğraşmaya başladım. ‘Testin Güvenirliği’ veya ‘Test Güvenilirdir’ Diye İfade Etmek Doğru Değildir’ başlıklı 2004’te yayımlanan ilk makalem, işte bu uğraşımın ürünüdür. Bu makaleyi yazmaya 1999 yılında başladım ve o yıl bu makaleyi yazıp tamamladığımda, makalenin tamamı 27 sayfaydı, kaynakçasıyla birlikte. Sonra, gerçekleştirdiğim paradigma değişikliğiyle ilgili ilk çıkış makalesi olarak, 27 sayfayı kimsenin okumayacağını düşündüm ve makaleyi tamamlanmış biçimde arşivime kaldırdım. İkinci sene, yani 2000 yılında bitirdiğim o makaleyi arşivimden indirdim, tekrar ele aldım, yeniden yazdım, makale 27 sayfadan 20 sayfaya indi, tabi ki, ilave bazı yeni kaynaklarla. Makaleyi bitmiş ve basılmaya hazır şekilde tekrar arşivime kaldırdım. Makale üzerinde çalışmayı ve bu arada konuyla ilgili bildirimler sunmayı da aralıksız sürdürdüm. Aynı Makaleyi 2001, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında da, aynı süreçlerden geçirerek tekrar tekrar yazdım, ilave birtakım yeni kaynaklar da ekleyerek. Kısaca, aynı makaleyi 6 yılda 8 kez yazdım. 6. yılda, yani 2004 yılında, makaleyi tamamladığımda, aynı makale, 4 sayfası metin, 2 sayfası kaynakça olmak üzere, toplam 6 sayfaydı. Makaleyi, 6 yılda tekrar tekrar yazmıştım, 1999’da 27 sayfada tamamladığım makaleyi, 2004’te 6 sayfada tamamlamıştım. Artık, makalede, o konuda az kelime ile çok şey söylemeyi başardığımı biliyordum, emindim. ...içinizde bir şey var, hadi bir benzetme yapayım, çalışma bitmiştir düğmesi var, şalter gibi bir şey var. Bu makale, bundan daha aşağıya inmez, 6 sayfadan daha aşağıya inmez diyor, tamam diyor, makale için tam diyor, mükemmel oldu diyor, içime sınıyor, onu net biçimde hissediyorsunuz, biliyorsunuz....Bu noktada, ilk çıkış için yazdığım Makalem, bana göre toplam 6 sayfada eksiksiz ve tamdı ve makaleyi yayınlanması için Türk Eğitim Bilimleri Dergisi’ne gönderdim, Makale, 2004 yılında da Dergide yayımlandı, büyük ses getirdi,...şu ana kadar da, yayımlandıktan sonra, özellikle şurasına ekleme yapsaydım keşke dediğim hiç bir makalem yok...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...Siz koskoca 10 yılınızı vermişsiniz, gecenizi gündüze katıp çalışmışsınız...(Vahit Bademci, 2.Oturum). Benim çalışmalarım devamlıdır. Yani, son dönem diye bir kavram yok bende, çünkü başladığım çalışmaları tamamlayana kadar uğraştığımı biliyorum... Çalışmalarımın hepsinin temeli, 1980’li yılların sonlarına, 1990’lı yılların başlarına dayanır...1980’lerin sonlarında, 1990’ların başlarında başladığım çalışmalarımın hepsini de hala sürdürüyorum, tabi ki geliştirerek, çeşitlendirerek, zenginleştirerek...(Vahit Bademci, 1.Oturum). Yarışmalara hazırlanırken şunu da söyleyebilirim, eğer benim içime sinmediyse

göndermem herhangi bir eseri. Ancak, gönderdiğim bir çalışmanın da çok iyi olduğunu bilirim, hissedirim (Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden altıncısı, özgün ürünler ortaya koyabilmek için yıllarca hazırlanmaları ve kusursuz düzeyde işlerini tamamlamalarıdır.

1.1.7. Sıra dışı yaratıcı insanlar, bağımsızdırlar, çok açık görüşlüdürler ve diğer insanlardan kat kat fazla esneklik gösterirler

Sıra dışı yaratıcılar, özgür düşünceli, bağımsız, birinin aklına uymayan ya da birinin aklının peşinden gitmeyen, yeni yaşantılara (deneyimlere) açık, yeni fikirleri kabul eden, kat kat fazla esneklik gösteren, problemlere farklı bakış açılarıyla bakan insanlardır; onlar, dünyaya önyargılarla şekillenmemiş taze ve özgün bir şekilde yaklaşır, etraflarına bakarken gelenekçiliğin at gözlüklerini takmazlar ve yeniden, yenilikten, farklıdan, bilinmeyenden asla korkmazlar (Andreasen, 2009; Davis, 2011; Feist, 1998; Ivcevic, 2007; McCrae, 1987; Runco, 2004; Starko, 2010). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili olarak aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur.

1963 yılında,...o sırada yapılan seramik karolar hep düz parçalar halindeydi, ben de rölyef yapmayı düşündüm ve ilk uygulamam 1963 yılındadır, Ankara'da, Gölbaşı'nda...uyguladım. Ondan sonra 1965'te Paris fuarında sergiledim ve Paris fuarında sipariş de aldım... Avrupa'da da yaygın değildi böyle teknik... (Bingül Başarır, 3.Oturum). Kızımın dergilerini okuyordum...Bilim Sanat, Bilim Teknik Dergisi, üç sayı üst üste genetik üzerine yayın yaptılar, görsel olarak da çok hoştu...resimler, sonra birden bire "aaa, niye ben kromozom yapmıyorum" dedim...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...çok sade nişli bir duvar yapmak zorunda kaldım, orada da,...Hitit ile DNA sarmallarını bağladım. Yani, işte bizim DNA'larımızda Hitit var demek oluyor bir anlamda...(Bingül Başarır, 1.Oturum). 1980'li yıllarda mıydı, tam hatırlamıyorum,...bir firmanın yarışmasıydı, ben jüri üyesi olarak gitmiştim, orada bir jüri üyesi arkadaşımız bir iş için "bu [yarışmaya] girmez" demişti, refüze etmek istedi, nedeni de seramiğin bir kısmında başka bir malzeme vardı, boya vardı diyelim, mesela yağlı boya, ama seramiği yapmış, yani seramiği boyamış, pişirmiş ama bir yerine de yağlı boya sürmüş ya da akrilik sürmüş, ben itiraz ettim ve sokturdum o [iş] yarışmaya. Bakın dedim, bu özgürlük, bir şey, sonuç getirir, ulaşılabileceği noktaya kadar götürür, tutucu olmak iyi bir şey değildir dedim (Bingül Başarır, 1.Oturum). Avrupalılar biraz...tutucudurlar, işte seramik saf olarak kullanılmalı, yani toprak porselense ya da çamur neyse oksitli bırakma, yanına başka bir malzeme koyma filan, hep böyle bir tutucu yanları

var...seramikte...kömür kullandım...dünyada var mı diye uzun uzun sordum, soruşturdum...uluslararası seramik akademisinin başkan yardımcılığını yapmış bir İtalyan profesör... 'kömür yok' dedi” (Bingül Başarır, 1. Oturum).
...konsepti seramiğe katan ilk kişi olduğumu düşünüyorum Türkiye’de, bu da 1964 yılı...(Bingül Başarır, 1. Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci de, kendisiyle yapılan görüşmede, bu hususlarla bağlantılı olarak önemli ve kıymetli beyanlarda bulunmuştur;

...bilişsel alanda erişim ya da performans değerlendirmeyi, beyin temelli öğrenmeyi, çok boyutlu zekayı 1980’lerin sonları, 1990’ların başlarında çalıştığım ve sunmaya başladığım zaman, ki o zamanlar bu konular Türkiye’de hiç duyulmamıştı, yepyenydi, kimse bilmiyordu...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...1990’ların başlarından itibaren söylediğim, Türkiye gündemine ilk defa benim taşıdığım, tümü de yeni olan, erişim (performans) değerlendirme, bellik (rubric), çıkın (portfolio) gibi, ölçmede yeni eğilimler, yapılanmacılık (constructivism), çok boyutlu zeka, yaratıcı, eleştirici, problem çözücü düşünme yani işte üst düzey düşünme becerileri ve öğretilmeleri, beyin temelli öğrenme, disiplinler arası eğitim programları ve bağlantılı diğer yeni düşüncelerim ve kitaplarımda yazdığım özgün ve yepyeni fikirler, yenilikler, stratejiler, çözüm önerileri...(Vahit Bademci, 1.Oturum, bak. Belge 16, 19, 88). ...o dönemlerde, 1980’ler, 1990’lar kuşaklarını Türkiye’de ciddi ve bilimsel olarak ilk ben çalıştım, ödül alan ve yayımlanan iki kitabımın içinde de bu kuşakları, bunların izlerini rahatlıkla bulabilirsiniz... yani şimdiki...adlarıyla,... Y kuşağı, Z kuşağı...dediklerini,...Türkiye’de ilk ben çalıştım,...bu kuşaklarımız hakkında Türkiye’de benim kadar bilgisi olan birisinin olduğunu da zannetmiyorum (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...1990’ların ilk yarısında başladığım ve Türkiye’yi de tanıştırdığım tehlike (risk) altındaki öğrenciler çalışma konusuna ilişkin olarak, Türkiye’de ilk ve tek bir çözüm stratejisi, çözüm önerisi geliştirildi, onu da ben geliştirdim, BATEHİP adını verdiğim ve Dünya Bankası’nın yarışması için geliştirdiğim bu strateji, 2005’teki Dünya Bankası, Türkiye Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışmasında 765 proje içinde finalist oldu (Vahit Bademci, 1.Oturum) (bak. Belge 29, 30). ...Türkiye’de 60 yıl sonra, ölçme ve araştırma yöntembiliminde, testler güvenilir ve geçerli değildir ana temalı paradigma değişikliğini, bilimsel devrimini tek başıma gerçekleştirdim, 60 yıl kimse görmemiş, derinlemesine anlamamış, çalışmamış, okumamış, bakmamış ya da bakıp görememiş, ama ben gördüm...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...ben, beyin temelli öğrenme üzerine çalışmaya başladığım zaman, bağlantılı biçimde genetikle ilgili yeni çalışmaları da gördüm, araştırdım, okudum, biyolojideki, bilgisayar teknolojisindeki yenilikleri de, fizikteki kaos kuramını da gördüm, araştırdım, okudum, anladım, sonrasında, oralarda yapılan buluşları, yenilikleri, yeni görüşleri, farklı yaklaşımları eğitimbilime, eğitim sistemine nasıl aktarabilirim diye düşünmeye başlıyorum...(Vahit Bademci, 4.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden yedincisi, bağımsız ve çok açık görüşlü olmaları ve de diğer insanlardan kat kat fazla esneklik göstermeleridir.

1.1.8. Sıra dışı yaratıcı insanlar, yalnız kalmaya ihtiyaç duyarlar ve yalnız başlarına çalışmayı tercih ederler

Sıra dışı yaratıcı insanlar, yaratılacak şeyi oluşturma, problemleri çözme, hayal kurma, düşünme veya derin düşünme için yalnız kalmayı isterler; onlar, yaratma bağımsızlığını yansıtan tek başına çalışmayı yeğlerler ve dalgındırlar; yalnız kalmak için zamana gereksinim duyarlar, çünkü onların kafaları, yaratma ve iç gözlemleriyle meşguldür (Davis, 2011; Starko, 2010). Kendisiyle yapılan görüşmede sanatçı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili ifade etmiştir ki;

...Benim böyle tuhaf bir şeyim var. Şarj ve deşarj olayı, uzun bir süre şarj edip, ondan sonra da kısa bir sürede deşarj olmak gibi. Uzun süre...dolaşırım, dolaşırım, ama gece bile kafam çalışır...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...kimi sessiz çalışmak ister, kimi de hiçbir sestem, gürültüden etkilenmeden çalışır..., ben, sessiz ortamı tercih ederim...sakin, sessiz, hatta müziksiz...yani temiz, düzenli, sessiz olacak... (Bingül Başarır, 2.Oturum). Ben çevreden, sestem çok etkilenen bir insanım...o yüzden...yalnız olmam gerekiyor. (Bingül Başarır, 2.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı bilim insanı Vahit Bademci, sıra dışı yaratıcı insanların, yalnız kalmaya ihtiyaç duymaları ve yalnız başlarına çalışmayı tercih etmeleri hususlarıyla ilgili olan aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır.

Uzunca yıllar, özellikle 1990'larda klasik müzik, barok müzik dinlerken ürettiyordum. Şimdi çoğu zaman önce müzik dinliyorum, sonra, sessiz bir çalışma ortamı tercih ediyorum (Vahit Bademci, 2.Oturum). ...siz bir şey yaratmaya başladığınız zaman, yani yaratma sürecinde kafanız hep onunla meşgul olur. İnsanlar gezip dolaşırken, siz sadece kütüphaneleri gezmeye başlıyorsunuz ya da eve kapanıyorsunuz. ...saatlerce boş boş televizyona bakarsınız, kütüphanedeki kitapları amaçsızca karıştırırsınız, ama kafanız hep yarattığınızla meşgul, bazen de saatlerce yalnızca müzik dinlerim...(Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin çalışmaları incelendiğinde, (<http://w3.gazi.edu.tr/~bademci/> , 7 Ocak 2014) yayımlanmış 11 kitap ve kitap bölümünün 10'unda ve yayınlanmış tüm makalelerinde, bütün bildirilerinde, konferanslarında,

sergilediği eserlerinde, kazandığı tüm ve prestijli ödüllerde Bademci'nin tek imzasının bulunduğu, yani tek başına çalıştığı açıkça görülmektedir; bu durum dahi, sıra dışı yaratıcı insanların yalnız başlarına çalıştıklarının bir kanıtıdır. Aynı husus, sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır'ın (2010) çalışmaları incelendiğinde de görülecektir. Tam da bu noktada, kendileriyle yapılan görüşmelerde, Bingül Başarır ve de Vahit Bademci, artık bundan sonra, yeni öğrenciler yetiştireceklerini ifade etmişlerdir (4.Oturum). İlaveten, Vahit Bademci, sıra dışı yaratıcılığa sahip olduğu fark edilen bazı öğrencilerin üst düzey düşünme becerileriyle donanık yetişmelerine etkin biçimde katkı sağlayacağını da belirtmiştir (4.Oturum).

Yalnız kalmaya ihtiyaç duymaları ve yalnız başlarına çalışmayı tercih etmeleri, sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden sekizincisidir.

1.1.9. Sıra dışı yaratıcı insanların, sanatsal ve estetik ilgileri çok güçlüdür

Sıra dışı yaratıcı insanların, müzik, dans, tiyatro, güzel sanatlar, el sanatları ve benzerleri ile uğraşmaları ya da onların içine katılmaları olasılığı çok yüksektir veya yaşantılarındaki estetik lezzet ya da estetik vasıfların değeri veya estetik duyarlılık en üst düzeydedir (Barron ve Harrington, 1981; Chan, 2011; Davis, 2011; McCrae, 1987). Sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır, kendisiyle yapılan görüşmede ifade etmiştir ki:

Okul dışında...yine el yeteneği,...dikiş kurslarına falan giderdim (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...müzikte çok iyiydim,...kulağım çok iyiydi,...bir radyodan, üç kanaldan ses gelse, hangisi olduğunu ayırırdım, bu sesin. Ama imkanım olsaydı piyano çalmak isterdim, sanırım iyi çalardım, hem el yeteneğim var, hem kulağım,...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Bir ara takı üzerine çalıştım, bir ara da moda üzerine çalıştım, onlarda da uzman sayılırım (Bingül Başarır, 2.Oturum). [1965'de] Paris'e sergi açmak için gitmiştim. Sergimi açtım, sergim çok beğenildi, daha da güzel bir yerde sergiyi bir daha açmam için teşvik edildim, fakat o zamanlar imkanlarımız yoktu, sergi açmak için 2 yıl kalmam gerekiyordu. O zamanlar iki yılda bir yurt dışına çıkış imkanı vardı ve ikinci sergiyi açmak için döviz vermediklerinden dolayı da, modaevinde çalışmaya başladım. Farah Diba, İran Şahının ikinci eşi ve Mrs. Kennedy'nin elbiselerini diktik. ...Böylelikle dikişte de ustalaştım. ...Paris'ten dönünce Dior gibi bir yerde çalıştığım için, arkadaşlarım hemen bir moda evi açalım dediler,... (Bingül Başarır, 4.Oturum).

Kendisiyle yapılan başka bir röportajında sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır, Paris’de ünlü Christian Dior Modaevi’nde çalıştığını şu şekilde ve ayrıntılarıyla anlatmıştır:

1962’de Millet Meclisi’nden gelen teklif üzerine, meclisin en büyük iki seramik masasından birini ben yaptım, 150 cm çapında, Cumhurbaşkanlığı salonundaydı. Ardından her şey hızlı gelişti. Tesadüfen sergimi gören dönemin Turizm Bakanı Ali İhsan Göğüş de sergimin Paris’e gönderilmesini istedi. Bana Sen Germain galerilerinin bulunduğu yerde altı ay sonra randevu verildi. Namık Yolga büyük elçiydi, onun sponsorluğunda bu sergi açıldı. Benim seramik atölyelerinde çalışmam mümkün değildi, hepsi Paris’in dışındaydı. Dolayısıyla daha önce dikiş kursuna giderek öğrendiğim, dikişten yararlanmaya çalıştım. Christian Dior Modaevi’ne girdim, haute couture bölümünde çalıştım. Bu arada Mrs Kennedy’nin de gece elbiselerini diktim. İki yıl boyunca bir yandan dikiş dikiyor, diğer yandan galerilerde sergilerimi düzenliyordum (Ulueren, 2005b, s. 98).

Sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci de, kendisiyle yapılan görüşmede, bu hususlarla ilgili aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur;

...sizin bilmediğiniz bir şey var, ben yıllarca karikatür çizdim, 1980’lerde profesyonel olarak ve para kazandım, günlük gazetede karikatür çizdim, günlük bant karikatürler, siyasi ve etkili karikatürler...mesela karikatür de bana ayrı bir...çalışma disiplini verdi. ...Karikatür çizerken de kompozisyonu kafamda oluşturdum (Vahit Bademci, 2.Oturum). 1980’li yıllar, profesyonel olarak, çok karikatür çizdim (Vahit Bademci, 2.Oturum) (bak. Belge 63, 64, 65, 66, 67, 68, 83, 84, 85)...1980’lerin başlarında, üniversitede öğrenim gördüğüm okuldan kaynaklanan eğitimden dolayı, her dönem atölye, atölye, sanat eğitimi aldım, yaşantımdaki estetik kaliteyi katmerleyen eğitimler, temel sanat eğitimi, seramik, plastik sanatlar, grafik ve de ağaç işleri...beni en çok etkileyen atölye çalışmalarından birisi seramik, diğeri grafik,...ağaç işlerinde ise, çok uzun süre kaplamalarla uğraştığımı, sedef kakma satranç tahtaları, sedef kakma tavla yaptığımı hatırlıyorum,... plastik sanatlar atölyesinde çok eğlendiğimi hatırlıyorum, temel sanat eğitimi atölyesinde ise, çok ciddi bir eğitim aldığımı biliyorum (Vahit Bademci, 2.Oturum) (bak. Belge 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76). ...ben karikatür çizmeye ortaokul yaşlarında başladım, üniversite öğrenimim başlangıcından itibaren de karikatürden profesyonelce para kazanmaya başladım...üniversitede aldığım temel sanat eğitiminin, çizdiğim karikatürü çok geliştirdiğini biliyorum (Vahit Bademci, 2.Oturum) (bak. Belge 63, 64, 65, 68). Yani iyi bir bilim adamı, aynı zamanda tiyatroyu iyi bilecek demektir, edebiyatı, şiiri, romanı, resimi, modayı, sinemayı bilecek. Klasik müzikten tutun da Türk sanat müziğine, oradan türkülerimize kadar müziği iyi bilecek demektir, iyi bir dinleyicisi de olmak zorunda, ayrıca tarihini de iyi bilmek zorundadır. ...iyi bir bilim adamının mutlaka ama mutlaka sanatın bir kolu ya da kollarına ilişkin bizzat kendi çalışmaları olmalıdır, bu, seramik olabilir, resim olabilir, karikatür olabilir veya başka bir şey olabilir (Vahit Bademci, 4.Oturum). Lise dönemlerimde, ki okulum zamanında ve bölgesinde çok popüler bir okuldu, yine hala saygıyla andığım edebiyat

öğretmenim beni şiirle tanıştırdı, okulumu temsilen, bazıları da şehir stadyumundaki törenlerde olmak üzere, 23 Nisanlarda, 19 Mayıslarda, 29 Ekimlerde ve 10 Kasımlarda şiirler okurdum, defalarca şiir okudum, okuduğum şiirlerin çoğunu kütüphanelerde kendim araştırıp, buluyordum, o şiirler Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusunun, olağanüstü büyük liderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün ve de dava arkadaşlarının, ne kadar büyük, ne önemli ve mucizevi işler yaptıklarını görmeme vesile oldu, derinlemesine araştırmama, içselleştirmeme sebep oldu...şiir, roman, hikaye üzerine pek çok konuyu da, genel kültür olarak, iyi bilirim (Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı bilim adamı Vahit Bademci, 2003 yılında “Beyin, Müzikle Nasıl Geliştirilir?” ve “Hangi Müzikler Öğrenmeyi ve Başarıyı Artırır?” başlıklı konferanslar vermiştir (bak. Belge 77, 78). Kendisiyle yapılan görüşmede bu hususlar sorulduğunda, Vahit Bademci her iki konferansına da ayrı ayrı olmak üzere ortalama 500'ün üzerinde kişinin dinleyici olarak katıldığını, bu konferanslarının yaklaşık 90 ile 100 dakika sürdüğünü, konferanslarında, klasik, barok, yeni çağ müziklerinden kendisinin seçtiği örnek eserler çalındığını ve konferansa katılanlara dinletildiğini, bu eserler ve ilgili müziklerle ilgili bilgilerin de aktarıldığını belirtmiştir (4.Oturum). Kendisiyle yapılan başka bir röportajda ise, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin müzik konusunda üst düzey bilgisinin bulunduğu, seçkin bir dinleyici olarak müzik konusunda ciddi biçimde uzmanlaştığı ise, açıkça görülmektedir; 2004 yılındaki o röportajda Vahit Bademci “Eğitimciler, müziğin estetik bir değeri olduğu gibi, matematik kadar, fen bilgisi kadar doyurucu bir eğitimin bir parçası olduğuna inanmalı ve sorumluluk almalıdır” ifadelerini kullanmıştır (Kutay, 2004, s. 37; ayrıca, bak. Belge 2).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden dokuzuncusu, sanatsal ve estetik ilgilerinin çok güçlü olmasıdır.

1.1.10. Sıra dışı yaratıcı insanlarda, odaklanma, sebat, ısrar, mücadele etme, dayanıklılık ve enerji, olağanüstü biçimde en üst düzeydedir

Sıra dışı yaratıcı insanlar, çalıştıkları konu, iş veya ürün üzerine güçlü biçimde odaklanırlar, üzerinde çalıştıkları her ne olursa olsun, onu tamamlayana kadar ya da sonuna değin götürürler; hem bir problemin çözümüne yönelik mücadele ederler, hem de problemleri ve dünyayı yepyeni bir bakış açısıyla algılama eğilimlerinden dolayı sürekli olarak reddedilme ya da terslenme ile karşı karşıya kalırlar, bu yüzden ısrarcılık, sıra dışı yaratıcı insanların en önemli ve de gerekli özelliklerinden biridir; bir başka ifadeyle, sebat,

azim ve ısrar, sıra dışı yaratıcılık için ön koşuldur (Andreasen, 2009; Davis, 2011; Runco, 2007; Starko, 2010). Sıra dışı yaratıcı insanlar, yarattıkları üzerine tutkuyla bağlıdır, tek bir başarısızlığı, bütüncül başarısızlıkla eşitlemezler ve yaratmaya ya da yaratıcılıkla ilgili çalışmaların devam ederler, kesintisiz sürdürürler; başkaları tarafından belirlenen değil, daima kendi seçtikleri iş, görev, düşünce ya da ürün üzerinde çalışır, sebat gösterir ve üstesinden gelirler; tüm olumsuzluklara karşı aşırı dayanıklı ve sıra dışı enerjiye sahiptirler; kolay pes etmezler, maceraperesttirler ve dolayısıyla keşfetmeyi severler ve de yenilgi bilmezler; ayrıca, sıra dışı yaratıcı bilim adamını/ insanını bir problem üzerinde çalışmaktan durdurmanın hiç bir yolunun bulunmadığı da ifade edilmiştir (Andreasen, 2009; Barron ve Harrington, 1981; Davis, 2011; Runco, 2004; Starko, 2010). Kendisiyle yapılan görüşmede sanatçı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili aşağıdaki beyanlarda bulunmuştur:

Seramik hakkında da çok fazla bilgim yoktu, sadece bir sanat tarihi kitabında Fürey'a'nın adını görmüştüm...Fürey'a'ya gittim...seramik öğrenmek istiyordum dedim, [Fürey'a Koral] ders vermiyordu, kursu da yoktu...bana yardımcı olarak gelersen tamam dedi, yani epeyce bir ısrardan sonra, öyle başladım...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...[seramikte kilin dışında] bakır, cam (bak. Belge 79), volkanik taş, kömür kullandım... o zamanlar kömürle ısınyordu apartmanlar...bizim apartmanda öyleydi...bütün bir kış bu denemeleri yaptım... malzemede yanmış kömür cürufu da farklı...kömürde de öyle metal içeriği fazlaysa bu eriyor, şekil daha değişik çıkıyor... bütün kış denedim işte...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...aynı şeyi volkanik taşta da düşündüm, dedim bu da eriyip bu şekle geldi fırında...hangi derecede eriyor...onları da denemek gerekti,... [volkanik taşları]...Kula'dan geçerken arabanın bagajına doldurduk...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...yetenek, artı tutku, artı çalışma, bu ayaklardan biri yoksa tamam olmuyor, ...sanatçı olmuyor insan (Bingül Başarır, 1.Oturum). Mütevazı bir sanatçıyım gördüğün gibi, ama insanı başarıya götüren şey tutkudur (Bingül Başarır, 4.Oturum). Yaratıcılık, tutkuyu ifade ediyor. Yani tutku olduğu zaman insan yaratıcı oluyor (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...genelde keyif duyacağım siparişleri kabul ederim. Her şeyi de kabul etmem, hem mimariye uygun olması lazım, hem de mimarın ya da siparişi veren kişiyle anlayışımızın uyması lazım...(Bingül Başarır, 2.Oturum). ...eğer siparişe, orada koşullar farklı,...çevreye göre davranıyorsun, mekana göre davranıyorsun, bir de senin bir sanat anlayışın var, çizgin var, o çizgiyi de oraya bağlayan gerekiyor (Bingül Başarır, 1.Oturum). Son dönem çalışmaları, işte genom serisi dediğim, 2000'de başladı, o da bir rastlantıyla başladı. Kızımın dergilerini okuyordum...Bilim Sanat, Bilim Teknik Dergisi, üç sayı üst üste genetik üzerine yayın yaptılar, görsel olarak da çok hoştu...resimler, sonra birden bire "aaa, niye ben kromozom yapmıyorum" dedim,...kromozom yaparken de, benim bir tarzım var, onların çizdiği şekiller daha yuvarlak, daha serbest şekiller, benim çalışmalarım genelde geometrik, bu geometri içinde onları çözmeye çalıştım. Oldukça

zordu, önce Vitra'da misafirken yaptım, fakat arızalı oldu filan, hem o şekli de yapmak çok zor, ama sonunda başardım. ...en zor çalışmalarımın bir bölümüdür, genom çalışmaları... (Bingül Başarır, 1.Oturum). Paris'e sergi açmak için gitmiştim. Sergimi açtım, sergim çok beğenildi, daha da güzel bir yerde sergiyi bir daha açmam için teşvik edildim, fakat o zamanlar imkanlarımız yoktu, sergi açmak için 2 yıl kalmam gerekiyordu. O zamanlar iki yılda bir yurt dışına çıkış imkanı vardı ve ikinci sergiyi açmak için döviz vermediklerinden dolayı da, modaevinde çalışmaya başladım...Paris'ten dönünce Dior gibi bir yerde çalıştığım için, arkadaşlarım hemen bir moda evi açalım dediler, ama seramik ve cam daha çekiciydi, bu yüzden kabul etmedim (Bingül Başarır, 4.Oturum). ...mihrap, acil yetiştirilmesi gerekiyor, açılış yapılacak,...onu yaparken 30 saat oturmadan, yemeden, içmeden çalıştım (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...dokuz ay onu üretme süreci oldu, yani işçiliği ağır olan işler var,...çok zamanınızı alıyor (Bingül Başarır, 2.Oturum). ...biz yokluk içinde sanatçı olmaya çalıştık. Bizim sanat üretim sürecimiz bir mucize...yani benim geldiğim bu nokta, zaten başlı başına bir mucizedir. Biraz şans yardım ettiyse de, daha çok benim emeğim... çevreden çok fazla da destek almadım...benim başarımın sonucu gelen bir destek oluyor genelde...(Bingül Başarır, 2.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin, bu hususlarla ilgili ifade ettikleri aşağıya aktarılmıştır:

Bazen saat sabahın 9'unda konsantre olur, gece yarısına kadar aralıksız çalışırım, bazen saat sabahın 4'ünde başlar akşama kadar kesintisiz çalışırım,...dışarıdakileri duymam konsantre olduğum zaman (Vahit Bademci, 2.Oturum). Bazen saatlerce, günlerce masanın başından hiç kalkmadığımı hatırlarım. Çoğu zaman yemek yemeyi ve su içmeyi unuttuğum da olur,...Hiç uyumadan ve masanın başından kalkmadan aralıksız 41 saat çalıştığımı da bilirim. ...Günlük 30'ar dakika uykuyla üç gün yani 72 saat hiç durmadan çalıştığımı bilirim...(Vahit Bademci, 1.Oturum). Yaratıcılık, yanlış giden her şeye başkaldırı ya da isyan demektir bana göre,...yaratıcılık, yanlış giden, yolunda gitmeyen, çağ dışı kalan, kokuşan, yozlaşan her şeyi değiştirme çabasıyla başlıyor görebildiğim kadarıyla; sadece başkaldırmak, itiraz etmek değil, bunun yanı sıra, etkili, faydalı, yepyeni çözümler de getirebilmektir sorunlara, yaratıcılık,...yaratıcılık, bana göre büyük cesaret işi. ...örneğin...1990'ların başlarından, ortalarından itibaren, çok boyutlu zekayı, beyin temelli öğrenmeyi, ölçmede yeni yaklaşımları, testlerin güvenilir ve geçerli olmadığını gündeme getirip, konferanslarımda, bildirilerimde dillendirmeye başladığım zaman, tuhaftır, o fikirlerimin çok çılgın olduğu söylendi...işte 1990'ların sonları, 2000'lerin başları, 'Testler Güvenilir Değildir Paradigması'nı sunduğum zamanlar, akademik unvanlı pek çok cahilin, değişik yüksek lisans ve doktora tez savunma jürilerinde, tez savunmasındaki öğrencilere 'Vahit Bademci'nin Testler Güvenilir Değildir şeklindeki çılgın fikirleri hakkında ne düşünüyorsunuz?' gibi abuk sabuk, cahilce, ahmakça sorular sorduklarını da biliyorum, jüriye giren ve beni hiç tanımayan öğrenciler şahsen gelip söylediler bana. Çok şeyler anlattılar, o jürilerle ilgili,...yaratıcılık

gerçekten cesaret işidir, çünkü karşı tarafta her seferinde çok az bir takdir, büyük bir çoğunlukla kıskançlık ve öfkeyle karşılaşacağınızı bilirsiniz, ben biliyorum, bu korkunç bir şey, insanın canını sıkacak kadar, yaşam standardını engelleyecek kadar olumsuz bir durum,...Ancak, eğer siz, sıra dışı işler ortaya koyduğunuzu, yaratıcılığınızı biliyorsanız, işte cesaret orada geliyor, bunların olduğunu bile bile yaratma içgüdünüzden vazgeçmiyorsunuz, mücadele ediyorsunuz (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...yeni ürün ve fikirlerime karşı, yaratıcı olduğumu o zaman da biliyordum, yaratıcılığım karşı saldırıya geçen bazı o dönem sözde arkadaşlarımın, yani araştırma görevlilerinin ve bazı akademik unvanlı hocalarımla, bana karşı yaptıkları davranışların, eylemlerin, mobbing ya da diğer adıyla psikolojik terör ve saldırı olduğunu yıllar sonra öğrendim (Vahit Bademci, 3.Oturum) (bak. Belge 22). ...mühendis veya bilim adamı olmayı çocukluktan itibaren hep düşünmüştüm, bilim adamlığını seçtim (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...aynı makaleyi 6 yılda 8 kez yazdım. 6. yılda, yani 2004 yılında, makaleyi tamamladığımda, aynı makale, 4 sayfası metin, 2 sayfası kaynakça olmak üzere, toplam 6 sayfaydı...1999'da 27 sayfada tamamladığım makaleyi, 2004'te 6 sayfada tamamlamıştım... ilk çıkış için yazdığım Makalem, bana göre toplam 6 sayfada eksiksiz ve tamdı ve makaleyi yayınlanması için Türk Eğitim Bilimleri Dergisi'ne gönderdim, Makale, 2004 yılında da Dergide yayımlandı, büyük ses getirdi,...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...şu anda sizin de gördüğünüz gibi, 15000'e yakın çok çeşitli kitap, dergi, makale var, benim kütüphanemde. Büyük çoğunluğunu okudum...zaman bulamayıp, okumak istediklerim var...yani, yapacağım çok şey var daha, demin size söylediğim gibi zaman yok. Okudum, ürettim, tekrar araştırdım, tekrar okudum, aktaracağım çok şey var. Son kırk yılda girdiği önemli yarışmalarda dört büyük ödül almış ender adamlardan birisiyim. Zamanında, Türkiye'nin en prestijli ödülleri aldım. Kendi adımla anılan bir paradigma, bilimsel devrim gerçekleştirdim 60 yıl sonra. Etki gücü çok yüksek kitaplar, makaleler yazdım, bunların üzerine daha yapacağım çok şey olduğunu da düşünüyorum, biliyorum (Vahit Bademci, 3.Oturum). Her ne kadar benden izin alınmasa da, izinsiz kullanılsa da, 2002 sonlarından itibaren kurulan hükümetlerin, 2003, 2004'ten itibaren Milli Eğitim ve Bakanlığında eğitim reformu adı altında gerçekleştirdiği tüm uygulamalar, tüm çalışmalar, benim 1999'daki bir panelde sunduğum bildiriden ve özellikle de iki kitabımdan alınmıştır. Bu kitaplarımdan biri 'Aymazlığın Sonu' diğeri 'Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar?'dır. Biri 1995 Milliyet Birincilik Ödülünü almış, diğeri 1999 Milliyet Sosyal Bilimler Birincilik Ödülünü almış, biri 1997'de, diğeri 2000'de yayımlanmış, her ikisinin de copyright'ı bana ait...iki kitabımdaki tüm eğitim reformu ya da eğitimde yeniden yapılanma stratejilerim 2002 yılından beri oluşturulan tüm hükümetlerce izinsiz uygulanıyor...ki kendilerine defalarca yazdım, bu stratejilerin bana ait olduğunu bile bile kullandılar, adımdan tek kelime dahi söz etmediler... Bana karşı bu yapılan, ne kadar acıdır, ne kadar vicdansızcadır (Vahit Bademci, 1.Oturum) (bak. Belge 16, 19, 22, 88). Yaratma cesareti diye bir şey var, çünkü yaratıcılığın sonunda takdir görebildiğiniz gibi, benim başıma sık geldiği şekilde "bu çılgın fikirler, hep bu adamdan mı çıkıyor" gibilerinden sayıklamalarla da karşılaşılır. İşin ilginç tarafı, benim ürettiğim ve "çılgın fikirler" diye nitelediklerini, hem çılgın fikir diyen sözde bilim adamları, hem de toplumun aşağı yukarı her

kesimi, bürokratları, siyasetçileri, 10 yıl sonra, 15 yıl sonra kabul ediyor, uyguluyor, hatta bazıları da izin almadan kullanmaya, çalmaya kalkıyor, ama illa ki, illa ki de fikirlerimin ilk çıkışında, haksızca, acımasızca, hoşgörüsüz ve vicdansızca beni eleştirecekler, peki niye,...siz herkesten farklı düşünüp, herkesten önce görüyorsunuz pek çok şeyi de ondan...Türkiye’de yaratıcılık cesaret işi, işte bu sebeplerden dolayı, hep cehaletle, sıklıkla, yozlukla, tutuculukla, kıskançlıkla, topaç gibi çıkar etrafında dönen insanlarla mücadele...(Vahit Bademci, 2.Oturum). Çoğu zaman söylediğim gibi akademisyenliği, artık kokmuş, mobbing’i içselleştirmiş durumdaki akademik ortamı da sevmiyorum, ama bilimi, bilim adamlığını, bilim yapmayı seviyorum, bunun şimdilik tek yeri olan üniversitelerde de ders vermeyi ve araştırma yapmayı sürdürmeyi de düşünüyorum;...tabii ki, yıllar öncesinde, 1990’ların ilk yarısında Hacettepe’de araştırma görevlisiyken olduğu gibi, bir gecede 33. maddeden 50. maddeye alınıp, ürettiklerinden hoşlanmadık, yeni fikirlerinden de, özgün çalışmalarından da, senden de hoşlanmadık deyip, kapının önüne koymazlarsa...Kapının önüne koyarlarsa da, bilim yapmayı ve üretmeyi başka alternatif yollarla, her zaman sürdürürüm, yaratıcı biri olduğumu biliyorum, bir zamanlar karikatür çizerek anlattığım bir şeyi, şimdi de yazıya döküyorum, yazıyla anlatıyorum, mutlaka o zaman da, bir şekilde, dumanla da olsa, duman harfleriyle de olsa, derdimi anlatacağım, ürettiklerimi paylaşacağım bir formu, bir yolu, bir mekanı da yeniden bulacağımdan, yaratacağımdan eminim (Vahit Bademci, 4.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci’nin benzer özelliklerinden onuncusu, odaklanma, sebat, ısrar, mücadele etme, dayanıklılık ve enerjinin, olağanüstü biçimde en üst düzeyde olmasıdır.

1.1.11. Sıra dışı yaratıcı insanlar, karmaşıklığa sempati duyarlar ve belirsizliğe yönelik güçlü hoşgörüyü sahiptirler

Belirsizliğe hoşgörü, sıra dışı yaratıcılığın ve erişimin (performansın) olmazsa olmaz şartı ya da vazgeçilmez koşuludur ve sıra dışı yaratıcı insanlar belirsizliğe karşı yüksek hoşgörüyü sahiptirler; zira, belirsizliğe ya da düzensizliğe veya karmaşaya hoşgörü olmaksızın, açık görüşlülük olamaz ya da yeni fikirler ve deneyimler, farklı bakış açıları kavranamaz, kabul edilemez; belirsizlik, yaratma sürecinin önemli bir parçasıdır, zira sıra dışı yaratıcı fikirler, nadiren olgunlaşmış biçimde ortaya çıkarlar; sıra dışı yaratıcı insanlar, yarattıkları fikir ya da ürünün gelişme sürecinde eksikliklerini görürler ve kusursuzluğa yol alırken belirsizliğe hoşgörülü olmayı öğrenirler (Davis, 2011; Starko, 2010; Sternberg, 1988; Voss ve Means, 1989). Bilinmelidir ki, sıra dışı yaratıcı ürünler, sıklıkla belirsizliklerin ya da düzensizliklerin çözümünün bir sonucu olarak ortaya çıkarlar (Voss ve Means, 1989). Ayrıca, hatırlanmalıdır ki, yeniliğe ve özgünlüğe sempati duyan ya da

yeniliğin ve özgünlüğün çekimine kapılan kişi, karmaşık bir kişidir; çünkü karmaşıklık ve özgünlük, sıra dışı yaratıcı bireyin kendi karmaşıklığının yansıması da olabilir (Davis, 2011). Sıra dışı yaratıcı insanlar basit, dengeli, kurallılardan ziyade, karmaşıklığı, bakışsımsızlığı, istisnayı, pusluluğu ve bağdaşmazlığı tercih ederler; çünkü sıra dışı yaratıcı insanları özgün fikirler ve yenilikler heyecanlandırıp, harekete geçirirken, onların dışında kalan insanlar alışıldığı biçimde sadece hata bulurlar ve kusurları analiz edebilirler; bu yüzden, bilim adamlarının büyük çoğunluğu, özellikle de sıra dışı yaratıcı bilim adamının geçmiş, mevcut ve gelecek fikirlerinden korkarlar, ürkerler, onların ortaya çıkmaması için de sürekli biçimde mücadele ederler, debelenip dururlar (Davis, 2011; Sternberg, 1988). Kendisiyle yapılan görüşmede sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili olarak ifade etmiştir ki;

...seramiğin doğası gereği şekilleniyor, bitiyor. Ben biraz titizim, mükemmeliyetçiyim, tertemiz bitmesi lazım. O bittikten sonra kurumaya bırakıyoruz, kuruduktan sonra da fırınlanıyor, ondan sonra da yapabileceğimiz bir şey yok zaten, ne çıkarsa kabulümüz oluyor,...(Bingül Başarır,1.Oturum). ...malzemede yanmış kömür cürufu da farklı...kömürde de öyle metal içeriği fazlaysa bu eriyor, şekil daha değişik çıkıyor... bütün kış denedim işte...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...aynı şeyi volkanik taşa da düşündüm, dedim bu da eriyip bu şekle geldi fırında...hangi derecede eriyor...onları da denemek gerekti,...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Önceleri...düşündüm...o sarmalları, böyle kurdele gibi,...çok basit gibi görünüyor ama o şekli seramikle vermek çok zor, onları DNA sarmalı olarak düşündüm, o bantları, ondan sonra çubukları da proteinler...onları da seramikten hazırladım, fakat sonra...niye cam çubukta ilave etmiyorum dedim ve cam çubukta koymaya başladım, böyle biraz daha şekillendi, seramikle camı hep bağlamaya çalıştığım için, onlar da o şekille bağlanmış oldu (Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 36, 37). İşte kömür, cüruf dedi, "cüruf" ,... "aaa, çok güzel" dedim, ama [kömür] kırılıyor, yani dökülüyor, parçalanıyor. Onun üzerinde düşünmeye başladım ve onu seramik tekniği uygulayarak, sağlamlaştırmaya başladım...(Bingül Başarır, 1.Oturum). 1980'li yıllarda mıydı, tam hatırlamıyorum,...bir firmanın yarışmasıydı,... orada bir jüri üyesi arkadaşımız bir iş için "bu [yarışmaya] girmez" demişti, refüze etmek istedi, nedeni de seramiğin bir kısmında başka bir malzeme vardı, boya vardı diyelim, mesela yağlı boya, ama seramiği yapmış, yani seramiği boyamış, pişirmiş ama bir yerine de yağlı boya sürmüş ya da akrilik sürmüş, ben itiraz ettim ve sokturdum o [iş] yarışmaya (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...kromozom yaparken de, benim bir tarzım var, onların çizdiği şekiller daha yuvarlak, daha serbest şekiller, benim çalışmalarım genelde geometrik, bu geometri içinde onları çözmeye çalıştım. Oldukça zordu,...ama sonunda başardım. ...en zor çalışmalarımın bir bölümüdür, genom çalışmaları... (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...bir sorun varsa, acaba şöyle mi çözülür, böyle yapsak ne olur, şöyle yapsak ne olur diye düşünürüm, tasarım o şekilde oluyor, oluşuyor (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...onlara doku elde etmek için, talaş ve odun parçaları koydum, onlar

yanınca işte dokular oluştu, burada da var tabak var, mesela Hititli tabak...(Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin, sıra dışı yaratıcı insanların karmaşıklığa sempati duyma ve belirsizliğe yönelik güçlü hoşgörüyü sahip olma özelliğiyle bağlantılı olan düşünceleri, aşağıda sunulmuştur;

...örneğin, şimdiki konulan adlarıyla, işte “Y Kuşağı”, “Z Kuşağı”, “Net Kuşağı”, benim şimdilik tercihim, “Ben Kuşağı” dedikleri kuşakları çalışmaya, 1980'lerin sonlarında, 1990'ların başlarında başladım, hala sürdürüyorum, ödül alan çalışmalarım bunların izlerini de görebilirsiniz,...yani, benim çalışmalarım birikimlidir, biri diğerinin üzerine eklenerek, yığılarak sürer, hep üstüne bir tuğla daha ilave ederim, çünkü sürekli okur, araştırırım, tabii ki bu esnada, sürekli yeni şeyler okuduğum, ilave ettiğim için, bilirim ki, 15 yıl, hadi 20 yıl önce birbirleriyle bağlantılar kurduğum, birleştirdiğim konular, temalar, boyut değiştirir, şekil değiştirir, farklılaşır, acabalar çoğalır, daha da karmaşıklaşır, yeniden tekrar tekrar başka yönlere kayar, üzerinde yoğunlaşıp çalıştıkça da, başka yepyeni bağlantılar kurulur, zenginleşir, gelişir, büyür, mükemmelliğe, sıra dışılığa doğru emin adımlarla, hızlı adımlarla ilerler...(Vahit Bademci, 1.Oturum).
...babam güçlü bir siyaset insanıydı...sağdan sola fark etmez, hangi görüş varsa, bazıları birbirlerine zıt olan, yaklaşık günlük 4 veya 5 gazete evimize gelirdi. Ben, ilkokuldan itibaren, kesintisiz ve günlük olarak gazete okumaya başladım. Gazetenin köşe yazarlarını, yazılarını okumaya başladım. ...aynı konuyu, farklı dünya görüşlerine sahip gazete ya da köşe yazarlarının nasıl değerlendirdiğini o zaman görmeye başladım (Vahit Bademci, 1.Oturum)....o gazetelerle birlikte o alanlarda...siyaset, tarih, ekonomi, eğitim ve Türkiye'yle ilişkin, daha doğrusu Türkiye'yi ilgilendiren her şeye merakım ilkokul, ortaokul zamanlarımda başladı. O yüzden anneme, babama, aileme minnettarım...yani 5 belki de 6 gazete geliyordu evimize...Hepsini okumaya çalışıyordum. Farklı gazetelerde, bazen, aynı konu üzerinde 4-5 farklı görüş çatışıyordu, muallakta kalıyordum, acaba hangisi ya da hangileri doğru diye, mantıklı diye. Tabii ki oralarda takıldığım yerler olduğu zaman da kitaplara, ansiklopedilere sarılmaya başladım, sorguladım, tekrar araştırdım...(Vahit Bademci, 1.Oturum).
...şimdi “kaos teorisi” dediklerini, teoriyi hiç bilmeden, ben zannediyordum 1970'li yıllarda fark ettim, yani her şeyin birbirine karmaşık şekilde bağlı olduğunu, bağımlı olduğunu, etkilediğini, tahmin edilemez sonuçlara sahip olabildiklerini o zamanlar gördüm, karmaşık şekilde siyasetin ekonomiyi, ekonominin eğitimi, eğitimin dini etkilediğini, dinin toplumu etkilediğini veya siyasetin sağlığı etkilediğini o zamanlar fark ettim, o merakla her şeyi okumaya başladım, bilinmezliği, belirsizliği, bıkmadan, yılmadan okudum, severek, anlayışla karşılayarak, anlamaya çalışarak, keyifle okudum, bilgilendikçe, aydınlandıkça daha da çok okudum, ...okuyorum, okuyacağım (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...yarışmalara girdiğim zaman, gece gündüz çalıştığımı, sabahlara kadar çalıştığımı bilirim. Öncelikle ...derin bir literatür taraması yaparım, ...yarışmanın...konusu...paralelinde çok boyutlu bakarım, yani tek boyutlu bakmam, birkaç değil, bazen 5-6, bazen daha fazla

disiplinle, o konuyu birleştirmeye çalışırım, iyi konsantre olurum...yarışmaya hazırlanma dönemi, çok yoğun, bir o kadar da stresli bir dönemdir, yani çok can sıkıcı, sıkıntılı bir dönemdir, bazen bir cümle sizi saatlerce rahatsız eder, kuramazsınız,...bazen dört dönersiniz bir cümleyi oluşturabilmek için, derdinizi, beyninizin içinden geçen en iyi cümlelerle en iyi şekilde nasıl aktarabilirsiniz, en iyi şekilde nasıl sunabilirsiniz,...hepsi çok sıkıntılı, sancılı bir süreçtir,...yani bir cümleyi, bir kelimeyi, bir sayfayı doldurana kadar bazen günleriniz geçebilir, ama sonucu çok keyiflidir, yaratamayanın asla bilemeyeceği muazzam bir keyif...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...Karikatür çizerken de, kompozisyonu önce kafamda çizerdim, yani masadan kalkar giderdim, hala kompozisyonu kafamda oluştururdum,...yürürken, otobüse binerken, araca binerken, hiç fark etmez, araç kullanırken, yemek yerken, müzik dinlerken çoğu zaman o kompozisyon kaldığı yerden değil de, tam tersine, değişerek, ilerleyerek sürer,...kompozisyon mutlaka değişir kafamda, ilk başladığım kompozisyonla, sonraki kompozisyonlar arasında farklılıklar meydana gelir, sürekli değişir, belirsizleşir, netleşir, eklenir, gelişir, ileriye taşınır, en sonunda “tamam bu kompozisyon” diyene kadar kafamda karikatür çizdiğimi iyi bilirim...sanattaki yaratıcılık ile bilimdeki yaratıcılık arasında çok büyük farklılık yok benim kafamda, her ikisinde de önce ön hazırlık var, sonra kitap olur, makale olur, cümleleri, sayfaları kafanızda yazıyorsunuz veya sanatta da kompozisyonu kafanızda tasarlıyorsunuz, biçimlendiriyorsunuz, hiç değişmiyor bu açıdan...(Vahit Bademci, 2.Oturum).

Karmaşıklığa sempati ve belirsizliğe yönelik güçlü hoşgörü, sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden onbirincisidir.

1.1.12. Sıra dışı yaratıcı insanların, sezgileri çok kuvvetli ve duyarlılıkları yüksektir

Sıra dışı yaratıcı insanların sezgileri güçlüdür, gözlem ya da incelemelerinde tüm duyularını kullanırlar, örüntülere ve ayrıntılara duyarlılıkları üst düzeydedir, ilişkileri ve sonuçları görürler, problem bulmada çok iyidirler, zihinsel sıçramaları hızlı ve mükemmeldir, sıra dışı yaratıcılıkları ile zekâlarının bileşimi üst sınıra doğru yükseldikçe hassasiyetleri ya da duyarlılıkları da o oranda üst sınıra doğru yaklaşır; toplumun gidişatını, titreşimlerini, politik, sosyolojik, kültürel gelişmelerini çok önceden görürler, sezerler, tahmin ederler; sezgi, yaratıcılığın önşartı olan özgünlüğün de temelidir; unutulmamalıdır ki, çoğu buluşlar ve keşifler sezgisel olarak yapılmıştır (Davis, 2011; Gallate ve Keen, 2011; Robinson, 2008; Starko, 2010). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır'ın bu hususlarla bağlantılı fikirleri aşağıya aktarılmıştır:

Bu ödüllük diyebilirim ki, genelde de tuttu. ...ama 1980 yılında İtalya'ya gönderdiğim bir parça vardı, bu kesin ödül alır dediğim, maalesef asıl etkili olan parçası kırılmış...eksik parçayla dahi sergilemişler. Sağlam gitseydi ödül gelecekti (Bingül Başarır, 2.Oturum). ...Adapazarı'na giderken ya da dönerken trenle, çocuk yaşlarda, belki 5-6 değil ama biraz daha büyük olabilir, kayaları ve ağaçları, ağaç gövdelerini ilgiyle izlerdim, onların dokuları çok hoşuma giderdi. Yol boyunca onları izlerdim. İşte onlar böyle yavaş yavaş çıktı. Seramik taşlar yapmaya başladım. Kömürler falan, hep o dokulu şeyler, o zamanlardan bilinçaltına [itilmişlerdi] (Bingül Başarır 1.Oturum). Amerika'ya gittiğim zaman, 1984 yılında,...bizim uluslararası seramik akademisi toplantısı olmuştu. Orada ilginç gözlemlerim oldu. Avrupalılar biraz...tutucudurlar, işte seramik saf olarak kullanılmalı, yani toprak porselense ya da çamur neyse oksitli bırakma, yanına başka bir malzeme koyma filan, hep böyle bir tutucu yanları var...Şimdi Amerikalıların sanata bakışlarını şöyle söyleyebilirim, sanatta demeyeyim de yeniliğe açık oluşlarını, mesela yeni bir şey gördükleri zaman onlar merakla yaklaşıyorlar, biz yeni bir şey gördüğümüz zaman korkuyla uzaklaşıyoruz, hemen geri adım atıyoruz, “ aman aman istemez filan”, böyle bir şey var, onun için gelişmemiz zor oluyor. Tutucu olduğumuz için, ürkek olduğumuz için,...Amerikalılar [ise] işte böyle çok uca kadar götürebiliyorlar. O...özgürlüğün de getirdiği bir şey. Denemeye açık oluyorlar tabi, tutucu olduğun zaman özgür olamıyorsun, araştırmacı olamıyorsun...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...hele sanatçılar, sanatçılar öncüdür. Hiç bir şeyden uzak kalmamalılar. Her şeye karşı duyarlı olmalı...(Bingül Başarır, 3.Oturum) (bak. Belge 80). ...o sergide de parçaların isimleri vardı. İşte bir şiirden esinlenmiş o şiirin adı, renkler ve kadehler ondan sonra siyah beyaz diye...Amerika'daki ırk ayrımını protesto eden, yani bir siyah içinde beyazlık var, beyaz içinde de siyah var gibi,...sen kendini çok beyaz sanıyorsun ama için kara filan gibi, işte yalnızlık,...hepsinin de bir adı vardı, 1964 yılı, bu tarihi koy bir yere, araştır, yurt dışında da böyle, bu düşünceyle yapılmış işler var mı, yok mu, kim başlatmış,...1960'dan önce falanca yapmış diye bir şeye rastlamadım (Bingül Başarır, 1.Oturum). Yarışma için üretmedim, hep böyle düşünceyle, aaa, bu yarışmaya girer dediğim [çalışmalar] oldu, onları gönderdim, ama yarışmalarda çok ilginç [durumlar] oldu, mesela 1979 yılında...“değişim” diye bir şey yaptım, o altın madalya aldı...o yıl ben...sergiye de gittim. Bütün ödül kazananlar aynı espride [çalışmalar] yapmışlar, bunun ne öncesi var, ne sonrası var,...hepsi değişimi, yani işte dokunarak değişme, değişim,...yapmış, formların bir kısmı erimiş filan, ...çok şaşırmıştım (Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin, bu hususlarla bağlantılı olan düşünceleri aşağıda sunulmuştur:

Yarışmaya gönderdiğim çalışmaların ödül alabileceğini...hissederim,...baştan...ama hangi ödülü alacağını bilemem, birincilik, ikincilik, üçüncülük veya her hangi bir şey, mansiyon, çoğunlukla da ilk sıralar...en iyisini, sıra dışı olanını, özgününü gönderdiğimi iyi bilirim, çünkü en iyisi olana kadar kendi süzgecimden geçer, “aha! tamam” dediğim nokta olana kadar

çalışmayı sürdürürüm, o “aha! tamam” dediğim noktada da gönderirim çalışmayı yarışmaya, yok eğer öyle olmadıysa, onu ertelerim...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...yaratıcı insan, benim görebildiğim kadarıyla yaşadığı toplumdaki her şeye, üstüne vazife de olmayan her şeye karşı duyarlı insan demektir (Vahit Bademci, 1.Oturum). Üniversitelerin eğitim-öğretim kalitesi çok kötüye gidiyor, daha da kötüleşecek, istatistiklerle yalan söyleyerek gerçekleri çarpıtmaya gerek yok,...Örneğin üniversitelere...araştırma görevlileri alımındaki tuhaflıklar, gelecekteki üniversiteler açısından benim büyük ümitsizliğe düşmeme sebep oluyor, unutulmaması gereken şey şudur, bilim adamlığı ya da bilim kadınlığının bir kumaşı vardır, o kumaş herkeste yoktur, herkesten bilim insanı olmaz, YÖK’ün yaptığı, Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı ya da kısaltması ÖYP gibi bir programla, ağırlığı ALES gibi sayısal zeka ve sözel zeka test sorularından oluşan bir sınavla alınan kişilerden bilim insanı yetiştirmeye çalışmak, dünyanın hiçbir ülkesinde olmayan bir garabettir,...bilim insanlarının mevcut programlarda yüksek lisans yapan, doktora yapan orada sivrilen, çok başarılı insanlardan akademik kadrolara seçilip alınmaları gerekir, yoksa ALES’i yüksek insanlardan, bir şeyleri ezberleyerek ÖYP programlarına alınan insanlardan, devlet memuru zihniyetine sahip insanlardan, iş bulamadıkları için ÖYP’ye giren insanlardan bilim insanı yaratmak mümkün değildir, hatta imkansızdır,... Gazi Üniversitesi’ne ÖYP ile yüksek lisans ve doktora gelen öğrenciler gördüm, lisansüstü derslerine girdim, o zamanlar istatistik de tutmuştum, yüzde 10-20’si hariç, geri kalan büyük çoğunluğu birer felaket, tembel, kurnaz ve yeteneksizler, ancak kısa yollardan da yükselme peşindeler, bilim insanı olma kumaşı asla yok, çok yazık ülkemizin geleceği için...Türkiye’deki üniversitelerin köküne kazma vurulan konuların en önemlilerinden biridir, ÖYP...(Vahit Bademci, 3.Oturum). ...baktığınız bulut, güneş, pazar yerinde artık malzemedan evine yiyecek toplamaya çalışan bir yaşlı, sokaktaki bir pretosto veya otobüs sırasına girmesini bilmeyen birileri, dinlediğiniz müzik, izlediğiniz film, okuduğunuz kitap, her şey, ama her şey sizin yaratıcılığınızı tetikleyebilir, ama benim görebildiğim kadarıyla, yaratıcı olabilmek için toplumdan beslenmeniz gerekiyor, toplumun dışında kalarak, toplumdan soyut kalarak kendinizi yaratıcı ilan edemezsiniz, en azından ben bunu yapamıyorum, ben toplumla iç içeyim, toplumda olan biten, süregiden her şey benim yaratıcılığımı tetikleyebilir...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...aşağıdan gelen, 2002 sonrası doğumlarının oluşturduğu müthiş bir kuşak var,... varolan eğitim sistemi sayesinde, onları aptallaştırıyoruz, ...yaratıcılıklarını öldürüyoruz, mahvediyoruz,...çünkü üniversitelerdeki öğretim elemanlarının da, gönderdiğiniz öğretmenlerin de tümüne yakın büyük bir çoğunluğunun gerçek anlamındaki yaratıcılığın y’sinden, öneminden haberleri bile yok,...sayıları çok az olan sıra dışı yaratıcı çocuklarımızı da maalesef okullarımız sayesinde kaybediyoruz,... ayrıca eğitim sistemimiz yaratıcılıkları onore etmeye değil, ortadan kaldırmaya yönelik kurgulanmış bir eğitim sistemi, farklılıkları asla kabul etmiyor, tek tiplendirmeye gidiyor, özellikle son 10 yıldan beri eğitim sistemi bütün öğrencileri tek tip haline getirmeye çalışıyor, tek tipliğin olduğu yerde yaratıcılık ölmüş demektir, 21. yüzyıl ise yaratıcılık yüzyılı, dolayısıyla da kimse de bizim ülkemizin geleceği aydınlıktır demesin, boş konuşmasın, ülkemizin geleceği aydınlık değil,... ümit ediyorum, çok geç kalınmadan

öğretim elemanları, bilim adamları, siyasetçiler, iş dünyası, aydınlar bunun farkına varırlar, bu tek tipleşmeyi hızlı biçimde durdururlar (Vahit Bademci, 4.Oturum). ...yaratıcı bir bilim adamının, bir siyasi düşüncesi, hayata bir duruşu olur, toplumun olan biten olaylarına kayıtsız kalmaz, kalmaması gerekir, toplumla ilişkin her konuda, her noktada fikir üretmesi gerekir, yani toplumun içinde yaşaması gerekir,...ancak bizim ülkemizde bilim adamları şu anda toplumdaki, toplumun gerçek sorunlarından kopuk, kendi yükselme, makam, mevki, unvan, para kazanma hırslarıyla meşgul ve de sırça fanus içinde yaşıyorlar...(Vahit Bademci, 3.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden onikincisi, sezgilerinin çok kuvvetli ve duyarlılıklarının yüksek olmasıdır.

1.1.13. Sıra dışı yaratıcı insanlarda, empati, idealizm, bilgelik, vefa, demokratik düşünce, iş ahlakı, etik ilke ve değerler en üst düzeydedir

Sıra dışı yaratıcı insanlarda, sıra dışı zihinsel yetenek ve yaratıcılıkla bağlantılı biçimde bulunan bir başka özellik, etik düşünme ve davranışlardır; sıra dışı yaratıcı insanlar, güçlü biçimde empati kurarlar, fedakardırlar, yardım severdirler, aşırı derecede dürüstturler, yalan söylemezler, çok çalışkandırlar, iş ahlakları yüksektir, ahlaki sorumlulukları güçlüdür, haklıdan ve doğrudan yana tavır koyarlar; insanları, düşünüşü ve ahlak karşısındaki iç tutumu ile değerlendirirler; demokratik düşünce ve eylemlere sahiptirler; yaratıcılık sürecinde davranışları konusunda içten bir anlayış ve sezikle kendine özgü yeteneklerini artırarak bilgeliği elde ederler; özgünlük peşinde koştukları için başkalarının fikir veya çalışmalarını asla kopyalamazlar ve kopyalamayı akıllarının ucundan dahi geçirmezler; sadakat ve vefa çok değerlidir; sorumluluk duyguları aşırı gelişmiştir; sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratma süreçleri, onların ahlaklı olmalarına doğrudan neden olabilir, zira, bilgelikle güçlendirilmiş sıra dışı yaratıcılık, aslında ahlaktır (Akarsu, 1994; Cohen, 2011a; Cropley, 1999; 2011; Davis, 2011; Gruber ve Bödeker, 2005; Runco, 2007; Sternberg, Reznitskaya ve Jarvin, 2007; Yavuzer, 1989). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili ifade etmiştir ki;

...popüler bir sanatçı, çeşitli nedenlerle popüler olabilir, tanınması, bilinmesi gereken bir sanatçı da, bu şansları elde edemediği için tanınmıyor olabilir. Yani, her tanınan, her ünlü kişi de, iyi bir sanatçıdır demek değildir (Bingül Başarır, 3.Oturum). Çünkü...ben duvar panosu yaparken, hem mimariye uyumunu düşünüyorum, hem orada yaşayacak insanları...hem de

benim imzama taşıyabilmesi[ni], ona göre yapıyorum, [benim için] ...cicili bicili bir duvar yapıp da, dekoratif olsun, işte oradaki insanlar için keyifli, neşeli olsun birinci planda değil[dir], birinci planda mimariyle uyumu ve kalıcılığı çok önemli[dir], sanatsal yönden; onun için de az ve öz iş yapmaya çalıştım, yani panolar beni yaşattı ama zengin etmedi, zengin olabilirdim (bak. Belge 52, 54, 81, 82)...daha sıradan işler, daha...çok iş yapıp da çok kazanma gibi hedefim olsaydı, ama o zaman da, dünyada bu kadar iddialı olamazdım, öyle düşünüyorum, seçim meselesi, bu[nu] seçtik (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...ne yaparsa yapsın özgün olsun,...çünkü en kötüsü kopya çekmektedir. ...kopyacılık çok kötü bir şeydir (Bingül Başarır, 3.Oturum). ...bu benim eserimdir diye orta çıktığında, kopya olmamalı, kendi eseri olmalıdır (Bingül Başarır, 3.Oturum). ...benim bir öğrencim var..., çok başarılı, müthiş, ...Erkuter Leblebici, biyologdu, sonra emekli oldu, hatta sanat okulundan da mezun oldu,...O, çizer getirirdi bana,...koca defterlerde,...yapacağı formu hep çizer getirirdi, onun üzerinden konuşurduk, ben yönlendirirdim onu, işte bunu değil de,...bunu böyle yaparsan daha iyi olur, daha iyi[si] şöyle yapsan,...hala çalışırız o şekilde, O, artık uluslararası bir sanatçı oldu, ama ben hala danışmanıyım...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Seramik hakkında da çok fazla bilgim yoktu, sadece bir sanat tarihi kitabında Fürey'a'nın adını görmüştüm...Fürey'a'ya gittim...seramik öğrenmek istiyorum dedim, [Fürey'a] ders vermiyordu, kursu da yoktu...bana yardımcı olarak gelersen tamam dedi, yani epeyce bir ısrardan sonra, öyle başladım, seramik bu şekilde devam etti...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Panolarda iddialıyım, öncü benim hocam Fürey'a. Ondan sonra da, biz, bir grup arkadaş, Atilla Galatalı var, benim en beğendiğim sanatçılardan biridir,...O, ben, Cevdet Altuğ diye bir sanatçı vardı...(Bingül Başarır, 1.Oturum). 1962'de ödül aldım, yani 2. yılımda, öğrenciydim daha, Fürey'a hanımın yanındaydım ve Fürey'a'yla aynı ödülü aldık (Bingül Başarır, 1.Oturum). O kolay bir şey değil, yani alanında çok iyi olmak, öyle çok karşılaşılan bir şey değildir (Bingül Başarır, 3.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin, bu hususlarla bağlantılı olan çok önemli, çarpıcı ve kıymetli düşünceleri aşağıda aktarılmıştır:

Aslında yaratıcılığımızın arka planında, hep içinde yaşadığımız toplumun en iyisi olması için bir uğraş var, neden benim yaşadığım toplum veya ülke dünyanın sayılı ülkesi olmasın diye uğraşıyorsunuz,...yanlış olduğunu gördüğünüz ya da düzenin kokuşmuşluğuyla ilişkin her şeye muhalefet ediyorsunuz, başkaldırıyorsunuz,... çözümler öneriyorsunuz,...her alanda ezilmiş, haksızlığa uğramış insanların yanında yer alıyorsunuz, doğrunun ve haklının yanında yer alıyorsunuz, onun için yepyeni şeyler üretiyorsunuz... benim yaratıcılıktan anladığım temel yaklaşımlarımdan birisi de bu (Vahit Bademci, 2.Oturum). Yaratıcı bir bilim insanıyla, iyi bir bilim insanı farklıdır, tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de her ikisine de ihtiyaç var. Yaratıcı bilim insanı, iyi bilim insanların görmediklerini ve bütün yenilikleri yaratan bilim insanlarıdır, ahlaklı, düzgün, namuslu, bilim ahlaklı olan bilim insanlarıdır,... iyi bilim insanı ise, yaratıcı bilim insanların olağanüstü nitelikte ürettiklerini, yarattıklarını aktaran insanlardır, üretilen

yeni bilimi ya da mevcut bilimi layıkıyla sürdüren bilim insanıdır, onlar da düzgün, namuslu, bilim ahlakı olan bilim insanlarıdır. İyi bilim insanların bizim ülkemizde sayısı az, yaratıcı bilim insanların ise, nadirdir. Üniversitelerde, bunların dışındakileri, yani geri kalanları da bilim insanı olarak saymıyorum, onlar meslek olarak akademisyenlerdir diyebilirim, bir nevi memuriyet gibi... Haa, bunlar ne kadardır dersiniz, ülkemizde her disiplinde, her alanda yaratıcı olan, yeni fikir ve ürün ortaya çıkaran, sistemi sallayan, sistemi sarsan olağanüstü yaratıcı bilim insanların oranı belki %5, çoğunlukla %1dir,...derslerini, araştırmalarını layıkıyla yapanların oranı da %15 civarındır,... geri kalan %80 ya da %85'lik kısım ise, üniversitelerde ne yaptıklarını bilmediğim, orada ne yaptıklarını, niye orada olduklarını, nasıl oralara geldiklerini kendilerinin de bilmediğini düşündüğüm bir gruptur ve maalesef varlar (Vahit Bademci, 3.Oturum). ...Günlük 30'ar dakika uykuyla üç gün yani 72 saat hiç durmadan çalıştığımı bilirim...kazandığım o çok önemli ödüller, öyle kolay gelmiyor...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...ister sanat olsun, ister bilim, her ikisinde de ürün ortaya koyduğum için biliyorum, arka planında çok acılı bir çalışma süreci var, yani çok çalışmadan bana ilham geldi diyenlere, ilhamın gelmesini oturup bekleyenlere sadece gülerim. Böyle bir şey yok (Vahit Bademci, 2.Oturum). Kitaplarımın, makalelerimin referans kısımlarında çok sayıda kaynak görürsünüz, bazen eserin sayfası kadar kaynakça sayfasını görürsünüz, çalışmalarında yararlandığım en küçük bilgi parçasını dahi eserimin kaynakçasında mutlaka gösteririm,...çalışmalarımın tümü de özgündür, benimdir, bana aittir (Vahit Bademci, 4.Oturum). Şimdi geriye baktığım zaman, öğretmen faktörünün, benim yaratıcılığında oldukça önemli boyut taşıdığını düşünüyorum ve hep de teşekkür ederim ilk ilkokul öğretmenime, Selma Sözkese Hanım'a, vefa borcum vardır, çok önemlidir, beni hep destekledi, hep teşvik etti, okula çok erken yaşlarda başladım, 1960'lı yılların ikinci yarısı, 4,5 veya 5 yaşındaydım, o zamanlar yaşitlarımdan 2 ya da 2,5 yıl daha önce okula gittim, üzerimde siyah önlük, elimde çantam,...Selma Hanım öğretmenim sınıfının kapılarını sonuna kadar açtı bana, okul müdürü Selahattin Bey öğretmenim de destekledi,... Sınıf arkadaşlarımdan oldukça küçük olduğum için, yazı tahtasının ortasına, sayı makaralarının en üstüne yetişemiyordum, bu sorunun çözümü için Selma Hanım öğretmenimin, sınıfta, bana özel, basit iki basamaklı bir merdiven yaptırdığını hatırlıyorum,... uzunca bir müddet kayıtsız gittim okula, ilginçtir, karnem var, dosyada ismim var, ama kütükte kaydım yok, çünkü yasal olarak o zaman 7 yaşında başlanırdı okula, ama ben 7 yaşına geldiğim zaman 3.sınıftaydım,...sonrasında, uzmanlar geldi Ankara'dan, hatırlıyorum, rehber uzmanlar geldi, testler yaptılar, komisyon kuruldu, uzun uzun sorular sordular, yasal olarak 1.sınıfta olması gereken birisi 3.sınıftaydı, onlar da şaşırmışlardı, hangi sınıftan başlatalım diye, 3.sınıf ya da 4.sınıftan devam etmem konusunda da karar kıldılar,...evdeki büyükler 3.sınıftan devam etsin dediler, öyle de devam ettim ilkokula,...İlkokul eğitimim çok iyiydi, bulunduğum yerdeki en iyi ilkokuldu gittiğim okul,...daha sonra ilkokul öğretmenim iki sefer değişti, Abdullah Bey öğretmenim emekli oldu, yerine Günay Hanım öğretmenim geldi, her ikisi de alanlarında olağanüstü iyiydi, mükemmel ilkokul öğretmenleriydi, hatırlamadan, onların, tümünün emeklerini saygıyla, şükranla anmadan olmaz, önemlidirler,...ancak, bir parantez, tabii ki, annemin ve babamın

zamanına göre çok küçük yaştaki okuma isteğime gösterdikleri desteğe ise, şapka çıkartırım, haklarını da asla ödeyemem...(Vahit Bademci, 1.Oturum).o gazetelerle birlikte o alanlarda...siyaset, tarih, ekonomi, eğitim ve Türkiye'yle ilişkin, daha doğrusu Türkiye'yi ilgilendiren her şeye merakım ilkokul, ortaokul zamanlarımda başladı. O yüzden anneme, babama, aileme minnettarım....yani 5 belki de 6 gazete geliyordu evimize...Hepsini okumaya çalışıyordum ...(Vahit Bademci, 1.Oturum).

Empati, idealizm, bilgelik, vefa, demokratik düşünce, iş ahlakı, etik ilke ve değerlerin en üst düzeyde olması, sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinin onüçüncüsüdür.

1.1.14. İçsel motivasyon (güdülenme), sıra dışı yaratıcı insanların çekirdek özelliklerinden biridir

Motivasyon, içsel ve dışsal olarak iki türe ayrıldığında, içsel motivasyonun sıra dışı yaratıcılık için çok daha önemli olduğu açıkça vurgulanmıştır. İçsel motivasyon, tutkuya ve ilgiye, yani insanın bir şey yapmaya yönelik içsel arzusuna dayanır; sıra dışı yaratıcı insanlar, çok güçlü içsel motivasyona sahiptir ve sıra dışı bir şeyler yaratmak için de çoğu zaman dışsal ödüller elde etmeyi ümit etmezler ya da beklemezler; bir diğer ifadeyle, sıra dışı yaratıcı insanlar dışsal baskılarla değil, öncelikle fikrin, işin veya ürünün getirdiği ilgi, tatmin ve zorlukla motive olduklarını hissettiklerinde, yani kişisel olarak zoru başarıma duygusunu yaşadıklarında ya da kendisinden başka hiç kimsenin çözemediği bir sorunu çözüme kavuşturma arzusunu hissettiklerinde ya da sezdiklerinde, azami düzeyde yaratıcı olurlar; ödüller veya cezalar gibi dışsal motivasyonlar ise, sıra dışı yaratıcı insanların yaratıcı çaba ya da eylemlerini bazen olumlu, bazen de ölümcül biçimde olumsuz etkiler; kazanılan önemli ödüller benzeri dışsal motivasyonlar ise, zaman zaman sıra dışı yaratıcı bireylerin kendi yaratıcılıklarındaki çitayı çok yukarılara yükseltecek öneme sahiptir; sıra dışı yaratıcı bilim adamlarının yayınları bilimsel olarak çok güçlü, rekabette rakip tanımaz ve son derece etkili olmalarına rağmen, yeterince alıntı yapılmamakta ya da kaynak olarak gösterilmemektedir, bu durumun ilk sebebinin sıra dışı yaratıcı olmayan geri kalan diğer bilim insanlarının haset, eziklik, korku ve kıskançlığı olduğu da açıkça ifade edilebilir (Amabile, 1998; Amabile ve Pillemer, 2012; Cropley, 1999; Feist, 2011; Rowe, 2007; Runco, 2004; Sternberg, 2006). Sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır,

kendisiyle yapılan görüşmede, içsel motivasyonla bağlantılı aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

Paris'ten dönünce Dior gibi bir yerde çalıştığım için, arkadaşlarım hemen bir moda evi açalım dediler, ama seramik ve cam daha çekiciydi, bu yüzden kabul etmedim...insanı başarıya götüren şey tutkudur (Bingül Başarır, 4.Oturum). 1962'de ödül aldım, yani 2. yılımda, öğrenciydim daha, Füreye hanımın yanındaydım ve Füreye'yla aynı ödülü aldık...motive etti gerçekten (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...yüzlerce iş arasından, hatta binlerce iş arasından, ödüle giriyorsanız, o da sizin doğru yolda olduğunuzu gösteren...bir ölçüttür. (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...kromozom yaparken de, benim bir tarzım var, onların çizdiği şekiller daha yuvarlak, daha serbest şekiller, benim çalışmalarım genelde geometrik, bu geometri içinde onları çözmeye çalıştım. Oldukça zordu, önce Vitra'da misafirken yaptım, fakat arızalı oldu filan, hem o şekli de yapmak çok zor, ama sonunda başardım (Bingül Başarır, 1.Oturum). Kömürde şöyle oldu, bizim bir mimar dostumuz,...getirdi bana, 'bakın bunu buldum' dedi, 'o nedir?' dedim. İşte kömür, cüruf dedi, "cüruf",...o zamanlar kömürle ısınyordu apartmanlar... "aaa, çok güzel" dedim, ama [kömür] kırılıyor, yani dökülüyor, parçalanıyor. Onun üzerinde düşünmeye başladım ve onu seramik tekniği uygulayarak, sağlamlaştırmaya başladım, bütün bir kış bu denemeleri yaptım, çünkü tek başına bir şeyle çözemiyorsun (Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin, içsel güdülenmeyle ilgili olan düşünceleri aşağıya aktarılmıştır:

Aslında yaratıcılığınızın arka planında, hep içinde yaşadığınız toplumun en iyisi olması için bir uğraş var, neden benim yaşadığım toplum veya ülke dünyanın sayılı ülkesi olmasın diye uğraşıyorsunuz, o, sizi içerden güdüliyor...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...siz bir şey yaratmaya başladığınız zaman kafanız onunla meşgul olur. İnsanlar gezip dolaşırken siz kütüphaneleri gezmeye başlıyorsunuz,...siz toplumdaki veya çevrenizdeki yanlışları, ki en küçük yanlış dahi görüyorsunuz, oraya odaklanıyorsunuz, o noktada hassaslaşıyorsunuz... İşin ilginç tarafı, kimse de sizi güdülemiyor bu yaratma sürecinizde ya da yepyeni fikir veya ürün ortaya koyduğunuzda, bunu da biliyorsunuz, kendi içinizden üretiyorsunuz, motivasyonunuz, her şeyiniz kendi içinizden çağlayarak geliyor, dışarıdan sizi eleştirmeleri de, bir yere kadar, belirli bir zaman sonra çok da ilgilendirmiyor, daha önceki yaşantılarınızdan biliyorsunuz, çünkü nasıl olsa yarattığınız yepyenin, fikir ya da ürün, onun bir şekilde kesinlikle kabul edileceğini veya o yaratma sürecinin sonunda, bir şekilde ürettiğiniz yepyeninizin mutlaka haklı çıkacağını da biliyorsunuz,... (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...yaratıcılık, yaratma süreci, büyük sıkıntı...günler sürüyor,...hakikaten canınız sıkılıyor,...kör testereyle kesilmek kadar acı veriyor,...günlerce başınız ağrır, durduk yere yemeden içmeden kesilirsiniz, çünkü konsantre olduğum zaman deminde size söylediğim gibi, saatlerce yemek yemiyorum, unutuyorum...Ama yaratma süreci bittiği andan itibaren, ki sıra dışı yaratıcılığın yaşadığınız toplumda çok az insanda olan bir özellik olduğunun

bilincindesiniz, yaşadığınız toplumda sıra dışı bir bilim adamı olarak da anıldığınızı biliyorsunuz, yepyeni ve faydalı bir fikir ya da ürün ortaya koyduğunuz zaman o keyfin ne olduğunu yaratıcı olmayan, yaratamayan hiç kimse anlayamaz, anlaması mümkün değildir, muhteşem bir duygudur, olağanüstü bir coşkidur, yepyeni, senden başka kimsenin yapamayacağını bildiğini üretmiş olmanın keyfidir, huzurudur, yeniden en zoru başarmanın mutluluğudur o, öyle ki, o yepyeni yaratmanın getirdiği o muazzam keyif, o devasa coşku, yaratmayı, yeniden yepyeni yaratmayı alışkanlık haline getiriyor, tetikliyor, ta içinizden, derinden sizi güdüyor...(Vahit Bademci, 2.Oturum). Yarışmalar meydan okumaktır,... Türkiye'nin her tarafından, eserleriyle, onlarca kişinin, yüzlerce kişinin katıldığını bilirsiniz bir yarışmaya...ödüld aldığım yarışmaların birinde, Milliyet'in ödül töreninde öğrenmiştim, yarışmaya 1500'ün üzerinde iddialı eser katılmış, o eserlerin içinden benim çalışmamın birincilik kürsüsüne çıkması, birincilik ödülünü almam beni onurlandırdı, gururlandırdı, şüphesiz motive de etti, ancak ürettiğiniz eser kalite çitanız da çok yukarılara yükseldi...Yarışmalarda kazandığınız o ödüller sizi motive ediyor, ancak, ilginç biçimde, her seferinde de bir önceki eserinizden daha üst düzeyde bir şeyler yaratmak zorunda da bırakıyor (Vahit Bademci, 1.Oturum). Benim çalışmalarım, Türkçe yayımlanmış haliyle, dünyanın en saygın kütüphanelerine girdi. Prestijli ödüllere sahip olan "Aymazlığın Sonu" ve "Türkiye'de Okullar Ne İşe Yarar" adlı kitaplarım dünyanın en saygın kütüphanelerinde Türk Eğitim Sistemine ilişkin çalışmalarda başvuru kaynağı haline geldi...Çalışmalarımın, Türkçe olarak, Amerikan Kongre Kütüphanesi gibi, dünyanın çeşitli ve saygın kütüphanelerinde yer almasından da çok büyük keyif alıyorum,...motive ediyor...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...Türkiye'de, 1980'den sonra, özellikle de son 10, 15 yılda cehaletin mutluluk olduğu bir dönem oluşturuldu,... zaten az olan olağanüstü yaratıcı insanların sayısı da, tek tük'e indi, tabii ki cehaletin mutluluk olduğu bir ortamda yaratıcı insanların gerçek anlamıyla değerlendirilemeyeceğini de bilmeniz ayrı bir zorluktur, takdir etme gibi dışarıdan motive edecek davranışların olmayacağını biliyorsunuz, aksine kıskançlıkla, hasetle, ürettiğiniz yenilere, yeniliklere, "istemezük" diyerek saldırılacağını da biliyorsunuz,... kendinizi içsel olarak güdüyorsunuz,...(Vahit Bademci 2.Oturum).

İçsel motivasyon (güdülenme), sıra dışı yaratıcı insanlar olarak, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin benzer özelliklerinden ondördüncüsüdür.

1.2. Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki farklılıklar

Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin kişisel özellikleri arasındaki farklılıklar

1.2.1. Mizah, sıra dışı yaratıcı insanların en kuvvetli ve belirleyici özelliklerinden biridir

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin farklı bir kişisel özelliği olarak, mizah

Mizah ve sıra dışı yaratıcılık ya da sıra dışı yaratma arasında olumlu yönde çok güçlü bir ilişki vardır ve sıra dışı yaratıcı insanların en güçlü ve tanılayıcı özelliklerinden biri de, mizah ve keskin mizah anlayışı ve de beğenidir; sıra dışı yaratıcı insanlar şakacıdırlar, fikirlerle oynamayı severler; çok keskin zekâya sahiptirler, bir başka ifadeyle zekası zehir gibi denilen insanlardır; düşüncelerinde çocuksu tazelik bulunur ve problemlere oyun oynar gibi yaklaşırlar; pek çok keşif, icat, problem çözümü ve sanatsal yaratı, fikirlerin ya da düşüncelerin maskara edilmeleri veya muzipçe ortaya konulmaları veya dökülmeleri ya da tuhaf olasılıklar etrafında döndürülmeleri veya dışarıdan içeriye, içeriden dışarıya, aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya doğru tepe taklak edilmelerinin bir sonucudur; mizah üretme ve mizahı anlama arasında da olumlu yönde bir ilişki vardır, ancak hatırlanmalıdır ki, mizah üretme ve sayısı, mizahın da en üst kalitesidir; mizah üretme ve yaratmanın etkili formlarından biri ise, karikatürdür (Davis, 2011; Koestler, 1964; Kozbelt ve Nishioka, 2010; Martin, 2007; Runco, 2007). Sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci, kendisiyle yapılan görüşmede, bu hususlarla ilgili olarak aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

2004'te çıkış makalemın yayınlanması üzerine eğitim, psikoloji, psikometri ve araştırma alanlarındaki akademisyenlerin çoğunun haset ve kıskançlık krizleri geçirdiğini, birbirlerini oda oda dolaşıp teselli ettiklerini, birbirlerine çizgi filmlerdeki gibi ağlamaklı sarılıp, 'paradigma değişikliği diye bir şey yok, testler güvenilir ve geçerlidir, sen üzülme' dediklerini çok fazla duyuyordum (gülüyor), bilim adına tam kara mizah, Bruce Thompson'un söyleyişiyle cahiller, bilinçsizler,...tiraajı komik (gülüyor)...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...uzun süre profesyonel olarak çalıştığım karikatür için söyleyeyim, mutlaka perspektif bilgisine, desen bilgisine sahip olmanız gerekiyor,...kompozisyon bilgisine sahip olmanız

gerekiyor...karikatür çizebilmek için mutlaka içinde yaşadığın toplumu çok iyi bilmen gerekiyor, ...sosyolojiyi, sosyal psikolojiyi, siyaseti, sporu, kültürü, dini, eğitimi, sağlığı, ekonomiyi, enflasyonun ne olduğunu, ...iyi bilmen gerekiyor...(Vahit Bademci, 3.Oturum).

Mizah üretme ve yaratmanın en güçlü formlarından biri olan karikatür, sanatın bir türüdür (Çağla, 1986; Koestler, 1964; Özer, 2004) ve uzun süre profesyonel olarak karikatür çizen sıra dışı bilim adamı Vahit Bademci, sıra dışı sanatsal yaratıcı olarak da sanat eserleri üretmiş ve yaratmıştır (örneğin, bak. Belge 63, 64, 65, 66, 67, 68, 83, 84, 85).

Belge 83. Vahit Bademci'nin, 1985'in Gençlik Yılı ilan edilmesi sebebiyle, Ulus Gazetesinde kendisine ayrılan köşesinde her gün yayımlanmış olan bant karikatürlerinden bir örnek (13 Ağustos 1985 tarihli Ulus Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

Belge 84. Vahit Bademci'nin Ulus Gazetesinde hergün yayımlanmış olan ve kendisinin yarattığı "Hergele Hadi" karikatür kahramanı tipi ile ilgili bant karikatürlerinden bir örnek, 1984. (Karikatürün gazetede yayımlanmış ve orijinal halleri, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden)

Belge 85. Vahit Bademci'nin Ulus Gazetesinde her gün yayımlanmış olan karikatürlerinden bir örnek (4 Mart 1984 tarihli Ulus Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

Mizah, sıra dışı yaratıcı insanların en kuvvetli ve belirleyici özelliklerinden biridir; yukarıda da sunulan bazı örneklerden görüleceği üzere, mizah, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin farklı bir kişisel özelliğidir.

Sıra dışı yaratıcı bir insan, yeni, faydalı ve güzel bir şey yarattığında, bilişsel düzeyde neler olur sorusunun cevabı, 2. alt problem altında açıklanılmaya çalışılmıştır; bu amaçla, sıra dışı yaratıcı insanların yaratma eylemi boyunca geçtikleri zihinsel süreçler incelenir; bu doğrultuda, sıra dışı yaratıcı bireylerin gerçekte nasıl düşündüklerini ve çalıştıklarını yüz yüze görüşmeler ve durum (örnek olay) çalışmaları yollarıyla kendilerinin anlatması, sıra dışı yaratıcı süreç hakkında bilgi edinilmesi konusunda daha aydınlatıcı olmaktadır (Andreasen, 2009). Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin kendi yaratıcı süreçleri üzerine yaptıkları açıklamalar, sıra dışı yaratma eylemi boyunca geçilen zihinsel veya bilişsel süreç ya da sıra dışı yaratıcı süreç hakkında çok önemli ve değerli bilgiler edinilmesini sağlamıştır.

Sıra dışı yaratıcı süreç bileşenlerinin açıklanmasında ise, Andreasen'in (2009) kullandığı yaklaşım ve yol izlenmiş ve de elde edilen bulgular, maddeler halinde aşağıda gösterilmiştir.

2.0. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır?

2.1. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlikler

Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlikler

2.1.1. Iraksak düşünme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin anahtar bileşenidir

Yakınsak düşünme, verilen bir soru ya da göreve karşı yalnızca tek bir doğru cevap bulma veya geleneksel ya da sıradan cevap bulma veya beklenen tek yanıtı verme anlamına gelir

ve daha gelenekçi ya da muhafazakar düşünme süreçlerine mahsustur; yakınsak düşünme, okullarda kullanılan testler veya IQ testleri örneklerinde olduğu gibi, yalnızca tek bir doğru cevap gerektirir; iraksak düşünme biçimi ise, verilen bir soru ya da göreve karşı çok sayıda ilginç, yeni, özgün, uygun, beklenmeyen ve akıcı yanıt üretebilme yeteneğini içerir; bir başka ifadeyle iraksak düşünme, bir soru ya da göreve karşı mümkün olan en çok sayıda yanıt üretebilme anlamına gelir ve sıra dışı yaratıcılık süreçlerine özgü bir özelliktir; iraksak düşünmede önceki veya önceden belirlenmiş bir çözüm ya da cevap yoktur; bir tuğla ile ne yapılır sorusuna verilen çok sayıdaki yeni, ilginç, beklenmeyen, özgün, uygun ve akıcı cevap, iraksak düşünmenin varlığını gösterir; iraksak düşünme özgün düşünmeyle bağlantılıdır ve özgünlük ise, sıra dışı yaratıcılık için önşarttır; iraksak düşünme sıra dışı yaratıcılıkla eşanlı değildir, fakat onun yordayıcısıdır; sıra dışı yaratıcılık sürecinde yakınsak düşünmeden de faydalanılmasına rağmen, baskın olan ve kabul edilen iraksak düşünmedir; kısaca, iraksak düşünme, sıra dışı yaratıcılık sürecine ait kilit ögedir; (Alder, 2004; Andreasen, 2009; Cropley, 1999; Lindauer, 2011; Rawlinson, 1995; Ripple, 1999; Runco, 2004; 2006; Runco ve Pagnani, 2011). Guilford'a göre de, iraksak düşünme, entelektüel güçtür (akt., Cropley, 1999) ve de zekanın yapısındaki bileşenlerden biridir (akt., Ripple, 1999). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır, bu hususlarla bağlantılı olan aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

Ben geriye dönüp baktığımda Bingül'e,...Bingül'ün sanat aşkının çocuk yaşlarda, hatta 5 yaşında falan başladığını görüyorum. Örneğin, misafir olarak gittiğim Adapazarı'nın bir köyünde, işte sazlar vardı çevrede, daire kesitli sazlar, onları alıp külahlar yapıp şapkalar yapıp giydirdim,...mısır saplarını...örüp...bir şeyler yapıyordum, mesela tahta parçaları bulup, o mısır saplarıyla bağlayıp, sandaletler yapıyordum arkadaşlarıma, yani hep oynarken (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...yıllar sonra birden bire hatırladım ki, benim seramikçiliğim 5 yaşında başlamış, işte o sırada böyle oynarken, plastik bir çamur, pudra halinde topraklar, yalın ayak o pudraya basmak da çok hoşuma gidiyordu, öyle oynuyordum,...kapaklı tencereler, topraktan yapılmış, o şekilleri o zaman yaptığımı hatırlıyorum, yani çamuru kendim hazırlayıp, hiç bir çömlekçi falan [da] görmüş değildim...ve ben bunu çok sonra, yani ne diyeyim 50 yaşından sonra filan bağladım, aaa, ben seramik de yapmışım o zaman diye...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...5 yaşında...mısır koçanlarıyla evler yapardım, üst üste, o Japon stili, üst üste çatarak...(Bingül Başarır, 1.Oturum). İşte o çocuklukta, 6'lı yaşlarda, elime geçen malzemeleri şekillendirdikten sonra, kağıt kalem elime geçtiğinde de başladım çevremdeki insanların resimlerini yapmaya, hatta bir saraylı büyükanne vardı çok dindardı ve yalvarırdı bana, bana BADA derdi, bu BADA adı oradan geldi, benim çocukluk adım bu, atölyeyi de BADA adıyla kurdum, ama imzayı BADA atmıyordum, G harfini seramikte yapmak zor oluyordu, o yuvarlak şekil. Bir gün birisi sergimde, geldi...“sizin adınız ne”

dedi, “Bingül” dedim, “eee, Binül yazmışsınız” dedi. Onun üzerine dedim, ben en iyisi BADA yazayım ve çok iyi oldu. BADA öyle çok geometrik, rahat, kolay, ...bir de anlamı olan bir şey oldu. Ondan sonra da, BADA diye devam ettim. İşte yalvarırdı bana büyükanne “ne olur yapma resmimi, sonra can isteyecek bizden” diye, böyle bir inanç, ben de dayanamazdım, yapardım sonrada yırtardım can istemesin diye...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Son dönem çalışmaları, işte genom serisi dediğim, 2000’de başladı, o da bir rastlantıyla başladı. Kızımın dergilerini okuyordum...Bilim Sanat, Bilim Teknik Dergisi, üç sayı üst üste genetik üzerine yayın yaptılar, görsel olarak da çok hoştu...resimler, sonra birden bire “aaa, niye ben kromozom yapmıyorum” dedim,...kromozom yaparken de, benim bir tarzım var, onların çizdiği şekiller daha yuvarlak, daha serbest şekiller, benim çalışmalarım genelde geometrik, bu geometri içinde onları çözmeye çalıştım. Oldukça zordu,...ama sonunda başardım (Bingül Başarır, 1.Oturum). Önceleri...düşündüm...o sarmalları, böyle kurdele gibi,...çok basit gibi görünüyor ama o şekli seramikte vermek çok zor, onları DNA sarmalı olarak düşündüm, o bantları, ondan sonra çubukları da proteinler...onları da seramikten hazırladım, fakat sonra...niye cam çubukta ilave etmiyorum dedim ve cam çubukta koymaya başladım, böyle biraz daha şekillendi, seramikte camı hep bağlamaya çalıştığım için, onlar da o şekilde bağlanmış oldu (Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 36, 37). ...seramik malzemesinde de...talaş kullandım, talaş, odun parçaları, işte mesela taşlar yaparken, onlara doku elde etmek için talaş ve odun parçaları koydum, onlar yanınca... dokular oluştu,...burada da var, Hititli tabak, şurada, ortada duran, talaşlı,...amacım...doku elde etmek, hem de malzemeyi hafifletmek,...mesela metal kullandım, bakır var arasında, cam kullandım, hep değişik malzemelerle bağlamak için (Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 8, 10, 38, 39). ...[seramikte kilin dışında] bakır, cam, volkanik taş, kömür kullandım (Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 10, 79). ...seramikte...kömür kullandım...dünyada var mı diye uzun uzun sordum, soruşturdum...uluslararası seramik akademisinin başkan yardımcılığını yapmış bir İtalyan profesör... ‘kömür yok’ dedi (Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 4, 11, 12, 33, 34, 35). ...konsepti seramiğe katan ilk kişi olduğumu düşünüyorum Türkiye’de... hem içeriğinde resim olan, hem üç boyutlu heykel olan...hem de teknolojik özelliği olan...neden duyguların, düşüncelerin aktarılabilceği bir alan olmasın dedim ve o düşünceyle de sergi yaptım (Bingül Başarır, 1.Oturum). 1963 yılında,...o sırada yapılan seramik karolar hep düz parçalar halindeydi, bende rölyef yapmayı düşündüm ve ilk uygulamam 1963 yılındadır,...Avrupa’da da yaygın değildi böyle teknik... (Bingül Başarır, 3.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci’nin, bu hususlarla ilgili olan ifadeleri aşağıya aktarılmıştır;

...1995 yılındaki “Aymazlığın Sonu” adlı çalışmamın içinde geliştirdiğim “Türkiye için bir eğitim reformu stratejisi” ile 1999 yılındaki “Türkiye’deki Okullar Ne İşe Yarar” adlı çalışmamın içinde geliştirdiğim “eğitimde yeniden yapılanma stratejisi”, Türk eğitim sistemine yönelik, son 40 yıldaki

en önemli ve en etkili “divergent thinking”, yani ıraksak düşünme örnekleridir, her ikisi de holografiktir, yani her şeyi birbiri ile ilgili, her parçası da bütününe bilgisini taşımaktadır, ayrıca Türkiye’de son 40 yılda başka örnekleri ya da benzerleri de yoktur, eşsizdir, her ikisi de girdiği çok prestijli yarışmalarda birincilik ödüllerini almıştır, her ikisi de aynı zamanda yakınsak düşünceleri de barındırmaktadır, her ikisi de özgün ve bana aittir, her ikisi de kitap olarak yayımlanmıştır, her ikisi de hem de Türkçe olarak dünyanın en saygın kütüphanelerinin kataloglarında yer almıştır, her ikisinin içindeki yepyeni fikir ve yaklaşımların tümüne yakını çeşitli formlarda Türkiye’de hayata geçirilmiş, üzerlerinde çokça çalışılmış, araştırmalara konu olmuş, çok çeşitli kurum ve kuruluşlarda uygulanmış, Türk eğitim sistemini ve bilimini de derinden etkilemiştir... Türkiye’de, özellikle eğitim alanında, az sayıdaki gerçek bilim insanlarını şöyle dışarıda tutarsak, geri kalan sözde bilim adamlarının veya araştırmacıların çok büyük çoğunluğu, ıraksak düşünceler yüklü olan iki kitabımdaki neredeyse tüm fikirleri kendi çalışmalarında kullanmışlar, ancak arsızlıklarının, kıskançlıklarının, utanmazlıklarının, zavallılıklarının ve bilimsel ahlaksızlıklarının uzantıları olan tutum ve davranışlarla, benim çalışmalarına atıf dahi vermemişlerdir, ...inceleyin, tüm bunları görürsünüz...(Vahit Bademci, 4.Oturum).

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci’nin, prestijli yarışmalarda birincilik ödülleri ile onurlandırılmış olan *Aymazlığın Sonu* (1997) ve *Türkiye’deki Okullar Ne İşe Yarar?* (2001) kitapları ise, hiç şüphe yok ki, ıraksak düşünmenin efsaneleşmiş ve klasikleşmiş başyapıtlarıdır; ıraksak düşünme, bir soruya karşı çok sayıda ilginç, yeni, özgün, uygun, beklenmeyen ve akıcı yanıt üretebilmedir ve başka hiçbir kitapta, bu iki kitaptaki kadar çok, zengin ve çarpıcı ıraksak düşünme ürünlerini bulmak mümkün değildir.

Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin anahtar bileşeni olarak ıraksak düşünme, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci’nin sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerliklerinin, birincisidir.

2.1.2. Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde problem çözme, etkin ve çok güçlü biçimde kendisini gösterir

Problem çözme, yaratıcılık tartışmalarında odaklanılan temel konulardan biridir; bir problem, bir engel ya da amaçlı bir durum olarak tanımlanabilir ve bir problemin çözümü yeni ve özgün ise, çözülmüş olan problem, yaratıcılık içerir; hatırlanmalıdır ki, kapalı uçlu problemler yakınsak düşünmeyi, açık uçlu problemler ise ıraksak düşünmeyi gerektirir, bir diğer söyleyişle ıraksak düşünme, yaratıcı problem çözenin de önemli bir bileşenidir

(Cropley ve Cropley, 2011; Runco, 2007; Vartanian, 2011; Weisberg ve Reeves, 2013). Problem çözme karmaşık bir etkinliktir; Wallas'a (1970) göre yaratıcı problem çözme süreci, hazırlık (problem tanımı ve bağlantılı bilgi/ problemin yeniden tanımı), kuluçka (problem askıya alınır veya kördüğüm olur/ bilinçsiz zihin süreçleri), aydınlanma ('aha!' veya 'buldum' deneyimi) ve doğruluğunu teyit etme/ gerçekleştirme safhalarından oluşur (Rawlinson, 1995; Runco ve Cayirdag, 2011; Selby, 2011; Smith, 2011; Weisberg, 2006) ve sanatta yaratıcı problem çözümede, estetik duyarlılık içinde zarif problemler bulma ve zarif çözümler de ayrıca vurgulanmıştır (Cropley ve Cropley, 2011). Sıra dışı yaratıcılık, yetkin biçimde problem bulma ve olağanüstü yaratıcı problem çözümleri arasında güçlü bağlantılar vardır; sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde, mükemmel düzeyde problem bulma, bulduğu problemlere benzersiz, kusursuz ve sıra dışı yaratıcı çözümler getirme, çok etkili biçimde kendisini gösterir; sıra dışı problem çözme için, o alanda çok derin bilgiye ve uzmanlığa sahip olunması gerekliliği ve sıra dışı yaratıcılık süreçleri söz konusu olduğunda, sıra dışı yaratıcı insanların, aslında birer sıra dışı yaratıcı problem çözücü olduğu da, asla gözden kaçırılmamalıdır (Amabile, 1990; Gardner, 1993; Mumford, Hester ve Robledo, 2011; Nickerson, 1999; Sternberg, 1999; Weisberg, 2006; Weisberg ve Reeves, 2013). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili olan aşağıdaki beyanlarda bulunmuştur:

Son dönem çalışmaları, işte genom serisi dediğim, 2000'de başladı,...Bilim Sanat, Bilim Teknik Dergisi, üç sayı üst üste genetik üzerine yayın yaptılar, görsel olarak da çok hoştu...resimler, sonra birden bire "aaa, niye ben kromozom yapmıyorum" dedim,...kromozom yaparken de, benim bir tarzım var, onların çizdiği şekiller daha yuvarlak, daha serbest şekiller, benim çalışmalarım genelde geometrik, bu geometri içinde onları çözmeye çalıştım. ...ama sonunda başardım (Bingül Başarır, 1.Oturum). Kömürde şöyle oldu, bizim bir mimar dostumuz, ben böyle dokularla çok ilgili çalışıyorum,...'bakın bunu buldum' dedi, 'o nedir?' dedim. İşte kömür, cüruf dedi, "cüruf" ,... o zamanlar kömürle ısınyordu apartmanlar... "aaa, çok güzel" dedim, ama [kömür] kırılıyor, yani dökülüyor, parçalanıyor. Onun üzerinde düşünmeye başladım ve onu seramik tekniği uygulayarak, sağlamlaştırmaya başladım...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Yaratıcılık, tutkuyu ifade ediyor, yani tutku olduğu zaman insan yaratıcı oluyor ve yaratıcılık bir anlamda da çözümçülük, çözüm getiriyor; ...bütün buluşlar bir sorun ve o sorunun çözümü sonucunda oluşur, böyle rastlantısal gibidir, bir yerde bir sorun görürsünüz, ben bunu acaba şöyle mi yapsam dersiniz ve oradan da çözümü bulmuş olursunuz ve bir şey yaratmış olursunuz. Ben sanıyorum çözümçüyüm, her şeyde öyleyim,...bir sorun varsa, acaba şöyle mi çözülür, böyle yapsak ne olur, şöyle yapsak ne olur diye düşünürüm, tasarım o şekilde oluyor, oluşuyor...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Bir ara takı üzerine çalıştım, bir ara da moda üzerine çalıştım, onlarda da uzman

sayılırum (Bingül Başarır, 2.Oturum). Babam, benim el yeteneğimin olduğunun farkındaydı ve beni kurslara gönderirdi, dikiş-nakiş kurslarına, ben de giderdim, öğrenirdim, sertifika alırdım...Biraz öğrenmiştim dikişi, fakat Dior'da daha da geliştirdim, uzmanlaştım (Bingül Başarır, 4.Oturum). ...bilimde de, sanatta da bir araştırma var, yani ortada bir sorun var...sonra...onu çözmek için de bir yaratıcı süreç başlar, bu bilimde de sanatta da aynı. (Bingül Başarır, 4.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci, bu hususlarla bağlantılı olan aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur;

...girdiğim yarışmalardan kazandığım prestijli ödüllerden sonra...daha da çok okumak zorunda kaldığımı biliyorum,...çünkü, kendi çitanızı birincilik kürsüsüne çıkararak zaten kendiniz yükselttiniz...kimse sizi zorlamıyor, artık kendinizle yarışmaya başlıyorsunuz, daha da fazla okumaya, dünyada, Türkiye'de olup biteni daha çok gözlemlemeye başlıyorsunuz, bu yorucu, zor, yaratıcı, ancak sonucu muazzam keyifli bir döngü, hiç görmediğiniz sorunları gösteriyor size, hiç bakmadığınız yerlere tekrar bakmanızı işaret ediyor, tabii ki okuduğunuz çok farklı konularla alt yapınız zenginleştikçe, aşırı güçlendikçe de, sürekli problem çözen bir insan haline geliyorsunuz, kafanızda sürekli birbirleriyle bağlantılı yeni yaklaşımlar, yüzlerce yeni fikir dolaşıyor, beyniniz durmaksızın çalışıyor, problem çözüyor, problem çözmeye odaklanıyor, düşünme sistematığınız değişiyor,...sistemik düşünüyorsunuz...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...yarışmaya gönderdiğim çalışmaların büyük bir çoğunluğu, çok fazla sayfadan oluşmuş, üzerinde çalıştığı sorun ya da sorunlara, hem bütüncül, hem de detaylı bakan, derinliği olan araştırmalardır...orada bir problem vardır, o probleme çok boyutlu olarak bakarım, baktığım bütün boyutların her birini doldurana kadar düşünürüm, araştırırım, yoğunlaşıp tekrar düşünürüm, tüm boyutlarının dolduğunu ve bütüncül olarak o probleme eşsiz çözüm ya da çözümler getirdiğimi hissettiğim an, ...yani, "tamamdır" dediğim an,...çalışmayı, kusursuz tamamlanmış biçimde, yarışmaya gönderirim (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...çözümler getirmektir sorunlara, yaratıcılık ve özgün çözümler, topluma da yarar sağlamalıdır...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...zaten yaratıcılık süreci, hiç bitmeyen, yorucu bir süreçtir, bir soruna çözüm veya çözümler buluyorsunuz, o tamamlanıyor, o tamamlanır tamamlanmaz da, yeni problemler kafanıza üşüşüyor...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...yarışmaya gönderdiğim tüm eserlerimde, pek çok probleme, net ve kesin çözüm önerilerim vardır, çok sayıdaki çözüm önerilerimin tümü de yenidir, özgündür, yaratıcıdır, sorun çözücü yaklaşım her şeye,... bildiğim bir şey de vardır, benim ülkemde olduğu gibi, tüm dünyadaki saygın yarışmalarda da, sorun çözücü çalışmalar, bir şekilde mutlaka ödül ve benzeri eylem ve davranışlarla takdir edilir (Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerliklerden ikincisi, sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde, problem çözmenin, etkin ve çok güçlü biçimde kendisini göstermesidir.

2.1.3. Bilgi, özellikle disiplinlerarası derinlemesine bilgi ve uzmanlık, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin hayati ve pek kuvvetli bir ögesidir

Bilgi, bilinen enformasyona ya da biliye veya bilgilendirmeye işaret eder; bilgi, mükemmel problemler bulma, kusursuz yaratıcı problemler çözmenin yanı sıra, sıra dışı yaratıcı düşüncenin ve sıra dışı yaratıcılık sürecinin de hayati ve vazgeçilmez bir unsurudur; uzmanlık, tek kelimeyle bilgidir, teknik, yöntemsel ve entelektüel bilgidir; bir başka ifadeyle uzmanlık, bir insanın bildiği ve genel alanı içinde yapabileceği her şeyi içerir; örneğin bir ilaç şirketinde hemofili hastalarına yönelik ilaç geliştirmekte görevli bir bilim insanının uzmanlığı, bilimsel düşünebilme yeteneğinin yanı sıra, kimya, tıp, biyoloji ve biyokimya alanlarında derin bilgi ve teknik becerileri de gerektirir, bir diğer söyleyişle bu alanlar ne kadar genişse, yani disiplinler arası çalışmadaki disiplinler ne kadar çok ve çeşitliyse, o kadar iyidir; bilgi ve uzmanlığın, sıra dışı yaratıcılık süreçlerine ve ürünlerine katkısı, çok güçlü ve yaşamsal düzeyde önemlidir; sıra dışı yaratıcı kişilerin bir alan ya da alanlara *manidar* bir katkı yapmadan önce, 10 yıl boyunca o alan veya alanlarda çok detaylı ve derinlemesine bilgi edindikleri ve aşırı yoğun çalıştıkları ortaya konulmuş, bu durum ise, çoğu alanlara yönelik biçimde '10 yıl kuralı' olarak adlandırılmıştır; sıra dışı yaratıcılık, sıra dışı yaratıcı düşünce, uzmanlık ve belirli bir alana ya da alanlara özgü entelektüel bilgi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır ve sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde ve ürünlerinde güçlü bilgi ve etkili uzmanlığın izleri açıkça görülür (Amabile, 1998; Gardner, 1993; Hayes, 1989; Mumford, Hester ve Robledo, 2011; Runco, 2004; Weisberg, 2006; Weisberg ve Reeves, 2013). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır, bu hususlarla ilgili olan şu ifadeleri kullanmıştır;

...[seramikte kilin dışında] *bakır, cam, volkanik taş, kömür kullandım...*(Bingül Başarır, 1.Oturum). *...kömür,...o zamanlar kömürle ısınyordu apartmanlar...ama [kömür] kırılıyor, yani dökülüyor, parçalanıyor. Onun üzerinde düşünmeye başladım ve onu seramik tekniği uygulayarak, sağlamlaştırmaya başladım...*(Bingül Başarır, 1.Oturum). [Bir seramik sanatçısının performansı]...*özgünlüğüne... çamura hakimiyetine... tekniği kullanımına göre [değerlendirilir]* (Bingül Başarır, 3.Oturum). *Bir ara takı üzerine çalıştım, bir ara da moda üzerine çalıştım, onlarda da uzman*

sayılırım (Bingül Başarır, 2.Oturum). Okul dışında,...dikiş kurslarına falan giderdim (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...Biraz öğrenmiştim dikişi, fakat Dior'da daha da geliştirdim, uzmanlaştım (Bingül Başarır, 4.Oturum). Kızımın dergilerini okuyordum...Bilim Sanat, Bilim Teknik Dergisi, üç sayı üst üste genetik üzerine yayın yaptılar, görsel olarak da çok hoştu...resimler, sonra birden bire "aaa, niye ben kromozom yapmıyorum" dedim...(Bingül Başarır, 1.Oturum). Okula yedi yaşında başladım, daha sonra İstanbul Kız Lisesi'ni bitirdim, ondan sonra Füreya'nın yanına girdim. Bize "freelance" diyorlar İngilizce, Türkçesi "alaylı" demek oluyor (Bingül Başarır, 4.Oturum). ...bize alaylı diyorlar, yani kendi kendini yetiştirenlere, ...akademik eğitim alanlar var, bir de benim gibi alaylılar var, benim hocam da alaylıydı, zaten şimdi hep sorarlar alaylı olup da nasıl bu noktaya gelebildiniz diye, ben onu şöyle açıklıyorum;...okullu olmanın faydası şu, sistemli bir şekilde gidiyorsun, alıyorsun alacağını, ama okullu olmamanın da faydası şu, sınırını bilmiyorsun, yani kaç tane kitap okuman gerektiğini bilmiyorsun, belki okullu olan üç kitapla yetiniyor ama, okullu olmayan on kitap okumak zorunda olduğunu düşünüyor ve [de] sınırsız bir çabası varsa...mesela buraya benden ders almak için gelen, Mimar Sinan'[a] ikincilikle girmiş bir hanım vardı...ısrarla geldi, benden heykel dersi almak için, hem de seramik heykel, heykel bölümüne ikincilikle girmiş biri, ne dedi "kafeterya da geçirdik zamanımızı"[ve] onun için size geldim (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...aynı şeyi volkanik taşta da düşündüm, dedim bu da eriyip bu şekle geldi fırında...hangi derecede eriyor...onları da denemek gerekti,...(Bingül Başarır, 1.Oturum). [1965'de] Paris'e sergi açmak için gitmiştim. Sergimi açtım, sergim çok beğenildi, daha da güzel bir yerde sergiyi bir daha açmam için teşvik edildim, fakat o zamanlar imkanlarımız yoktu, sergi açmak için 2 yıl kalmam gerekiyordu. O zamanlar iki yılda bir yurt dışına çıkış imkanı vardı ve ikinci sergiyi açmak için döviz vermediklerinden dolayı da, modaevinde çalışmaya başladım. ...Böylelikle dikişte de ustalaştım. ...Paris'ten dönünce Dior gibi bir yerde çalıştığım için, arkadaşlarım hemen bir moda evi açalım dediler,...(Bingül Başarır, 4.Oturum). ...senin bir birikimin var, ustalığın var, zanaat kısmı var işin...zanaatte belli bir noktaya ulaştıktan sonra bir şeyler de katıyorsun gerçek bir sanat oluyor, ...her ikisinin de böyle yarım yamalak olması bir şey ifade etmiyor (Bingül Başarır, 1.Oturum). İyi bir seramik sanatçısı, hem...zanaat dediğimiz kısmı, ...çok iyi başarmış, işçiliği çok iyi başarmış biri olmalı, hem de özgün ve yaratıcı...olmalı, ikisi de olmalı. Şimdi resimde de öyledir, ben soyut resim yapıyorum deyip de deseni bir tarafa atamaz, deseni kuvvetliyse o ortaya çıkar, soyut resim de yapsa, ama deseni güçlü değilse ben soyut [resim] yapıyorum diye kendini kabul ettiremez, o hemen sırtır...seramikte de böyledir, ...ustayla aceminin işi [ortaya] çıkar (Bingül Başarır, 3.Oturum). Sanatçı bilimsel olayları da takip etmeli, çünkü ikisinin birbirini beslediğine ben inanıyorum. İkisi beraber olduğu zaman büyüdüklerine inanıyorum. O yaratıcı süreçte çok daha zenginleştiklerine inanıyorum (Bingül Başarır, 4.Oturum). ...dünyayı, insanı, doğayı bilim sayesinde tanıdığımızdan hayranlığımız oluyor, o hayranlığı da sanat yoluyla anlatıyoruz. Sanat yoluyla anlatırken de bizim kendi üslubumuz var, tekniğimiz var, tarzımız var, o tarzda anlatıyoruz (Bingül Başarır, 4.Oturum). Mesela ekonomi programlarını bile izlerim. ...bu insanlar ne söylüyor diye oturur, uzun uzun dinlerim (Bingül Başarır, 1.Oturum).

...coğrafyayı kimse sevmez ama ben çok severdim,...(Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci, bu hususlarla bağlantılı olan aşağıdaki ifadeleri beyan etmiştir;

...Siyasetin ekonomiyi, ekonominin eğitimi, eğitimi dinin etkilediğini, dinin toplumu etkilediğini veya siyasetin sağlığı etkilediğini o zamanlar fark ettim. O merakla her şeyi okumaya başladım. Eğitimde bu kadar farklı işlere imza atabilmem ya da çok önemli ödüller almam veya bugün kendi adıyla anılan paradigma değişikliği veya strateji geliştirmemin arkasında, zannediyorum onlar yatıyor. Uzunca bir müddet mesela sosyolojiye merak sardım. Oldukça iyi bir duruma geldiğimi biliyorum. Sosyal psikoloji de aynı şekilde. Din, siyaset, tarih bu Osmanlı tarihi, Türkiye Cumhuriyetinin tarihi ya da yakın tarih dediğimiz tarihimizi derinlemesine okuduğumu söyleyebilirim. Yani Türkiye'deki toplumu ilgilendiren her konuda sağlık olsun ve başkaları olsun her şeyle ilgilendim. İçinde yaşadığınız toplumu sorguladığınız zaman veya içinde yaşadığınız toplumun neler yaşadığını hissettiğiniz zaman, zaten disiplinler arası çalışmaya başlıyorsunuz, bu, zannederim, duyarlı olmakla doğru orantılı,...ne kadar çok okursanız, o oranda duyarlılığınız artıyor topluma karşı, çevrenize karşı ve o oranda disiplinler arası okumaya, çalışmaya ihtiyacınız çoğalıyor (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...fiziğe merak sarmıştım bir ara, beni çok etkiliyordu. Kaos teorisinin temellerini, kendim öğrendim diyebilirim, Newton'cu, Einstein'cı yaklaşımı da. Kaos teorisi beni çok etkiliyor mesela, sosyal bilimlere, özellikle eğitime nasıl aktarabilirim diye çok uzun süre düşünmüştüm,...(Vahit Bademci, 2.Oturum). Yurt dışı literatürü çok yakından ve iyi takip ediyorum, yurt dışındaki tüm yenilikleri, benim alanımla doğrudan ilgili olsun, yakından ilgili olsun veya hiç ilgili olmasın, ne varsa takip etmeye çalışıyorum (Vahit Bademci, 4.Oturum) (bak. Belge 16, 19, 22). ...1980'lerin sonları, 1990'ların başları, beyin temelli öğrenme konusunu çalışmaya, araştırmaya başladığım zaman, beyinle ilgili yapılan yeni çalışmaları, orada yapılan buluşları, genetiğe ilişkin araştırmaları, eğitime ve eğitim sistemine nasıl aktarabileceğimi düşündüm,...çözümler geliştirdim, ürettim,...(Vahit Bademci, 4.Oturum). ...ben yıllarca karikatür çizdim, 1980'lerde profesyonel olarak ve para kazandım, günlük gazetede karikatür çizdim, günlük bant karikatürler, siyasi ve etkili karikatürler... (Vahit Bademci, 2.Oturum). ...1980'lerin başlarında, üniversitede öğrenim gördüğüm okuldan kaynaklanan eğitimden dolayı, her dönem atölye atölye sanat eğitimi aldım, yaşantımdaki estetik kaliteyi katmerleyen eğitimler, temel sanat eğitimi, seramik, plastik sanatlar, grafik ve de ağaç işleri...beni en çok etkileyen atölye çalışmalarından birisi seramik, diğeri grafik,...ağaç işlerinde ise, çok uzun süre kaplamalarla uğraştığımı, sedef kakma satranç tahtaları, sedef kakma tavla yaptığımı hatırlıyorum,... plastik sanatlar atölyesinde çok eğlendiğimi hatırlıyorum, temel sanat eğitimi atölyesinde ise, çok ciddi bir eğitim aldığımı biliyorum (Vahit Bademci, 2.Oturum). ...yarışmalardan büyük ödüller kazanmış olan kitaplarıma bakarsanız, hepsinde disiplinler arası çalışmanın keskin izlerini görebilirsiniz,... (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...sıra dışı yaratıcılığımın temelinde, güçlü, zengin, sağlam ve çok çeşitli bilgilerden oluşmuş bir altyapı var,...derinlemesine ve

de disiplinlerarası bilgi olmadan sıra dışı yaratıcı bir fikrin ya da ürünün ortaya pek çıkabileceğini düşünmüyorum (Vahit Bademci, 1.Oturum). ...yaratıcılık için... çalıştığım ya da çalışacağın alanlarda bilgi birikiminin olması gerekiyor, derin, güçlü bir birikim... (Vahit Bademci, 2.Oturum). Bir bilim insanının, özgün, eşsiz ya da sıra dışı bir düşünce veya ürün yaratması için, hem sanattan, hem de bilimden beslenmesi gerektiğini düşünüyorum,... (Vahit Bademci, 4.Oturum). ...yarışmanın...konusu...paralelinde çok boyutlu bakarım, yani tek boyutlu bakmam, birkaç değil, bazen 5-6, bazen daha fazla disiplinle, o konuyu birleştirmeye çalışırım,...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...1989'da, öğretimin ölçülmesindeki yeni yaklaşımları, Türkiye'de ilk olmak üzere, derinlemesine çalışmaya, Türk eğitim ve biliminin gündemine de taşımaya başladım, çıkın ya da portfolyo, bellik yani rubrik, benim Türkçeleştirdiğim kavramlarla, erişim, öteki, gerçekçil bellilendirme ya da İngilizce "performance assessment" ana şemsiyesi altındakiler, en önemlisi de testlerin ya da ölçme araçlarının güvenilir ve geçerli olmadığı ana çatısı, temel vurgusu,...bazıları önce 1994, 1995'de, özellikle de yaklaşık 10 yıl sonra, yani 1999'da, birisi bildiri, diğeri "Türkiye'de Okullar Ne İşe Yarar" adlı iki çalışma olmak üzere, tüm bunları hayata geçirdim, Türkiye'de Okullar Ne İşe Yarar adlı çalışma 2000'de kitap olarak da yayımlandı, çok ses getirdi, bu hususlar, Türkiye'de çok çalışıldı, bir şekilde neredeyse çalışmayan kalmadı...bunlar, Türk milli eğitimi ve sistemine ve bilimine önemli ve çok büyük katkılardır (Vahit Bademci, 4.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin hayati ve pek kuvvetli bir ögesi olan, bilgi, özellikle disiplinlerarası derinlemesine bilgi ve uzmanlık, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerliklerinden üçüncüsünü meydana getirmektedir.

2.1.4. Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde özellikle bellek (hafıza) ve dikkatin önemi aşırı büyüktür

Sıra dışı yaratıcılık sürecinde belleğin önemi aşırı büyüktür; bellek süreç ve yapılarının katılımı olmaksızın yaratıcılık ortaya çıkamaz; bellek, dikkat, yaratıcı düşünce ve yaratıcılık arasında olumlu yönde güçlü ilişkiler mevcuttur; kısa süreli ve bilhassa uzun süreli bellek kapasiteleri ve süreçleri sıra dışı yaratıcılık süreçlerini ve ürünlerini kuvvetli şekilde etkiler; sıradan veya daha az yaratıcı bireylerle karşılaştırıldığında, sıra dışı yaratıcı insanların kısa süreli bellek ve özellikle uzun süreli bellek kapasiteleri ve depoları çok büyüktür ve bellek içinde saklanmış bilgi ve bilgilendirmeler de kalite olarak diğerlerinden farklı ve olağanüstü derecede iyi ve güzeldir; sıra dışı yaratıcı bireyler, belleklerinde sıra dışı biçimde sakladıkları aşırı büyüklükteki bilgileri, sıra dışı yaratıcılık sürecinde, ilginç ve sırrını koruyan biçimde, karmaşık, ancak kusursuz şekilde bir araya getirirler; sıra dışı

yaratıcı bireyler, aynı zamanda aşırı dikkatli, detaycı, sıra dışı uzmanlardır, üstün kaliteli belleklerine olağan dışı biçimde bilgileri sınıflarlar, depolarlar, gerektiğinde kullanmak üzere, mükemmel –ancak hala gizemli- biçimde geri getirirler (Andreasen, 2009; Dupuy ve Friedman, 2011; Ericsson ve Lehmann, 2011; Mumford, Hester ve Robledo, 2011; Neçka, 2011; Runco, 2004; Yeh, 2011). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır, bu hususlarla bağlantılı olan aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur;

...hafızam çok acayip, bakıyorum, mesela iki yaşında gitmişiz, ama ben orda merdivenden düştüğüm olayı hatırlıyorum, merdivenden yuvarlanmışım, bir de kucaklarına alıp da şeker kavanozlarının içine elimi daldırdığımı, oradan şeker aldığımı filan hatırlıyorum, böyle çok çok küçük yaşlara inen bir hafızam var... (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...çocukluğuma iniyor...sanat ve doğa tutkusu. ...Adapazarı'na giderken ya da dönerken trenle, çocuk yaşlarda, belki 5-6 değil ama biraz daha büyük olabilir, kayaları ve ağaçları, ağaç gövdelerini ilgiyle izlerdim, onların dokuları çok hoşuma giderdi. Yol boyunca onları izlerdim. İşte onlar böyle yavaş yavaş çıktı. Seramik taşlar yapmaya başladım. Kömürler falan, hep o dokulu şeyler, o zamanlardan bilinçaltına [itilmişlerdi] (Bingül Başarır 1.Oturum). ...bir şeyi düşündüğüm zaman hemen bir yere not ederim...İlerde bunu yapayım deyip de doğru dürüst not almamışsam onları unutabilirim, ama genelde unutmuyorum (Bingül Başarır, 1.Oturum). ...malzemede yanmış kömür cürufu da farklı, yani içeriği farklı olduğu zaman sonuç da farklı çıkıyor, mesela metal içeriği fazla olabiliyor,...volkanik taşta da öyle,...böyle baktığım zaman bile anlarım hangisinin metal içeriği fazladır,...(Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, bu hususlarla bağlantılı olan açıklamaları aşağıda aktarılmıştır:

Fikirlerim için not alıyorum ama, büyük bir çoğunluğunu, demin de söylediğim gibi, hafızamda tutuyorum, olgunlaşana kadar,...eskiden daha güçlü bir biçimde not alıyordum, şimdi yaş aldıkça, yaşlandıkça daha fazla belleğimde tutarak hareket ediyorum, ilginç biçimde kafamın içindedir her şey, kolay unutmam...(Vahit Bademci, 2.Oturum). ...kitaplarımı, makalelerimi kafamda yazdığımı biliyorum, başkaları ne şekilde yazıyor bilmiyorum,...araştırmam için önce ön hazırlığı yaparım, onlarca makale okurum, kitap okurum, notlar alırım, sonrasında meydana çıkaracağım çalışmayı, eseri, önce kafamda yazarım, satır, satır... çoğu zaman makalelerimi, kitaplarımı, eserimi, başlıklarına, cümlelerine, noktasına, virgülüne kadar kafamda yazıyorum, belleğimde tutuyorum, unutmuyorum, ondan sonra da onları kağıda döküyorum (Vahit Bademci, 2.Oturum). ...çok ama çok çalışmak, alanında uzmanlaşmak, disiplin, üst düzey düşünme becerileri, güçlü içsel güdülenme, risk alma, konsantrasyon, disiplinler arası yaklaşım, ilgi ve merak, dikkat ve detayları asla kaçırmamak,...sıra dışı yaratıcı bilim insanının olmazsa olmazları arasındadır...(Vahit Bademci, 3.Oturum). ...siz bir şey yaratmaya başladığınız zaman kafanız onunla

meşgul olur...toplumdaki veya çevrenizdeki yanlışları, ki en küçük yanlış dahi görüyorsunuz, oraya odaklanıyorsunuz,...(Vahit Bademci, 1.Oturum).

Sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde özellikle bellek (hafıza) ve dikkatin öneminin aşırı büyüklüğü, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerliklerinden dördüncüsünü oluşturmaktadır.

2.1.5. Anolojiler, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde etkili ve geniş biçimde yer alır

Anoloji, yeni bir şeyi eski bir şeye benzeterek görmek olarak ifade edilebilir; çırçır makinesinin, bir kedinin pençesini çitten geçirip bir civcivi nasıl yakaladığının görülerek geliştirilmesi, anolojiye bir örnektir; anolojiye bir başka örnek, çaydanlık gözlendikten sonra buhar makinesinin desenlenmesidir; anolojinin sıra dışı yaratıcı düşünce ve sıra dışı yaratıcılık sürecindeki önemi çok büyüktür ve anoloji, sıra dışı ve özgün yeni fikirlerin veya ürünlerin yaratılmasına yardım eder; anolojinin zenginliği ve başarısı eski ve yeni arasındaki benzerliğin derinliğine ve anlamlılığına bağlıdır; sıra dışı yaratıcı insanlar sıra dışı yaratıcı problemlerin çözümünde de anolojiden sıklıkla faydalanırlar (Feist, 2011; Glyn, Britton, Semrud-Clikeman ve Muth, 1989; Ward, 2011; Runco, 2004; 2007; Weisberg, 2006). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır, bu hususlarla bağlantılı olan aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

Önceleri...düşündüm...o sarmalları, böyle kurdele gibi,...çok basit gibi görünüyor ama o şekli seramikle vermek çok zor, onları DNA sarmalı olarak düşündüm, o bantları, ondan sonra çubukları da proteinler...onları da seramikten hazırladım, fakat sonra...niye cam çubukta ilave etmiyorum dedim ve cam çubukta koymaya başladım,...(Bingül Başarır, 1.Oturum) (bak. Belge 36, 37). Sanıyorum bu böyle çeşitlenerek gidecek, yani "Hitit" ile "DNA/Genom" serisi başa baş gidecek, bir biri öne çıkıyor, bir diğeri öne çıkacak. Mesela Eskişehir Toprak Sempozyumu'na katıldığımda,...çok sade nişli bir duvar yapmak zorunda kaldım, orada da gene bu DNA sarmallarını, Hitit ile DNA'yı bağladım. Yani, işte bizim DNA'larımızda Hitit var demek oluyor bir anlamda da,...(Bingül Başarır, 1.Oturum). ...o sergide de parçaların isimleri vardı. İşte bir şiirden esinlenmiş o şiirin adı, renkler ve kadehler ondan sonra siyah beyaz diye...Amerika'daki ırk ayrımını protesto eden, yani bir siyah içinde beyazlık var, beyaz içinde de siyah var gibi,...sen kendini çok beyaz sanıyorsun ama için kara filan gibi, işte yalnızlık,...hepsinin de bir adı vardı, 1964 yılı,...(Bingül Başarır, 1.Oturum).

Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı sanatsal yaratıcı Vahit Bademci, bu hususlarla ilgili olan aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur:

Yıllar önce, 1980'lerin sonlarında, Penrose'un "The Emperor's New Mind" adlı kitabını, okuyup, inceliyordum, orada bir nöronun şeklini gördüm, işte, soma, akson, dendritler,... 1995 yılı, "Aymazlığın Sonu" adlı çalışmamın içinde "Türkiye için bir eğitim reformu stratejisi" geliştirdim, girdiğim yarışmada birincilik ödülü kazandı, geliştirdiğim stratejiyi, önce şeklini gördüğüm, sonrasında da derinlemesine incelediğim nörona, nöronlara benzeterek hazırladım, ...çok, çok zordu, ama başarılı oldum...(Vahit Bademci, 4.Oturum). ...yarışmada birincilik ödülü kazanmış olan "Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar" adlı çalışmamda da bir "eğitimde yeniden yapılanma stratejisi" geliştirdim, sene 1999,... bu stratejiyi, hatırladığım kadarıyla 1989'da, Gleick'in "Chaos" adlı kitabında gördüğüm, tekrar tekrar araştırdığım, sıvının kristalleşme şekillerinden esinlenerek geliştirdim,... çok karmaşıktı, aşırı biçimde uğraştırdı, ama başardım,...(Vahit Bademci, 4.Oturum). ...içinizde bir şey var, hadi bir benzetme yapayım, çalışma bitmiştir düğmesi var, şalter gibi bir şey var. Bu makale, bundan daha aşağıya inmez, 6 sayfadan daha aşağıya inmez diyor, tamam diyor, makale için tam diyor, mükemmel oldu diyor, içime sınıyor, onu net biçimde hissediyorsunuz, biliyorsunuz (Vahit Bademci, 4.Oturum).

Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde etkili ve geniş biçimde yer alan analogiler, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerliklerinin beşincisidir.

2.2. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki farklılıklar

Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı sanatsal yaratıcılık ve sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki farklılıklar

2.2.1. Sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde kullandıkları bilişsel beceriler arasındadır

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin yaratıcılık süreçlerinde kullandığı farklı bilişsel beceriler olarak, sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme

Strateji, ne yapıldığını anlamak, ne olmak istenildiğini belirlemek için uzun vadeli bakmakla ve -en önemlisi- o noktaya gelinmesi için nasıl plan yapıldığına odaklanmakla ilgilidir; strateji, yaratıcı düşünce, geleceğe dair alternatif konular tespit etme yeteneği, stratejiyi uygulayacak kişilere ilham verme, onları sürece bağlamak için güçlü iletişim becerileri gerektirdiği için bir sanat; yöneticilerin ya da ilgililerin daha sonra faaliyete sokabilecekleri enformasyonu toplayıp analiz etmelerini gerektirdiği için ise, bir bilimdir; özetle, strateji, sanat ve bilimin harmanlanmasıdır (Fogg, 2010). Stratejik düşünme ise, fırsat ve sorunları geniş bir bakış açısı içinde analiz etmek ve yapılan hareketlerin başkalarının üzerinde bırakabileceği olası etkileri anlamakla ilgilidir (Collis, 2011). Stratejik düşünme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde kullandıkları yaratıcı düşünme becerisi olarak da ifade edilebilir (Puccio ve Cabra, 2009). Stratejik düşünmenin temel bileşenlerinden birinin, stratejik yaratıcılık olduğu da asla gözden kaçırılmamalıdır (Loehle, 2010).

Güçlü stratejik düşünmeye sahip kişiler ya da sıra dışı stratejik düşünürler, gelecek duygusuna sahiptirler, riske atılırlar, kalıpları ve eğilimleri algırlar ve tespit ederler; karmaşıklıkla uğraşırlar; metaforla düşünüp, görselleştirirler; sezgilerini harekete geçirip, bu sezgilerinin geçerliğine güvenirlar; bir bulut dumanından ya da bir avuç dolusu havadan anlam çıkarırlar; bütüncül düşünüp “büyük resmi” görürler, bir diğer ifadeyle neyin

olabileceğini gözlerinde canlandırıp, gündelik mesele ve meydan okumalar karşısında bütünsel yaklaşımlar alırlar ve bunu, tek seferlik bir olaydan ziyade süregiden bir süreç şeklinde gerçekleştirirler; karmaşık, bazen de muğlak veriler toplar ve onları etkili ve doğru biçimde yorumlarlar; herkesin kendini aptal/bilgisiz hissettiği alanlarda zeki olmak durumundadırlar; stratejik amaçları etkili biçimde belirlerler; ödüneleşimler yaparlar; enformasyonu analiz edip, talep ve birbiriyle rekabet eden öncelikleri önem sırasına koyarlar; meraklıdırlar; yeni fikirlere ve yaklaşımlara açıktırlar; esnektirler; geleceğe odaklıdırlar; bilgi ve deneyimlerini genişletmek için çok çalışırlar; meydan okumaları fırsat olarak görürler; başkalarının bakış açısını anlamaya çalışırlar; yaratıcıdırlar ve yaratıcı düşünme becerilerine sahiptirler; sorunlara, yaratıcı, değerli çözümler üretirler (Collis, 2011; Çınardal ve Diri, 2013; Hermann, 2003). Sıra dışı stratejik düşünürler, zihinsel yetilerini kullanmada sıra dışı yaratıcı olmak zorundadır, bir başka söyleyişle sıra dışı stratejik düşünürler, sıra dışı yaratıcı düşünmeye sahip olmalıdır (Loehle, 2010; Wootton ve Horne, 2010). Tüm bunlardan da görüleceği üzere, sıra dışı stratejik düşünürler ile sıra dışı yaratıcı bilim insanlarının pek çok özelliği üst üste örtüşmektedir ve sıra dışı yaratıcı bir bilim insanının, aynı zamanda sıra dışı bir stratejik düşünür olduğu da açıklıkla ifade edilebilir. Tam bu noktada ifade edilebilir ki, etkili bir stratejik planlama, etkili ve çok güçlü bir stratejik düşünme becerisi veya sıra dışı ‘stratejik düşünür’ gerektirir; ancak, olağanüstü stratejik düşünme becerisine sahip uzman ya da sıra dışı stratejik düşünür sayısı ise, *çok azdır* (Çınardal ve Diri, 2013; Hermann, 2003). Hiç şüphe yok ki, çoğu prestijli ödüller kazanmış olan olağanüstü tesirli özgün ve çok değerli stratejilerinden de (bak., Bademci, 1992; 1997; 2000; 2007a; 2007b; ayrıca, bak. Belge 26, 28, 88) görüleceği üzere, bir sıra dışı stratejik düşünür de olan Vahit Bademci, “stratejik düşünme” ve “strateji geliştirme” konularında da Türkiye’deki en önemli ve değerli isim olarak öne çıkmaktadır; bir diğer ifadeyle, özellikle eğitim bilimleri ve bilhassa sosyal bilimlerde sıra dışı yaratıcı strateji geliştirme ve sıra dışı yaratıcı stratejik düşünme hususlarında Vahit Bademci, Türkiye’de akla gelen *ilk* isim olarak ifade edilmektedir (Çınardal ve Diri, 2013; Korkmaz, 2010). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci, bu hususlarla ilgili olan aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır;

...stratejik düşünme, yaşantımın her tarafında, özellikle de prestijli ödüller almış çalışmalarımda kendini güçlü şekilde gösterir,...(Vahit Bademci, 1.Oturum). ...“Türkiye’deki Okullar Ne İşe Yarar” adlı çalışmamda bir ‘eğitimde yeniden yapılanma stratejisi’ geliştirdim, “Aymazlığın Sonu” adlı çalışmamda da Türkiye için bir ‘eğitim reformu stratejisi’ geliştirdim, her iki çalışmam da, geliştirdiğim her iki stratejim de, girdiği yarışmalarda

birincilik ödülleri kazandı, her ikisi de daha sonra kitap olarak basıldı...(Vahit Bademci, 1.Oturum) (bak. Belge 26, 28, 88). ...Türkiye'deki Okullar Ne İşe Yarar ve Aymazlığın Sonu adlı birincilik ödülleri kazanmış çalışmalarında geliştirdiğim eğitim stratejileri, Vahit Bademci'nin Stratejileri olarak anılıyor, ancak demin de söylediğim gibi, iki kitabımdaki eğitim reformu ve eğitimde yeniden yapılanma stratejilerim, 2002 yılından beri oluşturulan ve de mevcut olan tüm hükümetlerce izinsiz kullanıldı, tüm yasal uyarılarıma rağmen kullanılmaya devam ediyor, uygulanıyor...(Vahit Bademci, 3.Oturum) (bak. Belge 22).

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde kullandığı farklı bilişsel becerilerin birincisi, sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirmedir.

2.2.2. Sıra dışı yaratıcı insanlar, sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde, yaratıcılığı besleyen, fikir üreten ve düzenleyen yaratıcı zihin haritaları gibi etkili teknik ya da yaratıcı düşünme araçlarını kullanırlar

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin yaratıcılık süreçlerinde kullandığı farklı bilişsel beceriler olarak, yaratıcı zihin haritaları teknik ya da yaratıcı düşünme araçları

Yaratıcı zihin haritaları, sıra dışı yaratıcı fikir üreten, düzenleyen, tüm beyni kullanan ve doğrusal düşünmeye alternatif olan ve beynin muazzam potansiyeline ulaşmayı olanaklı kılan bir teknik ya da bir diğer ifadeyle, insanlık tarihinin kullandığı en güçlü sıra dışı yaratıcı düşünme aracıdır (Buzan, 2003; Gelb, 2004; Michalko, 2008). Yaratıcı zihin haritaları, sıra dışı yaratıcı düşünce üretmede ve onları düzenlemede, yenilikçi ve yaratıcı not alma, not tutma ve not yaratmada, sıra dışı yaratıcı problem çözmede, etkili günlük planlamada, paradigma değişikliğinde, etkili konuşma hazırlama ve yaratıcı sunum yapmada, iletişim ve öğretim-öğrenmede, kavrama gücünün artırılmasında; beynin bütününe faaliyete geçirilmesinde; bilginin farklı parçaları arasında özgün, yeni ve yaratıcı bağlantılar kurulmasında güçlü biçimde kullanılır (Buzan ve Keane, 1996; Buzan, 2003; Denhardt, Denhardt ve Aristigueta, 2009; Gelb, 2004; Michalko, 2008).

Yaratıcı dehaların ya da sıra dışı yaratıcı düşünürlerin en önemli özelliklerinden biri, beynin ve zihnin çağrışım sınırlarını özgürce ve sıra dışı bir şekilde aşmalarıdır; bir yaratıcı

zihin haritası, çağrışımların istenilerek ve bilinçli bir şekilde çoğaltılmasını sağlar, böylelikle sıra dışı yaratıcı güçlerin özgür bırakılmasına güçlü biçimde yardımcı olur; yaratıcı zihin haritaları, sıra dışı yaratıcılığı etkili şekilde besler, çoğaltır (Denhardt, Denhardt ve Aristigueta, 2009; Michalko, 2008). Kendisiyle yapılan görüşmede, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, bu hususlarla ilgili olan beyanları aşağıda aktarılmıştır:

Önemli bir özelliğimdir, ...fikirlerimi not alırım,... yıllar önce, düşüncelerimi şematik olarak birbirleriyle bağlantılı biçimde not alıyordum, kullandığım tekniğin, aracın, adının zihin haritaları ya da örümcek harita olduğunu bilmeden, onlardan yararlanarak etkili notlar alıyordum,... şimdi zihin haritaları hakkında geniş bilgiye sahibim, iyi biliyorum, pek çok amaç için de tesirli şekilde kullanıyorum...(Vahit Bademci, 2.Oturum) (bak. Belge 1).

Yaratıcı zihin haritaları tekniğini ya da yaratıcı düşünme aracını, sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci, kendisinin sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde çok çeşitli amaçlarla etkili ve çok güçlü biçimde kullanmaktadır. Örneğin, Vahit Bademci, 21 Mayıs 1999 tarihinde düzenlenmiş olan “Türkiye’de Eğitim Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme” başlıklı panelde, Öğretmen Yetiştiren Programlar Nasıl Olmalı? (Bademci, 1999; ayrıca bak. Belge 1) başlıklı bildirisinde etkin biçimde çeşitli yaratıcı zihin haritalarından yararlanmıştı. Kendisiyle yapılan görüşmede, Vahit Bademci, 23 Mart 2005 tarihli “Üstün Başarı İçin Etkili Not Alma Teknikleri” (Bademci, 2005; ayrıca, bak. Belge 1, 86) başlıklı ve yaklaşık 800 kişinin katıldığı tüm izleyicilere açık konferansında, çeşitli not alma ve not tutma teknik ve araçlarının yanı sıra, ağırlıklı biçimde yaratıcı zihin haritalarını Türk eğitim ve bilim camiasına tanıtmış, zihin haritalarının uygulama alanlarını ve nasıl kullanıldığını örnekleriyle Türk eğitim ve bilim camiasına ifade etmiştir.

Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde kullandığı farklı bilişsel becerilerin ikincisi, yaratıcı zihin haritaları teknik ya da yaratıcı düşünme araçlarıdır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ve sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin benzerliklerinin ve/veya farklılıklarının neler olduğunu ortaya koyabilmektir.

Araştırmanın bu hedefi doğrultusunda, alanlarında üstün başarı gösteren ve değişik sıra dışı yaratıcı eserler ortaya koyan ve de çeşitli seçkin, ünlü ve saygın onur ödülleri kazanmış olan seramik sanatçısı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcı olarak kişisel özellikleri ile sıra dışı yaratıcılık süreçleri ayrıntılı ve derinliğine irdelenerek, bahsedilen konunun bir bütün halinde ele alınması amaçlanmıştır.

Bu bölümde elde edilen bulgulardan bazı sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlara dayalı olarak da bazı önerilere yer verilmiştir

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin kişisel özellikleri arasında önemli ve çok sayıda benzerlik bulunmuştur. Bu benzerlikler, sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcı ayırımına gidilmeden,

sıra dışı yaratıcı insanların kişisel özellikleri olarak ve 14 madde halinde aşağıda sıralanmıştır.

i) Sıra dışı yaratıcı insanlar, uzun saatler boyunca çok sıkı çalışırlar, konsantrasyonları mükemmeldir.

ii) Sıra dışı yaratıcı insanlar hep özgünlük peşinde koşarlar.

iii) Merak ve çok geniş ilgi alanları, sıra dışı yaratıcı insanların temel özellikleri arasındadır.

iv) Risk (tehlikeyi göze) alma eğilimi ve cesaret, sıra dışı yaratıcı insanların en etkileyici, önemli ve hayranlık uyandıran özellikleri içindedir.

v) Sıra dışı yaratıcı insanlar, yaratıcılıklarının farkındadırlar.

vi) Sıra dışı yaratıcı insanlar, özgün ürünler ortaya koyabilmek için yıllarca hazırlanırlar, mükemmeliyetçidirler ve kusursuz düzeyde işlerini tamamlarlar.

vii) Sıra dışı yaratıcı insanlar, bağımsızdırlar, çok açık görüşlüdürler ve diğer insanlardan kat kat fazla esneklik gösterirler.

viii) Sıra dışı yaratıcı insanlar, yalnız kalmaya ihtiyaç duyarlar ve yalnız başlarına çalışmayı tercih ederler.

ix) Sıra dışı yaratıcı insanların, sanatsal ve estetik ilgileri çok güçlüdür.

x) Sıra dışı yaratıcı insanlarda, odaklanma, sebat, ısrar, mücadele etme, dayanıklılık ve enerji, olağanüstü biçimde en üst düzeydedir.

xi) Sıra dışı yaratıcı insanlar, karmaşıklığa sempati duyarlar ve belirsizliğe yönelik güçlü hoşgörüye sahiptirler.

xii) Sıra dışı yaratıcı insanların, sevgileri çok kuvvetli ve duyarlılıkları yüksektir.

xiii) Sıra dışı yaratıcı insanlarda, empati, idealizm, bilgelik, vefa, demokratik düşünce, iş ahlakı, etik ilke ve değerler en üst düzeydedir.

xiv) İçsel motivasyon (güdülenme), sıra dışı yaratıcı insanların çekirdek özelliklerinden biridir.

2. Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin 14 madde olarak yukarıda açıklanan benzer kişisel özelliklerinin yanı sıra, kişisel özellikleri arasında bazı farklılıklar da bulunmuştur. Bu farklılık, mizahdır ve sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin farklı bir kişisel özelliği olarak, araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu farklılık, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, zengin entelektüel alt yapısının, cesaretinin, güçlü disiplinler arası çalışmasının, yakınsak düşünmeyle birlikte muazzam biçimde kullandığı iraksak düşünmesinin etkileşimlerinin ya da katışmasının sonucu olarak ortaya çıkmış olabilir. Mizah üretme ve yaratmanın en etkili ve güçlü formlarından biri olan karikatür, sanatın bir türüdür (Çağla, 1986; Koestler, 1964; Özer, 2004) ve sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci, uzun süre profesyonel karikatürist olarak da çalışmış, yüzlerce karikatür üretmiş ve yaratmış, sanatsal yaratıcı olarak da, sanatın bir dalında sıra dışı sanat ürünleri ortaya koymuştur (örneğin, bak. Belge 63, 64, 65, 66, 67, 68, 83, 84, 85). Bir diğer söyleyişle, Vahit Bademci, hem sıra dışı bilimsel yaratıcı, hem de sıra dışı sanatsal yaratıcı olarak, özgün, değerli ve sıra dışı fikir ve ürünler üretmiş ve yaratmıştır.

Mizah, her ne kadar sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin kendisine has farklı bir kişisel özelliği olsa da, bu farklılık, sıra dışı sanatsal yaratıcı ve sıra dışı bilimsel yaratıcı ayırımına gidilmeden, sıra dışı yaratıcı insanların kişisel özelliği olarak ve 15. madde şeklinde aşağıda sunulmuştur.

xv) Mizah, sıra dışı yaratıcı insanların en kuvvetli ve belirleyici özelliklerinden biridir.

3. Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçleri ve sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında çok mühim benzerlikler bulunmuştur. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreci ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreci ayırımına gidilmeden, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerine ilişkin olarak bulgulardan elde edilen önemli sonuçlar, 5 madde halinde aşağıda sıralanmıştır.

i) Iraksak düşünme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin anahtar bileşenidir.

ii) Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde problem çözme, etkin ve çok güçlü biçimde kendisini gösterir.

iii) Bilgi, özellikle disiplinlerarası derinlemesine bilgi ve uzmanlık, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinin hayati ve pek kuvvetli bir ögesidir.

iv) Sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde özellikle bellek (hafıza) ve dikkatin önemi aşırı büyüktür.

v) Analojiler, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde etkili ve geniş biçimde yer alır.

4. Sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, 5 madde de belirtilen sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerindeki benzerliklerinin yanı sıra, sıra dışı yaratıcılık süreçleri arasında bazı farklılıklar da bulunmuştur.

Bu araştırma bulgularının ortaya koyduğu iki farklılık, sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme ile yaratıcı zihin haritaları, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, sıra dışı bilimsel yaratıcılık sürecine özgü bilişsel becerilerdir ve araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, sıra dışı bilimsel yaratıcılık sürecinde kullandığı sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme ile yaratıcı zihin haritaları bilişsel becerilerinin, sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin, aşırı zengin entelektüel alt yapısı, risk alması ve cesareti, güçlü disiplinler arası çalışması, belirsizliğe yönelik hoşgörüsü, ısrar, sebat ve mücadele etmesi, yakınsak düşünmeyle birlikte güçlü biçimde kullandığı ıraksak düşünmesinin etkileşimleri ya da katışmasıyla oluşmuş ve bütünleşmiş zihinsel veya bilişsel beceriler olduğunu akla getirmektedir (bak Belge 1, 16, 19, 22, 26, 28, 86, 88).

Sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme ile yaratıcı zihin haritaları, her ne kadar sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin sıra dışı bilimsel yaratıcılık sürecine özgü bilişsel beceriler olsa da, bu farklılık, sıra dışı sanatsal yaratıcı süreci ile sıra dışı bilimsel yaratıcı süreci ayırımına gidilmeden, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerine ilişkin bulgulardan elde edilen önemli sonuçlar şeklinde ve 6. ve 7. madde olarak, aşağıda sunulmuştur.

vi) Sıra dışı stratejik düşünme ve kusursuz strateji geliştirme, sıra dışı yaratıcı insanların sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde kullandıkları bilişsel beceriler arasındadır

vii) Sıra dışı yaratıcı insanlar, sıra dışı yaratıcılık süreçlerinde, yaratıcılığı besleyen, fikir üreten ve düzenleyen yaratıcı zihin haritaları gibi etkili teknik ya da yaratıcı düşünme araçlarını kullanırlar

Tam da bu noktada, sıra dışı sanatsal yaratıcı Bingül Başarır ile sıra dışı bilimsel yaratıcı Vahit Bademci'nin bu hususlarla ilgili düşüncelerini burada aktarmakta yarar görülmektedir. Kendisiyle yapılan görüşmede, bir soru üzerine sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır, “...*bilimde de sanatta da bir araştırma var, yani ortada bir sorun var... onu çözmek için de bir yaratıcı süreç başlar, bu bilimde de, sanatta da aynı... (4.Oturum)*” ifadelerini kullanmıştır. Kendisiyle yapılan görüşmede, başka bir soruyla ilgili olarak sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci de “...*ben, sizin daha sormadığınız sorularınızı da cevaplıyorum galiba. Hem sanatta yaratıcı ürünler ortaya koymuş, hem de bilimde yaratmış, özgün eserler üretmiş bir kişi olarak, her ikisinde de aynı süreçlerin olduğunu düşünüyorum, yani süreçlerinin farklı olduğunu düşünmüyorum,...tam tersi, sanatsal yaratma ile bilimsel yaratma süreçlerinin büyük çoğunlukla aynı olduğunu da biliyorum...(2.Oturum)* ve “...*bilimde ve sanatta yaratıcılık süreçlerinin çok farklı olduğunu düşünmüyorum. Yaratma sürecinin sonunda, birisinde kelimelere, sayılara ya da sembollere döküyorsunuz, diğerinde, şekil, grafik, nota ya da resme döküyorsunuz, fakat her ikisinin yaratma süreci de, birbirine benzer sıkıntıları, uykusuzluğu, zorlukları barındırır, acıları barındırır...kör testereyle kesilmek gibi...(Vahit Bademci, 4.Oturum)* ve “...*yaratıcılık süreci söz konusu olduğunda, bilimsel yaratıcılık ve sanatsal yaratıcılık ayırımına ben katılmıyorum, hatta bu yapay ayırımı karşı çıkıyorum...(Vahit Bademci, 4.Oturum)*” sözlü açıklamalarında bulunmuştur. Türkiye’de bir elin parmakları kadar az olan sıra dışı yaratıcıların en önemlilerinden iki ismin, sanatçı Bingül Başarır ile bilim adamı Vahit Bademci'nin, bu araştırmanın daha en başında, yani görüşmeler safhasında bu tespitleri yapmaları ve yaklaşık 1 yıl sonra yapılan analizler doğrultusunda elde edilen bu araştırma bulgularının, onların tespitlerini doğrulaması, hem çok ilginç bir durum, hem sıra dışı yaratıcıların gerçekten de sıra dışı kişiler olduklarının kanıtı, hem de bu araştırmanın örneğine alınan kişilerin doğru seçimler olduklarının bir sefer daha ispatıdır.

Şüphesiz ki, nitel bulgular, yüzdeler olarak da ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasında 14 maddede ifade edilen benzerlikler ve 1 maddede belirtilen farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özelliklerinin %93 benzer olduğu kolaylıkla söylenebilir ve bu, çok büyük bir

benzerlik oranıdır. Sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasında da, 5 maddede belirtilen benzerlikler ve 2 maddede ifade edilen farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgulara göre, sıra dışı sanatsal yaratıcılık süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçlerinin %71 benzer olduğu rahatlıkla söylenebilir ve bu da, bireysel sıra dışı yaratıcılık özellikleri farklılıkları da göz önünde tutulduğunda, fazlasıyla yüksek bir benzerlik oranıdır. Araştırmanın tüm bulguları göz önüne alındığında ise, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri ve sıra dışı sanatsal yaratma süreçleri ile sıra dışı bilimsel yaratma süreçleri arasındaki benzerlik oranı, %82'dir ve bu benzerlik oranı da çok fazla yüksektir.

Öneriler

Elde edilen bulgulara ve yukarıdaki sonuçlara göre, aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. 21.Yüzyıl, yaratıcılık yüzyılıdır ve yaratıcılığı ekonomilerine aktaran ülkeler ayakta kalacaktır. Bu sebeple, Türkiye'de çok nadir olan sıra dışı yaratıcıların en önemlilerinin ve en başarılılarının ikisi, sıra dışı yaratıcı sanatçı Bingül Başarır ile sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci bu araştırma kapsamına alınmış ve yaratıcılık hususunda çok önemli veriler ve bulgular da elde edilmiştir. Elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar dikkate alınarak, Türkiye'nin insan yetiştirme düzeni, bir diğer ifadeyle örgün ve yaygın eğitimin tümü yeniden gözden geçirilmeli, ailedeki eğitim dahil, tüm eğitim sistemleri de yaratıcılık ana eksenine yerleştirilmelidir.

2. Bu çalışmada, pek çok konuda ilkler gerçekleştirilmiştir. Mevcut araştırmada sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci ile sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır, sıra dışı yaratıcılığın kişisel özellikleri ve yaratıcılık süreçleri dikkate alınarak karşılaştırılmıştır. Yeni yapılacak araştırmalarda, sıra dışı yaratıcı seramik sanatçısı Bingül Başarır ile sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci, çevre faktörleri göz önünde tutularak karşılaştırılabilir.

3. Seramik dışında sanatın bir başka dalından, örneğin, resim, müzik, tiyatro, grafik, şiir, heykel, tekstil, moda tasarımı gibi alanlardan seçilecek başka bir sıra dışı yaratıcı sanatçı ile yine sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci'nin ve/veya eğitim dışındaki diğer alanlardan (örneğin, tıp, mühendislik, mimarlık gibi) seçilen ölçütlere (güvenilir,

önemli ve ünlü ödül ya da ödüller) uygun başka sıra dışı bilim adamının/ adamlarının, sıra dışı yaratıcılığın değişik yönleri dikkate alınarak karşılaştırılması, bilime ve yaratıcılık alanına daha da katkı sağlayacaktır.

4. Yaptığı çalışmalar ve olağanüstü başarıları nedeniyle ABD Başkanı Bill Clinton tarafından 2000 yılında Ulusal Bilim Madalyası ile ödüllendirilmiş olan Nancy Andreasen, sıra dışı yaratıcılığı ve sıra dışı yaratıcıları temel aldığı *Yaratıcı Beyin: Dehanın Nörobilimi* adlı kitabında disiplinler arası çalışmanın sıra dışı yaratıcılığı artırdığını vurgulamıştır; Andreasen (2009), örneğin, üniversitede biyoloji ya da fizik okunulduysa, şiir veya resimle ilgilenilmesini, bilgisayar mühendisliği eğitimi alındıysa, tarihle ilgilenilmesini ya da piyano çalmak için müzik eğitimi alınılmasını önermiştir. İlginç olan, bu bilimsel öneri, bu araştırmanın örneklemini de oluşturan sıra dışı yaratıcı bilim adamı Vahit Bademci tarafından, Andreasen'in (2009) bilimsel kitabı daha yayımlanmadan çok yıllar önce uygulanmıştır. Bilim alanında 1991, 1992, 1995, 1999 yıllarında prestijli ödüller alan (örneğin, bak. Belge 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 27) Vahit Bademci, sanat alanında da yaratıcı ürünlere imza atmış, 1980'li yıllarda profesyonel biçimde karikatürler çizmiş, karikatür sanatında üretmiş ve yaratmış (örneğin, Belge 63, 64, 65, 66, 67, 68, 83, 84, 85; ayrıca bak. 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76), yine sanat alanında müzik konusunda kendisini uzmanlık seviyesinde geliştirmiş, 2003 yılında da müziğin, beyni ve başarıyı nasıl etilediğine ve artırdığına yönelik ulusal düzeyde geniş çaplı iki başarılı konferans vermiş, ayrıca bu konuda kendisiyle de röportaj (Kutay, 2004; ayrıca, Belge 2, 77, 78) yapılmıştır. Sıra dışı yaratıcılığın artırılmasına yönelik olarak Andreasen'in (2009) disiplinler arası çalışılması önerisi, eğitimin her dönemi, her safhası için de, mutlaka uygulanmalı ve gerekenleri yapılmalıdır.

5. Sayıları zaten nadir olan sıra dışı yaratıcı insanlar, ister sıra dışı sanatsal yaratıcı olsun, ister sıra dışı bilimsel yaratıcı olsun, öncelikle maddi olmak üzere, hem maddi, hem de manevi yönlerden desteklenmeli, onlara karşı yapılan mobbing gibi yaratıcılığı öldürücü her türlü davranış ve eylemlerden de yasalarla mutlaka korunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1994). *Felsefe terimleri sözlüğü* (5. baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktamış, H. ve Ergin, Ö. (2006). Fen eğitimi ve yaratıcılık, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 77-83.
- Aktamış, H. ve Ergin, Ö. (2007). Bilimsel süreç becerileri ile bilimsel yaratıcılık arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 11-23.
- Aktaş, R. (1996). Bingül Başarır'ın sanat yaşamından kesitler. *Seramik Dünyası*, 20-21, 20-25.
- Alder, H. (2004). *Yaratıcı zeka* (M. Zaman, C. Avşar, Çev.). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Amabile, T. M. (1990). Within you, without you: The social psychology of creativity, and beyond. In M. A. Runco and R. S. Albert (Eds.), *Theories of creativity* (pp. 61-91). Newbury Park: Sage.
- Amabile, T. M. (1996, January). Creativity and innovation in organizations. *Harvard Business School Background Note*, 396-239.
- Amabile, T. M. (1998). How to kill creativity. *Harvard Business Review*, 76, 77-87.
- Amabile, T. M., and Pillemer, J. (2012). Perspectives on the social psychology of creativity. *The Journal of Creative Behavior*, 46, 3-15.
- Anderson, L. W., and Krathwohl, D. R. (Eds.) (2001). *A taxonomy for learning teaching and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives* (Complete ed.). New York: Longman.
- Andreasen, N. C. (2005). *The creating brain*. New York: Dana Press.
- Andreasen, N. C. (2009). *Yaratıcı beyin: dehanın nörobilimi* (G. Kıvanç, Çev.), (3. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Arieti, S. (1976). *Creativity*. New York: Basic Boks.

Bademci, V. (1992). Verimlilik kültürünün yaratılmasında ve geliştirilmesinde yüksek öğretim kurumlarının işlevleri. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik*, 44, 8-9,15.

Bademci, V. (1993). *Psikomotor (becerişsel) alana ve performans değerlendirmelerine bir bakış*. Ankara: H. Ü. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü (Çoğaltılmış Çalışma, 21 Sayfa).

Bademci, V. (1994a). *Psikomotor alana ve yeni bir akım olan performans değerlendirmelerine bir bakış*. Ankara: H. Ü. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü (Çoğaltılmış Çalışma, 22 Sayfa).

Bademci, V. (1994b). *Ürün ve süreç değerlendirmesi yapılan öğrencilerin erişti düzeyleri ile ilgili bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bademci, V. (1997). *Aymazlığın sonu: geleceği tehlikede bir ulus*. Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları.

Bademci, V. (1998). *Performans değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Bademci, V. (1999, 21 Mayıs). *Türkiye'de Eğitim Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme*. Düzenleyen: ESEF İşletme Araştırma Topluluğu. Ankara: G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Konferans Salonu.

Bademci, V. (2000). *Türkiye'deki okullar ne işe yarar?* Ankara: Başkent Basım Yayın Dağıtım.

Bademci, V. (2001). *Türkiye'deki okullar ne işe yarar?* (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Alp Yayınevi.

Bademci, V. (2005, 23 Mart). *Üstün başarı için etkili not alma teknikleri*. Düzenleyen: ESEF Endüstriyel Teknoloji Eğitimi Araştırma Topluluğu. Ankara: G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Konferans Salonu.

Bademci, V. (2007a). *Ölçme ve araştırma yöntem biliminde paradigma değişikliği: Testler güvenilir değildir*. Ankara: Yenyap Yayınları.

Bademci, V. (2007b). "Tehlike (risk) altındaki öğrenciler", A. Solak. (Der.), *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu* (ss.171-186.). [Ankara:] Hegem Yayınları.

- Bademci, V. (2011). Türk eğitim ve biliminde bilimsel devrim: Testler ya da ölçme araçları güvenilir ve geçerli değildir. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 116 -132.
- Bademci, V. (2012). Becerişsel alan, erişimin ölçülmesi ve bazı kavramların Türkçe karşılıkları: Erişim (performance), bellilendirme (assessment), çıkın (portfolio), bellik (rubric). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 44-55.
- Bakırcı, G. (2008). *20.yüzyıl Türk seramik sanatçılarının kültürel üretimlerindeki düşünsel altyapılar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Barron, F. (1969). *Creative person and creative process*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Barron, F., and Harrington, D. M. (1981). Creativity, intelligence, and personality. *Annual Review of Psychology*, 32, 439-476.
- Başarır, B. (2010). *İkibinon*. İzmir.
- Batey, (2012). The measurement of creativity: From definitional consensus to the introduction of a new heuristic framework. *Creativity Research Journal*, 24, 55–65.
- Batey, M., and Furnham, A. (2006). Creativity, intelligence, and personality: A critical review of the scattered literature. *Genetic, social, and general psychology monographs*, 132(4), 355-429.
- Beghetto, R. A., and Kaufman, J. C. (2013). Fundamentals of creativity. *Educational Leadership*, 70, 10-15.
- Burnard, P. (2004). Writing a qualitative research report. *Accident and Emergency Nursing*, 12, 176-181.
- Buzan, T. (2003). *Yaratıcı zekanın gücü* (B. Kurt, Çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Buzan, T., and Keane, R. (1996). *Dehanın el kitabı: İçinizdeki dahiyi nasıl uyandırabilirsiniz?* (2. Baskı), (S. Gül, Çev.). İstanbul: Gençlik Yayınları.
- Campbell, L., Campbell, B., and Dickinson, D. (1999). *Teaching & learning through multiple intelligences* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Carson, D. K. (1999). Counseling. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of Creativity*, vol 1 (pp. 395-402). San Diego, California Academic Press.

- Chan, D. W. (2011). East vs. west. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 415-421). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Charyton, C., and Snelbecker, G. E. (2007). General, artistic, and scientific creativity attributes of engineering and music students. *Creativity Research Journal*, 19, 213-225.
- Christianson, G. E. (2004). *Isaac Newton. Bilimsel devrim* (Z. Aydın, Çev.). Ankara: Tübitak.
- Cohen, L. M. (2011a). Adaptation, adaptiveness, and creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 9-17). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Cohen, L. M. (2011b). Friendship and creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 538-541). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Collis, D. J. (2011). *Stratejik düşünmek*. İstanbul: Optimist.
- Craft, A. (2001). Little c creativity. In A. Craft, B. Jeffrey and M. Leibling (Eds.), *Creativity in education* (pp 45-61). London: Continuum.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (3rd Ed). Upper saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Cropley, A. J. (1999). Definitions of creativity. In M. A. Runco, and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (pp. 511-524). San Diego, California: Academic Press.
- Cropley, A. J. (2011). Moral issues in creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol 2* (2nd ed.), (pp. 140-146). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Cropley, D.H., and Cropley A.J. (2011). Aesthetics and creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol 1* (2nd ed.), (pp. 24-28). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Crutchfield, R. S. (1973). The creative process. In M. Bloomberg *Creativity* (pp. 54-74). New Haven, Conn.: College & University Press.

- Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity*. New York: Harper Perennial.
- Çabuk, S. ve Demirci Orel, F. (2008). Marka karakteristikleri ile marka ve üretici firmaya duyulan güven arasındaki ilişkilerin belirlenmesi: Çukurova Üniversitesi ölçeğinde bir araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 103-116.
- Çağla, F. (1986). Karikatür, resim ve grafik sanatların ilişkileri, <http://www.farukcagla.com/devam2.htm> adresinden, 27 Ekim 2013 tarihinde alınmıştır.
- Çınardal, F. C. ve Diri, M. (2013). Yaratıcı düşünme, stratejik düşünme ve Vahit Bademci: Paradigma değişikliği ya da bilimsel devrim, sıra dışı beyinlerin işidir. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, 63-78.
- Davis, G. A. (2011). Barriers to creativity and creative attitudes. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 115-121). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- DeJarnette, N.K. (2012). America's children: Providing early exposure to stem (science, technology, engineering and math) initiatives. *Education*, 133(1), 72 - 84.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V., and Aristigueta, M. P. (2009). *Managing human behavior in public and nonprofit organizations* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Deniş Çeliker, H. ve Balım, A. G. (2012). Bilimsel yaratıcılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanma süreci ve değerlendirme ölçütleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 1-21.
- Dowd, E. T. (1989). The self and creativity. In J. A. Glover, R. R. Ronning, and C. R. Reynolds (Eds.), *Handbook of creativity* (pp. 233-242). New York: Plenum Press.
- Dupuy, B. M., and Friedman, R. S. (2011). Attention. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 78-84). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Duran, M. (2014). Marka değeri ve bileşenleri. <http://danismend.com/kategori/altkategori/marka-degeri-ve-bilesenleri/> , en son 06 Temmuz 2014 tarihinde alınmıştır.
- Ericsson, K. A., and Lehmann, A. C. (2011). Expertise. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol 1* (2nd ed.), (pp. 488-496). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Eysenck, H. J. (1981). In H. J. Eysenck versus L. Kamin. *Intelligence: The Battle for the mind* (pp. 11-83). London: Pan Books.

- Feist, G. J. (1998). A meta-analysis of personality in scientific and artistic creativity. *Personality and Social Psychology Review*, 2, 290-309.
- Feist, G. J. (1999). The influence of personality on artistic and scientific creativity. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of creativity* (pp. 273-296). Cambridge: Cambridge University Press.
- Feist, G. J. (2011). Creativity in science. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 296-302). Amsterdam: Elsevier / Academic Press.
- Fisk, P. (2011). *Yaratıcı deha* (N. Özata, Çev.). İstanbul: MediaCat.
- Florida, R. (2011). *Yaratıcı sınıf adres değiştiriyor* (Z. K. Chalar, Çev.). İstanbul: Mediacat.
- Fogg, C. D. (2010). *Stratejiyi uygulamak* (M. İnan, Çev.). İstanbul: Optimist.
- Gage, N. L. (1963). Paradigms for research on teaching. In N. L. Gage (Ed.), *Handbook of Research on Teaching* (pp. 94-141). Chicago: Rand McNally & Company.
- Gall, M. D., Gall, J. P., and Borg, W. R. (2007). *Educational research: An introduction* (8th ed.). Boston: Pearson.
- Gallate, J. and Keen, S. (2011). Intuition. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 683-688). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Gardner, H. (1993). *Creating minds*. New York: Basic Books.
- Gay, L. R., Mills, G. E., and Airasian, P. (2009). *Educational research* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Gazi Haber. (2010, Nisan). Türk eğitim ve biliminde paradigma değişikliği: Testler veya ölçekler güvenilir ve geçerli değildir, Sayı 104, 48- 49.
- Gelb, M. J. (2004). *Leonardo da Vinci gibi düşünmek* (T. Büyükonat, Çev.) (2. basım). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Glyn, S. M., Britton, B. K., Semrud-Clikeman, M., and Muth, K. D. (1989). Analogical reasoning and problem solving in science textbooks. In J. A. Glover, R. R. Ronning, and C. R. Reynolds (Eds.), *Handbook of creativity* (pp. 383-398). New York: Plenum.

- Gruber, H. E. and Bödeker, K. (Eds.). (2005). *Creativity, psychology, and the history of science*. Dordrecht: Springer.
- Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5, 444-454.
- Haensly, P. A., and Reynolds, C. R. (1989). Creativity and intelligence. In J. A. Glover, R. R. Ronning, and C. R. Reynolds (Eds.), *Handbook of creativity* (pp111–132). New York: Plenum.
- Harrington, D. M. (1990). The ecology of human creativity: A psychological perspective, In M. A. Runco and R. S. Albert (Eds.), *Theories of Creativity* (pp. 143-169). Newbury Park, California: Sage.
- Hayes, J. R. (1989). Cognitive processes in creativity. In J. A. Glover, R. R. Ronning, and C. R. Reynolds (Eds.), *Handbook of creativity* (pp. 135–145). New York: Plenum.
- Helson, R. (1999). Personality. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol 2* (pp. 361-371). San Diego, California: Academic Press.
- Herrmann, N. (2003). *İş yaşamında bütünsel beyin* (M. Öner, Çev.). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- IAC-Uluslararası Seramik Akademisi. (2004). *Seramik Türkiye*, 6, 32.
- Işıktan, F. (2007). *Teknik dekor yöntemlerinin özgün seramik yapıtlarda kullanımı*. (Yayımlanmamış sanatta yeterlik tezi). Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Ivcevic, Z. (2007). Artistic and everyday creativity: An act-frequency approach. *Journal of Creative Behavior*, 41,271-290.
- İcat listesinde sonlardayız. (2013, 26 Kasım). *Milliyet Gazetesi*.
- İşler, A. Ş. ve Bilgin, A. (2002). Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği adaylarının yaratıcılık hakkındaki düşünceleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 133-152.
- Johnson, D. (2012). Developing creativity in every learner. *Library Media Connection*, 31(2), 44 - 46.
- Johnson, P. (2011). *Yaratıcılar* (2. Baskı) (A. Babacan, B. Karahan ve Z. Demirsü, Çev.). İstanbul: NTV Yayınları.
- Johnson, B., and Christensen, L. (2012). *Educational Research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches* (4th ed.). Los Angeles: Sage.

- Karaçay, B. (2009). Yaratıcı beyin. *Bilim ve Teknik*, (497), 38 - 43.
- Kaufman, J. C. (2009). *Creativity 101*. New York: Springer.
- Kaufman, J. C., and Sternberg, R. J. (2007). Creativity. *Change*, 39, 55-60.
- Kaufman, J. C., and Sternberg, R. J. (Eds.). (2010). *The Cambridge handbook of creativity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koestler, A. (1964). *The act of creation*. London: Hutchinson.
- Korkmaz, A. (2010). *Vahit Bademci'nin paradigma değişikliği üzerine bir araştırma: Testler değil, ölçümler güvenilirdir* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Kozbelt, A., Beghetto, R. A., and Runco, M. A. (2010). Theories of Creativity. In J. C. Kaufman, and R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 20-47). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kozbelt, A., and Nishioka, K. (2010). Humor comprehension, humor production, and insight: An exploratory study. *Humor*, 23, 375-401.
- Kuhn, T. S. (1995). *Bilimsel devrimlerin yapısı* (N. Kuyaş, Çev.) (Genişletilmiş 2. Baskı). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Kutay, B. (2004). Dr. Bademci: Eğitimde müzik, matematik kadar önemli. *Eğitimbilim*, 6(67), 34-38.
- LeCompte, M. D., and Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52, 31-60.
- Lincoln, Y. S., and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Lindauer, M. S. (2011). Art, artists, and arts audiences: Their implications for the psychology of creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 58-65). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Loehle, C. (2010). *Becoming a successful scientist: Strategic thinking for scientific discovery*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Luecke, R. (2008). *İş Dünyasında Yenilik ve Yaratıcılık* (T. Parlak, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach*. Amsterdam: Elsevier.
- Martin, J., and Samels, J. E. (2012). Colleges of the arts and artisans: Inspiring the new creative economy. *University Business*, 15, 16.
- McCrae, R. R. (1987). Creativity, divergent thinking, and openness to experience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 1258-1265.
- McCrae, R. R. (1999). Consistency of creativity across the life span. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (pp. 361-366). San Diego, California: Academic Press.
- Merriam, S. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass
- Michalko, M. (2008). *Yaratıcı dehanın sırları* (Z. Abat, Çev.). İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks: Sage.
- Miller, C. T., and Mazur, J. M. (2000). *Towards a person-centered model of instruction: Can an emphasis on the personal enhance instruction in cyberspace*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 455 784).
- Milli Eğitim Reformu Stratejisi. (1972). *Resmi Gazete*, Sayı 14335.
- Mumford, M. D., Hester, K. S., and Robledo, I. C. (2011). Knowledge. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 2* (2nd ed.), (pp. 27-33). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Neuman, W. L. (2006). *Social research methods* (8th ed.). Boston: Pearson Education.
- Nęcka, E. (2011). Memory & creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 2* (2nd ed.), (pp. 88-93). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Nickerson, R. S. (1999). Enhancing creativity. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of creativity* (pp. 392-430). Cambridge: Cambridge University Press.
- Nickles, T. (1999). Paradigm shifts. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 2* (pp. 335-346). San Diego, California: Academic Press.

- Noddings, N. (2013). Standardized curriculum and loss of creativity. *Theory Into Practice*, 52, 210 - 215.
- Oğuz, O. (1991). Milli Eğitim Bakanı Orhan Oğuz'un VIII. Milli Eğitim Şûrasını açış konuşması. *Sekizinci Milli Eğitim Şûrası* (Tıpkı Basım). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özer, A. (2004). Karikatür, popüler kültür ve popüler karikatür. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(57), 246-249.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park: Sage.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Pekmez, E. Ş., Aktamış, H. ve Taşkın, B. C. (2009). Exploring scientific creativity of 7th grade students. *Journal of Qafqaz University*, 26, 204-214.
- Perrine, N. E., and Brodersen, R. M. (2005). Artistic and scientific creative behavior: Openness and the mediating role of interests. *Fourth Quarter*, 39, 217-236.
- Prabhu, V. P. (2011). Risk-taking. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity*, vol. 2 (2nd ed.), (pp. 319-323). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Puccio, G., and Cabra, J. (2009). Creative problem solving: Past, present and future. In T. Rickards, M. A. Runco, and S. Moger (Eds.), *The Routledge companion to creativity* (pp. 327-337). London: Routledge.
- Rawlinson, J. G. (1995). *Yaratıcı düşünme ve beyin fırtınası* (O. Değirmen, Çev.). İstanbul: Rota.
- Richards, L. (2005). *Handling qualitative data: a practical guide*. California: Sage.
- Ripple, R. E. (1999). Teaching creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity*, vol. 2 (pp. 629-638). San Diego, California: Academic Press.
- Robinson, K. (2008). *Yaratıcılık: Aklın sınırlarını aşmak* (N. G. Koldaş, Çev.) (2. Baskı). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Rowe, A. J. (2004). *Creative intelligence*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Rowe, A. J. (2007). *Yaratıcı zeka* (Ş. Gülmen, Çev.). İstanbul: Prestij Yayınları.

- Runco, M.A. (1994). Conclusions concerning problem finding, problem solving, and creativity. In M.A. Runco (Ed.), *Problem Finding, Problem Solving, and Creativity* (pp.271-290). Norwood, New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Runco, M. A. (2004). Creativity. *Annual Review of Psychology*, 55, 657-687.
- Runco, M. A. (2006). Introduction to the special issue: divergent thinking. *Creativity Research Journal*, 18, 249-250.
- Runco, M. A. (2007). *Creativity*. Amsterdam: Elsevier / Academic Press.
- Runco, M. A. (2010). Education based on a parsimonious theory of creativity. In R. A. Beghetto, R. A., and J. C. Kaufman (Eds.), *Nurturing creativity in the classroom* (pp. 235-251). New York: Cambridge University Press.
- Runco, M. A. and Cayirdag, N. (2011). Time. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of Creativity, vol 2* (2nd ed.), (pp. 485-488). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Runco, M. A., and Pagnani, A. R. (2011). Psychological research on creativity. In J. Sefton-Green, P. Thomson, K. Jones and L. Bresler (Eds.), *The routledge international handbook of creative learning*. London: Routledge.
- Ruona, W. E. A. (2005). Analyzing qualitative data. In R. A. Swanson, and E. F. Holton III (Eds.), *Research in organizations* (pp. 233- 263). San Francisco: Barrett-Koehler Publishers.
- Russ, S. W. (1999). Emotion/ Affect. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol 1* (pp. 659-668). San Diego, California: Academic Press.
- San, İ. (1993). Sanatta yaratıcılık oyun drama. A. Ataman (Yay. haz.). *Yaratıcılık ve eğitim* (ss. 71-99). [Ankara]: Türk Eğitim Derneği.
- Sandelowski, M. (1998). Writing a good read: Strategies for re-presenting qualitative data. *Research in Nursing & Health*, 21, 375-382.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5, 465-478.
- Sekizinci Milli Eğitim Şûrası* (Tıpkı Basım). (1991). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Selby, C. E. (2011). Therapy and counseling (Creative process in). In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 2* (2nd ed.), (pp. 480-484). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Serdar, Z. (2001). *Thomas Kuhn ve bilim savaşları* (E. Kılıç, Çev.). İstanbul: Everest.
- Siew, N. M. (2013). Exploring primary science teachers' creativity and attitudes through responses to creative questions in university physics lessons. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 3(1), 93-108.
- Simonton, D. K. (1999). Eminence. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of Creativity, vol 1* (pp. 647-657). San Diego, California: Academic Press.
- Smith, S. M. (2011). Incubation. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 1* (2nd ed.), (pp. 653-657). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Starko, A. J. (2010). *Creativity in the classroom* (4th ed.). New York: Routledge.
- Sternberg, R. J. (1988). A three-facet model of creativity. In R. J. Sternberg (Ed.), *The nature of creativity* (pp. 125-147). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J. (1999). *Cognitive Psychology* (2nd ed.). Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers.
- Sternberg, R. J. (Ed.). (1999). *Handbook of creativity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J. (2006). The nature of creativity. *Creativity Research Journal*, 18, 87-98.
- Sternberg, R. J., and Lubart, T. I. (1999). The concept of creativity: Prospects and paradigms. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of creativity* (pp. 3-15). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J., Reznitskaya, A., and Jarvin, L. (2007). Teaching for wisdom: What matters is not just what students know, but how they use it. *London Review of Education*, 5(2), 143-158.
- Strauss, A. L., and Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research*. Thousand Oaks: Sage.
- Şahbaz, H. (2006). *Modern seramik sanatında minimalizm* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Terwiel, C. D. (2008). Türkiye’de seramik sanatının kurumsallaşması. *Seramik Türkiye*, 24, 118 - 123.
- Tez Önerisi Hazırlama Kılavuzu*. (2013, Ocak). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ocak 2013. <http://egtbil.gazi.edu.tr/posts/view/title/tez-onerisi-hazirlama-kilavuzu-%28yenilenmis%29-74307> adresinden 11 Mart 2014 tarihinde alınmıştır.
- Thompson, B. (Ed.). (2003). *Score reliability*. Thousand Oaks: Sage.
- Thompson, B., and Vacha-Haase, T. (2000). Psychometrics is datametrics: The test is not reliable. *Educational and Psychological Measurement*, 60, 174-195.
- Topdemir, H. G. (2002). Kuhn ve bilimsel devrimlerin yapısı üzerine bir değerlendirme. *Felsefe Dünyası*, 36, 45-62.
- Ulueren, Ş. D. (2005a). Seramiğin içinden bir yaşam hikayesi Tüzüm Kızılcan. *Seramik Türkiye*, 11, 84 - 91.
- Ulueren, Ş. D. (2005b). Yılların seramik ustası Bingül Başarır. *Seramik Türkiye*, 12, 96-103.
- Ulueren, Ş. D. (2006). Özgürlüğün peşinden koşan seramik sanatçısı Mustafa Tunçalp. *Seramik Türkiye*, 13, 84- 89.
- Wallas, G. (1970). The art of thought. In P. E. Vernon (Ed.), *Creativity*. Harmondsworth: Penguin.
- Ward, T. B. (2011). Analogies. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity*, vol. 1 (2nd ed.), (pp. 40-45). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Weisberg, R. W. (2006). *Creativity: Understanding innovation in problem solving, science, invention, and the arts*. Hoboken, New Jersey: John Wiley and Sons.
- Weisberg, R. W., and Reeves, L. M. (2013). *Cognition*. Hoboken, New Jersey: John Wiley and Sons.
- Wootton, S., and Horne, T. (2010). *Strategic thinking* (3rd ed.). London: Kogan Page.
- Vartanian, O. (2011). Brain and neuropsychology. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity*, vol. 1 (2nd ed.), (pp. 165-169). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.

- Voss, J. F. ve Means, M. L. (1989). Toward a model of creativity based upon problem solving in the social sciences. In J. A. Glower, R. R. Ronning ve C. R. Reynolds (Eds.), *Handbook of creativity* (pp. 399-410). New York: Plenum Press.
- Yavuzer, H. S. (1989). *Yaratıcılık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Yeh, Y-C. (2011). Research and methods. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity, vol. 2* (2nd ed.), (pp. 291-298). Amsterdam: Elsevier/ Academic Press.
- Yener, D. (2013). Marka çağrışım unsurlarının marka kişiliği üzerine etkisi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 3(1), 89-103.
- Yıldırım, C. (1996). *Bilimin öncüleri* (5. basım). Ankara: Tübitak.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1. GÖRÜŞME FORMU-1

Araştırma Sorusu:

Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, ayrıca sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcı bireyler nasıl değerlendirmektedir?

Yer: Bingül BAŞARIR'ın atölyesi- İZMİR. Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
19.04.2013. 1.Oturum 11:00- 13:00, Görüşmeci Merve DİRİ.

Yer: Vahit BADEMCİ'nin yaşam alanı- ANKARA. Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
26.04.2013. 1.Oturum 12:00- 13:30, Görüşmeci Merve DİRİ.

GİRİŞ

Merhaba, adım Merve Diri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Ana Bilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Sanatsal yaratıcılık süreci ve bilimsel yaratıcılık süreci arasındaki benzerlik ve farklılıklar konusunda bir araştırma yapmaktayım. Özellikle sanatsal/ bilimsel yaratıcılık sürecini belirlemede sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca benim ve tezimle bağlantılı bazı uzmanların bilgileri dahilinde

olacağını belirtmek isterim. Görüşmemizin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylelikle hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de vereceğiniz yanıtları daha ayrıntılı tutma olanağı elde edebilirim.

Görüşmemize başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünce ya da sormak istediğiniz soru var mı? İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Ne kadar süredir mesleğinizle ilgileniyorsunuz?
2. Çocukluk döneminizde olmayı hayal ettiğiniz meslek var mıydı?

Alternatif: Nasıl bir çocukluk geçirdiniz, neler yapardınız?

Çocukken nasıl bir eğitim aldınız?

Sonda: Farklı ya da yaratıcı aktiviteleriniz var mıydı?

Dans , spor vb.?

Hala ilgileniyor musunuz?

3. Son dönem çalışmalarınızdan bahseder misiniz?
4. Alanınıza yeni katkılarda buldunuz mu bahseder misiniz?

Alternatif: Atık malzemeleri sanat eserine dönüştürme düşüncesi/ varolan eğitim sistemini eleştirme ve değiştirme düşüncesi nasıl oluştu?

Diğer ülkelerde olup bitenlere kayıtsız kalmamanız çalışmalarınıza nasıl yansdı?

Yaptığımız bu çalışmaların daha etkili hale gelebilmesi için farklı alanlarda uzmanlaşmaya yönelik bilgiye ihtiyacınız olduğunu düşündünüz mü?

5. Yarışmalara nasıl hazırlanıyorsunuz?

Alternatif: İzlediğiniz herhangi bir süreç var mı?

6.Sizce katıldığınız yarışmalar alanınızda ve yaratıcılığınızda ne derece etkili oldu ve neden?

Alternatif: Almış olduğunuz seçkin ödüller sizin ulusal / uluslar arası tanınmanıza sebep oldu, bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Almış olduğunuz altın madalyalarınız / seçkin ödüllerinizi var bunların size katkıları nelerdir?

Hangi ülkelerde ya da müzelerde çalışmalarınız bulunmaktadır?

Amerikan Kongre Kütüphanesinde ve diğer yurtdışı kütüphanelerde kitaplarınız bulunmaktadır, bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

7.Yaratıcılık size ne ifade ediyor?

Sonda: Yaratıcı süreç sizce neyi ifade ediyor?

8. Bir eserinizi yaratmaya nasıl başlıyorsunuz?

Alternatif: Çalışmaya başlamadan önce ön hazırlıklarınız var mı?

Sonda: Başlarken?

Geliştirirken?

Alternatif: Evet “çalışma bitmiştir” deyip son haline nasıl karar veriyorsunuz?

9. Çalışmalarınızı üretirken esin kaynağınızın neler olduğundan bahseder misiniz?

Alternatif: İlhamın nasıl geldiğinden, “işte bu” dediğiniz durumdan biraz bahseder misiniz?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Konuşulan konularda görüşmeden sonra ilave etmek istediğiniz başka bilgiler ve öneriler varsa, lütfen beni ... no.lu telefondan arayabilirsiniz.

İyi günler.

EK 2. GÖRÜŞME FORMU- 2

Araştırma Sorusu:

Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, ayrıca sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcı bireyler nasıl değerlendirmektedir?

Yer: Bingül BAŞARIR'ın atölyesi- İZMİR. Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
19.04.2013. 2.Oturum 14:00- 15:30, Görüşmeci Merve DİRİ.

Yer: Vahit BADEMCI'nin yaşam alanı- ANKARA. Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
26.04.2013. 2.Oturum 14:00- 15:30, Görüşmeci Merve DİRİ.

GİRİŞ

Merhaba, adım Merve Diri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Ana Bilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Sanatsal yaratıcılık süreci ve bilimsel yaratıcılık süreci arasındaki benzerlik ve farklılıklar konusunda bir araştırma yapmaktayım. Özellikle sanatsal/ bilimsel yaratıcılık sürecini belirlemede sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca benim ve tezimle bağlantılı bazı uzmanların bilgileri dahilinde olacağını belirtmek isterim. Görüşmemizin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylelikle hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de vereceğiniz yanıtları daha ayrıntılı tutma olanağı elde edebilirim.

Görüşmemize başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünce ya da sormak istediğiniz soru var mı? İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Esin akışı/ ilhamın gelişi yarıda kesildiği takdirde kompozisyonu yeniden bir araya getirmenizin çok zaman aldığını düşünüyor musunuz?

Alternatif: İlhamın geldiği an belirli sebeplerden yarıda kesildiğinde kompozisyonu yeniden bir araya getirmeniz ne kadar zaman alıyor?

2. Çalışmalarınızın ortaya çıkmadan önce geçtiği aşamalardan bahseder misiniz?

Alternatif: Yaratıcılık sürecinizin büyük çoğunluğunu hangi bölümün oluşturduğunu düşünüyorsunuz?

Yaratıcılık sürecinizde yoğun bir konsantrasyon ve odaklanma durumu geçiriyor musunuz?

Sonda: Sürecin ayrıntıları?

Tasarım aşaması?

Uygulama?

Çalışmalarınızı üretirken nasıl bir ortam tercih ediyorsunuz?

Sergileme/ sunum?

3. Yaratıcılığı nasıl tanımlarsınız?

Sonda: Örneğin, doğum sancısı gibi bir süreç mi?

4. Bir eser yaratmanın zorlukları var mıdır?

Alternatif: Özgün bir eser yaratmak zor mudur?

Yaratıcılık zor mudur?

Yarattığımız eserin ödül alabileceğini baştan hissedebiliyor musunuz?

5. Fikirlerin ne zaman ve nasıl geleceklerini tahmin edebiliyor musunuz? Kendinizi zorladığınızda fikirler geliyor mu?

Alternatif: Fikirler en çok ne zaman akmaya başlıyor ve verimli oluyor?

Sonda: Arabada?

İyi bir yemekten sonra?

Tek başınıza yürüyüş yaparken?

Geceleri uyuyamadığınızda?

Başka?

6. Fikirleri nasıl hafızanızda tutuyorsunuz? Unutmamak için gerekli önlemleri aldığınızı düşünüyor musunuz?

Sonda: Kayıt aracı?

Modeller, küçük modeller?

Not kağıtları?

Eskiz?

Diğer?

Alternatif: Fikirlerin aniden zihninizde canlandığı fakat o an kaydetme olanağı olmadığı zamanlar oldu mu? Daha sonra hatırlamak için çaba harcadığınızı düşünüyor musunuz?

7. Bir sanat yapıtının veya okuduğunuz bir kitabın bıraktığı genel etkinin yaratıcılık sürecinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?

Sonda: Sergi gezmek/ okuduğunuz bir kitap/ izlediğiniz bir film?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Konuşulan konularda görüşmeden sonra ilave etmek istediğiniz başka bilgiler ve öneriler varsa, lütfen beni ... no.lu telefondan arayabilirsiniz.

İyi günler.

EK 3. GÖRÜŞME FORMU- 3

Araştırma Sorusu:

Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, ayrıca sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcı bireyler nasıl değerlendirmektedir?

Yer: Bingül BAŞARIR'ın atölyesi- İZMİR . Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
19.04.2013. 3.Oturum 16:00- 17:30, Görüşmeci Merve DİRİ.

Yer: Vahit BADEMCI'nin yaşam alanı- ANKARA . Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
26.04.2013. 3.Oturum 16:00- 17:30, Görüşmeci Merve DİRİ.

GİRİŞ

Merhaba, adım Merve Diri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Ana Bilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Sanatsal yaratıcılık süreci ve bilimsel yaratıcılık süreci arasındaki benzerlik ve farklılıklar konusunda bir araştırma yapmaktayım. Özellikle sanatsal/ bilimsel yaratıcılık sürecini belirlemede sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca benim ve tezimle bağlantılı bazı uzmanların bilgileri dahilinde olacağını belirtmek isterim. Görüşmemizin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylelikle hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de vereceğiniz yanıtları daha ayrıntılı tutma olanağı elde edebilirim.

Görüşmemize başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünce ya da sormak istediğiniz soru var mı? İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Çalışmalarınızda kilin dışında farklı malzeme kullandınız mı?

Sonda: Cam, tahta, vs.?

Alternatif: Kullandığınız farklı malzemeye yönelik eğitim aldınız mı?

Almadıysanız kendinizi nasıl geliştirdiniz?

Ölçme dışında?

2. Farklı alanlarda uzmanlığınız var mı?

Sonda: Kimya, boya?

İstatistik, öğretme, yaratıcılık, zeka, vb.?

3. Alanınızda yaptığınız kendi adınızla anılan bir şey var mı?

Sonda: Teknik katkı/ bilimsel katkı vs.?

Paradigma, strateji?

4. Sizce yaratıcı bir seramik sanatçısının/ bilim adamının temel nitelikleri neler olmalıdır?

Alternatif: İyi bir sanatçıyla yaratıcı sanatçı arasında farklılık var mı?

İyi bir bilim adamı ile yaratıcı bir bilim adamı arasında farklılık var mı?

5. Bir seramik sanatçısı/ bilim adamı olarak performansınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sonda: Duvar panolarında/ eğitim alanında ve daha bir çok alanda öncülerden misiniz?

6. Öğrencilik dönemlerinizde hayal ettiğiniz şeylere ulaştınız mı?

Sonda: Ulusal / Uluslararası düzeyde seramik sanatçısı/ bilim adamı olma gibi?

7. Alanınızda özgün ürünler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Alternatif: Her seramik sanatçısı/ bilim adamı sizce kendi tarzını oluşturup eserlerine yansıtıyor mu?

Sanatçılar/ bilim adamları yaratıcı çalışmalar üretmeleri için neleri göz ardı etmemeleri gereklidir?

Sonda: Toplumda olup bitenler, toplumsal sorunlar?

Siyaset?

Yaşamlarındaki küçük ayrıntılar?

Alternatif: Özgün çalışmalar üretmeyi amaçlayan sanatçı/ bilim adamı daha çok nasıl bir ortamda bulunmalıdır?

8. Sanatçının/ bilim adamının ürün yaratma sürecinin değerlendirilmesi sizce ne anlama geliyor?

Alternatif: Sanatçının/ bilim adamının değerlendirilmesi kavramı size ne ifade ediyor?

Bir sanatçı/ bilim adamı neye göre değerlendirilmelidir?

9. Sanatçı/ bilim adamı performansının ve ürün yaratma sürecinin değerlendirilmesinde hangi ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır?

Sonda: Yapılan eserler/ çalışmalar?

Üretilen kitap ve makaleler?

Seminer ve konferanslar?

Alınan ödüller?

Diğer?

Sizce bu ölçütlere nasıl karar verilmektedir?

Bu ölçütler nasıl değerlendirilmektedir?

10. Bugün ile geçirdiğiniz yıllar arasındaki farkı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Alternatif: Şimdiki genç seramikçiler/ eğitimle ilgilenen insanlar ve sizin öğrencilik dönemleriniz arasındaki farkı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Konuşulan konularda görüşmeden sonra ilave etmek istediğiniz başka bilgiler ve öneriler varsa, lütfen beni ... no.lu telefonda arayabilirsiniz.

İyi günler.

EK 4. GÖRÜŞME FORMU- 4

Araştırma Sorusu:

Sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının kişisel özellikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, ayrıca sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcı bireyler nasıl değerlendirmektedir?

Yer: Bingül BAŞARIR'ın atölyesi- İZMİR . Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
19.04.2013. 4.Oturum 18:00- 20:00, Görüşmeci Merve DİRİ.

Yer: Vahit BADEMCI'nin yaşam alanı- ANKARA . Tarih ve saat(başlangıç-bitiş)
26.04.2013. 4.Oturum 18:00- 20:30, Görüşmeci Merve DİRİ.

GİRİŞ

Merhaba, adım Merve Diri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Ana Bilim Dalı, Seramik Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Sanatsal yaratıcılık süreci ve bilimsel yaratıcılık süreci arasındaki benzerlik ve farklılıklar konusunda bir araştırma yapmaktayım. Özellikle sanatsal/ bilimsel yaratıcılık sürecini belirlemede sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca benim ve tezimle bağlantılı bazı uzmanların bilgileri dahilinde olacağını belirtmek isterim. Görüşmemizin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylelikle hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de vereceğiniz yanıtları daha ayrıntılı tutma olanağı elde edebilirim.

Görüşmemize başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünce ya da sormak istediğiniz soru var mı? İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Genç seramikçilere/ eğitimcilerle yönelik düşündüğünüz projeler var mı?
2. Sanatla bilimin iç içe olduğunu varsayarsak, sanatçı/ bilim adamı nasıl bir yol izlemektedir?
3. Sanatsal yaratıcılık ve bilimsel yaratıcılık süreçleri arasındaki benzerlik ve farklılıklarla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Alternatif: Sizce sanatsal yaratıcılık ve bilimsel yaratıcılık arasında benzerlikler var mıdır?

Sonda: Esinlenme?

Uygulama/ yaratma?

Ürün?

Diğer?

Alternatif: Sizce sanatsal yaratıcılık ve bilimsel yaratıcılık arasında farklılıklar var mıdır?

4. Sanatçıların/ bilim adamlarının bilimin getirdiklerinden yararlanarak yaratıcılıklarını değerlendirme kapsamında yaptıkları çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?

Alternatif: Genetikle ilgili çalışmalarınızı/ eğitimle ilgili çalışmalarınızı yaratıcılık kapsamında nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sonda: DNA ve proteinleri seramik alanında kullanma fikri nasıl oluştu?

5. Sanatın/ bilimin teknolojik gelişmeler, endüstri ve tasarım bağlantılarının sanatçıya/ bilim adamına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Alternatif: Sizce teknolojik gelişmeler ve endüstrideki tasarımların fazlalığı sanatçının/ bilim adamının yaratıcılığını iyi ya da kötü etkiliyor mu?

Sizce eğitim sistemindeki değişimler sanatçının/ bilim adamının yaratıcılığını iyi ya da kötü etkiliyor mu?

6. Üyesi olduğunuz bazı kuruluşlar var mı?
7. Çalışmalarınızın maddi yönden, size getirisi var mı?

8. Şu an hedeflediğiniz yerde misiniz?

9. Yıllardır seramikle/ bilimle iç içesiniz, bundan sonra ne yapmayı düşünöyorsunuz?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Konuşulan konularda görüşmeden sonra ilave etmek istediğiniz başka bilgiler ve öneriler varsa, lütfen beni.. no.lu telefonda arayabilirsiniz.

İyi günler.

EK 5. GÖZLEM FORMU

Amac

Bu gözlemin amacı, sıra dışı sanatsal yaratıcı ile sıra dışı bilimsel yaratıcının çalışma alanı içindeki davranışlarını gözlemlemek ve çalışma ortamının yaratıcılığına olan katkısını ortaya çıkarmaktır.

ARAŞTIRMA SORULARI

1. Ortamda bulunan eser ve kullanım eşyaları, mekana nasıl yerleştirilmiştir?
2. Sıra dışı yaratıcı birey, ortamda bulunan diğer kişilerle nasıl bir iletişim kurmaktadır?
3. Sıra dışı yaratıcı birey, ortamdaki kişilere nasıl bilgi aktarmaktadır?
4. Ortamdaki iletişim sürecinde yaratıcılığı teşvik eden ya da engelleyen öğeler var mıdır?
5. Yaratıcılık sürecinde, sıra dışı yaratıcı birey ve iletişime geçtiği kişiler arasında nasıl bir ilişki vardır?
6. Yaratıcılık sürecinde, sıra dışı yaratıcı birey ve çalışma mekanı arasında nasıl bir ilişki vardır?
7. Sıra dışı yaratıcı birey, eser üretim esnasında nasıl bir ortamı tercih etmektedir?
8. Sıra dışı yaratıcı birey, eser üretim esnasında nasıl bir davranış sergilemektedir?

Veri Toplama

Sıra dışı yaratıcı bireyin çalışma ortamı içerisindeki etkileşimi, çalışma esnasındaki davranışları, diğer kişilerle olan iletişim biçimleri ortalama 9,5 saat gözlenmiştir. Ses kayıt cihazının yanı sıra, önemli veriler elle not tutularak kaydedilmiştir. Araştırma verileri çalışma ortamının 5 boyutu çerçevesinde toplanmıştır.

1. Çalışma ortamının fiziksel yapısı
2. Çalışma ortamının biçimsel yapısı

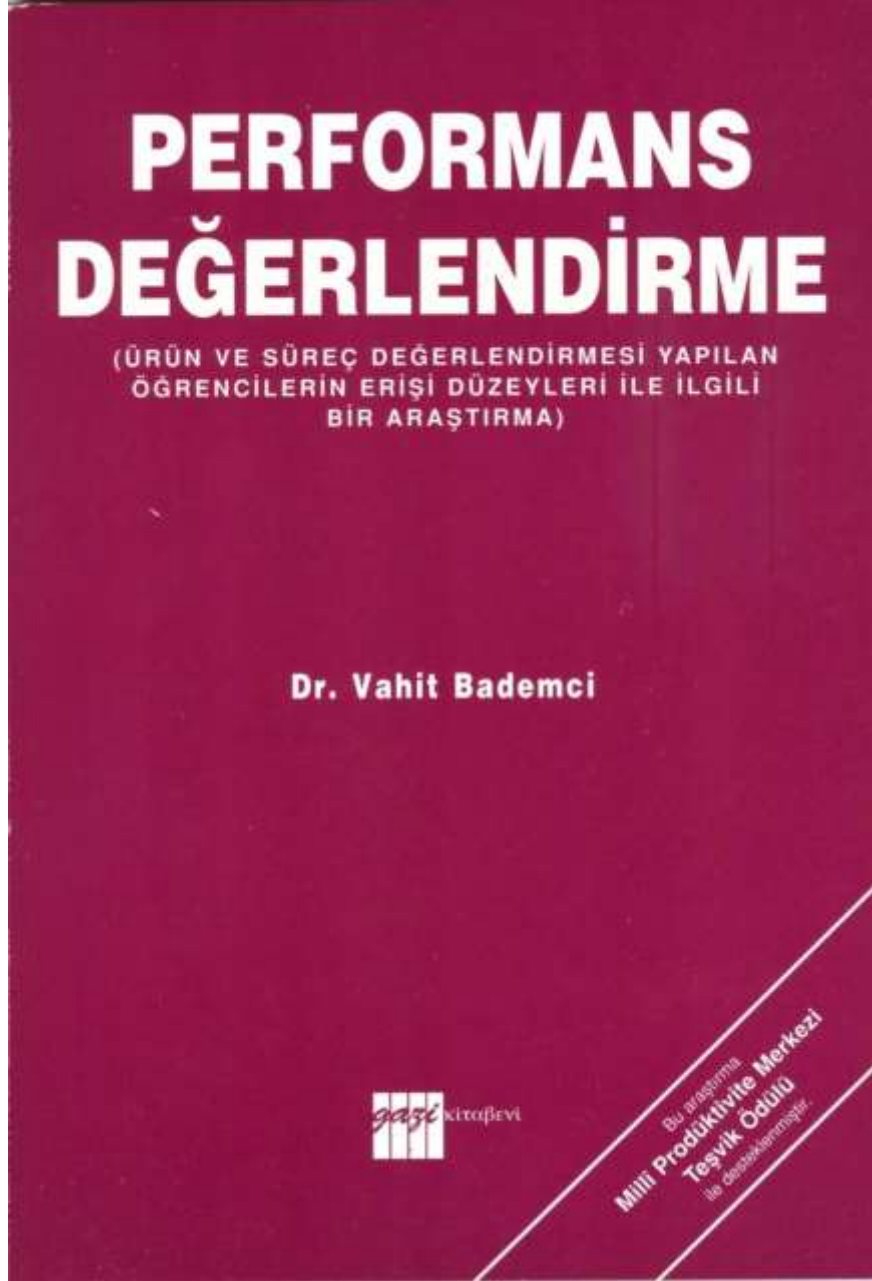
3. Çalışma ortamının sosyal boyutu
4. Çalışma ortamında oluşan etkinlikler
5. Çalışma ortamında kullanılan iletişim biçimleri

BELGELER

BELGE 15. Vahit Bademci, 1999 Milliyet Ödülleri Yarışması, Sosyal Bilimler Anadalında Birincilik Ödülünü aldığı törende, 3 Mayıs 2000, İstanbul, Doğan Medya Center (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

BELGE 20. Vahit Bademci'nin 1991 yılında Milli Prodüktivite Merkezi Teşvik Ödülü kazanmış eseri (Eser, 1998 yılında kitap olarak basılmıştır).

BELGE 25. Vahit Bademci'nin 1999 Milliyet Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü alan araştırması içinde yer alan "Türkiye'nin Anomi, Yabancılaşma, Ekonomik Büyüme, Demokratikleşme Sorunlarına Çözüm Önerisi: Toplam Kalite Yönetimi Temelli Bir Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

Vahit Bademci,
Türk Eğitim Sisteminde
Yeniden Yapılanmayı Sürdürüyor.

Türkiye'deki Okullar
Ne işe Yarar?

Türkiye'nin Anomi, Yabancılaşma,
Ekonomik Büyüme, Demokratikleşme
Sorunlarına Çözüm Önerisi: "Toplam
Kalite Yönetimi Temelli Bir Eğitimde
Yeniden Yapılanma Stratejisi"

Konuşmacı : Yrd.Doç.Dr. Vahit BADEMCI
E.S.E.F. Öğr. Üyesi

Sunuş Konuşması : E.Nuriye KAHYAĞLU
Tv. Prog. Yapım.

Düzenleyen :
E.S.E.F. Öğrenci Bilimsel Faaliyetler Organizasyon Komisyonu

Tarih : 30.05.2002 Perşembe
Saat : 14.30
Yer : Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Konferans Salonu

Konferans

1982
Gazi
UNİVERSİTESİ

E.S.E.F.

BELGE 27. Vahit Bademci'nin, Milli Prodüktivite Merkezi, Verimlilik Kültürünün Yaratılması ve Geliştirilmesi Konulu Araştırma ve İnceleme Yarışması'nda *Büyük Ödül* (Dört Büyük Ödülden Birisini) kazandığını gösteren belge (13 Mayıs 1992 tarihli Hürriyet Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

**MPM'nin
yarışması**
► **MILLİ** Prodüktivite
Merkezi'nin (MPM)
üniversite ve yüksek okul
öğretim üyeleri arasında
açtığı inceleme
yarışmasında, Prof. Dr.
Cihan Dura, Prof.
Dr. Nejat Erk ve
Doç. Dr. Mahir
Fisunoğlu'nun, Prof.
Adnan Gülerman ve
Araştırma Görevlisi Tunç
Demirbilek'le, Araştırma
Görevlisi Vahit
Bademci'nin incelemeleri
ödüllendirildi.

BELGE 30. Vahit Bademci'nin, The World Bank, 2005 *Türkiye Yaratıcı Fikirler Yarışması*'nda 765 Proje arasında, *finalist* 35 projeden birisi olan ve Mayıs 2005'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde sergilenen "Risk (Tehlike) altındaki Öğrencilerin Sosyal Katılımı İçin Yeni Bir Program" adlı projesinin de bulunduğu finalistlerin listesi (Bademci'nin projesi, 2007 yılında yayımlanmıştır; bak. Bademci, 2007b).

The World Bank Group		
About	Business	Countries
Data	Evaluation	Learning
News	Projects	Europe & Central Asia
Turkey		
Home > Countries > Europe and Central Asia > Turkey > Finalistlerin Listesi		
Bizim Hakkımızda Bilgi	Finalistlerin Listesi	
Overview	TARİHİ EKİM	
News & Events		
Date & Statistics		
Publications & Reports		
Development Topics		
Proje & Programlar		
Projects & Programs		
Public Information Center		
NGOs and Civil Society		
Contact		
Useful Links		
Resources For		
► Kids & Schools		
► Jobs & Scholarships		
► Procurement/Tender		
► I-Subscription		
No	Temasa Geçilecek Kişi	Projenin Adı
8	Gürnaz Soylu	Kimsesiz ve Yoksul Çocuklar için -Yabancı Dil ve Güzel Konuşma Eğitimi
37	Melih Yalçıneli	Buluş ve Sihirbazlık Okulu
38	Levent Keskin	Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde GÜDÜL'de Sürdürülebilir Kalkınmanın Organik Tarım ve Sürdürülebilir Turizm ile Desteklenerek Sosyal Riskin Azaltılması
40	Hasan Dikyuva	Öğretim Gereçleri Geliştirilmesi ve Türk İşaret Dili Eğitim Kursları Gerçekleştirilmesi
45	Esengül Kutkan	Doğru İş-Yeni Fırsat-İnsanca Yaşam (Demeter Projesi)
46	Muharrem Coşkun	Soför Esnafına Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımı Eğitimi
61	Yeşim Beyla	TEMA-TOBB 'Her Odaya Bir Köy Projesi'
124	Vahit Bademci	Risk Altındaki Öğrencilerin Sosyal Katılımı İçin Yeni bir Program
169	Ayla Hekimoğlu	Kadınlardan Kadına Köprü Projesi
198	Prof.Dr. Sezen Üniü	Eğitilebilir Zihinsel Engelli Kadınların Mesleki Eğitimi
233	Başak Güçlü	www.gonulluyum.org/Gönüllülük Portalı
234	Şahhanım Kanat	Bilgisizlik Kör Kuyu, Bilgi Yaşama Açılan Pencere
235	Tarkan Deniz	Engelli ve Dezavantajlı Kişilere Web Tasarım Eğitimi Verilerek Kamu ve Kobi niteliğindeki Özel Şirketlerin ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Web Tasarımlarını Yaparak Ticari Kazanç elde Etmek
275	Ercan Tunal	Alternatif Yaşam Birimleri
280	Acer Pek	Abk Toplayıcılarını Bir Kooperatif Çabısı Altında Birleştirerek Sosyal ve Ekonomik Düzeylerini Geliştirme Projesi
311	Yrd.Doç.Serdar Uğurlu	Atık Kağıt Takas Projesi
333	Dr. Hayal Köksal	İmece Halkaları
347	Ali Gündüz	Çoruh Havzasında Bitkisel Drogaların Kültürel Olarak Üretimi
423	Deniz Kucur	Gözetim Mekanizması Destak Hizmetleri Merkezi Projesi
454	Belma Özgün	9 Yaşındayım 99 Yazar Tanıyorum
466	Berin Çanlı	Tutuklu ve Hükümlü Çocuklar İçin Mektup Arkadaşı Gönüllü Züvaretçi Projesi
471	Dilek Özgören	Kafe İşik

http://www.worldbank.org.tr/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYEXTN/0,... 08.04.2005

BELGE 31. Vahit Bademci, Ankara’da bulunan çeşitli üniversitelerin kütüphanelerinden yoğun biçimde araştırma ve çalışma yaparak yararlanmaktadır (Yer, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Şubat 2014).

BELGE 32. Vahit Bademci, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesinde, Şubat 2014.

BELGE 33. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki kömür- seramik eserlerinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 34. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki kömür- seramik eserlerinden bir örnek, detay (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 35. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki kömür- seramik eserlerinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 36. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki DNA serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 37. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki DNA serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 38. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki Hitit serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 39. Bingül Başarır'ın İzmir BADA atölyesindeki Hitit serisinden bir örnek (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

SERAMİK SANATÇIMIZ BİNGÜL BAŞARIR'IN İTALYA'DAKİ BAŞARISI

Prof. Dr. TÜRKKAYA ATAÖV

Türk seramik sanatçısı Bingül Başarır İtalya'nın Faenza kentinde her yıl yinelenen ödüllü uluslararası seramik yarışmasında «Değişim» adlı yapıtıyla «altın madalya» ödülünü kazandı. Bayan Başarır 1975'de gene Faenza'da ilk altın madalyasını kazanmış, ödüllendirilen yaptığı dünyanın belki de en ünlü seramik müzesi olan Faenza Müzesine konmuştu. Sanatçımız daha önce Prag'da uluslararası seramik yarışmasında bir altın madalya, Fransa'da Clermont Ferrand Seramik Heykel Birinciliği ve gene Fransa'da Vichy'de grup birinciliği almıştı.

Faenza Batı Avrupa'daki iki önemli uluslararası seramik yarışma merkezlerinden biridir. Bu İtalyan kentindeki yarışma her yıl, Fransa'da Vallauris'deki de iki yılda bir yer almaktadır. Öncelikle ulusal nitelikte olan Faenza yarışmaları sonra dış dünyaya da açılmış, akan yıllarla seramik müzesi de (ödüllendirilen yapıtların eklenmesiyle) büyümüştür. Faenza yarışmalarına, her yıl 35-40 ülke 300 kadar sanatçının yaklaşık bir yapıtıyla katılmakta, 17 ödül dağıtılmaktadır. Yarışmanın Büyük Ödülünü yedi para ödülü izlemekte, onun ardından da dokuz kişiye verilen altın madalyalar gelmektedir. Bu durumda, Başarır ilk sekizden sonra topluca gelen dokuz sanatçının arasına girmiş oluyor.

1969'da Bayan Füreya'nın atelyesinde seramiğe başlayan Bingül Başarır'ın dört yıl sonra açtığı özel sergi Paris'te yinelenmiş, daha sonra gene Fransız başkentindeki üç sergisi nedeniyle Uluslararası Sanat Galerileri Yılı'nı, Fransız Sanat dergileri ve seramiğe eğilen İtalyan yayınlarda hakkında yazılar çıkmış, bu arada öde gelen seramik eleştirmenlerinden Mme. Uldy «Arts» dergisinde Başarır'ın yetenekleri ve çabasını değerlendiren bir ya-

zı yayınlamıştır. Sanatçı bugüne değin on özel sergi açmış, onbeş sergiye katılmıştır. İrk ayrımanın yanlışlığını gösteren ya da nötron bombasının insanlık olusuna ilişkin savunmaları eleştiren seramikleri vardır. Başarır hafife alınmaması gereken bir sanatçidir.

Bingül Başarır Faenza ödülünü dört parçadan oluşan ve «Değişim» adını verdiği yapıtıyla aldı. Sanatçının böylece toplumsal gelişmenin en önemli konularından biri üstünde durduğunda kuşku yoktur. Ancak, bu konuya «el yordamıyla» mı yanaştığını, daha doğrusu «değişim» gibi son derece ciddi bir kavrama nasıl ve ne derece bilginle yaklaştığını bilemiyoruz, çünkü ülkemizde birçok sanat dalında, hele seramikte düşünsel yaklaşımlara hız veren belgeler ortada görünmüyor. Örneğin, Matisse'de «La Grande Revue»de «Bir Ressamın Notları» başlıklı (ve belki de modern sanat tarihinin en temel belgesi olan) yazısı, Gleizes ile Metzinger'e «Kübizm Üstüne» adlı kitaplarını ya da André Breton'a «İlk Gerçeküstü Manifesto»yu yayınlatan teori araştırmacıları yok sanat çevrelerimizde. Oysa, Mondrian'ı yapan, Hollandalı Schoenmaekers'in düşünceleriydi. Picasso'nun Klee hakkında «o, Pascal-Napolyon'dur» dediği bilinir. Evet, Klee'nin her yapıtı kadar «persée». Onun yapıtlarına bakarken, Munich'te (1925), Bern-Bümplitz'de (1945) ve Basel-Stuttgart'ta (1956) yayınlanmış olan üç büyük kitabını da mutlaka karıştırmak gerekir. Sovyet sanat anlayışına yepyeni bir görünüm vermek için seçilen Kandinsky her şeyden önce «okunmak» zorundadır...

Örnekleri uzatmaya gerek yok, çünkü hemen anlaşıyor ki, sanat çevrelerimizin önemli bir eksikliği bu. Ardarda sergi aç-

arak peşpeşe kitap da yayımlayan Balaban'ın kişisel çabaları ve ufak tefek monografiler bu büyük boşluğu dolduramaz. Akmas Anlatımcılığının temel belgesi Wilhelm Worringer'in doktora tezidir, ama bizim Türkiye papiri, da büyük saydığımız ahümler çoğu kez bir «açıklamadan» bile yoksun kalmıştır. Bir de Boccioni'nin hazırladığı «Fütürist Manifestosu»na bakalım. Düşünsel hazırlık yönünden aramızdaki büyük fark hemen ortaya çıkar. Bu sözleri burada herhangi bir akımı ötekenden öpde tutmak için

BİNGÜL BAŞARIR — «Üçgen», 1975'te yapılmış, 1975'te yapılmış.

BELGE 43. Bingül Başarır'la ilgili bir gazete kupürü (Bingül Başarır'ın kişisel arşivinden).

BELGE 44. Bingül Başarır'ın bir fotoğrafı (Sanat Dergisi, sayı 25, 1981).

BELGE 45. Bingül Başarır'ın bir fotoğrafı (Bingül Başarır'ın kişisel arşivinden).

BELGE 46. Bingül Başarır'ın bir fotoğrafı (Bingül Başarır'ın kişisel arşivinden).

BELGE 47. Bingül Başarır, BADA atölyesinde (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 48. Bingül Başarır, BADA atölyesinde (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 49. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesindeki 1963 yılında yapmış olduğu rölyefli (kabartmalı) karolardan oluşan pano (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 50. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesindeki 1963 yılında yapmış olduğu rölyefli (kabartmalı) karolardan oluşan pano (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

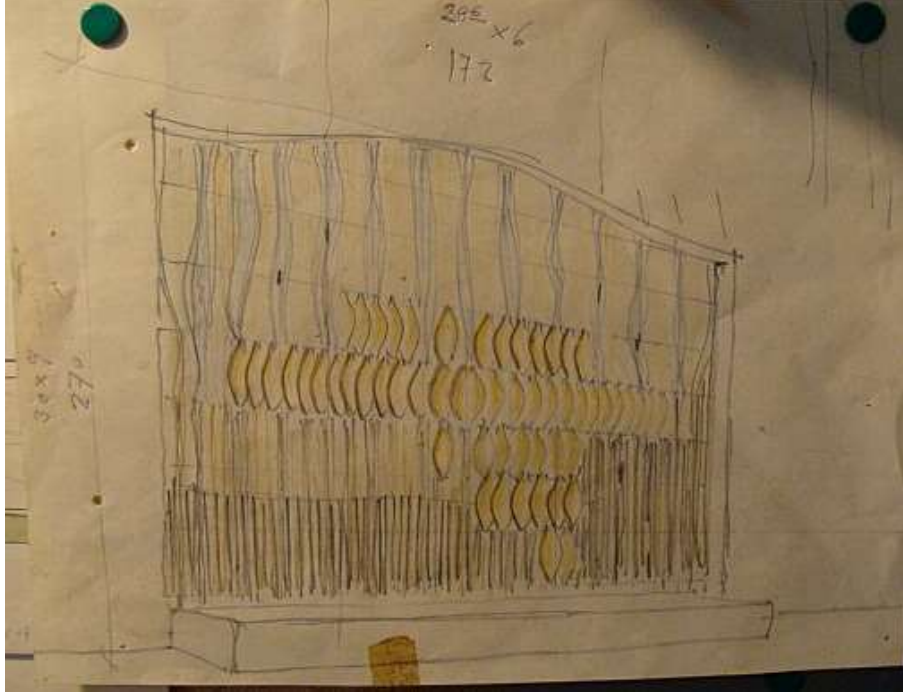
BELGE 51. Bingül Başarır'ın BADA atölyesinde bulunan 1984 yılında yaptığı Anadolu Sigorta Yönetim Binası Giriş Panosu eskizi (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

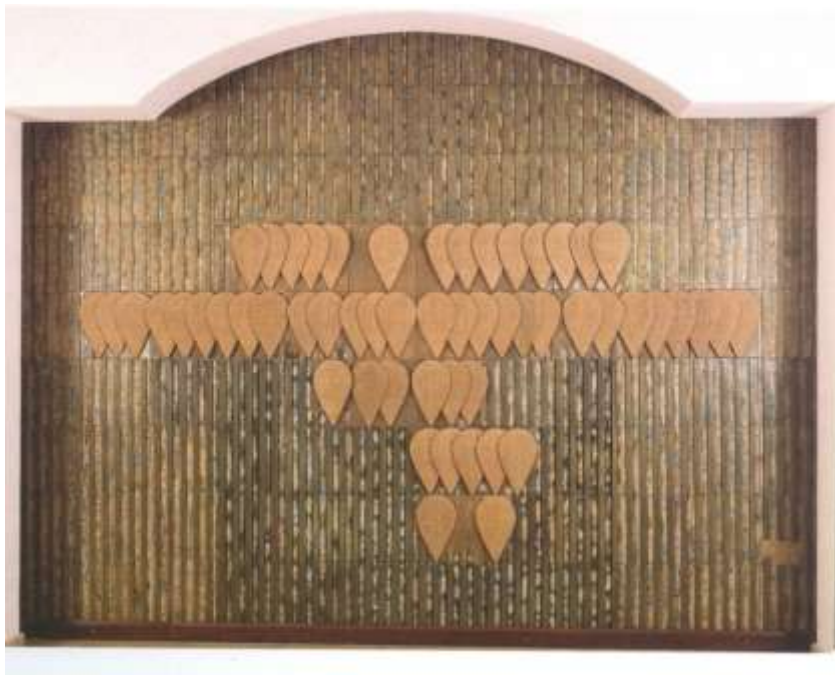
BELGE 52. Bingül Başarır'ın 1984 yılında yapmış olduğu Anadolu Sigorta Yönetim Binası Giriş Panosu, İzmir.

BELGE 53. Bingül Başarır'ın BADA atölyesinde bulunan 1988 yılında yaptığı Universal Tütün Fabrikası Duvar Panosu eskizi (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır) .

BELGE 54. Bingül Başarır'ın 1988 yılında yapmış olduğu Universal Tütün Fabrikası Duvar Panosu, İzmir.

BELGE 58. Vahit Bademci'nin, Hacettepe Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalıştığı yıllardan bir fotoğraf, 1990'ların başları (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

BELGE 59. Vahit Bademci'nin bir fotoğrafı, 1997 yılı (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

BELGE 60. Vahit Bademci'nin bilimsel çalışmaları ile ilgili bir gazete haberi (13 Mart 2001 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden alınmıştır).

SAYFA 6 CUMHURİYET HABERLER

İntiharlar yüzde 1339, boşanma oranı yüzde 85.8 arttı. Siyasete güven azaldı, gelir dağılımı düştü

Toplumsal erozyon yaşanıyor

EBRU TOKTAR
ANKARA- Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Vahit Bademci, "Toplumsal bunalımın panzehiri eğitim, Türkiye'de açılan ve çok gürültülü biçimde eğitimde yeniden yapılamaz şart" dedi.

Örnek alınmalı.
• 1991 yılında dünyada 54 ülkede zorunlu eğitim süresi 10 yıl ve üstü iken, Türkiye'de ancak 1997 yılında 8 yıl oldu.
• ABD'de yükseköğretim devam eden öğrenci sayısı yüzde 60, Kanada'da yüzde 53, Fransa, Japonya ve İspanya'da yüzde 30, Almanya'da yüzde 29, Avusturya ve Yunanistan'da yüzde 27, İtalya'da yüzde 24, İngiltere'de yüzde 22, Türkiye'de ise yüzde 10.
• Güney Kore 1985 yılında GİSMH'nin yüzde 4.8'ini, yani devlet bütçesinin yüzde 28.4'ünü eğitime ayırdı. Türkiye ise 2000 yılında GİSMH'den yüzde 2.78 ve konsolide devlet bütçesinden yüzde 7.13'ü eğitime ayırdı.
• Eğitimde yeniden yapılamaz, toplum kalite temelli olmaz.

2.80'e çıkarılarak Cumhuriyet tarihinin ilk devletliayonu yapıldı.
• 1993 yılında intihar eden ve katliamı ile eğitimde yeniden yapılmaya gidilmesi gerektiğini vurguladı. Bademci'nin bazı tespitleri şöyle:
• Atatürk döneminde yapılan büyük eğitim reformlarını Hasan Ali Yücel döneminde açılan köy enstitüleri ile kurumsallaştırma çalışmalarını 1946 yılından sonra kesintiye uğradı. 1946 yılında tıbbal hastanenin 2 katı devlet rezervi ile güven Türkiye'de Truman Doktrini ve Marshall Planı ile gerekirse yere düşen borçlanmaya gidilecek 7 Eylül 1946'da 1 dolar karşılığı Türk Lirası 1.28'ken

bilimci, eğitim bilimci, felsefeci, gazeteci, yazar, sanatçı, şair gibi her meslek grubundan aydınların katılımı ile eğitimde yeniden yapılmaya gidilmesi gerektiğini vurguladı. Bademci'nin bazı tespitleri şöyle:
• Atatürk döneminde yapılan büyük eğitim reformlarını Hasan Ali Yücel döneminde açılan köy enstitüleri ile kurumsallaştırma çalışmalarını 1946 yılından sonra kesintiye uğradı. 1946 yılında tıbbal hastanenin 2 katı devlet rezervi ile güven Türkiye'de Truman Doktrini ve Marshall Planı ile gerekirse yere düşen borçlanmaya gidilecek 7 Eylül 1946'da 1 dolar karşılığı Türk Lirası 1.28'ken

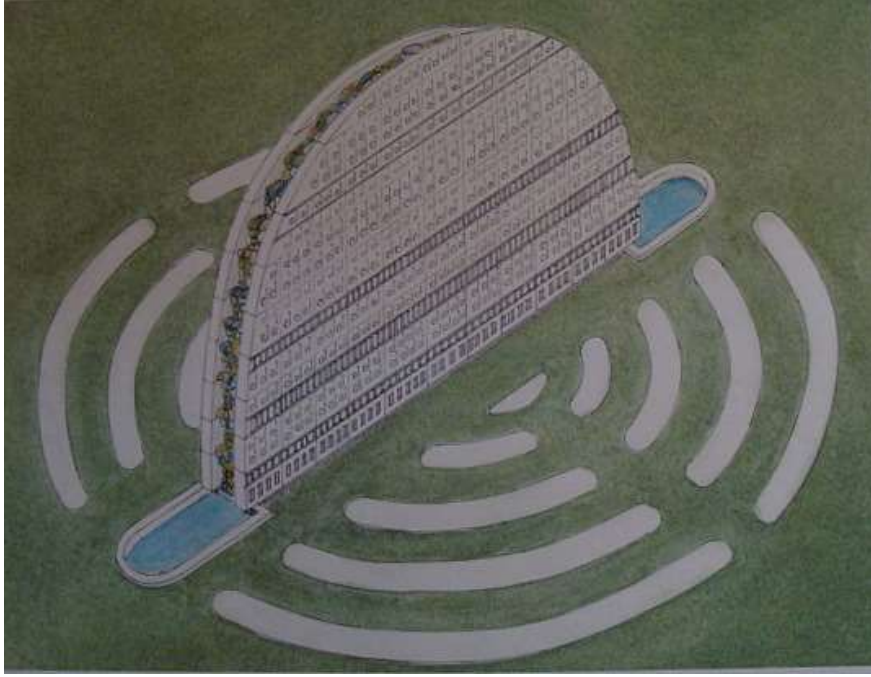
bilimci, eğitim bilimci, felsefeci, gazeteci, yazar, sanatçı, şair gibi her meslek grubundan aydınların katılımı ile eğitimde yeniden yapılmaya gidilmesi gerektiğini vurguladı. Bademci'nin bazı tespitleri şöyle:
• Atatürk döneminde yapılan büyük eğitim reformlarını Hasan Ali Yücel döneminde açılan köy enstitüleri ile kurumsallaştırma çalışmalarını 1946 yılından sonra kesintiye uğradı. 1946 yılında tıbbal hastanenin 2 katı devlet rezervi ile güven Türkiye'de Truman Doktrini ve Marshall Planı ile gerekirse yere düşen borçlanmaya gidilecek 7 Eylül 1946'da 1 dolar karşılığı Türk Lirası 1.28'ken

Ekonomik gelişme ve eğitim
Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yardımcı Doçent Dr. Vahit Bademci, kültür boşluğu, yabancılaştırma, toplumsal çözülme, küreselleşme, demokratikleşme ve ekonomik büyümede eğitimin etkilerini araştırdı. Ekonomik gelişme ile eğitim arasındaki bağlantıya dikkat çeken Bademci, ABD ve Fransa'da olduğu gibi Türkiye'de de hukukçu, siyaset

bilimci, eğitim bilimci, felsefeci, gazeteci, yazar, sanatçı, şair gibi her meslek grubundan aydınların katılımı ile eğitimde yeniden yapılmaya gidilmesi gerektiğini vurguladı. Bademci'nin bazı tespitleri şöyle:
• Atatürk döneminde yapılan büyük eğitim reformlarını Hasan Ali Yücel döneminde açılan köy enstitüleri ile kurumsallaştırma çalışmalarını 1946 yılından sonra kesintiye uğradı. 1946 yılında tıbbal hastanenin 2 katı devlet rezervi ile güven Türkiye'de Truman Doktrini ve Marshall Planı ile gerekirse yere düşen borçlanmaya gidilecek 7 Eylül 1946'da 1 dolar karşılığı Türk Lirası 1.28'ken

Ekonomik gelişme ve eğitim
Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yardımcı Doçent Dr. Vahit Bademci, kültür boşluğu, yabancılaştırma, toplumsal çözülme, küreselleşme, demokratikleşme ve ekonomik büyümede eğitimin etkilerini araştırdı. Ekonomik gelişme ile eğitim arasındaki bağlantıya dikkat çeken Bademci, ABD ve Fransa'da olduğu gibi Türkiye'de de hukukçu, siyaset

BELGE 61. Bingül Başarır'ın BADA atölyesinde bulunan 1997 yılında Bozüyük Aqua Sculpture eskizi (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 62. Bingül Başarır'ın 1997 yılında yapmış olduğu Bozüyük Aqua Sculpture.

BELGE 63. Vahit Bademci'nin Kurban Bayramı konulu günlük olarak yayımlanmış karikatürlerinden bir örnek (Ankara Ekspres Gazetesi, 7 Ekim 1981, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 64. Vahit Bademci'nin günlük olarak yayımlanan karikatürlerinden bir örnek (Ulus Gazetesi, 24 Aralık 1983, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 65. Vahit Bademci'nin Ulus Gazetesinde her gün yayımlanmış olan ve kendisinin yarattığı "Hergele Hadi" karikatür kahramanı tipi ile ilgili bant karikatürlerinden bir örnek, (Karikatürün gazetede yayımlanmış hali, Ulus Gazetesi, 13 Kasım 1984, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 66. Vahit Bademci'nin Ulus Gazetesinde her gün yayımlanmış olan ve kendisinin yarattığı "Hergele Hadi" karikatür kahramanı tipi ile ilgili bant karikatürlerinden bir örnek, (Karikatürün orijinal hali, 1984, Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 67. Vahit Bademci'nin Ulus Gazetesinde yayımlanmış olan karikatürlerinden birinin orijinal hali, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 68. Vahit Bademci'nin, 1985'in Gençlik Yılı ilan edilmesi sebebiyle, Ulus Gazetesinde kendisine ayrılan köşesinde her gün yayımlanmış olan bant karikatürlerinden bir örnek, 1985 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 69. Vahit Bademci'nin temel sanat eğitimi çalışmalarından iki örnek, 1981-1982 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 70. Vahit Bademci'nin portre özgün çalışması, çini mürekkebi+ fırça, 1987 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 71. Vahit Bademci'nin sulu boya tekniğiyle yapmış olduğu çalışma, Kelebek Kanadı, 1990 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 72. Vahit Bademci'nin yapmış olduğu bir kitap kapağı tasarımı, 1989 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

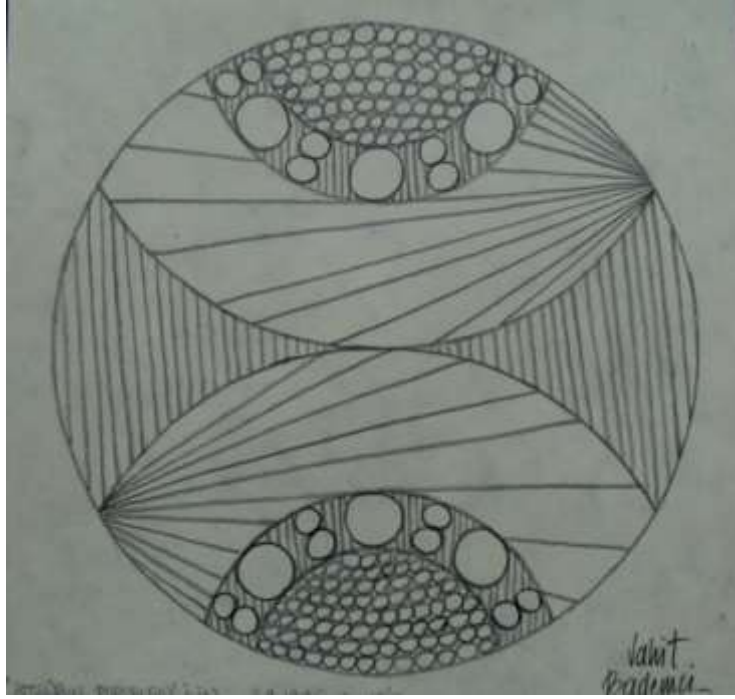
BELGE 73. Vahit Bademci'nin, seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu bir eskiz, kül tablası, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

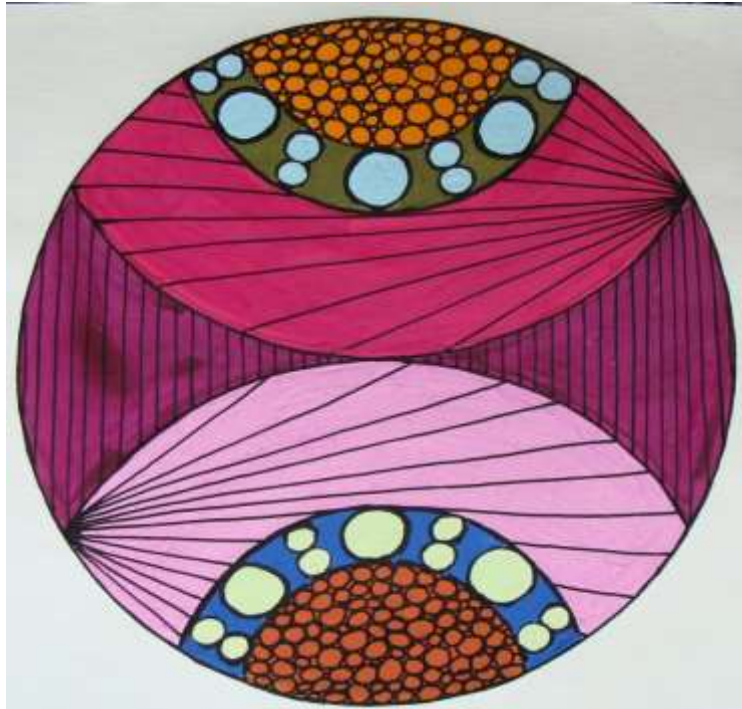
BELGE 74. Vahit Bademci'nin seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu bir eskizin renklendirilmiş hali (tamamlanmamış), kül tablası, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

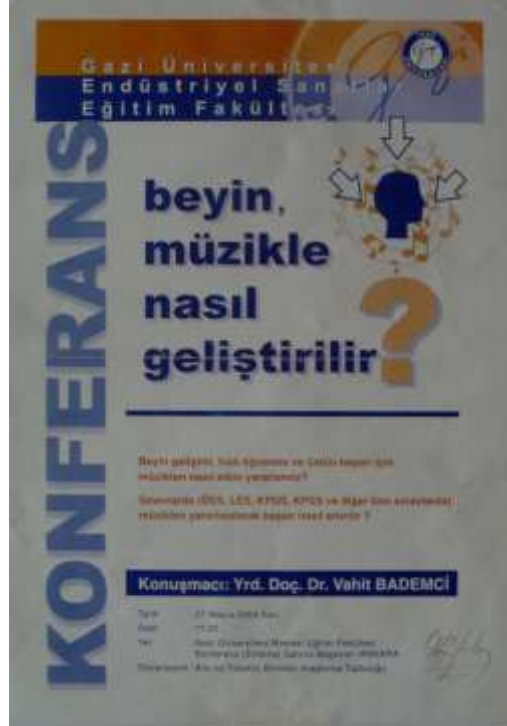
BELGE 75. Vahit Bademci'nin seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu bir eskiz, porselen yemek tabağı deseni, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 76. Vahit Bademci'nin seramik eğitimi atölyesinde yapmış olduğu eskizin renklendirilmiş hali, porselen yemek tabağı deseni, 1984 (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 77. Vahit Bademci'nin 27 Mayıs 2003 tarihli "Beyin Müzikle Nasıl Geliştirilir?" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 78. Vahit Bademci'nin 10 Aralık 2003 tarihli "Hangi Müzikler Öğrenmeyi ve Başarıyı Artırır?" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

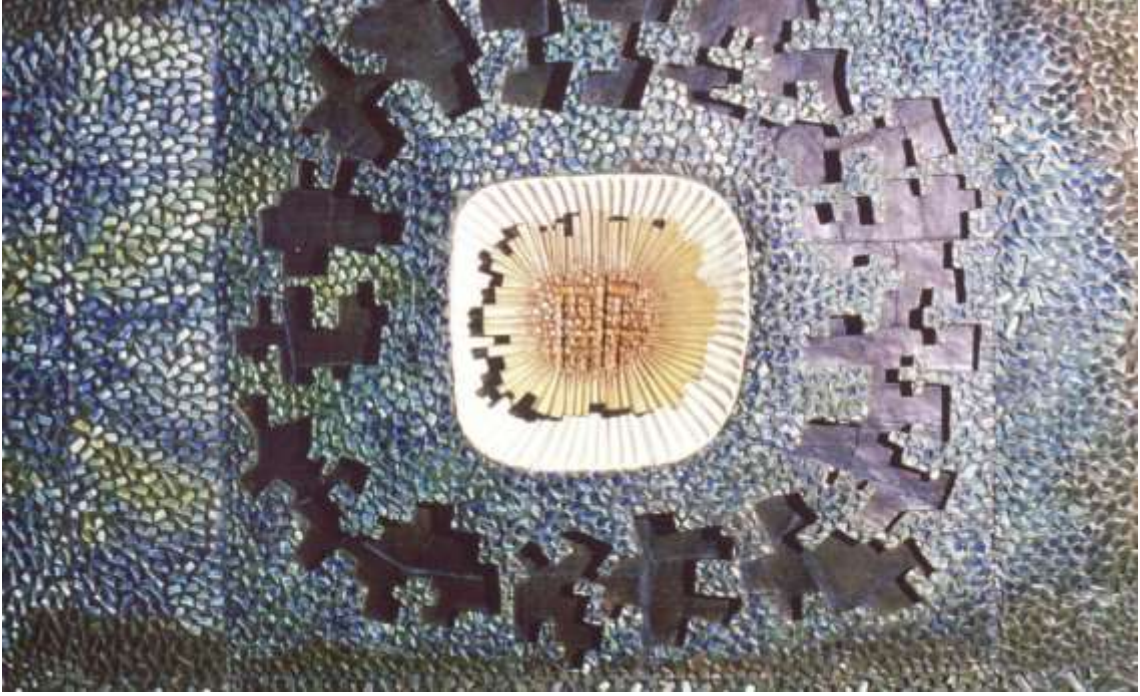
BELGE 79. Bingül Başarır'ın, Kuzey Arizona Üniversitesi Müzesi Koleksiyonu, ABD'de de bulunan bir eseri, Cam Pano, 1992.

BELGE 80. Bingül Başarır'ın, BADA atölyesinde bulunan Geleceğe Mirasımız isimli seramik heykel eseri, 1978 (19 Nisan 2013 tarihinde Merve Diri tarafından fotoğraflanmıştır).

BELGE 81. Bingül Başarır'ın bir eseri, TRT Arı Stüdyosu, Ankara, 1968.

BELGE 82. Bingül Başarır'ın bir çalışması, Adnan Menderes Havaalanı Dış Hatlar, Gelen Yolcu Katı Duvar Panosu, İzmir, 2006.

BELGE 86. Vahit Bademci'nin 23 Mart 2005 tarihli "Üstün Başarı İçin Etkili Not Alma Teknikleri" başlıklı konferansının afişi (Vahit Bademci'nin kişisel arşivinden).

BELGE 87. Vahit Bademci'nin Milli Produktivite Merkezince açılan yarışmada kazandığı büyük ödül sonrasında kendisi ile yapılan röportaj (Anahtar, Sayı 44, 1992).

BELGE 88. Vahit Bademci'nin Milliyet 1999 Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü kazandığı eserindeki Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi ya da Bademci'nin Eğitim Sisteminin İyileştirilmesi Kuramı (Eser kitap olarak basılmıştır; Bademci, 2001, s. 175- 176).

175

dirmedeki yeni eğilimlerle ortaya çıkan ve kullanılan bir başka yeniliktir.⁵⁴

1990'lı yıllarda Amerikan eğitim reformunun bir köşe taşı, esaslı olan bellilendirme⁵⁵ bilgi çağı eğitimi için son derece önemlidir ve bu çalışmada önerilen eğitimde yeniden yapılanma stratejisinin de ana öğelerinden birisidir.

Bademci tarafından önerilen toplam kalite yönetimi temelli bu eğitimde yeniden yapılanma stratejisi, bir başka ifadeyle *Bademci'nin eğitim sisteminin iyileştirilmesi için oluşturduğu Kuramı*, aslında beş temel kategori üzerine inşa edilmiştir. Bunlar;

- *bir kalite yönetimi felsefesinin Türk Milli Eğitim Sistemi'ne yerleştirilmesi,*
- *tüm öğretim yöntem ve tekniklerinin yerli yerinde ve etkin kullanımlarının yanı sıra, içbirliğine*

⁵⁴ Bkr., Heidi Goodrich, "Understanding Rubrics", *Educational Leadership*, December 1996/January 1997, 14; Geoff Hewitt, *A Portfolio Primer: Teaching, Collecting, and Assessing Student Writing* (Portsmouth, NH: Heinemann, 1995); Linn and Gronlund, *Measurement and Assessment in Teaching*; Marsano, Pickering and McTighe, *Assessing Student Outcomes*.

⁵⁵ Bkr., Herman, Aschbacher and Winters, *A Practical Guide to Alternative Assessment*; Vahit Bademci, *Aynanın Bunu Gözleri Tehlikede Bir Ülke* (Ankara: Gazi Kitabevi, 1997).

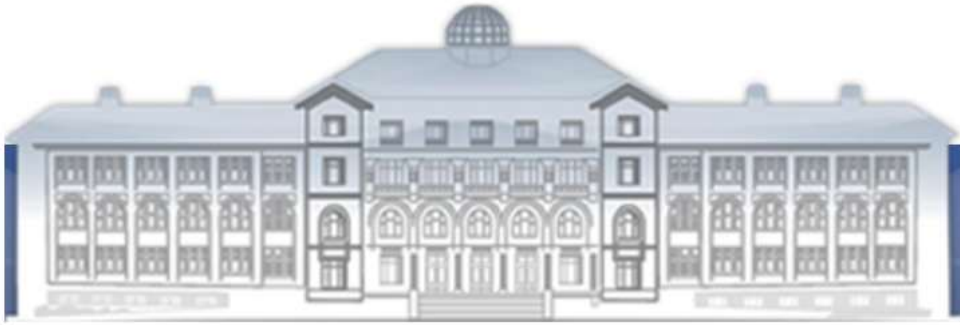
176

[dayalı öğrenmeye] *öğretimde daha yoğun yer verilmesi,*

- *karakter / ahlak eğitimi,*
- *[çok boyutlu zekâ gibi, zekâyâ ilişkin öteki - alternative - yaklaşımlardan veya beynin öğrenmesiyle ilgili çalışmalardan yararlanılarak] eğitim programlarının çağa uygun olarak düzenlenmesi ve iyileştirilmesi,*
- *eğitimdeki bellilendirme prosedürleri içinde erişim [/ gerçekçi / öteki] bellilendirmeye daha fazla ağırlık verilmesidir.*

Derininde sistemik değişim düşüncesinin⁵⁶ yatığı görülebilecek olan bu eğitimde yeniden yapılanma stratejisi, temelde, Türk eğitim sistemini uzak hedefinden itibaren en küçük ayrıntısına kadar 21. yüzyıl için gerekli yeterliklerle donanık insan yetiştirmeye yönelik değişime, sistemli bir biçimde götürmeyi amaçlamaktadır.

⁵⁶ Bkr., Michael Holzman, "What is Systemic Change", *Educational Leadership*, September 1993, 18; Senge, *The Fifth Discipline: The Art and Practice of The Learning Organization*; Beverly L. Anderson, "The Stages of Systemic Change" *Educational Leadership*, September 1993, 14-17.

GAZİ GELECEKTİR...